

ترجمہ های متون فارسی

ب

زبانهای پاکستانی

تألیف

اختر راهی

مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

شناسنامه این کتاب

نام کتاب : ترجمه متون فارسی به زبانهای پاکستانی.

تالیف : اختر راهی.

باز نویسی : مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان.

سخن مدیر : مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان.

ناشر : مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ، اسلام آباد.

تلفن : ۸۱۱۰۹۱

شماره ردیف : ۱۰۴

تعداد : ۱۰۰۰

چاپ : جدید اردو تائپ پریس، لاهور - تلفن : ۶۴۲۸۷

صفحات : ۴۹۶

تاریخ انتشار : ۱۴۰۶ ه.ق. ۱۳۶۵ ه.ش. ۱۹۸۶ م.

بها : ۹۰ روپیه پاکستانی.

انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

شماره

۱۰۴

تأسیس بهمنای موافقتنامه مؤرخ آبان ماه ۱۳۵۰ مصوب دولتی ایران و پاکستان

یاد داشت

ص ۲۵ نام حق ۶۹۳ سال پس از وفات رسول (ص) سروده شده نه پس از هجرت .

ص ۳۴ حسینه است نه حسینه .

ص ۸۱ سطر آخر ۱۰۳۱ غلط و ظاهراً ۱۳۰۱ باشد .

ص ۱۱۸ سال وفات لاهیجی شارح گلشن راز اشتباهاً ۸۴ ذکر شده .

ص ۱۶۳ دو حصه اول اقبال نامه چاپ شده .

ص ۱۶۶ "تاریخ ادبیات ایران" کتاب تاریخ نیست و اشتباهاً در این صفحه

و این قسمت آمده و با قسمت بعد که تذکره شاعران باشد تناسب

بیشتری دارد .

ص ۱۸۷ «مختصری در تاریخ تحول نظم فارسی» همان ایراد بالا را دارد .

ص ۲۱۶ سه سطر به آخر ظاهراً ۱۳۹۵ است نه ۱۲۹۵ .

ص ۳۲۵ تاریخ (۸۲۶ - ۸۷۷) که برای روزگار سلطان زین العابدین از آل

مظفر ذکر شده قطعاً نادرست است .

ص ۳۴۲ تفضل حسین احمد آبادی است نه حسین . تواریخ مذکور در این

صفحه نیز به این شکل صحیح است : ۱۳۰۸ هـ . ش . ۱۳۳۰ هـ . ش .

۱۳۳۵ هـ . ش . ۱۳۵۰ هـ . ش .

ص ۳۴۴ تعبیر «سی و یک غزل محمود شبستری» ظاهراً درست نیست زیرا وی

غزلسرا نبوده و گویا مقصود از غزل ، قطعه ای از منظومه بلند او

«گلشن راز» است .

ص ۳۴۷ تعبیر «مثنوی شمس تبریز» ظاهراً درست نیست .

ص ۳۵۷ ، ص ۱۳۲۱ هـ . ش . درست است .

ص ۳۷۰ بالای صفحه پراهوئی است نه اردو .

ص ۳۸۹ و پاره ای صفحات دیگر "پروجردی" درست است نه پروجردوی .

ص ۴۲۰ سطر آخر المبلغ درست است .

ص ۴۲۵ مقالات جمالیه در ۱۳۰۱ ه. ش. چاپ شده ، و در همین صفحه سال

وفات لاهیجی شارح «گلشن راز» اشتباهاً ذکر شده . ۸۴۰ .

ص ۴۳۰ ترجمه «مونس العشاق» ظاهراً در سال ۱۴۰۲ ه. ق. چاپ شده .

* * *

توضیحی پیرامون چند واژه

سابق مدیر : مدیر سابق   مهم : مسئول   سکهان : سیک ها

دها که : داکا   تعارف : معرفی

ضمناً هر جا عبارت «چاپ چند بار» به کار می رود ، «واژه» «از جمله» را به دنبال آن بیفزائید همچنین س ن : سال چاپ نامعلوم .

پیشگفتار

ایران و خطه ای که با نام پاکستان شناخته می شود ، از زمانهای بسیار قدیم دارای پیوند های گوناگون فرهنگی و تاریخی و اقتصادی و سیاسی بوده اند . ارتباط میان مسلمانان و این خطه نیز از سال ۵۹۲ آغاز می گردد . درین سال که ولید بن عبدالملک اموی متولی امر خلافت بود ، برای نخستین بار مسلمانان زیر پرچم محمد بن قاسم به سند آمدند و برآن تسلط یافتند . ولی چون سند از مرکز خلافت دور بود و اختلاف و مخاصمت نیز مابین امویان راه یافته بود ، حکومت سند رشته پیوندش از مرکز خلافت گسیخت ، تا بار دیگر مسلمانان از راه گذرگاه خیبر وارد شدند . سلطان محمود غزنوی (م ۵۴۲۱) بارها به هند حمله برد و لاهور را مرکز متصرفات خود در هند و سند قرار داد .

در آن زمان غزنین یکی از مهم ترین مراکز زبان و ادب فارسی بود . افراد و خانواده هایی که به علل گوناگون به لاهور آمده بودند ، با فرهنگ و زبان خویش لاهور را «غزنین صغیر» گردانیدند . سرایندگان و مؤلفان مثل ابو عبدالله روز به بن عبدالله لاهوری ، سید علی هجویری معروف به داتا گنج بخش لاهوری (م ۵۴۶۵) ابو الفرج رونی (م ۵۴۸۴) و مسعود سعد سلمان (م ۵۵۱۵) در لاهور می زیستند .

پیروزیهای غزنویان و شهاب الدین محمد غوری (م ۵۶۰۲) راه نفوذ زبان فارسی را در شمال و غرب شبه قاره (پاکستان فعلی) هموار ساخت . محمد غوری در سال ۵۵۷۱ یکی از ممالیک خود قطب الدین ایبک (م ۵۶۰۷) را بعنوان نائب السلطنه هندبه این کشور فرستاد . وی نخستین پادشاه مسلمان شبه قاره و پایه گذار سلطنت ممالیک در این منطقه است . جانشینان ایبک

که آترکان سیای مرکزی بودند . در هنگام سلطنت خویش ترجیح می دادند که بجای ترکی زبان فارسی را برای امور حکومتی بکار برند . و به این ترتیب زبان فارسی در شبه قاره توسعه و استقرار یافت ، و چهره های درخشان شعر و ادب فارسی مثل شیخ جمال الدین هانسوی (م ۷۵۸ هـ) ، بو علی قلندر پانی پتی (م ۷۲۴ هـ) ، امیر خسرو دهلوی (م ۷۲۵ هـ) ، امیر حسن سجزی دهلوی (م ۷۳۷ هـ) ، ضیا نخشی بدایونی (م ۷۵۱ هـ) ، سید محمدکیسو دراز (م ۸۲۵ هـ) و جمالی دهلوی (۹۴۲ هـ) آثار نفیس وار زنده ای به فارسی خلق کردند .

سکندر لودهی (م ۹۶۳ هـ) نخستین پادشاهی بود که در سال ۸۹۵ هـ فرمان داد که زبان فارسی زبان رسمی دربار باشد . ازین دوره به بعد کسانی که زبان فارسی را خوب می دانستند و بخصوص آنها که از فن انشا و ادب فارسی بهره وافر داشتند وارد دربار شدند .

در سال ۹۳۲ هـ ظهیرالدین بابر (م ۹۳۷ هـ) ابراهیم لودهی را شکست داد و پایه گذار امپراتوری مغولان در شبه قاره شد . در دوره مغولان زبان فارسی در سراسر شبه قاره توسعه یافت . فرزند بابر ، نصیر الدین همایون (م ۹۶۳ هـ) پس از شکستی که در جنگ از مخالفان خورد به ایران رفت . چندی آنجا توقف کرد و سپاهی از ایرانیان فراهم آورده به هند برگشت و به یاری آنان سلطنت از دست رفته را باز یافت . با ورود این سپاه ، بازار زبان و فرهنگ فارسی بیش از پیش در شبه قاره گرم شد . و در زمان امپراتوری جلال الدین اکبر بسال ۹۹۰ هـ به فرمان راجه تو درمل مقرر گردید که همه حسابها را بجای زبان های محلی به فارسی نگاهداری کنند .

از عهد جهانگیر پادشاه (جلوس ۱۰۱۴ هـ) تا نیمه دوم قرن سیزدهم هجری زبان و ادب فارسی گسترش بسیار یافت . کتابهای فراوانی در رشته های گوناگون به فارسی نوشته شد و گنجینه ای از آثار تاریخی و ادبی به نظم و نثر این زبان فراهم گردید . که نسخه های خطی و چاپی آنها در موزه ها و کتابخانه های معروف جهان موجود است .

تاریخ نگاران ادب فارسی در شبه قاره این زمان را «دوران طلایی فارسی» می‌شمارند. درین دوران زبان فارسی در سراسر شبه قاره رواج داشت. و هیچ دستگاه و تشکیلاتی از آن بی‌نیاز نبود، بطوری که حتی مصلح هندوان راجه رام موهن رای، نیز برای اصلاح مذهب خود، کتاب «تحفة الموحدین» را بفارسی نگاشت.

با گذشت زمان اردو جای فارسی را گرفت و عصر طلایی فارسی در هند به پایان رسید. اردو یک زبان محلی بود و قدیمترین آثار موجود اردو به قلم خواجه گیسودراز (م ۸۲۵ هـ) است. استعمار گران انگلیسی بجای فارسی، اردو را برای صاحب منصبان و کارمندان خود اجباری کردند. دانشکده فورت ولیم (کلکته) در سال ۱۸۰۰ هـ میلادی ۱۲۱۵ هـ تأسیس شد و هدف از آن تدریس و تعلیم زبان اردو بود. معلمان و منشیان دانشکده فورت ولیم آثار فارسی را به زبان اردو در آوردند و از آن زمان تا کنون ترجمه از متون فارسی به اردو ادامه دارد. در ۱۲۵۱/۱۸۳۵ میلادی به فرمان انگلیسی های استعمار گر، انگلیسی زبان رسمی و دولتی هند شد، ولی زبان فرهنگی مسلمانان فارسی و اردو بود. با استقلال پاکستان اردو زبان ملی این کشور اعلام شد و کتابهای بی شمار در رشته های گوناگون به این زبان تألیف و تصنیف و ترجمه گردید. علاوه بر اردو، زبان های بومی دیگری هم در نقاط مختلف در شبه قاره رواج داشته است که بعضی هنوز موقعیت خود را حفظ کرده و متون فارسی به غالب آنها ترجمه شده است.

چند سال پیش با تشویق و کمک فهرست نگار معروف ایران آقای احمد منزوی، فهرست کتابهایی را که از فارسی به زبان های رایج در پاکستان ترجمه شده است تهیه کردم که تکمیل شده آن به این صورت درآمده است. در جمع مواد و تدوین و تکمیل آنها دوستان گرامی آقای سید عارف نوشاهی، آقای محمد نذیر رانجها، آقای سید حسین عارف نقوی و کتابدار مرکز تحقیقات

قارمی ایران و پاکستان آقای محمد حسین تسبیحی اطلاعات ارزنده ای در اختیارم نهادند که از همه ایشان بسیار متشکرم.

اختر راهی

۹ محرم الحرام ۱۴۰۶ هـ

علائم اختصاری منابع

آصفیہ	: فہرست کتب عربی ، فارسی و اردو مخزونہ کتب خانہ آصفیہ سرکار عالی.
ادبیات	: تذکرہ اردو مخطوطات (مخزونہ ادارہ ادبیات اردو حیدر آباد دکن).
اردو مخطوطات	: دہلی کے اردو مخطوطات کی وضاحتی فہرست.
انجمن	: مخطوطات انجمن ترقی اردو پاکستان، کراچی.
پشتو	: Catalogue of Pushto Mss. in the Libraries of British Isles.
پیرس	: مخطوطات پیرس.
دارالعلوم	: تعارف مخطوطات کتب خانہ دارالعلوم دیوبند.
سالار جنگ	: کتب خانہ نواب سالار جنگ مرحوم کی اردو کتابوں کی وضاحتی فہرست.
شیرانی	: فہرست مخطوطات شیرانی.
قاموس	: قاموس الکتب.
کنج بخش	: فہرست نسخہ های خطی کتابخانہ کنج بخش اسلام آباد.
لباب	: لباب المعارف العلمیہ فی مکتبۃ دارالعلوم الاسلامیہ (پیشاور).
مخطوطات فارسیہ	: تفصیلی فہرست مخطوطات فارسیہ پنجاب پبلک لائبریری لاہور.

راهنما

صفحه	موضوع
۵	سخن مدیر
	یاد داشت
۱۳	پیشگفتار
۱۵	علائم اختصاری منابع
۱۹	قسمت یکم (ترجمه ها به زبان اردو)
۳	تفسیر و درباره قرآن
۹	حدیث رسول ^۴ و درباره حدیث
۱۳	فقه
۲۷	کلام و عقائد
۴۷	ملل و نحل
۵۱	فلسفه عملی (اخلاق و هند)
۶۷	عرفان
۱۳۹	دعا و اوراد
۱۴۳	جغرافیا و سفر نامه
۱۴۹	تاریخ (۱)
۱۶۳	تاریخ (۲)
۱۹۳	تذکره شاعران
۲۰۳	سیر اولیاء الله و بزرگان
۲۲۹	دستور زبان
۲۳۳	نامه نگاری
۲۳۹	بلاغت و عروض

۲۴۱	متن های ادبی
۲۵۳	داستان
۲۸۳	منظومه ها
۳۱۷	ریاضی و ستاره شناسی
۳۱۹	کیمیا
۳۲۱	پزشکی
۳۳۱	چند دانشی
۳۳۳	علوم غریبه
	قسمت دوم (ترجمه های پنجابی و پشتو و سندی و براهوی)
۳۳۷	بخش یکم - پنجابی
۳۵۱	بخش دوم - پشتو
۳۶۱	بخش سوم - سندی
۳۶۹	بخش چهارم - براهوی
۳۷۱	استدراک
۴۳۵	منابع
۴۳۹	فهرست مولفان
۴۵۹	فهرست مترجمان اردو
۴۹۱	فهرست مترجمان پنجابی
۴۹۳	فهرست مترجمان پشتو
۴۹۵	فهرست مترجمان سندی
۴۹۹	فهرست مترجمان براهوی

قسمت یکم

(ترجمہ ہا بہ زبان اردو)

تفسیر و درباره قرآن

☆ تفسیر حسینی : مواهب علیہ

☆ تفسیر سورة و الضحی : مصباح العاشقین

☆ تفسیر عزیزی : فتح العزیز

☆ خلاصة المنهج

از ملا فتح الله کاشانی (م ۹۹۷ - ۱۰۰۸ هـ) فرزند شکر الله کاشانی که در روزگار شاه طهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴ هـ) می زیسته و در کشمیر در گذشته است. از او تفسیر بزرگ "منهج الصادقین" یادگار است - اختصار آن "خلاصة المنهج" است.

چاپ : تهران - کتابفروشی اسلامیة (۱۳۸۴ هـ)

۱- تنویر البیان

ترجمة متن قرآن از سید محمد حسن المدعوبه سید عن (م ۱۲۹۴ هـ) و ترجمه "خلاصة المنهج" از راحت حسین اکبر آبادی.

چاپ : آگره - مطبع اعجاز محمدی (۱۳۱۳ هـ)

☆ فتح العزیز : تفسیر عزیزی

از شاه عبدالعزیز دهلوی (م ۱۲۳۹ هـ) فرزند شاه ولی الله دهلوی مشتمل بر تفسیر سورة فتح و سورة بقره تا آیت ۱۸۴ و پاره تبارک الہی و پاره هم.

چاپ : چند بار ، جلد اول ، لاہور - مطبع محمدی (۱۳۰۱ھ) و جلد دوم
لاہور - مطبع محمدی (۱۲۹۸ھ)
۲۔ استان التفاسیر

از محمد علی چاند پوری در سال ۱۲۸۱ھ ، فقط ترجمہ سورہ فاتحہ و
سورہ بقرہ است.

چاپ : دہلی - مطبع فاروقی (۱۳۱۲ھ) ، دہلی - مطبع ناصری (۱۲۸۳ھ)
۳۔ ترجمہ دیگر

از محمد حسن خان رامپوری ، مشتمل بر ہارہ تبارک الذی و ہارہ عم.
چاپ : بمبئی - مطبع محمدی (تبارک الذی بسال ۱۲۶۱ھ و ہارہ عم بسال
۱۲۶۴ھ).

۴۔ نور اسلام (منظوم)

ترجمہ منظوم جزوی از فتح العزیز در ۶۶۶ آیات ، مترجم نام خود را
ذکر نکرده است - در آغاز سرودہ است :

جناب مولوی معنوی نے شاہ عبدالعزیز دہلوی نے
عزیزیہ جو ہے تفسیر مشہور کیا ہے اس میں یونہی اس نے مذکور
سو اس کے صرف ہندی کی ہے میں نے بھلائی جو دوجہان کی لی ہے میں نے
ہنوز چاپ نشدہ [ناموس ج ۱ - شمارہ ۴۹۴]

☆ الفوز الکبیر فی اصول التفسیر

از شاہ ولی اللہ دہلوی (م ۱۱۷۶ھ) در اصول تفسیر - تفسیحات آن در
چہار باب است -

باب اول در بیان علوم پنجگانہ کہ قرآن بطریق تنصیص بر آنها دلالت
فرمودہ است.

باب دوم در بیان وجوہ خفاء نظم قرآن بہ نسبت اذہان اہل زمان و
علاج آن وجوہ باوضح بیان.

باب سوم در بیان لطائف نظم قرآن و شرح اسلوب بدیع آن بقدر طاقت وامکان.

باب چهارم در بیان فنون تفسیر و حل اختلاف واقع در تفسیر صحابه و تابعین.

چاپ : هوکلی - مطبع احمدی (۱۲۴۹ هـ)

دهلی - مطبع مجتبیائی (۱۳۱۶ هـ)

لاهور - مطبع علمی (س - ن)

۵- ترجمه از رشید احمد الصاری

چاپ : علی گڑھ - مطبع احمدی (۱۳۳۲ هـ)

دهلی - مکتبه برهان (س - ن)

لاهور - شیخ محمد بشیر و فرزندان (س - ن)

۶- ترجمه دیگر

از محمد سلیم عبدالله ، در آغاز احوال و آثار مؤلف را به اختصار بیان نموده است.

چاپ : کراچی ، اردو اکادمی سندھ (۱۳۸۰ هـ)

۷- ترجمه از حبیب الرحمن صدیقی

چاپ : بامتن اصلی و ترجمه عربی و اردو - کراچی - محمد سعید (س - ن).

☆ **الكلمات الراجحة في تفسير سورة الفاتحة**

از محمد عبدالله بهلوی (۱۳۹۸ هـ) خلیفه فضل علی قریشی [تذکره عبدی

پنجاب ، ص ۳۳۹]

۸- ترجمه از عبدالله طالوت

چاپ : نواب شاه - بسمی و اهتمام محمد صالح (س - ن).

☆ **مصباح العاشقین : تفسیر سورة والضحی**

از بهاء الدین محمود بن ابراهیم ، نبیره بندگی مخدوم قاضی حمید الدین ناگوری

(م ۶۴۱) ، نثر آمیخته به نظم است.

قاضی ناگوری از تفاسیر معتبر و احادیث نبوی و از کتب دیگر

مطالبی درباره تفسیر سورة والضحی اخذ کرده و برای مؤلف بیان نموده -

تاریخ تولد و وفات بهاء الدین محمود در هیچ کتاب معروف بدست نیامد اما

”مصابح العاشقین“ اثر قرن هشتم هجری است -

چاپ : چند بار ، لاهور - مطبع اسلامیہ (۱۳۲۹ھ)

۹- ترجمه از ناشناس

چاپ : لاهور

❦ المقدمة فی قوانین ترجمہ

از شاه ولی الله دهلوی (م ۱۱۷۶ھ) ، مقدمة فتح الرحمن (ترجمه قرآن) است درین مبحث که فن ترجمه قرآن چگونه باید انجام گیرد.

چاپ : با ترجمه قرآن ، میرته - مطبع هاشمی (۱۲۸۵ھ).

۱۰- ترجمه

از حفظ الرحمن سیوهاروی (م ۱۳۸۲ھ) ، یکی از همکاران ندوة المصنفین دہلی و مؤلف ”قصص القرآن“ .

چاپ : در بلمه ”برهان“ (دهلی) بابت ذی قعدة و ذی الحجة ۱۳۶۴ھ

❦ مواهب علیہ : تفسیر حسینی

ز ملا کمال الدین حسین فرزند علی واعظ کاشفی بیہقی (م ۹۱۰ھ) ، فرمائش امیر علی شیرنوائی (۸۴۴ھ-۸۹۰ھ) ، یک تفسیر مفصل قرآن بنام ”حواہر التفسیر“ در چهار جلد آغاز نموده بود ولی چون بہ طول انجامید، پس از جلد یکم ، تفسیر کوتاهی برای امیر تالیف نمود - مصنف این تفسیر را در غرة محرم آغاز و در ۲ شوال ۸۹۹ھ بپایان بردہ چنانکہ از قطعہ تاریخ رسمی آید :

با خامہ کہ این نامہ اقبال نوشت

و انجام سخن بپایان انقال نوشت

گفتم مہ و روز و سال و تاریخ نویس

و الحال دوم ز شہر شوال نوشت

از کسبی کتب معروف مثل انوار سہیلی و روضۃ الشہداء ہم یادگار است -

چاپ : بکوشش محمد رضا جلالی نائینی ، تہران

۱۱- قرآن مجید با ترجمه شاه ولی الله (فارسی) و شاه رفیع الدین (اردو) چاپ شده - برکنارهای صفحات آن ترجمه تفسیر عزیزی و ترجمه تفسیر حسینی از ناشناس باختصار مندرج است.

چاپ : دهلی مطبع میور (۱۳۰۸ هـ)

۱۲- تفسیر پاره هم

ترجمه از تفسیر حسینی ، نام مترجم مذکور نیست

نسخه خطی : حیدر آباد [قاموس ، جلد اول]

۱۳- تفسیر قادری

از فخرالدین قادری

چاپ : لاهور - مطبع منشی نولکشور (۱۲۹۷ هـ) ، فقط مقدمه تفسیر

حسینی (ترجمه) ، دهلی (۱۳۱۹ هـ)

حدیث رسول ﷺ و دربارہ حدیث

☆ اربعین جامی : چهل حدیث

☆ یستان المحدثین

از شاه عبدالعزیز محدث دہلوی (م ۱۲۳۹ھ) فرزند شاه ولی اللہ دہلوی ،
در معرفی کتابهای حدیث و مؤلفین آنها -

چاپ : چند بار ، دہلی - نصرت المطابع (۱۲۹۳ھ)

۱- روض الریاحین

از عبدالسمیع دیوبندی ، بااضافہ نواید و حواشی

چاپ : با تجدید نظر محمد بشیر دہلوی ، کراچی - نور محمد اصح المطابع

(س - ن)

☆ تیسیر القاری

متن عربی (الصحيح البخاري) از محمد بن اسماعیل بخاری (م ۲۵۶ھ) ،
در احادیث رسول صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ، شرح آن از نور الحق مشرق
(م ۱۰۷۳ھ) فرزند شیخ عبدالحق محدث دہلوی ، در شش جلد ، بنام
اورنگ زیب عالمگیر (۶۸-۱۱۱۸ھ) نگاشته شدہ

چاپ : لکھنؤ - مطبع علوی (۱۲۹۸ھ)

۲- ترجمہ از قلندر حسن

چاپ : بنگلور (۱۲۹۴ھ)

☆ چہل حدیث : اربعین جامی

از عبدالرحمن جامی (م ۸۹۸ھ) ، چہل سخن از پیامبر صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم و ہر سخن بہ دو بیت گزارش شدہ است ۔

چاپ : چند بار ، ۸۱ تقریب پانصد و پنجاہمین سال ولادت جامی ، کابل ۔ انجمن جامی (۱۳۴۳ھ ش)
۳۔ ترجمہ منظوم

از ظفر علی خان (م ۱۳۷۶ھ)

چاپ : لاہور ۔ مرغوب بک ایجنسی (۱۳۳۶ھ) ، لاہور ۔ اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۷۶ھ)
۴۔ مخزن لجات

از شرف الدین احمد خان۔

چاپ : رامپور (۱۳۴۵ھ)۔

☆ سفر السعادت : صراط مستقیم

از مجد الدین محمد (م ۸۱۷ھ) فرزند یعقوب فیروز آبادی ، شاگرد تقی الدین سبکی و نگارندہ لغت عربی ”قاموس“ ، در اقوال و افعال پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم ، در یک مقدمہ و ہفت باب بقرار زیر :

باب اول در طہارت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم

باب دوم در نماز حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم

باب سوم در زکوٰۃ و صدقات

باب چہارم در صیام آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم

باب پنجم در بیان حج

باب ششم در اذکار

باب ہفتم در عموم احوال آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم

این متن بسال ۸۰۴ھ بہ وسیلہ ابو الجواد محمد بن محمد فخری مصری بہ

عربی ترجمہ شدہ و بنام ”سفر السعادت“ چاپ شدہ است

چاپ : چند بار ، لاہور ۔ مطبع محمدی (۱۲۸۶ھ)۔

۵- ترجمه از ناشناس

چاپ : لاهور - شیخ الہی بخش جلال الدین تاجران کتب (س - ن)

☆ شرح سفر السعادت

متن از محمدالدین محمد فرزند یعقوب فیروز آبادی ، گزارش از شیخ عبدالحق محدث دہلوی ، در ۱۰۳۳ھ بہ تکمیل رسانده است -

چاپ : چندین بار ، کلکتہ (۱۲۵۲ھ)

۶- مصباح الہدایت

از عبدالحق واعظ

چاپ : بنگور (۱۲۹۸ھ)

☆ عجالتہ نافعہ

از شاہ عبدالعزیز دہلوی (م ۱۲۳۹ھ) ، در اصول حدیث ، در دو فصل و خاتمہ :

فصل اول در ذکر فواید و غایات علم حدیث

فصل دوم در ذکر سند علم حدیث

خاتمہ در علامات وضع حدیث و کذب راوی

چاپ : چندین بار ، دہلی - مطبع مجسماتی (۱۳۴۸ھ)

۷- ترجمہ از ناشناس

چاپ : دہلی - مطبع روزانہ اخبار (۱۳۲۳ھ)

۸- فواید جامعہ بر عجالتہ نافعہ

ترجمہ و شرح از عبدالحلیم چشتی

چاپ : کراچی - نور محمد اصح المطابع (۱۳۸۳ھ)

فقه

☆ اسرار الصلوة

از زین الدین علی بن احمد عاملی

۱- ترجمه

از سید مرتضوی حسین

چاپ : لاهور - امامیه مشن

☆ اعلاء کلمة الله فی بیان ما اهل به لغیر الله

از پیر سید مهر علی شاه گولروی (۱۳۵۶ هـ) ، در مقدمه و سه باب

و خاتمه :

باب اول در بیان معنی آیه و ما اهل به لغیر الله

باب دوم در بیان شرایط ذبح و اقسام آن

باب سوم در بیان معنی نذر و مایتهعلق به

در ۱۳۲۲ هـ به پایان رسیده

چاپ : با ترجمه اردو ، گولره (۱۳۸۵ هـ)

۲- ترجمه

از فیض احمد مدرس مدرسه غوثیه گولره

چاپ : گولره (۱۳۸۵ هـ)

☆ بدائع (منظوم)

از علی رضا هندی ثم بغدادی ، در مسایل نماز و متعلقات آن از روی

عقاید اهل سنت و جماعت

چاپ : بارہا ، ملتان (س - ن)

۳- ترجمہ

از قاری خلیل الرحمن

چاپ : ملتان - مکتبہ شرکت علمیہ (س - ن)

☆ تنویر القلوب

در بیان ارکان اسلام (نماز و روزہ و زکوٰۃ و حج)

۴- تزکیہ القلوب

از مفتی عبدالکریم خاکی

چاپ : کانپور - مطبع احمدی (۱۳۰۱ھ)

☆ جامع عباسی

از بہاء الدین محمد فرزند حسین عاملی معروف بہ شیخ بہائی (م ۱۰۳۰ھ) ،
بہ نام شاہ عباس صفوی اول (۹۹۶ھ - ۱۰۴۸ھ) ، در بیست باب نگاشتنہ شدہ ،
کتاب متد اول در فقہ جعفری.

چاپ : لکھنؤ - مطبع ذوالفقار حیدری ، لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۱۳ھ)

۵- ترجمہ

از ناٹھناس

چاپ : دہلی - مطبع یوسفی

☆ جواب الاستفسار فی التعامل مع الکفار

از غلام العلی قصوری (م ۱۳۰۶ھ) فرزند حافظ محمد داود در اثبات این
امر کہ برای مسلمانان شبہ قارہ خدمت بہ سلطنت انگلیسی جائز است

چاپ : لاہور

۶- کفار کی نوکری

ترجمہ از مولوی داؤد ، نبیرہ نگارندہ ہود

چاپ : در مجلہ اہل حدیث (امرتسر) در سہ اقساط بابت جہادی الاول و

جمادی الثانی ۱۳۵۸ هـ نشر شده -

☆ چهار باب

از شاه اهل الله دهلوی (م ۱۱۸۷ هـ) برادر خرد شاه ولی الله دهلوی ،
در عقاید و مسایل فقه به موجب اهل سنت ، در چهار باب :

باب اول در بیان عقاید که دانستی آن به هر مسلمان لازم است

باب دوم در بیان آنچه عمل آن فرض یا واجب یا سنت یا مستحب است

باب سوم در بیان فضایل اعمال

باب چهارم در بیان بعضی از نصایح

چاپ : لکهنؤ - مطبع مصطفائی (۱۲۵۸ هـ)

v- ترجمه

از ناشناس

چاپ : بامتن فارسی ، دہلی - مطبع روزانه اخبار (۱۲۸۳ هـ)

۸- فیوض برکت الله

از بزرگت الله سورتی

چاپ : کراچی - اداره تبلیغ القرآن (س - ن)

۹- نصیحت نامه

ترجمه فقط باب چهارم که در بیان نصائح است ، و جمعاً ۲۴ نصیحت .

چاپ : در ضمن "مجموعه وصایا اربعه" ، حیدرآباد - شاه ولی الله اکادمی

(۱۳۸۴ هـ)

الحجة الفایحه لطیب التعین والفاتحه

از احمد رضا خان بریلوی (م ۱۳۴۰ هـ) ، در اثبات فاتحه خوانی به تعیین

روز و وقت ، به صورت استفتاء و جواب از روی استنباط فقه حنفیان

۱۰- ینہ واضحه در بیان حسن تعیین و فاتحه

از محمد عبدالحکیم شرف قادری ، در آغاز آن سواغ احمد رضا خان بریلوی

را درج نموده است

چاپ : ہری پور - دارالعلوم اسلامیہ رحمانیہ (۱۳۸۹ھ)

❦ حقوق الاسلام : حقیقت الاسلام

از قاضی ثناء اللہ ہانی پتی (م ۱۳۴۵ھ)، نگارندہ ”ما لاند منه“ و ”تذکرۃ
المولیٰ و المہجور“، در حقوق خالق و شدگان وی
چاپ : بارہا، لکھنؤ - (۱۳۹۰ھ)
لاہور - مطبع امید (م - ن)

۱۱ - ترجمہ

از پرنسور وحید الدین سلیم (م ۱۳۴۷ھ)

چاپ : ہانی پت - مطبع حالی (م - ن)

بہ اضافہ پیش گفتار محمد اسماعیل ہانی پتی، کراچی - پاک اکادمی
(۱۳۸۲ھ)

❦ حیرت الفقه

از ابو سعید شریف قریشی، در مسایل فقہی، باعنوان های کتاب و
دوش ”سوال و جواب“ : کتاب طہارت، کتاب صلوٰۃ، کتاب روزہ، کتاب
در بیان مسایل متفرقہ، بہ نام سلطان محمود شاہ بن ابراہیم شاہ معنون است.
۱۲ - ترجمہ

از سید ابراہیم حسینی.

چاپ : کانپور - مطبع رزاقی (۱۳۸۷ھ).

❦ خلاصۃ الفقه

از عبدالمصطفیٰ لاہوری، در احکام فقہ بموجب اہل سنت، دو ہیچدہ
باب و ہر باب در چند فصل، بشر آن روان و سلیس است
چاپ : بارہا

۱۳ - ترجمہ

از عبدالواحد راہپوری

چاپ : کانپور - مطبع نظامی (۱۳۹۵ھ)

۱۴۔ کشف الغلاصہ (منظوم)

از شیخ ابوالحسن بن علی بن ابی عمیر (م ۵۱۲۹ھ) ، در سہ صد و ہشتاد و سہ
ابیات سروده است

چاپ : بمبئی - منشی قلیچ الکریم (۵۱۲۹۹ھ)

نشر : مطبع علوی

۱۵۔ الدلیل القوی علی ترک القراۃ المقتدی

احمد علی شاہ صاحب دیوبند (م ۱۲۹۵ھ) ، در سہ صد و سہ
درجہات کتاب قرآن مجید و احادیث معتبرہ و کتب معتبرہ
میں سے منتخب کتب و احادیث و کتب معتبرہ کا مجموعہ ہے

چاپ : دہلی - مطبع احمدی (۵۱۲۷۰ھ)

۱۵۔ ترجمہ

از مؤلف (احمد علی سہارنپوری)

چاپ : دہلی - مطبع رحیمی (۵۱۲۹۵ھ)

۱۶۔ ذخیرۃ العباد

در عبادت و مسائل فقہی

۱۶۔ ہدایت العباد

ترجمہ بخشی بابت مسائل روزہ

چاپ : حیدرآباد دکن - مطبع حیدری

۱۷۔ رسالہ تراویح

از علامہ رسول بنوری (م ۱۲۹۰ھ) ، در سہ صد و سہ
درجہات تراویح مسنون است ، ۴۰۰۰۰ کلمہ ہے

چاپ : لاہور - مطبع محمدی (۵۱۲۹۱ھ)

۱۷۔ ترجمہ و حواشی

از محمد سرفراز خان صفدر

چاپ : پٹنہ و رسی ، گنہار محمدی (۱۳۰۵ھ) ، ۱۰۰۰ کلمہ ہے

۷. رساله در مذهب فاروق اعظم

از شاه ولی الله دهلوی فرزند شاه عبدالرحیم ، بخشی از «ازالة الخفاء» است اما از روی موضوع مستقل بالذات است.

بیز رک : «ازالة الخفاء عن خلافت الخلفاء» در بخش تاریخ

۱۸- فقه "عمر"

از ابو یحیی امام خان نوشهروی

چاپ : لاہور - اداره ثقافت اسلامیہ (بار سوم : ۱۳۹۶ھ)

۸. رساله سیفیه در مسایل فقهیه

از سید مهدی علی فرزند سید مقصود علی ، سال ۱۲۳۱ھ :

«گفت نامی جناب شرع شریف» فقهی ست به روش سیاقی

به نام مظفر الدوله ناصر الملک سیف الدین حیدر معنون است.

۱۹- حدائق اثنا عشریه

از سید سیف الدین حیدری ، در ۱۲۵۵ھ به اردو ترجمه شده

نسخه خطی: کتاب خانه انڈیا آفس لندن

۹. رساله عقیقه

از تراب علی لکهنوی (م ۱۲۸۱ھ) فرزند شیخ شجاعت علی ، در مسایل

عقیقه و تسمیه نوزائیدگان

۲۰- ترجمه

از محمد نظام شاهجهانپوری (م ۱۳۰۸ھ)

چاپ : کانپور (۱۲۷۷ھ)

۱۰. رساله نکاح

از ملا محمد باقر فرزند محمد تقی مجلسی ، در نکاح و انواع تعبیرات وصیغ آن

چاپ: درضمن مجموعه «رسایل» سید لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور

۲۱- ترجمه

از محمد حسین آزاد فرزند محمد باقر دهلوی ، به اضافه حواشی

چاپ : دہلی - مطبع جعفریہ (س - ن)

رامپور - در ["مشاہیر کے اولین صحوفے" (مرتبہ : عابد رضا بیدار) -

۱۳۹۰ھ] ، ص ۹۱-۱۰۴

مسائل الارکان

از عبد لعلی محمد بحر العلوم (م ۱۲۲۸ھ) فرزند ملا انصام الدین محمد

س لوی ، نگارندہ شرح مشہوی معنوی ، در مسائل نماز و روزہ و زکوہ و حج

به روش فقہ احناف

چاپ : چند بار

۲۲- انوار الایمان

چاپ : دہلی - مطبع انوری

☆ زاد الآخرت

ز مولا بحس ، در بارہ مراسم تجهیز و نکاح و حنارہ

۲۳- ترجمہ

از عبداللہ

چاپ : مدراس - مطبع نظام المتابع (۱۲۸۹ھ)

۲۴- مسائل موتی

از سعید بخت

چاپ : لکھنؤ - فخر المطابع (۱۳۲۸ھ)

شرائع الاسلام

از عبدالغنی فرزند ابی طالب کاشمیری ، در مسائل حلال و حرام ار

روی فقہ جعفری - این کتاب ترجمہ ای ست از تصنیف شیخ ابو القاسم جعفر حلی

کہ ہ زبان عربی است

۲۵- ترجمہ شرائع الاسلام موسوم بہ جامع الرضوی

در دو جلد

از عابد حسین جعفری

علم الفرائض

از عنایت اللہ ، در مسایل ارث

۲۶- ترجمہ

از نوازش علی خان مراد آبادی

نسخہ خطی : کتاب خانہ دانش گاہ دہلی

[رک : اردو مخطوطات ، ص ۱۴۵]

آغاز : الحمد لله الذی میراث السموات والارض

عمدة البیان فی اعلان مناقب النعمان

از غلام دستگیر قصوری (م ۱۳۱۵ھ) در اثبات تقلید فقہی و مناقب

امام ابو حنیفہ (م ۱۵۰ھ) ، در رد معیار الحقائق (تالیف میان نذیر حسین دہلوی)

است

چاپ : لاہور (۱۲۸۵ھ)

۲۷- ترجمہ

از مؤلف

[رک : اختر راہی - تذکرہ علمای پنجاب ، ج ۲ ، ص ۴۲۶]

فتاویٰ شاہ رفیع الدین

از شاہ رفیع الدین (م ۱۲۳۳ھ) فرزند شاہ ولی اللہ ، در مسایل فقہ کہ

حاوی جواب شانزدہ سوال است.

چاپ : دہلی - مطبع مجتبیٰ (۱۳۲۲ھ)

گوجرانوالہ - نصرت العلوم (۱۳۸۱ھ)

۲۸- ترجمہ

از سید دوست محمد

چاپ : میرٹھ - مطبع عصر جدید (س - ن)

۲۹- احکام الدین

از ابو الریحان محمد رمضان

چاپ : لاهور - نوری کتب خانه (۱۳۸۱ هـ)

فتاویٰ عزیزی

از شاه عبدالعزیز دهلوی فرزند شاه ولی الله دهلوی ، نگارنده و بستان
المحدثین ، در مسایل فقهی به روش احناف
چاپ : چند بار - لکهنؤ

۳۰ - ترجمه

از نواب علی و عبدالجلیل

چاپ : کراچی - ایچ - ایم سعید

کشف العجائب عن مسایل الستر و الحجاب

در عفت و حیا و پرده

۳۱ - رساله گوشه

از محمد قمر الدین

چاپ : نا ترتیب و تدوین حافظ عبدالرحمن ، مدراس - مطبع عظم

المطابع (۱۲۸۹ هـ)

کنز الدقائق : ترجمه

متن عربی از ابو البرکات عبداللہ بن احمد نسفی ، در فقه حنفی و از
کتابهای درسی شبه قاره و افغانستان، ترجمه فارسی از شاه اهل الله (م ۱۱۸۷ هـ)
برادر شاه ولی الله دهلوی

این ترجمه فارسی تا کنون بچاپ نرسیده است

۳۲ - احسن المسایل

از محمد احسن نانوتوی (م ۱۳۱۲ هـ) فرزند لطف علی ، حوائی ارریده هم
نگاشته و حسب ضرورت در ترجمه اضافه کرده است

چاپ : بریلی - مطبع صدیقی (۱۲۸۴ هـ)

دهلی - مطبع مجتبائی (س - ن)

✽ ما لا بد منه

از فضی شہداء اللہ پانی پتی (م ۱۲۲۲ھ) ، در مسایل فقہی ، در نہ کتاب و حاتمہ ، ہر کتاب درجہد فصل ، کتاب اولی "کتاب الایمان" و کتاب آخرین "کتاب الاحسان و التقرب" است۔

چاپ : بار ہا ، کانپور - مطبع نظامی (۱۲۸۰ھ)
لاہور - سراج الدین و پسران (۱۳۶۸ھ)

۳۳- کشف الحاجہ

از محمد نور الدین فرزند محمد اشرف ، متوطن اسلام آباد (چانگہ) ۱۰ سال
۱۲۶۲ھ ترجمہ نموده

چاپ : چند بار ، میرتھ - مطبع قاسمی
لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۲۹۴ھ)
لاہور - حاجی ملک دین محمد (س - ن)

۳۴- ترجمہ دیگر

از سعید الرحمن

چاپ : دہلی - مکتبہ جامعہ ملیہ (۱۳۴۰ھ)

✽ مائے مسایل

از شاہ محمد اسحاق دہلوی (م ۱۲۶۲ھ) فرزند محمد افضل ، جواب
صد استفسارات بابت شرک و بدعت و اثبات توحید ، معنی "کتاب ہی مہم
اہل اسلام ، ہروش سوال و جواب است

چاپ : چند بار ، لاہور - مطبع امید (س - ن)
دہلی - مطبع مصطفائی (۱۲۸۳ھ)

۳۵- ترجمہ

از احمد اللہ بن دلیل اللہ صدیقی ، در ۱۲۴۵ھ

نسخہ خطی : کتاب خانہ انڈیا آفس لندن

✽ مجموعہ سلطانی

از گروہی کہ دستور سلطان محمود غزنوی (م ۴۲۱ھ) ، گرد آمدہ

بودند تا مهم وی را پاسخ گویند (دیباچہ) ، در ۴۴ باب و فصل ها ، در مسائل عبادات با استدلال بہ قرآن و حدیث

چاپ : چمبین بار چاپ شدہ است ، لکھنؤ - مطبع مسیحی (۱۲۶۳ھ)

۳۶- ما یغنی ترجمہ مجموع سلطانی

از نور اللہ حسین مدراسی

چاپ : مدراس

مسائل اربعین فی بیان سنت سید المرسلین

، شاہ محمد اسحاق (۱۲۶۲ھ) ، نگارندہ "مسائل" ، در احکام شرع

درب مراسم ریس و عروسی و موت ، و متعدد بر مراسمی کہ در میان مسلمانان

شبہ قارہ رایج اند ، بہ سال ۱۲۵۵ھ نگاشتنہ شدہ

چاپ : بار ہا ، دہلی - مطبع محمدی (۱۲۶۰ھ)

۳۷- تحفۃ المسلمین

از ملا محمد نظام شاہ جھانپوری (۱۳۰۸ھ)

چاپ : لکھنؤ - مطبع علی بخش (۱۲۶۶ھ)

ترتیب محمد مددی شرعی ، علی گڑھ (۱۳۸۸ھ)

۳۸- خصائل المسلمین

از سید ابو احمد سجاد بخاری (وصل دیوبند) با پیش گذار دہوی

احوال شاہ محمد اسحاق دہلوی

چاپ : راولپندی - کتب خانہ رشیدیہ (۱۳۸۱ھ)

۳۹- رفاہ المسلمین فی شرح مسائل اربعین

ترجمہ و شرح مسائل اربعین از سعد الدین عثمانی بدایونی (۱۲۸۳ھ)

کہ نخستین ترجمہ مسائل اربعین است ، در ۱۴۷۶ھ بہ اردو آمدہ

چاپ : دہلی (۱۳۰۸ھ)

کانپور - مطبع قومی (۱۳۳۲ھ)

بریلی - مطبع صدیقی

۴۰۔ مسایل اربعین

از مولوی عبداللہ بن میر بہادر علی حسینی

[رک : مجلہ الولی (حیدر آباد) بابت جون ۱۹۷۷ء میلادی]

✽ مفتاح الصلوٰۃ

از فتح محمد محدث برہانپوری ، در واجبات و سنن نماز ، بہ سال ۱۰۶۱ھ
نگستہ ، برای شیخ احمد بن سلیم کہ یکی از خواہر زادگان مولف بودہ ،
در چہار باب۔

۴۱۔ خزانہٴ حسنات (منظوم)

از سید امام الدین علی دہلوی کامل ، در ۱۱۸۲ھ سرودہ است

نسخہٴ خطی : انجمن جلد دوم ، ص ۱۴۷-۱۴۹

آغاز : حمد حق دم بدم ہزار کروں

شکر ہر لحظہ بے شمار کروں

۴۲۔ مصباح الصلوٰۃ

از شاہ سعید الدین کرنولی ، بہ سال ۱۲۴۱ھ ترجمہ شدہ

چاپ : بمبئی - مطبع رحمانی (۱۲۶۴ھ)

بمبئی - مطبع اسماعیلیہ (۱۲۷۰ھ)

✽ منصب امامت

از شاہ محمد اسمعیل دہلوی (م ۱۲۴۶ھ) فرزند شاہ عبدالغنی فرزند شاہ ولی اللہ

دہلوی ، در دو باب و خاتمہ :

باب اول در حقیقت امامت

باب دوم در اقسام امامت

چاپ : کلکتہ - مطبع مظہری (۱۲۶۷ھ)

دہلی - مطبع فاروقی (۱۲۹۴ھ)

۴۳۔ درجات امامت

از عبداللطیف قرشی ، در ۱۳۰۶ھ بہ اردو منتقل شدہ

چاپ : یا متن فارسی ، دہلی - مطبع فاروقی

۴۴۔ ترجمہ دیگر

از محمد حسین علوی

چاپ : لاہور - گوشۂ ادب (۱۳۸۹ھ)

منہج الرشاد لتقلید العباد

از شیخ جعفر بن مولا حسین شستری (م ۱۳۰۳ھ) در اصول ایمان و
... بل فہمی از روی استنساخ فقہ جعفری (ذریعہ ۲۳ : ۱۸۲)۔

چاپ : چند بار ، لاہور - مطبع ہی نظیر (۱۳۱۳ھ)

۴۵۔ اساس الاعتقاد

از سید حسین مجتہد

چاپ : لاہور - کتب خانۂ حسینیہ (۱۳۷۲ھ)

نام حق (منظوم)

از شرف الدین بخاری ، در ۶۹۳ سرودہ شدہ :

بود و نہ برفت ، شش صد سال از وفات رسول تا امسال

نیمہ از جمادی الاول بود ، کان ہم گشت و مسکمل

در نہ باب ، در چہل مسایل وضو و نماز و روزه ، کتب درسی است

چاپ : بار ہا ، ملتان - مکتبہ شرکت علمیہ (س - ن)

۴۶۔ ترجمہ

از ناشناس ، پس از ۱۲۰۰ھ ق

نسخہ خطی : سالار جنگ شاہ ۳۲۰

آغاز : نام سے اللہ تعالیٰ کا اوپر رہبان کی بھی چلاتا ہے ...

۴۷۔ ترجمہ دیگر

از عبداللطیف لطیف

نسخہ ۵۱ خطی : فہرست کتب خانہ اہل اسلام ، دراس و آصفیہ ج ۲ ،

ص ۱۱۲۸

[رک : قاموس جلد اول ، شمارہ ۲۷۱۰]

۴۸۔ ترجمہ منظوم

از شاہ مستان (؟ مستعان)

نسخہ خطی : کتاب خانہ عمومی خیر پور (پاکستان)

آغاز : نام حق کا کیا ہوں ورد زبان

ذکر اس کا ہے راحت دل و جان

[رگ : سندھ میں اردو مخطوطات ، ص ۱۸۶-۱۸۷]

۴۹۔ ترجمہ منظوم

از سرمست ، در سال ۱۱۹۲ھ سرودہ شدہ

نسخہ خطی : سالار جنگ ، شہارہ ۵۰

آغاز : نام حق کا زبان پر جاری کر

جان اور دل سے اوئے پاری کر

کلام و عقائد

☆ اثبات الرجعت : تحقیق رحمت

☆ انیس الواعظین

از ابوبکر بن علی قرشی سندی ، در احکام صدق و یقین ، در چهل مجالس ،
برای واعظان نگاشته شده.

چاپ : به تصحیح و تفسیر حکیم عبدالرشید عبدلعزیز لاهوری ، لاهور -
شیخ جلال الدین قاجران کتب (ص - ن)

۱- جلیس الناصحین

از برکت الله

چاپ : کلکنه - محمد سعید (۱۳۲۶ هـ)

☆ ایضاح الحق الصریح فی احکام المیت و الضریح

از شاه محمد اسماعیل شهید (۱۲۴۶ هـ) فرزند شاه عبدالغنی فرزند شاه ولی
الله ، در رد بدعات و مراسم قبیحه ، در مقدمه و خاتمه

چاپ : دهلی - مطبع فاروقی (۱۲۲۷ هـ)

۲- ترجمه

از عبداللطیف سوقی پتی

چاپ : حامل المتن ، دهلی - کتب خانه اشرفیه (۱۳۵۶ هـ)

☆ البلاغ المبین باتباع خاتم النبیین

این اثر دینی منسوب به شاه ولی الله محدث دهلوی (م ۱۱۷۶ هـ) است ،

اہل تحقیق مثل مولانا غلام رسول مہر (م ۱۳۹۱ھ) انتساب آن بہ شاہ ولی اللہ
را غلط می دانند۔ [رک : محمد ایوب قادری - مجموعہ وصایا اربعہ ، حیدر آباد
(۱۳۸۴ھ)]

موضوع این اثر مسئلہ نوسل و زیارت قبور و عرس ها وغیرہ است

۳- ترجمہ

از عابد الرحمن صدیقی

چاپ : کراچی - قرآن محل (۱۳۸۷ھ)

۴- ترجمہ دیگر

از رحیم بخش دہلوی

چاپ : لاہور - ادارہ ترجمان السنہ (س - ن)

۵- تبلیغ حق

از محمد علی مظفری

چاپ : حیدر آباد دکن - ادارہ اشاعت اسلامیات ، لاہور : جماعت مسلمین

(۱۳۷۶ھ)

☆ احکام فقہ امامیہ

دربارہ ابن متن ، ہیچ اطلاعی نیافتہ ام

۶- ترجمہ احکام فقہ امامیہ

از ناشناس ، بعد از ۲۰۰۰ھ تالیف شدہ

نسخہ خطی : مکتوبہ ۶۱۲۲ھ - سالار جنگ ، ص ۸۹

آغاز : الحمد للہ رب العالمین۔۔ لیکن بعد حمد و صلوة کے یہ رسالہ ہے۔

بیچ بیان اعتقادات اور عبادات اور دعاؤں کے لیے لکھا گیا۔

۱۰ تحفہ اثنا عشریہ

ار شاہ عبدالعزیز (م ۱۲۳۹ھ) بن شاہ ولی اللہ دہلوی ، در رد شیعہ ،

بہ سال ۱۲۰۰ھ نگاشتہ شدہ است ، با عنوان های باب : باب یکم در حدوث

مذہب شیعہ ، باب دوم در مکاید آنها باب سوم در ذکر اسلاف آنها ، باب

چهارم اخبار شیعہ ، باب پنجم در الہیات آنها ، باب ششم در نبوت ، باب ہفتم

... کتاب هشتم ... کتاب نهم ... کتاب دهم ...
... کتاب یازدهم ... کتاب بیستم ... کتاب سی و دوم ...
هر باب به چند فصل تقسیم داده شده

چاپ : لکهنؤ - منشی نولکشور (۱۳۱۳ هـ)

لاهور - سهیل اکادمی (۱۴۰۰ هـ)

۷. تحفه حسن

... کتاب ...
... کتاب ...
از تحفه انا عشریه را به اردو در آورده

چاپ : دہلی

۸. ترجمہ :

... کتاب ...
والحمد للہ (لکهنؤ)

چاپ : لکهنؤ - عمدة المطابع (۱۳۴۷ هـ)

۹. ہدیہ معینہ

از عبدالحمید خان

چاپ : دہلی - مطبع مصطفائی (۱۳۰۱ هـ)

کراچی : نور محمد اصح المطابع

۱۰. تحفة الموحدين

... کتاب ...
... کتاب ...
... کتاب ...
... کتاب ...
چاپ : معتمدہ کراچی - مرآت کتب سن ۱۳۰۱

۱۱. ترجمہ

از عابد الرحمن صدیقی کاندھلوی

چاپ : حامل المتن ، کراچی - قرآن محل (س - ن)
۱۱۔ ترجمہ دیگر

از محمد رحیم بخش مؤلف و حیات ولی،
چاپ : لاہور - ادارہ ترجمان السنہ (۱۳۷۳ھ)
تحقیق رجعت : اثبات لرجعت

از ملا محمد باقر مجلسی ، در اثبات رجعت ائمہ قبل از قیامت
چاپ : بمبئی (۱۳۰۶ھ)

۱۲۔ ترجمہ

از الطاف حسین

چاپ : دہلی - مطبع یوسفی (۱۳۲۸ھ)

☆ تذکرۃ المعاد

از قاضی ثناء اللہ ہانی ہتی (م ۱۲۲۵ھ) شاگرد شاہ ولی اللہ دہلوی و
مکرنندہ تفسیر مظہری و ما لا یدمنہ ، در احوال و عقائد دربارہ قیامت

چاپ : چند ہار ، کانپور - مطبع نامی (۱۲۸۸ھ)

۱۳۔ نافع العباد ترجمہ تذکرۃ المعاد

از مولوی ابو الریان محمد رمضان

چاپ : لاہور - نوری کتب خانہ (۱۳۸۱ھ)

☆ تذکرۃ الموتی و القبور

از قاضی ثناء اللہ ہانی ہتی (م ۱۲۲۲ھ) کہ ذکرش در ضمن "تذکرۃ
المعاد" آورده شدہ - در بیان موت و احوال بعد از موت - ماخوذ از تالیف
جلال الدین سیوطی

چاپ : لاہور (۱۲۸۸ھ)

۱۴۔ ترجمہ

از اقبال الدین احمد

چاپ : کراچی - واحد یک دہو (۱۳۸۷ھ)

۱۵۔ تقریر دلپذیر فی شرح عظیم النظر

از شاہ عبدالعزیز دہلوی کہ یاد او در ”تحفہ اثنا عشریہ“ گذشتہ

۱۵۔ ترجمہ

از قاضی فہیم الدین متوطن میرتھ ، بہ سال ۱۳۲۶ھ تالیف کردہ

چاپ : دہلی - افضل المطابع (۱۳۲۶ھ)

۱۶۔ تکمیل الایمان و تقویۃ الایقان

از شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۵۲ھ) ، در عقیدہ اہل سنت و

جماعت مثل بوعیب ایمان و جبر و اختیار و عذاب قبر و معراج و استمداد از اہل

نبور وغیرہ - استشہاد از کتب عربی مثل عقیدہ نسبی کردہ است

چاپ : در مراکز علمی شبہ قارہ بارہا بچاپ رسیدہ

۱۶۔ اسلامی عقیدے

از انظر شاہ کشمیری فرزند انور شاہ کشمیری ، استاذ تفسیر دارالعلوم

دیوبند

چاپ : دیوبند - خضر راہ کتاب فروشی

۱۷۔ تحقیق الایمان

از شاہ سعید الدین ، مترجم دو ترجمہ اختصار و التفاضل نمودہ است -

نسخہ خطی : انجمن جلد دوم ، ص ۶۸-۶۹

آغاز : حمد بے حد خاص اللہ تعالیٰ کو مزاوار ہے کہ وہ لا شریک لہ

کہ جس کی یگانگت کی دلیل راسخ ہے

۱۸۔ تکمیل الایمان

از اقبال احمد فاروق با حواشی مفیدہ از آثار احمد رضا خان بریلوی

چاپ : لاہور - مکتبہ نبویہ (۱۳۹۰ھ)

۱۹۔ خلاصہ تکمیل الایمان ہندی

ترجمہ منحص از لاشناختہ

☆ حسینیه : مکانات حسینیه

منسوب به ابو الفتوح رازی ،

رویداد مناظره حسینیه کنیز امام جعفر صادق (رح) و ابراهیم بن خالد عوفی
بصری منعمده در روزگار هارون الرشید ، ملا ابراهیم (م ۹۵۸ هـ) فرزند ولی الله
آن را بفارسی ترجمه کرده است

چاپ : چند بار ، تهران (۱۳۳۴ هـ) - کتابفروشی حاج محمد علی علمی ،
تهران (۱۳۷۲ هـ)

۳۱- ترجمه

از سید حمایت حسین پهرسری ، به خواهش سید عابد علی

☆ خاتم النبیین

از محمد انور شاه کشمیری (م ۱۳۵۲ هـ) صدر مدرس دارالعلوم دیوبند ، در
اثبات ابن امر که نبوت بر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ختم شده - در مقدمه
کتاب آمده است "این مقاله ای است در ختم نبوت و تفسیر کریم خاتم النبیین
که در رد الحاد و زندقه و کفر و ارتداد [غلام احمد] کادیانی علیه ما علیه
صورت تحریر است" (ص ۳)

دیباچه به قلم مفتی عتیق الرحمن عثمانی است

چاپ : دابهیل - مجلس علمی (۱۳۵۳ هـ)

۳۲- ترجمه و تعلیق

از محمد یوسف لدهیانوی ، اول متن و سپس ترجمه است ، مترجم تخریج
آیات و احادیث کرده و هم تبویب کتاب نموده است.
پیش گفتار از محمد یوسف بنوری (م ۱۳۹۷ هـ) شاگرد معروف مؤلف انور
شاه کشمیری

چاپ : ملتان - مجلس تحفظ ختم نبوت (۱۳۹۷ هـ)

☆ دین حق

از شرف الدین عراقی

۳۳- ترجمه

از محمد باقر نقوی

چاپ : کھجوا (بهار) - دفتر مجله "الاصلاح" (۱۳۸۴ هـ)

☆ ذخیرۃ العباد

از محمد کاظم خراسانی در عقاید اهل تشیع

۳۴- خزینۃ الرشاد

از سید شریف حسین

چاپ : لاهور (۱۳۳۰ هـ)

☆ راه نجات : وسیلۃ النجات (۹)

از شاه عبدالعزیز دهلوی

۳۵- ترجمه

از ناشناس

چاپ : کانپور - نظامی پریس (۱۲۸۴ هـ)

☆ رد روافض : رد اهل تشیع

از محمد لب ثانی ، احمد بن عبدالاحد مرهیدی (م ۱۰۳۴ هـ) در دیباچه

می گوید : همه مراکز اهل سنت بود ، تا آنکه عبدالله اردک بر خراسان
تاخت و اهل تشیع آن اقلیم را کشت و برخی پراکنده شده به هند آمدند ، و به
حکام و امراء تقرب گرفته ، و به نشر افکار خود پرداختند . آنگاه به «نامه
از بابکان» و پاسخ رستم‌داری اش ره می‌کند و آن پاسخ را محرک قلاب این رساله می‌داند
می‌کند

چاپ : با مکتوبات امام ربانی لکهنو - مطبع نولکشور

۳۶- ترجمه

از دکتر غلام مصطفی خان

چاپ : رامپور - به کوشش حشمت علی خان (۱۳۸۴ هـ)

۳۷- تائید مذهب اهل سنت مع فضائل صحابه و اهل بیت رضی الله عنهم

ترجمه از محمد محبوب الهی

چاپ : لاہور - ادارہ سعیدہ مجددیہ (۱۳۸۸ھ)

☆ رد شرک

از مولانا ولایت علی صادقپوری (م ۱۲۶۹ھ)

چاپ : در مجموعہ ”رسائل تسعہ“

باہتمام عبدالرحیم صادقپوری - پتنہ

۳۸- ترجمہ

از مولوی الہی بخش بہاری (۱۳۳۴ھ)

چاپ : در جنگ ”رسائل تسعہ“ - مذکورہ بالا

☆ رسالہ عمل بالحديث

از مولانا ولایت علی صادقپوری (م ۱۲۶۹ھ) دربارہ اتباع حدیث و فقہ ،

وجہ تالیف اینگونه بیان نموده شدہ :

”چون کثرت سوال یاران در اتباع احادیث و فقہ وارد می گشت ، بہ دل

گفتم کہ مختصری یک بار تحریر نمایم پیش ہر مسائل عرض دارم کہ رفع تکلف

بار بار و پیش یادگار باشد“

رسالہ مشتمل بر سہ فصل بقرار زیر است :

فصل اول در استحسان فقاہت

فصل دوم در جواز و عدم جواز تقلید

فصل سوم در تسہیل علم قرآن و حدیث

چاپ : متن و ترجمہ اردو - لاہور - مکتبہ سلفیہ (۱۳۸۵ھ)

۳۹- مسلک حدیث

از ابوہکر صدیق

چاپ : لاہور - مکتبہ سلفیہ (۱۳۸۵ھ)

☆ رسالہ نجاتیہ

از محمد فاخر زائر الہ آبادی (م ۱۳۰۳ھ) در ذات و صفات باری تعالی

و مسائل کلامی

چاپ : با اضافات ثواب صدیق حسن خان

۴۰- ترجمہ

از محمد اسحاق

چاپ : لاہور - جمعیت اہل حدیث

سراج المومنین

داشناختہ

۴۱- ترجمہ

از حسین دکنی سرید سید حسن ، بہ سال ۱۱۸۷ھ

نسخہ خطی : سالار جنگ ، ص ۷۲-۷۳

آغاز : خدا کو حمد بیحد ہے سزاوار

وہی ہے واحد ، وہی ہے کرتار

سر الجلیل فی مسئلۃ التفضیل

از شاہ عبدالعزیز محدث دہلوی (م ۱۲۴۳ھ) در فضیلت ابوبکرؓ و عمرؓ ،

در آثار رسالہ می گوید : ”چون از سوید و تسیض تحفہ اثنا عشریہ بعون

عنایت الہی فرائع حاصل شد بعضی از دوسہٴ صادق و باران موافق با آرزوی

تمام و اشیای مالا کلام استدعا نمودند کہ مسئلہ تفضیل را نیز تفصیلی لائق

دادہ شود تا درین مباحث کہ نقل ہر مجلس و مشغولہ ہر محفل اند باقی نماند

بنا بر آن ابن رسالہ محصرہ بطریق عجائز الوقت بتحریر آمد“ (ص : ۹۰) ، موسم

ہر یازدہ مقدمہ

ابن رسالہ در ”فتاویٰ عزیزی“ نیز مندرج است

چاپ : در کتاب ”فضایل صحابہ و اہل بیت“ کراچی - پاک اکادمی

(۱۳۸۴ھ)

۴۲- ترجمہ

از مفتی محمد شفیع دیوبندی

چاپ : در مجلہ القاسم (دیوبند) بہ سال ۱۳۴۹ھ ، باردگر در کتاب

فضایل صحابہ و اہل بیت ہامتن اصلی

۴۳- رساله اسرار

ترجمه ناشناخته

چاپ : دهلی - مطبع روزانه اخبار (۱۳۱۷ هـ)

شهبستان نکات : شهبستان خیال

از محبتی ابن سبیک فتاحی نیشابوری (۸۵۲ م)، به سال ۸۴۳ هـ تالیف شده،
در مقدمه و هشت باب و خاتمه .

چاپ : مع ترجمه ، لکهنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۲۷ هـ)

۴۴- چراغ ایمان

از عبدالمجید خان

چاپ : رک - متن اصلی

شروط اقتداء

از صبغت الله

۴۵- ترجمه

از محمد سعید

چاپ : مدراس - مطبع نظام المطابع (۱۲۹۰ هـ)

صحیفه رضویه

در عقائد اهل تشیع

چاپ : لاهور

۴۶- جواهر بهائیه

از سید شریف حسین

چاپ : لاهور - البرهان (۱۳۳۲ هـ)

عزیز الاقتباس فی فضائل اخبار الناس

از شاه عبدالعزیز محدث دهلوی فرزند شاه ولی الله در بیان فضایل خلفای
اربعه و اهل بیت به زبان عربی ، مرزا حسن علی لکهنؤی شاگرد محدث دهلوی
آنها بفارسی در آورده ، در دو بخش ، فضائل خلفای راشدین و فضایل اهل بیت

چون این طائفه علیه اخبار الناس است.

هیچ نسخه چاپی در نظر نیامده است

۴۷- ترجمه

از نظام الدین کیرانوی

چاپ : دهلی - مطبع احمدی (۱۳۳۲ هـ)

لاهور - در ضمن مجموعه "فضائل صحابه و اهل بیت" (۱۳۸۴ هـ)

۴۸- عقاید جامی (منظوم)

راعد الرحمن جامی (م ۸۹۸ هـ) ، بعضی فهرست نگاران این کتاب را مستقل ، لذاب قرار داده است ، در حقیقت این بخشی است از مشنوی معروف "سلسله الذهب" که بارها در هند و ایران منتشر شده .

چاپ : بمبئی - مطبع حیدری (۱۲۸۷ هـ)

مدراس - مطبع انوری (۱۳۱۰ هـ)

۴۸- ترجمه

از احمد علی میسوری

[رک : - یادگار ضیغم]

۴۹- ترجمه اردو عقاید جامی

از ناشناس

نسخه خطی : کتاب خانه انجمن ترقی اردو علی گره

۵۰- ترجمه دیگر

از جمال الدین محمد

چاپ : مدراس - معدن فیض (۱۲۸۱ هـ)

۵۱- حمایت الاسلام ، ترجمه عقائد جامی : حمایت نامه ایمان (ترجمه منظوم)

از مظفر الدین معلی حیدر آبادی به فرمائی نواب فضیلت جنگ مولوی

حافظ انوار الله ، برای تعلیم و تدریس نواب اعظم جاه حمایت علی خان بهادر ، در دیباچه می گوید :

یادگار میمنت تعلیم کے آغاز پر
اس رسالہ کا ہوا ہے ترجمہ بھی ہر اثر
نام شہزادے سے ہے موسوم یہ جو نیک نام
ہے حمایت نامہ ایمان مقرر اس کا نام
ترجمہ منظوم جو میں نے یہ اردو میں کیا
فیض ہے ، بس حضرت جامی کی روح پاک کا

بہ سال ۱۳۳۲ھ تالیف شدہ ، چون سرودہ شدہ :

کہہ دیا دل نے تمامی ترجمہ مقبول ہے

اسلوب ترجمہ اینگونه است :

متن : بعد حمد خدا و نعت رسول

بشنو این نکتہ را بسمع قبول

ترجمہ حمد حق ، نعت نبی کے بعد مومن جان لے

اس نصیحت کو مری دل سے یقیناً مان لے

چاپ : حیدر آباد (۱۳۳۲ھ)

✽ عقاید صوفیہ

از شاہ فتح محمد

۵۲۔ عقاید الہ

از علیم الدین محمد، وکیل

چاپ : حیدر آباد دکن - مطبع ابو العزائی (۱۳۱۵ھ)

۵۳۔ عقاید نظامیہ : نظام العقاید

✽ العقیدۃ المحمودیہ

ناشناختہ

۵۳۔ ترجمہ

از محمود شاہ

چاپ : لاہور - مطبع محمدی (۱۲۹۵ھ)

فیض الفیوض

از فیاض علی

چاپ : [رک : ترجمه زیر]

۵۴- ترجمه

از مولوی الهی بخش عظیم آبادی بهاری (م ۱۳۲۴ هـ)

چاپ : با اهتمام عبدالرحیم صادقپوری در مجموعه «رسائل قسعه» ۵۵- ۵۶

قرّة العینین فی تفضیل الشیخین

از شاه ولی الله دهلوی ، در اثبات تفضیل ابوبکر و عمر بر حمزه اصحاب

نبی ، در سه «مسلك» (قسمت) و چند فواید :

مسلك اول - در ثبوت تفضیل شیخین بر سائر اصحاب از روی نقل

مسلك دوم - در تاویج آنحضرت بافضیلت شیخین

مسلك سوم - در بیان اجماع صحابه و تابعین بر آنکه افضل امت ابوبکر

صدیق است بعد از آن عمر

چاپ : دهلی - مطبع مجتبیائی (۱۳۱۰ هـ)

۵۵- ترجمه

از ناشناس

چاپ : دهلی - (۱۳۱۷ هـ)

قیامت نامه

از شاه رفیع الدین (م ۱۲۴۹ هـ) فرزند شاه ولی الله ، در علامات قیامت از

روی قرآن و احادیث نبوی ، از مؤلف کتبی در فتوی و تفسیر قرآن و فلسفه

هم یادگار مانده است

چاپ : بارها بچاپ رسیده ، در لکهنؤ ، بمبئی و پشاور

۵۶- آثار معشر

ترجمه منظوم از محمد علی متخلص به محمد ، به مال ۱۲۵۱ هـ سروده شده

چاپ : لکهنؤ (۱۲۶۳ هـ)

۵۷۔ علامات قیامت

از نور محمد ، مترجم تخریج آیات قرآن و احادیث ہم کردہ است۔
چاپ : کراچی - نور محمد اصح المطابع (س - ن)

۵۸۔ قیامت نامہ : آداب الآخرت

از محمد عبداللہ بن بہادر علی ، بہ سال ۱۲۳۹ھ بہ اردو نظم شدہ۔
نسخہ خطی : اجمن جلد ۲ ، ص ۷۰-۷۱
ادبیات جلد ۱ ، ص ۱۷۸

آغاز : حد سے باہر ہیں گے انعام خدا
کسے ہو سکتا ہے شکر اس کا ادا
(بہ ظن قوی در بمبئی چاپ شدہ است)

۵۹۔ ترجمہ دہگر

از ناشناختہ کہ معاصر مؤلف بودہ ، بہ ظن قوی قدیم ترین ترجمہ قیامت
نامہ، همین است

نسخہ خطی : کتاب خانہ عمومی - لاہور (فہرست مخطوطات متفرقہ ص ۸)
آغاز : حمد ہے لائق خدائے پاک کو
بے ستون جس نے رکھا افلاک کو

☆ مبدا و معاد

از شیخ احمد سرہندی معروف بہ مجدد الف ثانی (۹۷۱-۱۰۳۴ھ) ، این
رسالہ را مولانا محمد صدیق کشمی (۱۰۵۱ھ) خلیفہ حضرت مجدد مرتب ساختہ۔
تفسیحات ہر اساس «منہا» است جمعاً شصت و یک «منہا» (فصل) است۔

چاپ : دہلی - مطبع انصاری (۱۳۰۷ھ)

دہلی - مطبع مجتہائی (۱۳۱۱ھ)

امرتسر - مطبع مجددی (۱۳۳۰ھ)

لاہور - بہ کوشش عبدالعزیز سیفی از طرف ادارہ سعدیہ مجددیہ (۱۳۸۵ھ)

۹۰- ترجمه

که مترجم آن معلوم نشد

چاپ : لاہور - ملک فضل الدین و چنن دین (س - ن)

۹۱- ترجمه دیگر

از سید زوار حسین شاہ

چاپ : با متن اصلی ، کراچی - اداره مجتدیدیہ (۱۳۸۸ھ)

* المقالة الوضیة فی النصیحة و الوصیت

از شاه ولی الله دهلوی (م ۱۱۷۶ھ) در "کلمات چند که اولاد و احباب خود را بآن وصیت کرد" و این وصایا در باره تمسک به عقاید اهل سنت و جماعت اند

چاپ : دہلی - مطبع احمدی (۱۳۱۷ھ)

دہلی - مطبع مجتہائی (۱۳۳۶ھ)

حیدر آباد - در مجموعه وصایا اربعہ (۱۳۸۴)

۹۲- ترجمه

از ناشناس

چاپ : حامل المتن ، دہلی - مطبع احمدی (۱۳۱۷ھ)

۹۳- ترجمه دیگر

از محمد ایوب قادری

چاپ : در ضمن مجموعه وصایا اربعہ، حیدر آباد (۱۳۸۴ھ)

* نظام العقاید : عقاید نظامیہ

از محمد فخر الدین چشتی نظامی (م ۱۱۹۹ھ) فرزند شاه نظام الدین

اورنگ آبادی، در عقاید احناف، اخذ کرده از فقہ اکبر (منسوب بہ امام ابو حنیفہ) بیان نموده شدہ۔ چون در آغاز کتاب آمدہ است :

«استطاعت خود از جهت اختلاف مسائل این قدر نمی یافتم و طاقت عدم قبول سوال ایشان (اعزہ و اقارب فرمودند کہ عقاید اہل سنت بہ قید قلم آرید) نیز نمی داشتم لهذا دست بدامن... امام اعظم رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ بواسطہ فقہ اکبر کہ تالیف امام اکبر است زدم و عبارت آسان بیان نمودم»

چاپ : بریلی - مطبع صدیقی (۱۲۸۷ھ)

۹۴- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : پاک پتن (۱۳۸۶ھ)

استانبول - مکتبہ ایشیق (۱۳۹۷ھ)

۹۵- ظرف الفوائد

چاپ : دہلی - مطبع رضوی

[رک : منظور احسن عباسی - مخطوطات فارسیہ ، ص ۷۵۴]

۹۶- وسیلۃ النجات

از شاہ عبدالعزیز محدث دہلوی ، در اثبات این امر کہ فرقہ ناجیہ اہل سنت و جماعت است ، ابن فتویٰ است در جواب استفساری ، این رسالہ در ضمن ”فتاویٰ عزیزی“ نیز مندرج است

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور

۹۶- احسن الحسنات

نام مترجم معلوم نیست

چاپ : دہلی - مطبع مجتبیائی (۱۳۳۳ھ)

۶۷- الفضلیت شیخین

از محمد سلیمان انصاری ، دو مقاله نیز دربارهٔ صدیق رضی و فاروق رضی به قلم
غلام رسول مهر (م ۱۳۹۱ هـ) در پایان ایراد کرده است
چاپ : لاهور - مکتبهٔ سلفیه

۶۸- ترجمهٔ دیگر

از ناشناس

چاپ : با تجدید نظر حکیم عبدالغفور (م ۱۳۸۳ هـ) ، شامل فضائل
صحابه و اهل بیت کراچی - پاک اکادمی (۱۳۸۴ هـ)

☆ وصیت نامه

از شاه ولی الله دهلوی، این "وصیت نامه" دیگری است و غیر از "الحقاه
الوضیة فی النصیحة و الوصیة" - متن این "وصیت نامه" بدست نیامده است

۶۹- تصنیف رنگین

ترجمهٔ منظوم از سعادت یار خان رنگین (م ۱۳۵۱ هـ) به سال ۱۳۳۹ هـ ،
در دو صد و شصت ابیات سروده شده
چاپ : دهلی - مطبع دارالسلام (۱۳۶۳ هـ)
در ضمن مجموعه وصایا اربعه حیدر آباد (۱۳۸۴ هـ)

☆ وصیت نامه

از قاضی ثناء الله پانی پتی (م ۱۳۲۵ هـ) ، نگارندهٔ "ما لا ید منه" ،
۷۰- ترجمه

از محمد ایوب قادری

چاپ : در "مجموعهٔ وصایا اربعه" - حیدر آباد (۱۳۸۴ هـ)

۴۴ هدیهٔ الشیعین

از غلام دستگیر قصوری (م ۱۳۱۵ هـ)
در رد عقاید و نظریات شیعه و خوارج
چاپ : لاهور (م ۱۳۹۵ هـ)

۷۱۔ ترجمہ

از مؤلف

چاپ : لاہور

[رک : اختر راہی - تذکرہ علمائے پنجاب]

۷۲۔ ترجمہ کتابی ناشناختہ

از شیخ ولی محمد فرزند جیون ، مبینی بر عقاید مسلمانان از اقوال پیامبر
 محمد صلی اللہ علیہ وسلم و بزرگان دین ، اما نام تالیف و ترجمہ در متن قیامدہ
 است ، و بنا بر روایتی ترجمہ از فارسی است
 [رک : پیرس ، ص ۲۷-۲۸]

ملل و نحل

☆ ازالة الاوهام

از رحمت الله كمرانوی (م ۱۳۰۸ هـ)، در رد و تغلیط عقائد و اعمال مسیحیان و دفع اعتراضات ایشان بر مذهب اسلام - نگارنده پس از ۱۲۷۳ هـ از هند به حرمین شریفین هجرت کرده بود و در مکه معظمه رحلت کرده بود - بیاد وی مدرسه صولتیه به خدمت اشاعت علوم دینی مشغول است -

چاپ : دهلی - مید المطابع (۱۲۶۹ هـ)

۱- دافع الاسقام

از نور محمد مهتم مدرسه حقانی لدھیانہ، در ۱۳۰۳ هـ در روزنامه "منشور محمدی" (بنگلور) بچاپ رسیده

☆ باب الحیات : بوستان السیاح : مقاله سیاح

☆ حقیقت نور پاک : سفر نامہ مهدی

از شیخ عزیز لاری در عقائد مہدویان بلوچستان و در سفر مهدی ایشان کہ به وسیلہ ملا محمد اتکی، بہ سال ۱۲۹۰ هـ تالیف شدہ -

۲- ترجمہ

از ملا مزارعومرانی، یکی از زعمیان ذکریان (مہدویان بلوچستان)

چاپ : کراچی (۱۳۹۲ هـ)

❖ دبستان مذاہب

مسنوب بہ شیخ محسن بن حسن فی کشمیری (م ۱۰۸۲ھ) ، اما بعضی
 "دبستان مذاہب" را اثر ذوالفقار آذرماستانی متخلص بہ مؤید
 "دبستان مذاہب" در مدین و محل، دردوازدہ تعلیم و نیز خاتمہ ای برای ہر تعلیم:

تعلیم اول معرفت عقاید پارسیان

تعلیم دوم باز نمودن عقاید ہندوان

تعلیم سوم در عقاید قراہنتیان

تعلیم چہارم در عقاید یہود

تعلیم پنجم ترساہیان

تعلیم ششم مسلمانان

تعلیم ہفتم صادقہ

تعلیم ہشتم واحدیہ

تعلیم نہم روشنیان

تعلیم دہم الہیہ

تعلیم یازدہم صوفیہ صافیہ

- در حاشیہ ہر تعلیم اصطلاحات و حکایاتی از آن گروہ را آورده است

چاپ : بمبئی (۱۲۷۷ھ)

۳- اصول مذاہب

از شودھارام بھلواروی

چاپ : لاہور- مطبع سترولاس (۱۳۱۳-۱۴ھ)

❖ ذکر وحدت

رہبر محسن شہداد زئی در عقاید ذکرہان (مہدویان بلوچستان)

چاپ : ترجمہ اردو، باہتمام نور محمد غلام حسین ، کراچی (۱۳۹۶ھ)

۴- ترجمہ

از دانشناس

چاپ : بامتن ، کراچی

☆ الفرائد

از ابو الفضل بن محمد گلپائنگانی (م ۱۳۳۷ هـ) ، مبلغ معروف فرقه بهائیه ، آورده است که شیخ الاسلام عبدالسلام قاضی القضاة علاقہ قفقاز در رد "کتاب ایقان" دو رساله ها نگاشته ، در جواب آنها این کتاب در حیطة تحریر آمده ، به سال ۱۳۱۵ هـ ، "کتاب ایقان" مقدس است نزد بهائیان. در «فرائد» عقاید اسلام هم مورد بحث است.

چاپ : سه یا چهار بار ، کلکته (۱۲۲۹ هـ)

۵- ترجمه

از سید ابو العباس رضوی جارچوی.

چاپ : کراچی - محفل روحانی ملی بهائیان پاکستان (س - ن)

☆ کتابی درباره سید محمد مهدی

از سید یوسف ، در احوال و عقاید سید محمد مهدی که در روزگار سکندر لودهی (۱۸۹۴-۱۸۹۷ هـ) دعوی مهدویت کرده ، اطاعت گزاران و عقیدت کیشان وی به نام "مهدویان" در شبه قاره معروف اند این کتاب بدست نیامده است .

۶- فیض عام قدس (منظوم)

از سید شهاب الدین مهدوی بسال ۱۱۶۴ هـ (= فیض عام قدس)

سروده است

نسخه خطی : سالار جنگ شماره ۹۸۷ و ۹۸۸

☆ مرآة المخلوقات

از عبدالرحمن شاه ، در اثبات این مسئله که بشارات درباره آدم و حوا در کتابهای مقدسه هندووان مذکور اند

۷- بشارت مهدیو اور اسلام

از سید علی متقی

چاپ : رانی بریلی ، باہتمام محمد نذیر (۱۳۲۶ھ)

☆ مقالہ سیاح : باب الحیات : بوستان سیاح

از زین العابدین فرزند سکندر شروانی سیاح ، در احوال و آثار محمد علی
باب و بہاء اللہ بانیان مذاہب ہائیان و بہائیان

چاپ : بمبئی

۸۔ ترجمہ

از سید مصطفیٰ روسی

چاپ : رنگون - انجمن بہائیان (۱۳۲۶ھ)

☆ مہدی نامہ

از قاضی ارتضا علی خان گوہارمنوی ، دربارهٔ بعثت امام مہدی و حقیقت
فرقہ مہدویان

۹۔ ترجمہ

از غوث محی الدین

چاپ : مدراس (۱۳۰۱ھ)

☆ میزان الحق

از ہادری فائدر ، در رد عقاید اسلامی و حقانیت مسیحیت بہ سال ۱۲۵۴ھ
بفارسی نگاشتنہ شدہ

چاپ : کلکتہ

۱۰۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : آگرہ (۱۲۸۵ھ)

لاہور - پنجاب رلیجس بک سوسائٹی (۱۳۸۲ھ)

فلسفه عملی (اخلاق و پند)

☆ آداب الصالحین

از شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۵۲ھ) ، در دیباچہ می گوید :
”بعد از مدتی مطالعہ احیاء علوم الدین — — برخی از ربع معاملات را ترجمہ
کردم و کمتر چیزی باشد کہ از غیر آن کتاب در این جا آورده باشم“ ،
در ہفت باب :

باب اول آداب اکل.

باب دوم آداب نکاح

باب سوم آداب صحبت و اخوت

باب چهارم حقوق مسلم و قرابت و رحم

باب پنجم عزلت.

باب ششم آداب سفر.

باب ہفتم امر بہ معروف و نہی منکر.

ہر باب در چند فصل تقسیم دادہ شدہ.

چاپ : چند بار ، دہلی

۱۔ ہادی الناظرین

از نواب قطب الدین خان دہلوی

چاپ : دہلی (۱۲۶۳ھ و ۱۲۹۰ھ)

☆ آداب الطالبین

از خواجه شیخ محمد چشتی فرزند شیخ حسن محمد ، نبیره نصیرالدین چراغ
دهلی ، در آداب طالبان عرفان و سلوک

چاپ : دهلی - مطبع مجتبیائی (۱۳۱۱ هـ)

۲- ترجمه

از الله دین (منشی فاضل)

چاپ : لکهنؤ (۱۳۰۸)

[قاموس جلد اول ، شماره ۴۹۱۱]

اخلاق جلالی : نوامع الاشراف و مکرم الاحلاق

اخلاق محسنی : جواهر الاسرار

☆ اخلاق ناصری

از خواجه نصیرالدین طوسی (م ۶۷۲ هـ) ، برای ناصرالدین ابو منصور
حاکم قهستان در سال ۶۳۳ هـ نگاشته - خواجه طوسی "کتاب الطهارت"
ابو علی مسکویه (م ۴۲۱ هـ) را ترجمه کرده و دو باب درباره تدبیر منزل و
سیاست مدن بر آن افزوده ، نیز هر کجا مناسب دید مطالب خود را اضافه
نموده ، در یک مقدمه و سه مقاله :

مقاله اول در تهذیب اخلاق

مقاله دوم در تدبیر منزل

مقاله سوم در سیاست مدن

هر مقاله به فصل ها تقسیم داده شده -

چاپ : بارها در مراکز علمی هند و ایران بچاپ رسیده -

۳- ترجمه

ترجمه مقاله اول از اخلاق ناصری

از امین الله ونیر ، در آغاز مترجم احوال و آثار طوسی را بیان نموده و
در پایان حل لغات آمده

چاپ : لاهور - تاج بک دپو (س - ن).

۴- ترجمه مقاله اول

از منظور عالم بدر ، در آغاز سواخ زندگانی طوسی و یاد داشتی درباره
"اخلاق ناصری" آمده

چاپ : لاهور - عشرت پبلشنگ هاؤس (۱۳۷۴ هـ)

۵- ترجمه دیگر

از منشی نظام الدین

چاپ : لاهور - مطبع متر بلاس (س - ن)

☆ پند نامه : ہسر نامہ : ولد نامہ

از خواجہ فرید الدین عطار (م ۷۲۷ هـ) ، مثنوی اخلاق در پیرامن ہشت
صد بیت در ہندواندروز - در شبہ قارہ کتابی درسی ہودہ -

چاپ : بارہا بچاپ رسیدہ است -

۶- تحفۃ الابرار

از مفتی غلام سرور لاهوری (م ۱۳۰۷ هـ) فرزند مفتی غلام محمد نگارندہ
"خزینۃ الاصفیاء"

چاپ : ترجمہ میان سسر ہا بامتن اصلی ، لاهور سراج الدین و چراغ دین
تاجران کتب (س - ن)

۷- چشمہ فیض (منظوم)

از مولوی عبدالغفور نساخ

چاپ : لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور

۸- خم خانہ بدیع (منظوم)

از سعید قریشی کہ آن را بہ سال ۱۳۸۲ هـ (= خم خانہ بدیع) سرودہ
است - در پایان نیز حل لغات افزودہ است -

چاپ : گجرات - مکتبہ رشیدیہ

۹- رموز حیات (منظوم)

از راسخ عرفانی فرزند مولوی نور حسین گرجاکھی ، متوطن گوجرانوالہ

چاپ : از طرف مترجم (۱۳۷۸ھ)

۱۰۔ کشتی نصیحت

از مولوی محمد حسین بہ سال ۱۳۳۸ھ سرورده است ۔

[رک : محملہ راہنہای کتاب، جلد ۷، ص ۲۹۲]

پند نامہ سعدی : کریم

تحفۃ النصائح

از یوسف گدا، شاہ راجو قتال جونپوری مرید خواجہ نصیر الدین چراغ
دہلی، برای فرزند خود ابو الفتح، در وعظ و پند و دین، در ۴۵ باب
بہ سال ۷۹۵ھ سرورده بود۔ آمدہ است :

ایات کفتم جملگی ہفت صد بدان ہشتادوشش

ابواب او شد چهل و پنج اندر حساب و ہم حصر

ہفصد نود پنج و دگر ہجرت محمد مصطفیٰ

شہر ربیع الاخرین وقت ضحیٰ روز قمر

باب اول در معرفت حق سبحانہ و باب آخر در مناجات و ختم کتاب

چاپ : بارہا در مراکز علمی شبہ قارہ بطبع رسیدہ است ۔

۱۱۔ ترجمہ

از قطبی رازی

نسخہ خطی : سالار جنگ ص ۵۱

آغاز : بولیں صفت میں بے گنت ۔ اس خالق جن و بشر

جواہر الاسرار : اخلاق محسنی

ار ملا حسین بن علی واعظ کاشفی (م ۹۱۰ھ)، برای سلطان حسین مرزا

، ثقرا، بہ نام پسرش محسن میرزا، بہ سال ۹۰۷ھ نوشتہ شدہ، در مقدمہ و

چهل باب :

چاپ : بارہا، کانپور - مطبع نولکشور (۱۲۹۴ھ)

تہران - (۱۳۲۹ھ)

۱۲- بشیر الاخلاق

از بشیر الدین احمد مجددی محاسب حضور دارالاقبال بهوپال
چاپ : لاهور - شیخ جان محمد و الله بخش گنائی (۱۳۵۱ هـ)

۱۳- گلشن اخلاق

از سید بنده علی
چاپ : پرتاپ گر - مطبع گلشن احمدی (۱۳۲۱ هـ)

۱۴- گنج خوبی

از میرا من دهلوی منشی دانشکده فورت ولیم - کلکته ، نگارنده "بائع و
بهار" ، به سال ۱۲۱۷ هـ به اردو ترجمه شده

چاپ : کلکته - مطبع احمدی (۱۲۶۴ هـ)

بمبئی - مطبع محبوب (۱۲۹۲ هـ)

با مقدمه و تحقیق خواجه احمد فاروقی ، دهلی

۱۵- محبوب الاخلاق

از راجه راجیشور راؤ اصغر

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۲۷ هـ)

۱۶- ترجمه دیگر

از قاضی معراج حسین مدرس مدرسه جامع مسجد فتح پوری دهلی

چاپ : دهلی - سب رنگ کتابفروشی

☆ رساله بهرام شاهیه

از میر سید علی همدانی معروف به شاه همدان (م ۵۷۸۶) ، بر اثر
سلطان محمد بهرام شاه بن سلطان خان ، حاکم بلخ و بدخشان ، در عبادت
و معاملات - به ظن قوی تاکنون چاپ نشده ، نسخه های خطی در کتاب
خانه های معروف موجود اند.

نسخه های خطی : [احمد منزوی - فهرست نسخه های خطی فارسی ،

جلد ۲]

۱۷۔ ترجمہ

از دکتر محمد ریاض

چاپ : در مجلہ ”اسلامی تعلم“ (لاہور) بابت مارس و آوریل ۱۹۷۳

میلادی ص ۲۲-۳۰

✽ رسالہ دانش مندی

از شاہ ولی اللہ فرزند شاہ عبدالرحیم بگرنڈہ ”انفاس العارفین“ و کتابهای دیگر

چاپ : مع الطاف القدس ، گوجرانوالہ (۱۳۸۴ھ)

۱۸۔ ترجمہ

از پرفسور محمد سرور جامعی ، باحواشی در مجلہ ”الرحیم“ (حیدرآباد)

بابت ربیع الاخری ۱۳۸۴ھ ، ص ۱۱-۵

✽ ریاض العارفین

۱۹۔ ترجمہ منظوم

از محمد اسحاق ، در یازده باب ، بہ سال ۱۲۰۶ھ سرودہ ، در بارہ ترجمہ

می گوید :

فارسی سے تھی نثر یہ آشکار
میں کیا اس کو نظم سے زیب دار
فارسی کی بحر کی سیپی اندر
نہی چھپے بہ بے با لعل و گہر
میں بہت فہم لازم اخلاص ہو
فارسی کے بحر کا غواص ہو
لایا باہر لعل و گوہر بحر سے
رکھ دیا دکھنی میں اسے

[رک : نصیر الدین ہاشمی - مدراس میں اردو ، ص ۱۷۶-۱۷۷]

✽ سیاست نامہ

از نظام الملک طوسی (م ۴۸۵ھ) ، برای سلطان سعید ابو الفتح ملک شاہ

(م ۴۸۵ھ) ، در ۴۸۴ھ ، در پنجاہ باب نگاشتہ شدہ ، در سیاست و تدبیر منزل ،

یکی از اہم متون است

چاپ : الہ آباد - رام نرائن لال (۱۳۵۰ھ)

بہ تصحیح و تعلیقات محمد قزوینی ، تہران - چاپ خانہ حیدری

(۱۳۳۴ھ ش)

۲۰- ترجمه

از شاه حسن عطا

چاپ : کراچی - نقیص اکیدمی (س - ن)

۲۱- ترجمه دیگر

از پرفسور محمد متور ، پیش گفتار از عابد علی عابد و با حواشی بر متن از طرف مترجم

چاپ : لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۱ هـ)

۲۲- ترجمه دیگر

بخشی از سیاست نامه

به قلم مولانا حشمت علی

چاپ : حیدرآباد منده - الانتظار (۱۳۸۰ هـ)

☆ عقبات : قدوسیہ

از میر سید علی ہمدانی (م ۷۸۶ هـ) برای حاکم کشمیر سلطان قطب الدین شاہ میری (۷۷۵-۷۹۶ هـ) نگاشته شدہ، سلطان مرید مصنف بودہ، در اخلاق و ہند، از روی فکر سید علی ہمدانی اصل جمیع صفات رذیلہ و ذمیہ چہار چیز است و آن ہا را در چہار "عقبہ" گزارش می کند :

اول : بخل

دوم : کبر

سوم : ظلمت

چہارم : ریا

چاپ : تہران (۱۳۲۷ هـ)

۲۳- ترجمہ

از دکتر محمد ریاض

چاپ : در مجلہ "الولی" (حیدرآباد) بابت آوریل و مہ ۱۹۷۳ میلادی ،

ص ۶۰-۷۰

فتوت نامه : رساله فتوت : کتاب الفتوه

از میر سید علی همدانی ، در مفهوم و مقصود «فتوت» ، نشر آمیخته با نظم

است

چاپ : اسٹانبول (۱۳۸۱ هـ)

به دوشس داکتر محمد ریاض ، لاهور - محکمہ اوقاف پنجاب (س - ن)

۲۴ - ترجمه

از پرفیسور محمد مسعود احمد ، فقط بخش اول بحاب رسیده

چاپ : در مجلہ الفرہان (لکھنؤ) باب شوال و ذی قعدہ ۱۳۸۲ هـ ،

ص ۷۹-۸۸

۲۵ - ترجمه و تہنسیہ

از داکتر محمد ریاض

چاپ : در مجلہ فکر و نظر (اسلام آباد) پاست مہ محرم ۱۳۹۱ هـ ،

ص ۶۷۷-۶۹۷

قابوس نامہ

از امیر کیلاوس فرزند سکندر فرزند دیوس ، در سال ۷۷۷ هـ ، برای زندگانی

موفق فرزند خود ، در چہل و چہار باب است ، یکی از متن های متداول سیاسی

مسلمانان ایران است

چاپ : بمبئی (۱۳۳۱ هـ)

به کوشش سعید نفیسی ، تهران (۱۳۰۴ هـ ش)

به تصحیح و اہتمام داکتر غلام حسین یوسفی ، تهران - بنگاہ ترجمہ و نشر

کتاب (۱۳۴۵ هـ ش)

۲۶ - ترجمہ

از میان محمد افضل

چاپ : لاهور - شاہکار کتب (۱۳۹۶ هـ)

☆ قدوسیہ : عقبات

☆ کریمہ : ہند نامہ

سعدی شیرازی م ۵۹۹۱ ، شمس الدین بونہ در شہ فرہ ،
 بہار : در تہائی ہمارے ، جنت بہ عس ، مدح گرام ، صفت سعادت ،
 مہمب بھ ، بہائی توجہ ، مہمب نامہ ، قصبت عہد ، مساج از صحت جہان ،
 صفت بدن ، مہمب سیمکرتی ، صفت فداعت ، مہمب حرص ، صفت و عادت ،
 مہمب شہادت ، سرگ ، ود ، سکر ، صفت ، بہائی ، شہ ، صفت ، و سرگ ،
 صغ امید از مخلوق

جواب : ہار ہا

۲۷۔ اردو کریمہ

ترجمہ منظوم از صبر رضوی محبوم

جواب : شیخ پورہ مونگیر (۵۱۳۸۰)

۲۸۔ ترجمہ شیخ سعدی کے ہند نامہ

مستور علی خان ولا ، بہار - ۱۹۶۱ء ، ۲۰۰۵ء ، ۲۰۰۸ء

آمدہ است :

کریمہ نامہ صفت	۱۔ مہمب سیمکرتی
۲۔ مدح گرام	۳۔ صفت سعادت
۴۔ صفت بدن	۵۔ مہمب شہادت

۵۹۸۰۲

جواب : کلکتہ (۵۱۲۱۷)

۲۹۔ کیف کریم

ترجمہ و شرح کریمہ از مولوی فیض احمد لکھوی ، دارالحدیث ، ۵۱۳۸۰

اول ترجمہ و سپس حال لغت و شرح ہر بیت آمدہ است

جواب : ملتان - مکتبہ امدادیہ (سین)

۳۰۔ گلشن قرالت (منظوم)

از سعید قریشی ، بہ سال ۵۱۳۸۱ (= ہند خدای سہج) ، خوشی مدللہ

و حل لغت ، در آغاز شرح حال سعدی شیرازی به اختصار نگاشته شده .

چاپ : گجرات - مکتبه رشیدیہ (۱۳۸۱ هـ)

۳۱- وعظ سعید

از احمد سعید دهلوی ، میان خطبای متن ترجمه و برگزیده های صفحات

شرح و توضیح مضامین است - در آغاز احوال و آثار شیخ سعدی شیرازی -

چاپ : دهلی - مطبع نعمانی (۱۳۴۸ هـ)

۳۲- ترجمه دیگر

از ناشناس

چاپ : لاہور - ملک سراج الدین و پسران (س - ن)

۳۳- ترجمه دیگر

از عبدالرحمن

چاپ : کانپور - مطبع نظامی (س - ن)

۳۴- ترجمه دیگر

از ناشناس

چاپ : بارہا ، لکھنؤ - مطبع نولکشور

۳۵- ترجمه دیگر

از فاضل سجاد حسین مترجم ہند نامہ عطار و مثنوی معنوی

چاپ : ملتان - مکتبہ امدادیہ (س - ن)

☆ کیمیای سعادت

از امام محمد غزالی طوسی (م . ع . ۵۰۵) ، ترجمه و گزیده ای است از احیاء

علوم الدین (عربی) میان سالهای ۵۴۰ و ۵۰۰ نگاشته شده ، در یک

مقدمه و چهار رکن :

رکن اول : در عبادات

رکن دوم : در معاملات

رکن سوم : در عقبات کہ آن را مہلکات گویند

رکن چهارم : در منجیات

هر رکن به فصل ها تقسیم داده شده - یکی از اهم و متداول ترین متون اخلاقی و دینی

چاپ : بارها ، لکهنؤ - مطبع نولکشور (۱۲۷۹ هـ)
۳۶- اکسیر هدايت

ار فخر الدين فرنگي محلي فرزند ظفر احمد صديقي
چاپ : لکهنؤ - مطبع منشي نولکشور (۱۳۰۷ هـ)
۳۷- خزينه هدايت

ترجمه از عنايت حسين
[رک : قاموس جلد اول ، شماره ۵۵۸۲]
۳۸- گنجينه معرفت

[رک : لباب جلد اول ، شماره ۹۲۹]
۳۹- هدايت العارفين

از عالم علي عظيم آبادي
چاپ : کلکته - مطبع مراة الاخبار (۱۲۷۹ هـ)
۴۰- ترجمه ديگر

از محمد مهدي واصف (م ۱۲۹۰ هـ) شاگرد صفيه الله فاضلي العالک به سال
۱۲۷۰ هـ نگاشته

چاپ : بمبئي - مطبع کريمي و مطبع فتح الکريم (بار سوم : ۱۳۴۹ هـ)
۴۱- ترجمه ديگر
از عنايت الله

چاپ : لاهور - اشاعت منزل (۱۳۹۹ هـ)
۴۲- ترجمه ديگر

از محمد سعيد احمد نقشبندی
چاپ : کراچي (س - ن)

۴۳- ترجمه ديباچه کيمياي سعادت
از سيد احمد خان (م ۱۳۱۵ هـ)

چاپ : علی گڑھ انسٹی ٹیوٹ گزٹ (۱۲۷۰ھ)

گلہ دستہ باغ ارم

از شاہ ابو اسماعیل قادری لاہور (م ۱۰۲۴ھ) ، در لطائف و نہات و حکم ،
مشمول ہر چہار طراز بہ قرار زیر :

طراز اول : در بیان اخبار خواجہ کائنات

طراز دوم : در لطائف انبیاء

طراز سوم : در احوال حکماء بہ زبان بی زبانان

طراز چہارم : در نصائح

این گلہ دستہ بہ سال ۱۰۹۹ھ بہ پایان رسیدہ ، چون نگارندہ نوشتہ است :
اللہ تہ کہ شد از لطف کرام در نھصد و تسعین بہ شب عید تمام
گلہ دستہ باغ ارم تا کنون چاپ نشدہ

۴۴- ترجمہ

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

لوامع الاشراق فی مکارم الاخلاق : اخلاق جلالی

از جلال الدین محمد بن احمد دوانی (م ۱۰۷۰ھ) ، در سیاست مدن و تدبیر
منزل و اخلاق ، برای بہادر خان سلطان اوزن حسن بیگ آق قویونلو و سلطان
جلیل ہسرش ، در سہ لا مع ہقرار زیر :

لامع اول : در تہذیب اخلاق

لامع دوم : در تدبیر منزل

لامع سوم : در تدبیر مدن

ہر لامع در چند "لمعہ" نگاشتہ شدہ

نگارندہ "اخلاق جلالی" می گوید کہ دا کاہتن و افزودن پر "اخلاق
اصری" کتاب مزبور را نگاشتہ است۔ بخشی از "اخلاق جلالی" در ضمن نصاب
"منشی فاضل" بودہ

چاپ : بارہا ، لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۲۸۲ھ)

بہ تصحیح محمد کاظم شیرازی ، کلکتہ - مطبع حبل المتین (۱۳۲۹ھ)

۴۵- جامع الاخلاق یا اخلاق جلالی

از مولوی محمد امانت اللہ ، در ۱۲۲۰ھ ترجمہ کردہ

چاپ : کلکتہ - مطبع احمدی (۱۲۶۴ھ)

لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (بار ہفتم : ۱۳۵۰ھ)

۴۶- عین المعالی

فقط ترجمہ لامع اول باحل لغات ، از شریف علی

چاپ : لاہور - تاج بک دہو (س - ن)

۴۷- اللآلی

از سجاد رضوی و مسلم ہاشمی

چاپ : لاہور - فرمان علی و پسران (س - ن)

۴۸- معارج المعالی

از سید اقبال کظمی زنجابی مدرس دبیرستان دولتی جہلم

چاپ : لاہور - شیخ مبارک علی (۱۳۵۰ھ)

۴۹- ترجمہ دیگر

از محمد دین مختار مدرس دانشکدہ خاور شناسی لاہور

چاپ : لاہور - مطبع پنجابی (۱۳۳۷ھ)

۵۰- ترجمہ دیگر

فقط بخشی از اخلاق جلالی از محمد شعیب

چاپ : لاہور - مطبع اسلامیہ (۱۳۱۴ھ)

۵۱- ترجمہ دیگر

از بشیر الدین احمد

چاپ : لاہور - شیخ جان محمد و اللہ بخش (۱۳۵۰ھ)

☆ معراج السعادت

از آخوند ملا احمد نراقی، درچهار باب و ہر باب درچند مقام و فصل تقسیم

داده شدہ :

باب اول : در بیان شناختن نفس و مفاسد بیماریهای نفس و فواید صحت آن (چند فصل)

باب دوم : در سبب بدی اخلاق و بیان قوای نفس (ہشت فصل)

باب سوم : در بیان محافظت اخلاق حسہ از احراف و معالجات کلیہ اخلاق رزیلہ (سہ فصل)

باب چہارم : در تفصیل اخلاق حسنہ و ذمیمہ و فواید و مفاسد آنها (چند فصل)

چاپ : نبریز - دارالطباعت آقا میر فتح (۵۱۲۷۳)
ممبئی - مطبع حاجی شیخ عبدالوہاب (۵۱۲۹۶)

۵۲- خروج السعادت

از محمد علی

[قاموس جلد اول ، شمارہ ۳۸۶۳]

۵۳- لجم السعادت

از محمد خان

چاپ : دہلی - عزیز بہ کتب خانہ

[قاموس جلد اول ، شمارہ ۳۸۵۹]

۵۴- مونس جان

منسوب بہ شاہ ابو المعالی قادری لاہوری ، مشتمل بر حکایتہای بصیرت افروز و دلچسب ، در چہار مقالہ بقرار زیر :

مقالہ اول : در حقائق

مقالہ دوم : در احادیث و کلمات مشائخ

مقالہ سوم : در محبت

مقالہ چہارم : در ذکر شاعران

۵۴- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (مس - ن)

☆ ہفت گلشن

از ناصر علی خان واسطی بلگرامی ، در ہفت گلشن (باب) :

گلشن اول : در بیان حکایت نصیحت آموز

گلشن دوم : در بیان تبدیلی زمانہ

گلشن سوم : در آداب گفتار

گلشن چہارم : در آداب مباحثہ

گلشن پنجم : در آداب ملازمت

گلشن ششم : در نصائح حضرت امیر المؤمنین علیؑ بن ابی طالب

گلشن ہفتم : کلمات طیبات حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم

۵۵۔ ترجمہ

از مظہر علی خان ولا خلف سلیمان علی خان ، شاگرد نظام الدین ممنون ،

بہ فرمائش دکنر گل کمرست ترجمہ نمودہ است ، در سال ۱۲۱۶ھ۔

چاپ : بہ کوشش دکنر عبادت ہریلوی، کراچی - اردو دنیا (۱۳۸۴ھ)

عرفان

☆ ابدالیه

از یعقوب بن عثمان بن محمود ، معروف به یعقوب چرخى (م ۸۵۱ هـ) خلیفه
خواجہ بہاء الدین نقشبند و نگارندهٔ تفسیر چند سوره از قرآن ، در مراتب و
مناصب اولیاء اللہ ، کہ اخیار ، ابدال ، ابرار ، اوتاد و نقباء نامیده شده
چاپ : به کوشش دکتر غلام مصطفی خان در مجموعهٔ رسائل مشاہیر
نقشبندیہ ، حیدرآباد (۱۳۷۸ هـ)
به کوشش محمد نذیر رانجہا ، اسلام آباد - مرکز تحقیقات فارسی ایران و
پاکستان (۱۳۹۸ هـ)

۱- ترجمہ

ترجمہ و تحشیہ از محمد نذیر رانجہا ، در آغاز شرح زندگی نگارندہ (یعقوب
چرخى) را نوشته است
چاپ : لاہور - المعارف (۱۳۹۸ هـ)

☆ ارشاد رحیمہ در سلوک نقشبندیہ

از شاہ عبدالرحیم دہلوی (م ۱۱۳۱ هـ) مؤسس مدرسہ رحیمہ دہلی و یکی از
مؤلفان ”فتاویٰ عالمگیری“ ، در سلوک و عرفان نقشبندیہ و اذکار و مصطلحات
عرفا

چاپ : دہلی - مطبع دہلی (۱۳۲۱ هـ)

۲۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : با متن اصلی ، باہتم ظہیر الدین سید احمد ولی اللہی ، دہلی -
مطبع روزانہ اخبار (۱۳۱۷ھ)

۳۔ ترجمہ دیگر

از دکتر غلام مصطفی خان ، در مقدمہ خود شرح زندگانی شاہ عبدالرحیم
را بہ اختصار بیان نموده است ، ابیات فارسی را ہم در نظم اردو آورده است
چاپ : با متن اصلی ، حیدر آباد - مطبع افتخار (۱۳۷۹ھ)

۴۔ ترجمہ دیگر

از ناشناس

چاپ : در مجلہ "الرحیم" (حیدر آباد - سندھ) بابت فوریه ۱۹۶۶ میلادی ،
ص ۶۰۰-۵۹۷ ، و بابت مارس ۱۹۶۶ میلادی ، ص ۶۸۱-۶۰۴

☆ ارشاد السالکین

از خیر الدین صوری در تعلیمت و اذکار نقشبندیان

۵۔ ترجمہ

از عبداللہ شاہ نقشبندی

نسخہ خطی : اردو مخطوطات ، ص ۱۵۰

آغاز : تعریف اور تعریف بہوت اوس کاہم کی کہ جس نے گویائی کو
اوپر زبان انسان رکھا

☆ ارشاد الطالبین

از فاضل محمد ثناء اللہ پٹی پٹی (م ۱۲۲۵ھ) ، در پنج مقام (باب) :

مقام اول در اثبات ولایت و آچہ بدان متعلق است

مقام دوم در آداب کہ ناقصان و سریدان را می باید

مقام سوم در آداب مرشدان

مقام چہارم در آداب ترقی و حصول ولایت

مقام پنجم در رسیدن و رسانیدن بمراتب قرب الهی

هر مقام را در چند فصل ها تقسیم کرده است

چاپ : چند بار ، لکهنؤ (۱۳۱۰ هـ) ، به تصحیح و اهتمام حکیم عبدالمجید

احمد سیفی ، لاهور - (۱۳۷۶ هـ)

۶- امداد التائبین

از عبد الجلیل

چاپ : حیدر آباد دکن - مطبع فیض الکریم (۱۳۲۵ هـ)

۷- تحفة السالکین

از ناشناس

چاپ : لاهور - شیخ جان محمد الله بخش تاجر کتب (س - ن)

☆ اسرار الاولیاء

ملفوظات فرید الدین مسعود گنج شکر اجودهنی (م ۶۷۰ هـ) که ترتیب

آن منسوب به خواجه بدر الدین امحاق مرید گنج شکر است. در بیست و دو

فصل بقرار زیر :

فصل اول : در ذکر اسرار عشق اولیاء

فصل دوم : در احوال معبدان درویشان

فصل سوم : در علم لدنی

فصل چهارم : در ذکر توبه و جزای آن

فصل پنجم : در ذکر خدمت بزرگان

فصل ششم : در ذکر توبه و تلاوت قرآن

فصل هفتم : در ذکر خرقة فقر

فصل هشتم : در فضیلت سوره اخلاص

فصل نهم : در ذکر گلیم و صوف

فصل دهم : در ذکر محبت و جزای آن

فصل یازدهم : در ذکر خوف و توکل

- فصل دوازدہم : در ذکر لاطیہ
 فصل سیزدہم : در ذکر درویشی
 فصل چہادہم : در ذکر محبت و عداوت دنیا
 فصل پانزدہم : در ذکر عقیدۂ بزرگان
 فصل شانزدہم : در ذکر رسیدن دست بزرگان
 فصل ہندہم : در ذکر این طائفہ کہ در ذکر حق مستغرق اند
 فصل ہجدهم : در ذکر علماء و مشائخ
 فصل نوزدہم : در ذکر امساک ہاران
 فصل بیستم : در کشف و کرامات
 فصل بیست و یکم : در ذکر تعظیم پیر
 فصل بیست و دوم : در ذکر رنج و مشقت
 در طول دوازدہ سال، سخنان عارفانہ ای کہ مؤلف از زبان فیض رسان گنج
 شکر شنیدہ ، آن را درین کتاب مرتب نمودہ
 چاپ : کانپور - مطبع مہشی نولکشور (۱۳۳۵ھ)

۸- ترجمہ

- از سید محمد عبدالاحد ، مندرج در مجموعہ ”ملفوظات خواجگان چشت اہل
 بہشت“ ، دہلی - مطبع مجتہائی (۱۳۳۴ھ)

۹- ترجمہ دیگر

- از ناشناس ، مندرج در مجموعہ ”ہشت بہشت“
 چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۷۴ھ)

☆ اسرار قاسمی

از سید محمد قاسم دانا پوری

۱۰- ترجمہ

- از مفتی انعام اللہ خان اکبر آبادی
 [رک : داستان تاریخ اردو ، ص ۳۷۳-۳۷۴]

❦ افضل الفوائد : راحت المحبین

ملفوظات خواجہ نظام الدین اولیاء دہلوی (م ۵۷۲۵) از امیر خسرو دہلوی مرید صاحب ملفوظات، در دو حصہ و ہر حصہ بہ مجلس ہا تقسیم شدہ، جمعاً ہفدہ مجلس، حصہ دوم افضل الفوائد بہ نام ”راحت المحبین“ ہم معروف است.

چاپ : دہلی - مطبع رضوی (۴-۱۳۰ھ)

۱۱- احسن الشواہد

از مولا بخش چشتی نظامی

چاپ : دہلی - مطبع رضوی (۱۳۱۳ھ)

۱۲- ترجمہ دیگر

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (بارہنجم : ۱۳۷۵ھ)

۱۳- ترجمہ دیگر

ترجمہ و تلخیص حصہ دوم افضل الفوائد (راحت المحبین) در ”ہنج کج ملفوظات خواجگان چشت اہل بہشت“

چاپ : دہلی - مطبع مجتہائی (بار دوم : ۱۳۳۴ھ)

۱۴- ترجمہ دیگر

ترجمہ و تلخیص از غلام احمد بریاف

در ضمن مجموعه ملفوظات خواجگان چشت

چاپ : دہلی - مطبع مسلم (س - ن)

۱۵- ترجمہ تازہ

جدید ترین ترجمہ از محمد لطیف ملک، کہ بہ سال ۱۳۸۰ھ پایان رسانیدہ.

چاپ : لاہور - معراج کتاب فروش (۱۳۸۰ھ)

☆ الطاف القدس فی معرفت لطائف النفس

از شاہ ولی اللہ دہلوی (م ۱۱۷۶ھ)، در کشف اصطلاحات تصوف و

سلوک و شریع رموز و اسرار آن علم ، در ہفت فصل بہ قرار زیر :

فصل اول : شرف و فائدہ علم لطائف

فصل دوم : ماہیت این لطائف

فصل سوم : تہذیب لطائف ثلاثہ ہارزہ بوجہی کہ حکمت خلقی تقاضا می کند

فصل چہارم : تہذیب جوارح و لطائف ثلاثہ ہارزہ بوجہی کہ طب روحانی . . . تقاضا می کند و آن را باسم شریعت مخصوص می کند

فصل پنجم : تہذیب لطائف خمس بروش مید الطائفہ جنید قدس سرہ و آن بطریقت و معرفت مسمی می گردد

فصل ششم : تہذیب لطائف خفیہ و آن را بعلوم حقائق و اشارت کفایت کردہ می شود

فصل ہفتم : معرفت انواع خواطر و اسباب آنها

چاپ : با ترجمہ اردو ، گوجرانوالہ - مدرسہ نصرت العلوم (۱۳۸۴ھ)

۱۶- ترجمہ

از ظہیر الدین سید احمد ولی اللہی نبیرہ شاہ ولیع الدین دہلوی (م ۱۲۳۷ھ) فرزند شاہ ولی اللہ.

چاپ : دہلی - مطبع احمدی (۱۳۰۷ھ)

۱۷- ترجمہ دیگر

از عبدالحمید سواتی

چاپ : با متن فارسی ، گوجرانوالہ - مدرسہ نصرت العلوم (۱۳۸۴ھ)

۱۸- ترجمہ دیگر

از سید محمد فاروق قادری ، با مقدمہ محمد موسیٰ امرتسری

چاپ : لاہور - المعارف (۱۳۹۵ھ)

✽ امداد السلوک

”رساله مکيه“ از شيخ قطب الدين دمشقی به عربی است، مولانا رشید احمد گنگوہی (م ۱۳۲۳ھ) آنرا به فارسی منتقل کرده است
چاپ : مراد آباد (۱۳۱۶ھ)

۱۹- ارشاد السلوک

از پرفسور عبدالغنی جیپوری
چاپ : کراچی (۱۳۸۹ھ)

۲۰- معیار السلوک

از عاشق الہی میرتھی
چاپ : چند بار

۲۱- ترجمہ دیگر

از عطا الرشید اقبال
چاپ : شاہ کوت - کتب خانہ شرف الرشید (س - ن)

☆ انتباه فی سلاسل اولیاء اللہ

از شاہ ولی اللہ دہلوی، در ذکر سلاسل تصوف کہ نگارندہ بہ آنها متمسک و وابستہ بودہ

چاپ : با ترجمہ اردو، دہلی - مطبع احمدی (۱۳۱۱ھ)

۲۲- ترجمہ

از سید ظہیر الدین احمد ولی اللہی
چاپ : دہلی - مطبع احمدی (۱۳۱۱ھ)

۲۳- ترجمہ دیگر

از ناشناس
چاپ : فیصل آباد - کتب خانہ علویہ رضویہ (س - ن)

☆ انسیدہ : رسالہ انسیدہ

از شیخ یعقوب چرخى (م ۱۸۷۱ھ) ، در سیرت و طریقت خواجہ بہاء الدین نقشبند کہ مرشد نگارندہ بود ، مسایل عرفان و فقہ مثل فضیلت دوام وضو و ذکر و نماز ہای نافلہ بیان نمودہ شدہ
چاپ : در مجموعہ «رسایل مشاہیر نقشبندیہ» ، بہ کوشش دکتر غلام مصطفی خان ، حیدر آباد (۱۳۷۸ھ)

۲۴- ترجمہ

از محمد نذیر رانجہا

چاپ: مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان اسلام آباد و مکتبہ 'سراجیہ' - خانقاہ احمدیہ سعیدیہ موسیٰ زئی شریف بخش دیرہ اسماعیل خان (۱۴۰۴ھ)

☆ انفاس رحیمیہ : مکتوبات رحیمیہ

از شاہ عبدالرحیم دہلوی، ابن مکاتیب بہ احباب و اقارب فرستادہ شدہ ،
شاہ اہل اللہ فرزند نگارندہ آنها راگرد آوردہ و پیش گفتار نگاشتنہ است
چاپ : دہلی - مطبع احمدی
دہلی - مطبع مجتہائی

۲۵- ترجمہ

از طالب حق

چاپ : لاہور - عالمی کتب خانہ (س - ن)

☆ انیس الارواح

مجموعہ ملفوظات خواجہ عثمان ہاروی، گردآوری خواجہ معین الدین سجزی چشتی (م ۱۶۳۳ھ) کہ در شبہ قارہ بانی و مؤسس سلسلہ چشتیہ است ، در ۲۸ مجلس ، حاوی تعلیمات اسلامی و عرفانی -

چاپ : لاہور

۲۶- ترجمہ

از سعید عبدالاحد

چاپ : در ضمن ”ہنج گنج ملفوظات خواجگان چشت اہل بہشت“ دہلی -
مطبع مجتبیٰ (۱۳۳۴ھ)۔

۲۷- ترجمہ

از مفتی محمد غلام سرور قادری ، در آغاز شرح حال صاحب ملفوظات
خواجہ عثمان ہارونی را افزوده

چاپ : ملتان - نورانی کتب خانہ (س - ن)

ساہیوال - مکتبہ فریدیہ (س - ن)

۲۸- ترجمہ دیگر

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

☆ انیس الغرباء

از شاہ نور قطب عالم

۲۹- مسلک السالکین

از شیخ احمد حسرت کرنولی ، بہ سال ۱۲۷۱ھ ردو در آوردہ شدہ

نسخہ خطی : انجمن جلد دوم ، ص ۲۲۰-۲۲۱

آغاز : کیا کروں حمد و ثنائے کردگار

فضل و رحمت ہے اسی کو سزاوار

۳۰ اورنگ شاہی : رسالہ روحی

از سلطان باہو (م ۱۱۰۲ھ) فرزند بازید محمد اعوان ، شاعر فارسی و

ہنجابی بودہ ، مزارش نزد شور کوت (جھنگ) زیارت گاہ اقام است ، دربارہ

لفظ ”کن“ و تفسیر ”و نفعہ فیہ من روحی“ و آفرینش و بیان روز السب

۳۰- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

☆ بحر الحقیقت

از خواجہ احمد غزالی (م ۵۱۷ھ) ، در عرفان و سلوک ، در ہفت ”بحر“ :

بحر اول : معرفت

بحر دوم : جلال

بحر سوم : وحدانیت

بحر چهارم : ربوبیت

بحر پنجم : الوهیت

بحر ششم : جمال

بحر هفتم : مشاهده

چاپ : به کوشش نصر الله پور جوادی ، تهران - انجمن شاهنشاهی فلسفه
ایران (۱۳۹۷) ، به کوشش احمد مجاهد - در "مجموعه آثار فارسی احمد غزالی" -
تهران (۱۳۵۸ هـ.ش).

۳۱- ترجمه

از محمد نذیر راجها مبنی بر متن احمد مجاهد
نسخه خطی : کتاب خانه مترجم ، اسلام آباد

✽ تبرکات

مجموعه نه مکتوبات حاجی امداد الله مهاجر مکی (۱۳۱۷ هـ) و رشید احمد
کمکوهی (م ۱۳۲۳ هـ) ، در احوال سفر حج و هدایت های عرفانی برای متوسلین
و مریدان

چاپ : با ترجمه اردو

۳۲- ترجمه

از نور الحسن راشد

چاپ : کاندھله (۱۳۹۷ هـ)

☆ تحفه ابراهیمیه

از حسین علی نمشبندی (م ۱۳۶۳ هـ) فرزند محمد، مولد و مدین وی روستی
وان بچهران (پنجاب) ، عالم اجل بوده و از آثار وی "بلغة الحیران فی ربط
ایات امرآن" است ، و تحفه ابراهیمیه در مسایل سلوک

چاپ : با اهتمام ابو البرکات غلام نبی ، لاهور (۱۳۵۴ هـ)

با مقدمه قاضی شمس الدین، گوجرانواله (س - ن)

با ترجمه اردو از عبدالحمید سواتی ، گوجرانوالہ - مدرسہ نصرت العلوم
(۱۳۸۷ھ)

۳۳- فیوض حسینی المعرووف بہ تحفہ ابراہیمیہ

از عبدالحمید سواتی ، در ابتدا احوال و آثار نگارنده بیان نموده شده
چاپ : بامتن فارسی ، گوجرانوالہ - مدرسہ نصرت العلوم (۱۳۸۷ھ)
تحفۃ القلوب و ہدیۃ الارواح : محبت باری

از شیخ عثمان حامد دہری (م ۱۳۰۵ھ) در سلسلہ قادریہ ، مرید شیخ
حلال الدین دہلوی کہ از محضر حواحد باقی باللہ نیز بهره وافر گرفت ، در
مسائل عرفانی

نسخہ خطی : محلوکہ محمد سلیمان کیلانی لاہور ، مکتوبہ ۱۳۰۷ھ
۳۴- ترجمہ

از محمد سلیمان کیلانی

چاپ : لاہور - مکتبہ علمیہ (س - ن)

تحقیق الحق فی کلمۃ الحق

از پیر سید مہر علی شاہ (م ۱۳۵۶ھ) در سلسلہ وحبیب الوجود در سال
۱۳۱۵ھ نگاشته

چاپ : با ترجمہ اردو

۳۵- ترجمہ

از عبدالرحمن ہنگوی و فیض احمد

چاپ : بامتن اصلی ، گولرہ (۱۳۸۱ھ)

ترغیب اہل السعادات علی تکثیر الصلوۃ علی سید الکائنات

از شیخ عبدالجلی محمد دہلوی (م ۱۰۵۲ھ) ، در فضایل درود شریف است
نسخہ خطی : کتاب خانہ خدام بخش ہیکی پور ہتھ

آغاز : بدانکہ نواید صلوہ نموبہ علیہ اکمل الصلوہ و التمجید از
حد احصاء متجاوز است

۳۶۔ خیابان فردوس (منظوم)

از نقابت علی کافی (م ۱۲۷۴ھ) در ۱۲۶۷ھ سروده شدہ :

بہار خیابان فردوس دیکھو

چاپ : کانپور - مطبع نظامی (۱۲۸۶ھ)

۳۷۔ تصفیہ شرح تسویہ : شرح رسالہ التسویۃ بین الافادۃ والقبول

متن عربی از شیخ محب اللہ الہ آبادی (م ۱۰۵۸ھ) ، در توضیح و تشریح مسئلہ وحدت الوجود ، گزارش از حافظ شاہ علی نور قلندر بن شاہ علی اکبر قلندر ، ترتیب گزارش ”قولہ“ و ”افول“ است۔ اول جملہ ای از متن و سپس شرح آن را آورده است

۳۷۔ ترجمہ

از محمد تقی حیدر

چاپ : لکھنؤ - مطبع اصبح المطابع

☆ تعلیم سالک : رسالہ طریقت

از خواجہ محمد ہاقی باللہ (م ۱۰۱۲ھ) مرشد شیخ احمد سرہندی ، سرگروہ نمشبندیان در شبہ قارہ

۳۸۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ تنبیہ الضالین

از حافظ حاجی سید عبدالقادر بادشاہ قادری الحسینی

۳۹۔ مرصاد المشتاقین

از محمد تاج الدین بہ سال ۱۲۶۷ھ ترجمہ کردہ

چاپ : (۱۲۶۸ھ)

☆ تیغ برہنہ

از سلطان باہو (م ۱۰۲ھ)

۴۰- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

جام جہان نما

از محمد شمرین مغربی ، در توحید بہ روش تصوف و عرفان ، در دو دائرہ
و ہر یک در دو قوس و خطی کہ بروخ میان دو قوس است :

دائرہ اول : در اسدب و وحدت و اعتسار و حود و علم و شہود و نور و تجلی

دائرہ دوم : در ظاہر و حود و ہر علم کہ امکان از لوازم است

چاپ : بہ طبع رسیدہ است اما ہیچ نسخہ نیافتم

۴۱- ترجمہ

از ناشناس

نسخہ خطی : انجمن جلد دوم ، ص ۲۲۹ - ۲۳۰

آثار : حان اے عزیز! دائرہ اول جہان نما کا یہ ہے کہ

۴۲- فتوح المعین

از شاہ معین الدین نقی حیدر آبادی

[رک : انجمن جلد دوم ، ص ۲۲۹ - ۲۳۰]

جامع العلوم

مجموعہ ملفوظات حضرت مخدوم جہانیاں جہان گشت (م ۵۷۸۵) . صاحب
ملفوظات بہ سال ۵۷۸۱ و ۵۷۸۲ تقریباً دہ ماہ در دہلی اقامت اختیار کردہ
و دریں عرصہ ابو عبد اللہ علاء الدین علی بن سعد بن اشرف دہلوی سخنان
وی را (ہا قید وقت و تاریخ) در قید کثات آوردہ ، بہ ظن قوی تا کنون بچاپ
نرسیدہ است.

نسخہ های خطی : مملو کہ نو بہار شاہ سجادہ نشین اوج بخاری (ہا کستان)

مکتوبہ ۵۱۲۰۱ - کتب خانہ رضا - رامپور شاہ ۱۰۵۶ او ۱۰۵۷

۴۳۔ الدر السطوم فی ترجمہ ملفوظ المخدم

از مولوی ذوالفقار علی نقوی تونکی ، در دو جلد ، بہ فرمائش نواب نور احسن خان بھوپالی (م ۱۳۳۶ھ) بہ سال ۱۳۰۹ھ ترجمہ نموده

چاپ : دہلی - مطبع انصاری (۱۳۰۹ھ)

ملتان - حکیم غلام محبوب سیاحانی (۱۳۷۷ھ)

جواہر خمسہ

از شیخ محمد غوث گوالیاری (م ۹۷۰ھ) بہ سال ۹۵۶ھ نگاشتہ شدہ ،
در پنج جوار :

جوہر اول : در عبادت عابدان و طریق آن

جوہر دوم : در زہد زاہدان و طریق آن

جوہر سوم : در دعوت داعیان و طریق آن

جوہر چہارم : در اذکار و اشغال مشرب شطّار و طریق آن

جوہر پنجم : در ورثت الحق عمل محققان و طریق آن

چاپ : بارہا

۴۴۔ احسن الاعمال

از میر حسن رضوی

چاپ : دہلی (۱۲۹۵ھ)

۴۵۔ ترجمہ دیگر

از انبا ہر شاد

[رک : قاموس جلد اول ، شمارہ ۱۰۷۱۸]

۴۶۔ ترجمہ دیگر

از مرزا محمد بیگ فرزند مرزا محمد رحیم بیگ نقشبندی ، مترجم در بعضی
جاہا حواشی اضافہ کردہ است

چاپ : دہلی - مطبع مجتبائی (۱۳۴۸ھ)

کراچی - دارالاشاعت (۱۳۹۶ھ)

۴۷۔ ترجمہ دیگر

از محمد عبدالحکیم

[رک : قاموس جلد اول : شماره ۱۰۷۷۹]

۴۸۔ ترجمہ دیگر

از ثناء اللہ قادری نوشاہی جالندھری

چاپ : لاہور - سیح غلام حسین و ہران (۱۳۸۵ھ)

۴۹۔ جواہر علویہ

از شاہ رؤف احمد رافت بھڑدی ، در شرح زندگی و مشاہدات و سخنان
... غلام علی رھلوی (م ۱۲۴۰ھ) ، میان سالہای ۱۲۳۴ھ و ۱۲۴۰ھ در
دہ باب (جواہر) :

جوہر اول : در اسای گرامی پیران سلسلہ ...

جوہر دوم : در شرح زندگی مشائخ نقشبندیہ تا شاہ غلام علی

جوہر سوم : در شرح زندگی شاہ غلام علی

جوہر چہارم : در معنائ شاہ غلام علی

جوہر پنجم : در مکاشفات شاہ غلام علی

جوہر ششم : در الہامات شاہ غلام علی

جوہر ہفتم : در کرامات شاہ غلام علی

جوہر ہشتم : در تحریرات شاہ غلام علی

جوہر نہم : در بیان واقعہ وفات

جوہر دہم : در احوال خلقای شاہ غلام علی

چاپ : تاکنون بہ صورت کامل عیاپ نرسیدہ است

۴۹۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (م - ن)

۵۰۔ جواہر فریدی

چاپ : لاہور - مطبع و کتوریہ (۱۰۳۱ھ)

۵۰۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۲۷ھ)

☆ چہار بہار

مجموعہ سخنان سید حاجی محمد نوشہ کچ بخش قادری (م ۱۰۶۴ھ) کہ در
جواب شیخ محمد سحیار نوشہروی گفتہ شدہ، و بہ سال ۱۲۰۹ھ شیخ محمد ہاشم
نہرپالوی در چہار بخش (بہار) و خاتمہ مرتب ساختہ :

بہار اول : در شریعت

بہار دوم : در طریقت

بہار سوم : در حقیقت

بہار چہارم : در معرفت

نسخہ خطی : کتاب خانہ شریف احمد شرافت نوشاہی ، ساہن پال
(بخش گجرات)

۵۱۔ جواہر مکنون

از عبدالروف نوشاہی ، یک صد کلمات و نصائح بصورت سوال و جواب
از خاتمہ ”چہار بہار“ ترجمہ کردہ ، بہ سال ۱۳۷۹ھ
چاپ : لاہور - نوری کتب خانہ (س - ن)
ہمین ترجمہ بہ عنوان ”اسرار و معارف“ در مجلہ ”شمس المشائخ“
(نارووال) بہ سال ۱۳۹۰ھ شائع شدہ است

۵۲۔ خزائن الاسرار

ترجمہ کامل مبن ”چہار بہار“ از سید شریف احمد شرافت نوشاہی ، بہ سال
۱۳۷۵ھ تا اکنون چاپ نشدہ
نسخہ خطی : کتب خانہ مترجم ، ساہن پال (بخش گجرات)

چہار دہ مجالس کلیمی

از خواجہ محمد کامگار خان اورنگ آبادی ، در ارشادات شاہ کلیم اللہ

جہان آبادی (م ۱۱۴۲ھ) ، ۱۰ سال ۱۱۳۲ھ نگاشتہ شدہ ، و بد چہارده مجالس تقسیم داده شدہ است

چاپ : ہنوز بچاپ فرسیدہ است

۵۳- کلمات کلیمی

چاپ : اورنگ آباد - مطبع سری رام (۱۳۶۵ھ)

☆ چہار گلزار قادری

مستوب ہ ابو المعالی قادری لاہوری است اما سواغ نگاران خواہ ابو المعالی و ند کرہ نگاران این 'رشن را ذکر مکرده اند

چاپ : هیچ نسخہ چاپی و خطی نیافتم

۵۴- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

☆ چہل مکتوب

ار شیخ عثمان حائندہری (م ۴۳۰ھ) فرزند شیخ الہ داد ، مجموعہ ای از مکاتیب است کہ بہ رفیقان و ارادت مندان مورف فرستادہ شدہ ، بشر آمیختہ بہ نظم است

[رک : دکتر ظہور الدین احمد - پاکستان میں فارسی ادب کی تاریخ]

۵۵- ترجمہ

از مولانا محمد الہ دین

چاپ : لاہور - ملک فضل دین (۱۳۲۶ھ)

☆ چیستان راز : شکار نامہ

از سید محمد حسینی کیسو دراز معروف بہ خواجہ بندہ نواز (م ۸۲۵ھ)

[رک : "یازده رسائل" در همین بخش]

۵۶- شکار نامہ دکنی

چاپ : در مجلہ "شہراز" (کلیبرگہ) منتشرہ در فوریدہ ۱۹۶۲ میلادی

حجت الاسرار

۵۷- ترجمہ

از محمد عبدالستار تونکی

چاپ : لاہور - اللہ والے کی فوس دکان (س - ن)

حسنات الحرمین

منقوصات و مکشفات خواجہ محمد معصوم سرہندی (م ۱۰۷۹ھ) فرزند مجدد الف ثانی است کہ محمد عبداللہ فرزند خواجہ محمد معصوم بہ سال ۱۰۶۷ھ بہ ربیع غری گرد آورده، محمد شاکر بن بدر الدین سرہندی آن را بہ سال ۱۰۷۲ھ درسی متبیل کردہ، در سہ فصل و خاتمہ و ہر فصل در چند "یادوت" ہمسم دادہ شدہ :

فصل اول در د ذکر بعض از مکشفات و الہامات کہ تعلق بہ حرمین دارد و پیش از وصول آن حضرت بہ ظہور پیوستہ

فصل دوم در بیان مکشفات کہ در حرم بہ ظہور آمدہ

فصل سوم در بیان مکشفات و ملہات کہ در مدینہ پیوستہ و در میان سفر از مدینہ تا مکہ معظمہ
چاپ : با ترجمہ اردو

۵۸- ترجمہ

از محمد اقبال مجددی ، مترجم با محقق و جستجو مقدمہ و حواشی اضافہ کردہ و احوال خواجہ محمد معصوم سرہندی و خواجہ محمد عبداللہ و محمد شاکر را نگاشتہ

چاپ : بہ متن اصلی ، موسی زئی - مکتبہ سراجیہ خانقاہ احمدیہ سعیدیہ
(۱۴۰۲ھ)

حسنات العارفین

از شہزادہ دارا شکوہ (م ۱۰۶۹ھ) فرزند شاہجہان ، کہ یدست برادرش بہ اتہام بحداد و رندفہ کشتہ شدہ، در توضیح عقاید خود ، میان سالہای

۸۱.۶۲ و ۸۱.۶۴ نگاشته، شطحیات و متشابهات متصوفین را آورده و اشعار خود و دیگران را بر آن افزوده

چاپ : دهلی (۱۳۰۹ هـ)

۵۹- ترجمه

از محمد عمر خان حنفی

چاپ : لاهور - الله والے کی قومی - کک (س - ن)

۶۰- ترجمه دیگر

از ناشناس

نسخه خطی : انجمن جلد دوم ، ص ۳۱۸-۳۱۹

آغاز : حدیث قدسی کتب کنزاً (ای احمره) یعنی او .. لسان گنج مخفی کا

انہ میں مست و بے خود تھا

☆ حضرات القدس

ار ملا بدر الدین سرھندی خلیفہ مجدد الف ثانی ، در احوال و آثار مرشد

خود (مجدد الف ثانی)، در ۸۱.۵۲ به پایوں رسانده، در دوازده - حصرت (باب) :

حضرت اول در احوال خلفای راشدین ، حصرت سلمی فارسی و اکابر سلسله

نقشبندیہ تا خواجہ محمد باقی بالله

حضرت دوم تا حصرت دہم در شرح زندگانی مجدد الف ثانی و ملفوظات و

مکاشفات و کرامات وی

حضرت یازدہم در بیان فرریدان گرامی و خلفاء آن

حضرت دوازدهم در بیان احوال پیست خلفاء

چاپ : متن کامل تا کنون چاپ نشده اما با حذف حضرت (باب) اول

با تحقیق و مقدمه محبوب الہی عچاپ رسیدہ.

لاہور - محکمہ اوقاف پنجاب (۱۳۹۱ هـ)

۹۱- ترجمه

از احمد حسین امروہوی و عرفان احمد خان انصاری

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

۶۲- ترجمہ

از محمد اشرف نقشبندی

چاپ : سیالکوٹ - مکتبہ نعمانیہ

حق نما : رسالہ حق نما

الحکم الرفاعیہ: کتاب الحکم

متن عربی از سید احمد کبیر رفعی (م ۵۷۸ھ) بہ فارسی ترجمہ شدہ

چاپ : استانبول

۶۳- حکمت رفاعی : الحکم الرفاعیہ

از عبدالحکم سرر (م ۱۳۴۵ھ) از روی ترجمہ فارسی ترجمہ کردہ

چاپ : لکھنؤ - مطبع دلگداز (۱۳۲۴ھ) در مجلہ اقبال ریویو (IQBAL

REVIEW) منتشرہ در ژولہ ۱۹۶۷ میلادی

با مقدمہ محمد عبداللہ قریشی، لاہور - آئینہ ادب (۱۳۸۷ھ)

خاتمہ ترجمہ آداب المریدین

آداب المریدین ، تالیف ضیاء الدین عبدالقادر سہروردی (م ۵۷۳ھ) در

جامعہ صوفیان متداول است ، خواجہ بندہ نواز گیسو دراز (م ۵۸۲۵ھ) آن را

فارسی ترجمہ کردہ و گزارش های عربی و فارسی ہم بر آن نگاشته - چون ترجمہ

”آداب المریدین“ بہ سال ۵۸۰۷ھ بہ پایان رساندہ، ”خاتمہ ترجمہ آداب المریدین“

را بطور تہمہ و تکملہ بر آن افزودہ

چاپ : حیدرآباد دکن (۱۳۵۶ھ)

۶۴- ترجمہ

از سید حسین علی نظامی

دگازندہ متن اصلی کتاب خود را بہ ابواب و فصول تفہیم نکردہ ، مترجم

برای تسہیل و تفہیم، تبویب کردہ است

چاپ : دهلی (۱۳۳۸ هـ) ، لاهور - الکتاب (۱۳۹۷ هـ)

۹۵- ترجمه دیگر

از پرفسور معین الدین دردائی

مشمول بر مقدمه ناشر ، متن اصلی و مقدمه مترجم متضمن احوال و آثار
خواجه بنده نواز گیسو دراز

چاپ : کراچی - نفیس اکادمی (۱۳۹۶ هـ)

خلاصه الاسرار (منظوم)

از خواجه سید الله خرابانی (م ۱۲۹۷ هـ) که آرام گاهش در شهر جلالپور
جتان (حسن گجرات) است ، به سال ۱۲۸۳ هـ در جواب مثنوی بو علی قسدر
بانی بقی سروده شده

چاپ : با تصحیح متن از محمد حسین تسبیحی با ترجمه ، لاهور - مکتبه نبویه
(۱۳۹۲ هـ)

۹۶- ترجمه

از پرفسور احمد حسن قلعداری ، به سال ۱۳۹۰ هـ
چاپ : لاهور - مکتبه نبویه (۱۳۹۲ هـ)

☆ خلاصه العارفين

مجموعه ملفوظات شیخ بهاء الدین زکریا ملتانی (م ۱۶۶۶ هـ) که بصورت
خلاصه از زبان سه عارف بزرگ (شیخ جلال الدین سهروردی ، خواجه فرید الدین
نج شکر و خواجه نظام الدین اولیاء) نقل شده است ، در سه قسمت که هر قسمتی
مخصوص سخنان یک عارف است

نام گرد آورنده "خلاصه العارفين" در هیچ نسخه خطی و چاپی نیامده
است

چاپ : بارها ، به تصحیح و کوشش دکتر سعید محمود زیدی ، اسلام آباد -
مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان (۱۳۹۴ هـ)

۹۷- ترجمه

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (م - ن)

☆ خلاصۃ الفوائد

مجموعۃ مساجد و فرمودات حواجہ نور محمد مہاروی (م ۱۲۰۵ھ) خلیفہ
شاہ بحر الدین اورنگ آبادی، از حکیم محمد عمر، بہ سال ۱۲۷۰ھ گرد
آوردہ است۔

۶۸- ترجمہ

از محمد بشیر اختر

چاپ : (۱۳۸۱ھ)

خیالات عشاق : رسالہ العشق

☆ خیر المجالس

ملفوظات نصیر الدین محمود چراغ دہلی (م ۱۷۵۷ھ)، گرد آوری حمید شاعر
قلندر کہ در دیباچہ کتاب می گوید از ہجرت تا بہ امروز (۱۷۵۴ھ) بکمال
برآمدہ است، در ۹۹ مجلس۔ بہ سال ۱۷۵۶ھ بہ انجام رسانندہ

چاپ : چند بار، بہ ترتیب و تصحیح خلیق احمد نظامی علی گڑھ۔

جامعہ مسلم (۱۳۷۹ھ)

۶۹- سراج المجالس

از احمد علی بن محمد علی

چاپ : کراچی - واحد بک ڈپو (۱۳۸۵ھ)

☆ درالعجایب

از شاہ مقیم محکم الدین قادری (م ۱۰۵۵ھ) بن شاہ ابو المعالی بن
شاہ نور

چاپ : حجرہ شاہ مقیم ماہیوال (۱۳۸۴ھ)

۷۰- ترجمہ

از فاشناس

چاپ : لاہور - نوری کتب خانہ (۱۳۸۴ھ)

☆ در المعارف

از شاه رؤف احمد رافت مجددی ، در سخنان شاه غلام علی دهلوی (م . ۱۲۴۰ هـ) که از ۱۲ ربیع الاول ۱۲۳۱ هـ تا عیدالفطر ۱۲۳۱ هـ گفته شده - این مجموعه به دستور شاه ابو سعید مجددی خلیفه شاه غلام علی دهلوی گرد آورده شده

چاپ : چند بار ، دہلی - محبوب المطابع (۱۲۴۶ هـ) ، استانبول - مکتبه ایشیق (۱۳۹۴ هـ) .

۷۱- ترجمہ "درالمعارف"

چاپ : گجرات - مکتبه اسدیہ

۷۲- شمس العرفان

از حافظ عبدالکریم کلاچوی ، ترجمہ فقط بیست و نہ ملفوظات کہ در ماہ رمضان گفته شدہ

چاپ : با متن اصلی ، کلاچی - مکتبه نجم المعارف (۱۳۹۳ هـ)

☆ دلیل العارفين

از خواجہ قطب الدین مختیار کاکي اوشی (م ۶۳۳ هـ) ، سخنان استاد و پیر او خواجہ معین الدین سحرزی چشتی (م ۶۴۲ هـ) است - بہ سال ۶۳۳ هـ نگاشته شدہ در چہار قسم :

قسم اول در فقر و صواب

قسم دوم در مکتوبات و تسبیح

قسم سوم در اوراد

قسم چہارم در سلوک و نواید آن

چاپ : چند بار ، لکھنؤ - مطبع حافظ محمود حسن ، کانپور - مطبع منشی

نولکشور (۱۳۰۶ هـ)

۷۳- ترجمہ

از سید محمد عبدالاحد

چاپ : در ضمن مجموعہ "پنج گنج ملفوظات حواجگان چشت اہل بہشت" دہلی - مطبع مجتبیٰ (۱۳۳۴ھ)

۷۴- ترجمہ دیگر

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی فومی دکان (س - ۵)

☆ راحت القلوب

از نظام الدین اولیاء (۷۲۷ھ) ، ملفوظات فرید الدین گنج شکر (م ۶۷۰ھ) است ، بابت سالہی ۶۷۷ھ و ۶۷۸ھ و باید ہمس از رحلت شیخ بہ انجام رسیدہ باشد۔

چاپ : دہلی

۷۵- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : در ضمن "ہشت بہشت" ، لاہور - اللہ والے کی فومی دکان (۱۳۷۵ھ)

۷۶- ترجمہ دیگر

از سید محمد عبدالاحد

چاپ : در ضمن "ملفوظات حواجگان چشت اہل بہشت" دہلی - مطبع مجتبیٰ (۱۳۳۴ھ)

☆ راحت المحبین : افضل الفوائد

☆ رسالۂ اشغال

از سید احمد سمیع (۱۲۰۱ھ-۱۲۴۶ھ) ، در اذکار و اشغال و سجرہ ہای قادریہ و چشتیہ و نقشبندیہ ، بہ سال ۱۲۴۲ھ نگاشتہ ، در سہ باب و ہر باب در دو فصل تقسیم است :

باب اول : در اشغال طریقہ قادریہ

باب دوم : در اشغال طریقہ چشتیہ

باب سوم : در اشغال طریقه نقشبندیه
نسخه خطی : محاوکه نفیس الحسینی - لاهور
۷۷- ترجمه

از نفیس الحسینی
در آغاز احوال نگارنده متن از "صراط مستقیم" (تالیف شاه اسماعیل سمرقانی و
شاه عبدالحمید) و مقاله ای از ابو الحسن علی ندوی آمده است
چاپ : لاهور - مکتبه محمودیه (۱۳۹۸ هـ)

☆ رساله اصول الطریقت

از حمیدالدین ناگوری (م ۱۳۷۸ هـ) معروف به مستطال التارکین ، خلیفه
خواجه معین الدین چشتی ، در اسرار حقیقت و رموز طریقت ، به صورت
سوال و جواب
۷۸- ترجمه

از پیرزاده احسان الحق فاروق
چاپ : در ضمن کتاب "سلطان التارکین" ص ۲۳-۲۴
کراچی : دائره معین المعارف (۱۳۸۳ هـ)

☆ رساله السلوک

از حمیدالدین ناگوری (م ۱۳۷۷ هـ) در مسائل سلوک بشکل سوال و جواب
۷۹- ترجمه

از پیرزاده محمد احسان الحق فاروق
چاپ : در ضمن کتاب "سلطان التارکین" ص ۱۶۹-۱۹۵ ، کراچی
(۱۳۸۳ هـ)

☆ رساله السماع

از حمید الدین ناگوری (م ۱۳۷۷ هـ) ، در اباحت سماع "این رساله است
در بیان سماع که شایقان راهکار آید و عاشقان را ذوق افزاید و منکران را جان
کاهد" عبارات به اشعار مزین شده

چاپ : با ترجمہ اردو

۸۰- ترجمہ

از پیرزادہ احسان الحق فاروق

چاپ : در ضمن کتاب "سلطان التارکین" ص ۲۶۴-۲۸۰

رسالة العشق : خیالات عشاق

از حمید الدین ناگوری (م ۹۷۷ھ) در تعریف عشق ، نثر آمیختہ بہ نظم و

روان و سادہ

۸۱- ترجمہ

از پیرزادہ احسان الحق فاروق

چاپ : در ضمن کتاب "سلطان التارکین" ص ۱۶۲-۱۶۸ ، کراچی

(۱۳۸۳ھ)

۸۲- ترجمہ دیگر

از منشی الہ دین

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (مس - ن)

☆ رسالة چہار منزل

از حمید الدین ناگوری ، در بیان چہار منزل سالکن راہ و راہیان الی اللہ

منزل اول عالم ناسوت ، منزل دوم عالم ملکوت ، منزل سوم عالم جبروت و منزل

چہارم عالم لاہوت

چاپ : با ترجمہ اردو

۸۳- ترجمہ

از پیرزادہ احسان الحق فاروق

چاپ : با متن اصلی ، در ضمن کتاب "سلطان التارکین" ص ۲۸۴-۲۹۸ ،

کراچی (۱۳۸۳ھ)

☆ رسالة حق نما : حق نما

از شہزادہ دارا شکوہ (م ۱۰۶۹ھ) در سیر و سلوک ، از آدینہ ۷ رجب

۱۰۷۷ھ بدان آغاز کردہ و در ۱۰۷۹ھ بہ اتمام رسانندہ ، در شش فصل :

فصل اول : در بیان عالم ناسوت

فصل دوم : در بیان عالم ملکوت

فصل سوم : در بیان عالم جبروت

فصل چهارم : در بیان عالم لاهوت

فصل پنجم و ششم : در بیان حقیقت

چاپ : چند بار ، (لکھنؤ ۱۳۱۸ھ) ، به تصحیح رضا جلالی نائینی ، تهران

(۱۳۳۲ھ - ن)

۸۴- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

۸۵- ترجمہ دیگر

از نور محمد سروری

چاپ : دیرہ اسماعیل خان - سروری کتب خانہ

☆ رسالۂ روحی : اورنگ شاہی

☆ رسالۂ وحدت الوجود : بیان التوحید

از عبدالعزیز محمد بحر العلوم (م ۱۲۲۵ھ) فروردہ ۱۳۰۵ھ نظام الدین محمد

سمالوی ، در اثبات وحدت الوجود نگہستہ است

نسخۂ خطی : دارالعلوم ، جلد ۲ ، ص ۳۸

۸۶- ترجمہ

از زید ابو الحسن فاروقی

چاپ : دہلی - ندوۃ المصنفین (۱۳۹۱ھ)

☆ رسالۂ وجودیہ

از شاہ ابو العلا

۸۷- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : آگرہ - مطبع اخبار آگرہ (س - ن)

☆ رمز العشق

۸۸- ترجمه

از شمس الدین قادری فاضلی

[رک : دیباچه ترجمه "شرح گلشن راز" ، ص ۲]

☆ روایح

از یعقوب صرفی کبروی (م ۱۰۰۳ هـ) ، در عرفان و سلوک ، به پیروی
لوائج جامی ، به سال ۹۷۶ هـ نگاشته است :

روایح از لوائج کم بمعنی   نیامد بلکه بیش آمد روایح
چو جستم سال تاریخش خرد گفتم   روایح شد بسی پیش از لوائج
نثر آمیخته با نظم است

چاپ : لاهور - مطبع منشی نولکشور (۱۳۲۳ هـ)

۸۹- ترجمه

از شمس الدین قادری فاضلی ، به سال ۱۳۴۹ هـ ترجمه کرده

چاپ : در ضمن "مجموعه تصوف" (ترجمه لوائج جامی ، ترجمه شرح
رباعیات جامی ، ترجمه روایح ، ترجمه رساله بت پرستی) لاهور - مطبع امرت
(ص - ن)

☆ روضات

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی ، در متن می گوید :

"آن چه درین رساله درج نموده شد بی سندی از آیت یا حدیث یا قول مشائخ
نیست و چون بر طالبان راه تحقیق هر نکته اش با غیبت هر از ثمرات و هدایات
بنابران مسمی به روضات شد" (ص : ۲۰) ، در سیر و سلوک عارفان

چاپ : رک ترجمه زیر

۹۰- ترجمه

از مولوی ثناء الله ندوی

مقدمه از طرف مفتی انتظام الله شهبازی (م ۱۳۸۸ هـ) است

چاپ : با متن اصلی ، کراچی - اداره تحقیق و تصنیف (۱۳۸۴ هـ)

سر اکبر : سر الاسرار : جوگ بشت

بر حمت پنجاه او پانصد هندوان ، در ۶۶ . ۵۱ نگاشته شده برای داراشکوه
(م ۶۹ ۵۱) پسر شاهجهان ، در شش پرکرن (باب) :

اول : پیراک پرکرن

دوم : موجہ بیوہار پرکرن

سوم : اتست پرکرن

چهارم : استہب پرکرن

پنجم : آہشم پرکرن

ششم : نربان پرکرن

چاپ : بکوش د کتر تارا چند و جلالی نائینی ، تہران (۱۳۴۰ ش)

۹۱- منہاج السالکین

از ابو الحسن ، کہ در مجلس سید مظفر علی شاہ تربیت یافتہ

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (س - ن)

بہ سطعات

از شاہ ولی اللہ دہلوی (م ۱۱۷۶ھ) ، در بیان "طلسم الہی" کہ رابطہ

است در میان مجرد محض و عالم شہادت و بعض خواص و اثر آن - تفسیرات آن
بر اساس "سطعہ" است - جمعاً چهل و شش "سطعات" اند

چاپ : دہلی - مطبع احمدی (۱۳۰۷)

بہ تصحیح و تحشیہ غلام مصطفیٰ قاسمی ، حیدر آباد سندھ - شاہ ولی اللہ

اکادمی (۱۳۸۴ھ)

۹۲- ترجمہ

از سید محمد متین ہاشمی ، با مقدمہ ای متضمن سوانح شاہ ولی اللہ

و خدمات اسلامی وی ، حواشی و تعلیقات افزوده شدہ

چاپ : لاہور - ادارہ ثقافت اسلامیہ (۱۳۹۶ھ)

مہد سلک السلوک

از صیاء الدین نخشبی بدایونی (م ۷۵۱ھ) مرید و خلیفہ شیخ فرید الدین

است و شیخ فرید الدین نیرۃ حمید الدین ناگوری ہودہ - در ۱۸۰۱ "سلک"،
 حاوی مطالب عشق و فریفتگی، سلک اول در بیان توبہ و سلک دہم در بیان
 صحو و سکر است . . . با سرہندہ ہای "بشنو" آمیختہ بہ نظم
 چاپ : دہلی - مطبع تبتانی (۱۳۲۹ھ)

۹۳- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ سیر محمدی

از شاہ علی سامانی مرید خواجہ بندہ نواز گیسو دراز
 چاپ : با ترجمہ اردو

۹۴- ترجمہ

چاپ : با متن اصلی ، الہ آباد (۱۳۴۷ھ)

☆ شرح آداب المریدین

متن عربی "آداب المریدین" از شیخ ضیاء الدین عبدالقادر مہروردی
 است ، میان صوفیان ہند مقبول و متداول ہودہ ، بہ کثرت شروح و حواشی
 بر آن نگاشتہ شدہ، یکی از آنہا از شیخ شرف الدین احمد بھیمی منیری (م ۷۸۲ھ)،
 در ۷۹۶ نگاشتہ شدہ

۹۵- ترجمہ

از شاہ قسم الدین احمد فردوسی کہ حاوی فط چند ابواب است ،
 با دیباچہ صباغ الدین عبدالرحمن
 چاپ : بہار شریف - بیت الشرف

☆ شرح رباعیات باقی باللہ

از خواجہ محمد باقی باللہ نقشبندی (م ۱۰۱۲ھ) در تشریح و توضیح دو
 رباعی خود نگاشتہ ، رباعی ہا درج می کنم :

گویند وجود کون ، کون است و حصول
نوری بجز از کون نکرده است قبول
والله که درین پرده لسان الغیب است
بر طبق قواعد است و بر وفق وصول

و رباعی دیگر :

بشناس که کائنات رو در عدم اند
بل در عدم ایستاده ثابت قدم اند
وین کون معلق از خیال و وهم است
باقی همگی ظهور نور قدم اند

در شرح رباعیات از خواجه باقی بالله ، شیخ احمد سرهمدی گزارش و تعلیقات
نکاشته است.

رساله زیر نظر گزارشی ست بر "شرح رباعیات"

چاپ : لاہور (۱۳۸۷) و کراچی (۱۳۸۶)

۹۶- ترجمہ

از ثناء الحق صدیقی و با تجدید نظر از سید زوار حسین شاہ ، مرحوم حواری
هم نکاشته است

چاپ : با من اصلی ، کراچی - اداره مجددیہ (۱۳۸۶)

☆ شرح رسالہ شکار نامہ : برہان العاشقین

من از خواجه بنده فواز کیسو دراز ، گزارش از قاسم علی بیگ اختر
حیدر آبادی ، بہ سال ۱۳۶۰ نکاشته

چاپ : رک : "ہازدہ رسایل" در همین بخش

۹۷- ترجمہ

ترجمہ بخش های مهم از "شرح رسالہ شکار نامہ" [برہان العاشقین]
از محمد سخاوت مرزا

چاپ : در مجلہ "اقبال ریویو" (کراچی) منتشرہ در ژولای ۱۹۶۶ میلادی،

ص ۷۴ - ۹۶

☆ شرح فتوح الغیب : مفساح فتوح

☆ شرح فصوص الحکم

متن عربی از محی الدین ابن عربی (م ۵۶۳۸) گزارش از شیخ محب الله آبادی (م ۱۰۵۸ هـ) نگارنده رساله تسویه، در باره وی آمده است: "تحقیقات و تدقیقات در علم تصوف به مرتبه اجتهاد رسیده بلکه می‌سزد که شیخ محی الدین عربی را شیخ اکبر و وی را شیخ کبیر گویند" [تذکره علماء هند]
چاپ: با ترجمه اردو چاپ شده

۹۸- افادات ابن عربی

از شاه غلام مصطفی و شاه محمد باقر اله آبادی

چاپ: اله آباد - اداره انیس اردو

☆ شروط اربعین فی جلوس المعتکفین

از شیخ بهاء الدین زکریا ملتانی (۵۶۶۶ هـ)، آمیخته با عربی، در چهل "شرط" برای آنان که می‌خواهند معتکف بشوند... هیچ نسخه خطی در کتاب خانه های معروف به دست نیامد اما شرح شروط اربعین در دارالکتب محفوظ است

[فهرست نسخه های خطی فارسی جلد دوم]

۹۹- ترجمه

از مخدوم حسن بخش که ترجمه آن را در کتاب خود "انوار غوثیه" نقل کرده است

چاپ: لاهور - مطبع عام (۱۳۲۷ هـ)

☆ شمایل الانبیاء

از خواجه رکن الدین عباد کاشانی خلیفه برهان الدین غریب، در سال ۵۷۳۸ نگاشته، در چهار قسم:

قسم اول: در بیان طریقت و افعال و مقامات این راه

قسم دوم: در شرح احوال ارباب حقیقت یعنی انبیاء و اولیاء

قسم سوم: در صفات و ذات الهی و متعلقات آن و فضایل خاتم الانبیاء

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم

قسم چهارم : در خلقت آدم و اوصاف وی و آدمیان
نگارنده به ابوال و آرای اکابر صوفیان استشهاد کرده است
چاپ : حیدر آباد دکن - اد رة اشاعت العلوم (۵۱۳۴۷)

۱۰۰ - ترجمه

از میران یعقوب دکنی ، به سال ۵۱۰۷۸ به پایان رسانده

نسخه های خطی : انجمن چند دوم ، ص ۲۶۶ و ۲۶۹

سالار جنگ ص ۲۰۵

آصفیه شماره ۶۶۳ و ۱۸۷۸

ادبیات شماره ۱۲۶۹

آغاز : فهرست شایل الاتقاء کتاب کا چهار قسم هور و و یک بیان سون
کتاب جمع کیا ہے

☆ صد میدان

از خواجہ عبداللہ انصاری هروی (۵۴۴۸۸) کہ به "پس هرات" معروف
است، در بیان "صد میدان" کہ سان بنده و خدا موجوداند

چاپ : به کوشش عبداللہ حبیبی ، افسرستان (۵۱۳۴۱ ش)

۱۰۱ - ترجمه

از محمد افضل دکنی ، به سال ۵۱۳۹۷ نگاشته شده

چاپ : لاهور - اسلامک بک فاؤنڈیشن (۵۱۳۹۷)

☆ صراط مستقیم

مجموعہ سخنان و ملفوظات سید احمد شہید بریلوی (م ۵۱۲۴۶) کہ
شاہ اسماعیل شہید و مولانا عبداللہ بدھانوی در ۵۱۲۳۰ ضبط کرده اند، به مقدمہ
و چهار باب تقسیم داده شده است

چاپ : کلکتہ (۵۱۲۳۸) و لاهور - مکتبہ صلفیہ (۵۱۳۹۸)

۱۰۲ - ترجمه

از ناشناس

چاپ : لاهور - عبدالعزیز تاجر کتب (بار دوم : س - ن)

ہاں ترجمہ بہ تجدید نظر مجیب الرحمن صدیقی، کراچی (س - ن)

☆ صفا المرأة

۱۰۳ - ترجمہ

از شمس الدین قادری فاضلی

[رک : دیباچہ ترجمہ شرح کشن راز ، ص ۲]

☆ ضیاء القلوب

از حاجی امداد اللہ مہاجر مکی (م ۱۳۱۷ھ) ، در اذکار و اشغال و مراقبات
حانوادہ های چشتیہ و قادریہ و نقشبندیہ ، در سال ۱۲۸۲ھ (= مرغوب دل)
نگاشتہ ، برای حافظ محمد یوسف فرزند حاجی محمد ضامن ، در چہار باب :

باب اول : در اذکار و اشغال و مراقبات حضرات چشتیہ

باب دوم : در اذکار و اشغال و مراقبات حضرات قادریہ جیلانیہ

باب سوم : در اذکار و اشغال و مراقبات حضرات عالیہ نقشبندیہ

باب چہارم : در بیان کیفیت تلاوت قرآن و اداہ نماز وغیرہ

چاپ : دہلی (۱۳۴۶ھ) ، لاہور (س - ن)

۱۰۴ - انوار الغیوب

از صبغت اللہ شہید انصاری فرنگی محلی ، مترجم حواشی و تعلیقات اضافہ
کردہ است

چاپ : دیوبند - کتب خانہ امدادیہ (س - ن)

۱۰۵ - تصفیۃ القلوب

از نظام الدین

چاپ : دہلی - مطبع مجتہانی

☆ طریقت الحقیقت

از دارا شکوہ فرزند شاہجہان

۱۰۶ - ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ عقل بیدار

از سلسله دهویس بارید ، در عزرات و بصوف و فناء فی الله ، بر آمیخته
به نظم است ، نامشوب است

۱۷۰- ترجمه

از ناشناس

بیت : دهر ، الله وای ، فومس ، زبانی

☆ عین الفقر

بیت : دهر ، الله وای ، فومس ، زبانی

اول : شرح ذات

دوم : تجلیات که آن بر چهارده قسم است

سوم : ذکر مرشد و طالب راه

چهارم : مخالفت با نفس و کشتن آن

پنجم : ذکر علماء و فقراء

ششم : ذکر مراقبه و مشاهده و خواب

هفتم : ذکر الله به قلب و روح ، سر و جگر و خفی

هشتم : عشق ، وصال ، فنا

نهم : شراب و حنائی اولیاء

دهم : فناء فی الله و ذکر اولیاء و ترک ماسوا

۱۰۸- اسرار طریقت ترجمه عین الفقر

از ناشناس

بیت : دهر ، الله وای ، فومس ، زبانی

☆ فخر الطالبین

مجموعه مکتوبات شاه فخر الدین دهلوی م ۱۱۹۹ (۱۸۱۵) ، بدوین از سند

نور الدین حسینی لغری

چاپ : دهلی (۱۳۱۵ هـ)

۱۰۹- ترجمہ

از میر نذر علی دود کا کوروی

مترجم شرح حال فخر الدین دہلوی را افزوده است

چاپ : ترجمہ فخر الطالبین و مناقب فخریہ یکجا بچاپ رسیدہ

کراچی - سلیمان اکادمی (۱۳۸۱ھ)

☆ فقر نامہ

از محمد ہاشم نوشاہی تھرہالوی (م ۱۲۵۹ھ)

۱۱۰- گنج معانی

از غلام نبی نوشاہی ، یکی از متوسلین درگاہ نوشاہیہ ساہن پال

نسخہ خطی : مملوکہ مترجم

☆ فوایح العرفان

از میر محمد ہاشم خلیفہ و فرزند حضرت حسن رسول نما ، در مقدمہ و

پانزدہ فایحہ (باب) و خاتمہ - حاوی احوال و مکاشفات و شطحیات و

ملفوظات وی

بہ ظن قوی متن فارسی بچاپ نرسیدہ

۱۱۱- مناقب حسن رسول نما یعنی ترجمہ " فوایح العرفان

از عمر بخش لاہوری

چاپ : باہتمام سید شوکت علی ، کراچی- مکتبہ رازی (س - ن)

☆ فواید السالکین

از خواجہ فرید الدین گنج شکر (م ۶۶۵ھ) ، ملفوظات خواجہ قطب الدین

بختیار کاکی اوشی (م ۶۴۳ھ) است۔ در میر و سلوک مبنی بر سخنان وی در مجالس از

ماہ رمضان ۵۵۸۴ تا محرم ۵۵۸۵

چاپ : دہلی - مطبع مجتہائی (۱۳۱۱ھ)

۱۱۲- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : در ضمن "ہشت بہشت"

[رک : "راحت القلوب" در همین بخش]

۱۱۳- مطلوب الطالبین

از ناشناس

چاپ : سیالکوت - محمد ضیاء اللہ (س - ن)

☆ فوائد الفوائد

از امیر حسن سجری پسر علاء الدین سجری ، معروف بہ حواحد حسن دہلوی ، مملو طالب استاد و پیر وی نظام الدین اولیاء (م ۷۲۵ھ) است ، در ہارندہ سال بہ ترتیب تاریخی سچنان پیر را در مجالسی گرد می آورده است - در مدہ جلد ، از ۳ شعبان ۷۰۷ھ تا ۲ شعبان ۷۲۲ھ - در خاتمہ قطعہ زیر آمدہ است :

چون بہ قصد قزود بیست و دو سال
بیستم روز از مدہ شعبان
از اشارات خواجہ جمع آمد
این بشارت رہ فتوح جہان
شیخ ما چون محمد آمد نام
حسن اندر ثنای او حسان

چاپ : چند بار ، بہ تصحیح ملک عبداللطیف ، لاہور - محکمہ اوقاف

پنجاب (۱۳۸۶ھ)

۱۱۴- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : در مجموعہ "ہشت بہشت"

لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (بار ہنجم : ۱۳۷۷ھ)

۱۱۵- ترجمہ دیگر

از غلام احمد خان ہریان مرید اللہ بخش تونسوی

چاپ : دہلی - مطبع مسلم (۱۳۱۳ھ)

۱۱۶- ترجمه دیگر

از محمد سرور

چاپ : لاہور - محکمۂ اوقاف پنجاب (۱۳۹۳ھ)

۱۱۷- ترجمه دیگر

از سید محمد عبدالاحد

چاپ : در مجموعه "پنج گنج ملفوظات خواجگان چشت اہل بہشت"،
دہلی - مطبع مجتہائی (۱۳۳۴ھ)

☆ فوائد رکنی

ار شیخ شرف الدین احمد یحییٰ منیری (م ۷۸۲ھ)، کہ بہ درخواست
مریدش حاجی رکن الدین تالیف کردہ، در یازدہ فوائد (باب)، از روی موضوع،
خلاصہ مکتوبات مولف است

۱۱۸- ترجمہ

از سید شاہ محمد شفیع فردوسی، در مجلہ "الامین" (بہار شریف) چاپ شدہ
اما ترجمہ کامل نیست

[تاریخ فردوسیہ - محمد معین الدین دردائی]

۱۱۹- ترجمہ دیگر

از سید غلام صمدانی تقوی

مقدمہ از طرف سید ابو صالح است

چاپ : کراچی (۱۳۹۵ھ)

☆ فوائد سعدیہ

ملفوظات حضرت مخدوم شاہ مینا (م ۸۸۴ھ)، مریدش شیخ سعدالدین
خیر آبادی آن را بہ عربی زیر عنوان "مجمع السلوک" نگاشتہ، و مرتضیٰ علی
گوہاشوی از متن عربی آن را ترجمہ کردہ .

در آغاز ملفوظات، شرح زندگانی مخدوم شاہ مینا از کتب متداولہ نقل

شدہ است

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکش . دوم : ۱۳۱ھ

۱۴۰ - ترجمه

از ابو الحسن فرید آبادی

چاپ : نکهت - مطبع نولکشور (۱۳۴۸ هـ)

۱۴۱ - لطیفات حضرت شاه سبا

☆ فرایند فرید به

از حواصه غلام فرید ام ۱۳۱۹ هـ

۱۴۲ - ترجمه

از غلام سبا جان

چاپ : دیره بخاری خان

☆ ترجمه شاه محمد فرید دکنی

را مطالعه کرد و ما همه ای نگشت

[لاهور - انبیا ادب (۱۳۸۳ هـ) - ص ۱۰۹۶]

۱۴۳ - ترجمه

☆ لغات حب

چاپ : نکهت - مطبع نولکشور (۱۳۴۸ هـ)

۱۲۴ - ترجمه

از مولانا محمد حیات (ساکن دیره غاریخان) با افزودگی ها

چاپ: ناچتام و تصحیح مولوی احمد بخش قیصرانی بلوچ، لاهور - مطبع آصف

(بار دوم : ۱۳۷۱ هـ)

☆ فیه ما فیه

از مولانا الدین ولد فرزند مولوی رومی، در سخنان پدرش - در دیباچه کتاب آمده است: "این رساله ای است موسوم به فیه ما فیه از کلام مولانا جلال الدین محمد بلخی المشهور به مولانا رومی که سلطان بهاءالدین ولد در اثناء مجلس او نوشته" (ص: ۱) مطالب آن مانند مثنوی معنوی در سیر و سلوک است

حاج: با کوشش و مقدمه عبدالاحد دریا بادی - اعظم گره - مطبع

معارف (۱۳۴۷ هـ)

و به کوشش و تصحیح بدیع الزمان فروزانفر تهران - دانش گاه تهران

(۱۳۳۰ هـ ش)

۱۲۵ - ملفوظات رومی

از عبدالرشید تبسم

چاپ: لاهور - اداره ثقافت اسلامیہ (۱۳۷۶ هـ)

☆ کرامت نامه شاه دوله دریائی گنج بخش

رک: "بخش سیر اولیاء الله و بزرگان"

☆ کشف الاسرار

رک: بخش سیر اولیاء الله و بزرگان

☆ کشف المحجوب

از ابو الحسن علی بن عثمان هجویری غزنوی (م ۴۶۵ هـ) معروف به داتا

گنج بخش - در عرفان و سلوک، در چهل باب: باب اول در اثبات علم و باب آخر در آداب سماع است - یکی از متون معروف و متداول تصوف در شبه قاره پاک و هند است

چاپ : بار ۱۵ ، ۵ تحقیق عمیق شوروی پرفسور والنتین ژوکوفسکی -
لینن گراد (۱۳۴۴ھ)

۱۲۶- انوار القلوب

از عبدالحکیم نشتر جالندھری

چاپ : لاہور - شیخ غلام علی و پسران (۱۳۸۲ھ)

۱۲۷- بیان المطلوب

بہ موسوی فیروز الدین منسوب است ، اس ترجمہ یادگار است از

رحمت علی خان سامی گجراتی

[رک : تذکرہ علای پنجاب جلد اول]

چاپ : چند بار ، لاہور - کتب خانہ اسلامی (۱۳۱۱ھ)

۱۲۸- صحیفہ محبوب

از حکیم اللہ رکھا قریشی

چاپ : لاہور - شیخ غلام حسین (م - ن)

۱۲۹- طریق المحبوب

از مفتی سید غلام معین الدین نعیمی

چاپ : چند بار ، لاہور - ادارہ نعیمیہ رضویہ سواد اعظم (۱۳۸۷ھ)

۱۳۰- ظہیر المطلوب

از ظہیر الدین احمد ظہیری سہسوانی

چاپ : لاہور - چراغ دین و سراج دین ناچران کتب (۱۳۴۳ھ)

۱۳۱- گنج مطلوب

از محمد عبدالمجید یزدانی ، ترجمہ مہی بر نسخہ ژوکوفسکی

چاپ : لاہور - ناشران قرآن (م - ن)

۱۳۲- مفتاح القلوب

از خیال امروہوی

چاپ : لاہور - شیخ غلام علی و پسران (م - ن)

۱۳۳- ترجمہ کشف المحجوب

از میان طفیل محمد

چاپ : چند بار ، لاہور - کتابفروشی اسلامی (۱۳۸۶ھ)

۱۳۴- ترجمہ

از محمد حسین مناظر

با شرح زندگی نگارندہ کشف المحجوب از غلام دستگیر نامی

چاپ : لاہور - ملک دین محمد و ہسران (۱۳۷۴ھ)

۱۳۵- ترجمہ دیگر

از صوفی شیخ محمد اقبال

چاپ : لاہور

۱۳۶- ترجمہ دیگر

از ابو الحسنات سید محمد احمد قادری (م ۱۳۸۰ھ) فرزند سید محمد دیدار

علی شاہ الوری

چاپ : لاہور - المعارف (۱۳۹۳ھ)

۱۳۷- ترجمہ دیگر

از عبدالرحمن طارق

چاپ : چند بار ، لاہور - مدنی کتب خانہ (۱۳۷۴ھ)

۱۳۸- ترجمہ دیگر

از ایف - دی - گوہر مبینی بر نسخہ بہاء الدین زکریا ملتانی (م ۱۶۶۴ھ)

چاپ : بہ سعی و اہتمام احمد ربانی، لاہور (۱۳۹۱ھ)

۱۳۹- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور (۱۳۴۶ھ)

☆ کشکول کلیمی

از شاہ کیم اللہ جہان آبادی (م ۱۱۴۲ھ) ، در یک مقدمہ و دو وصل و

خاتمہ ، با سرہندہ های "لقمہ" :

وصل اول : در اذکار

وصل دوم: در مراقبات

چاپ: بارها، به تصحیح ملک محمد اقبال، راولپنڈی۔ مجلس خادمان اصفیاء
(۱۳۹۸ هـ)

۱۴۰۔ کجکول

از غلام احمد بریان

چاپ: دهلی۔ مطبع مسلم (۱۳۲۹ هـ)

۱۴۱۔ تلخیص و ترجمہ

از ملک محمد اقبال

چاپ: به صورت دنباله متن اصلی، راولپنڈی (۱۳۹۸ هـ)

☆ گلشن ابرار

مجموعه سخنان خواجه نور محمد مهاروی

۱۴۲۔ حدیقه الاخیار

از صالح محمد صالح ادیب تونسوی، با ترتیب خواجه امام بخش

چاپ: ملتان۔ مطبع حدیقہ (۱۳۶۹ هـ)

☆ گلشن راز (منظوم)

از سعد الدین محمود شبستری (م. ۵۷۲۰) فرزند عبدالکریم، به سب

۵۷۱۷، امیر حسین بن عالم هروی هفده پریش عرفان نزد شبستری فرستاده

است، در جواب آن پریش مثنوی "گلشن راز" سروده شده۔ درباره نام مثنوی

آمده است:

ازان گلشن گرفتم شمع ای باز

نهادم نام او را گلشن راز

تراجم این مثنوی به زبانهای ترکی و انگلیسی و الهانی هم موجود اند

چاپ: چند بار، اسلام آباد۔ مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

(۱۳۹۸ هـ)، با ترتیب و مقدمه جواد نور بخش، تهران (س - ن)

۱۳۴ - ترجمہ "گلشن راز"

از سرمد ، بہ سال ۱۲۸۶ھ :

بہ ہجرت یک ہزار و دو صد الحال

کہ چھ اوپر تھے اسی سال فی الحال

نسخہ خطی : سالار جنگ ، شاہ ۳۲۷

آغاز : ہے اس کو حمد جو کی جاں کو تعلیم - چراغ دل کیا روشن بہ تعظیم

۱۴۴ - ترجمہ "دیگر (بہ نثر)"

از احمد حسن سواتی

چاپ : دہلی - مطبع ملیانی

☆ گنج اسرار

از سلطان باہو

۱۴۵ - ترجمہ

از عبدالستار تونکی

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (بار چہارم : ۱۳۴۴ھ)

☆ گنج طلسم

از ساء نعیم الدین معروف بہ شاہ نعمت اللہ ولی متوطن درگولکنده، در اسرار

طریقت و معرفت و نکات اخلاقی

چاپ : با ترجمہ اردو ، حیدر آباد دکن

۱۴۶ - ترجمہ

از حفیظ سید ، دیباچہ از قلم دکتر محی الدین قادری زور است کہ مشتمل

بر احوال خاندان شاہ نعمت اللہ ولی است

چاپ : با متن اصلی ، حیدر آباد دکن

☆ لطایف اشرفی در بیان طوائف صوفی

از نظام بمی ، در سخنان سید اشرف جہانگیر سمنانی (م پس از ۸۳۰ھ)

در شہت لطایف

چاپ : دهلی - نصرت المطابع (۱۲۹۵ هـ)

۱۴۷- ترجمه و تلخیص

از مشیر احمد کاکوروی

چاپ : کچهوچها - خانقاه اشرفیه (۱۳۶۲ هـ)

کراچی - بزم قادری (۱۳۷۸ هـ)

☆ لطایف غوثیه

۱۴۸- ترجمه

از شمس الدین قادری فاضلی

[رف : ترجمه شرح گلشن راز از هن ، ص ۲]

❖ لوايح

از نورالدین عبدالرحمن حامی (۸۹۸ هـ) ، درباره مسائل عرفان و توحید ، در دیبچه و ۳ لایحه - به نثر آمیخته به نظم - اول لایحه سپس رباعی

چاپ : بارها ، د لوسی محمد حسین تسمیعی ، تهران - کتابفروشی فروغی (۱۳۴۲ هـ ش)

با ترجمه انجمنی ، اسلام آباد - مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان (۱۳۹۸ هـ)

۱۴۹- تجلیات دل

از لقمان الدوله حیدر آبادی

چاپ : حیدر آباد دکن (۱۳۳۱ هـ)

۱۵۰- ترجمه

از شمس الدین قادری فاضلی متوطن در امرتسر ، به سال ۱۳۴۹ هـ ، در ضمن "مجموعه تصوف" - حاوی رسائل زیر :

— ترجمه لواغ جامی

— ترجمه شرح رباعیات جامی

— ترجمہ روایح یعقوب صوفی

— رسالہ بت ہرستی

چاپ : لاہور - مطبع امرت (م - ن)

۱۵۱ - ترجمہ

از سید فیض الحسن فیضی جالندھری

چاپ : لاہور - المعارف (۱۳۹۹ھ)

۱۵۲ - ترجمہ و شرح لوایح

از ہر فسور محمد عبدالرشید فاضل

چاپ : کراچی - تنویرات علم و ادب (م - ن)

☆ مجالس الحسنۃ

از شیخ محمد چشتی ، در تعلیمات و سخنان مرشد روحانی نگارندہ

۱۵۳ - ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۲۶ھ)

☆ محالۃ النبی : لسان الفقراء

از سلطان باہو ، در دیباچہ می گوید : ہر کہ این کتاب را سیر کند

معرفت اسرار الہی بروی رخ نماید و اگر مطالعہ را ادامہ دہد نیاز بہ مرشد
ظاہر نمائد - بہ نثر آمیختہ بہ نظم ، در اسرار طریقت و عرفان

۱۵۴ - ترجمہ

از محمد عبدالستار تونکی

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۴۳ھ)

☆ مجمع الاسرار

از خواجہ پیر سید بہادر شاہ

۱۵۵ - ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - ملک فصل الدین چٹن دین (۱۳۲۶ھ)

☆ مجمع البحرين

از محمد داراشکوہ (م ۱۰۶۹ھ) ، یاد او در ”حسنت العارفین“ گذشتہ . در اصول مسئلہ آفرینش بیان نموده کہ این اصولی نزد اہل اسلام و ہندوان مشترک است۔ در دیباچہ می گوید: با بعضی از کاملان ایشان کہ بہ نہایت ریاضت و ادراک رسیدہ بودند مکرر صحبت ہا داشتہ گفتگو نمود ، جز اختلاف لفظی تفاوتی ندید ، بدین بہت سخنان فریقین ر بہ ہم تطبیق داد و مجمع البحرين نامید۔

چاپ : ہا ترجمہ انگلیسی بہ کوسس محفوظ الحق ، کاکتہ ۔ انجمن آسبائی
بنکال (۱۳۴۸ھ)

بہ کوشش سید محمد رضا جلالی فائیزی ، تہران (۱۳۳۵ھ نس)

۱۵۶- ترجمہ

از سجاد علی میکش

چاپ : حیدر آباد دکن (۱۳۱۳ھ)

۱۵۷- ترجمہ دیگر

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دہان (مس - ن)

☆ محبت الاسرار

از سلطان باہو (م ۱۱۰۲ھ) ، دربارهٔ انسان کامل و معرفت الہی و قرب حق وغیرہ

۱۵۸- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۲۸ھ)

☆ محک الفقراء

از سلطان باہو ، در آداب و اخلاق و صفات فقیر، نثر آمیختہ بہ نظم است

۱۵۹۔ ہدایت الانسان الى سبيل العرفان

از قاج الدین ککی زئی

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

☆ مخزن المعانی

از عبدالکریم فرزند اخوند درویش

۱۶۰۔ اسرار ربانی

ترجمہ و شرح از نیاز بہادر خان معروف بہ مسکین شاہ

چاپ : گورکھپور - مطبع رفاه عام (۱۳۲۸ھ)

☆ مخزن الولايت

از منشی محمد ولایت علی عزیز (م ۱۳۴۷ھ) ، درسخنان مرشد خود خادم

صفی (م ۱۲۸۷ھ) کہ یکی از صوفیان خانوادہ چشتیہ نظامیہ است - بہ سال

۱۲۸۶ھ (=مخزن الولايت و الجمال) نگاشته است ، در چہار باب و خاتمہ

بہ قرار زیر :

باب اول : درحالات متفرق

باب دوم : در ارشادات حضرت صفی

باب سوم : در کرامات او

باب چہارم : در احوال خلفای شاہ خادم صفی

چاپ : لکھنؤ - مطبع انوار احمدی (۱۳۰۰ھ)

۱۶۱۔ ترجمہ

از محمد خصلت حسین صابری

چاپ : کراچی - پاک اکادمی (۱۳۸۳ھ)

☆ مرآت السالکین

از اسم الدین ، در احوال و کرامات و سخنان خواجہ شاہ محمد سلیمان

تونسوی (م ۱۲۶۷ھ)

۱۶۲۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : گوجرانواله - مطبع ٹیلی (س - ن)

☆ مرآت العاشقین

از سید محمد سعید ، که مجموعهٔ سخنان حواحد شمس الدین میالوی
(م ۱۳۰۰ هـ) است ، در چهل مجالس

چاپ : لاهور (۱۳۰۳ هـ)

۱۶۳- برگزیده : مرآت العاشقین

از علام نظام الدین میالوی ، به سال ۱۳۸۸ هـ ترجمه شده و در حاتم
سخنان یک روز و شب حواحد قمر الدین میالوی افزوده شده

چاپ : لاهور - المعارف (۱۴۰۱ هـ)

مرج البحرین فی الجمع بین الطریقین : مرج البحرین و جامع الطریقین

از شیخ عبدالحق محدب دہلوی (م ۱۰۵۲ هـ) ، در دیباچه می گوید :
"این رساله ای است مسمی به مرج البحرین و جامع الطریقین جامع طریقت
و تصوف و شریعت و طریقت و ظاهر و باطن و صورت و معنی و مشر و لب و
علم و حال و صحو و سکرو مدغم و مشرب و غمر و خشق " ، عنوان های
"وصل" و در احتتام ۱۴ فاعله - نیز اسپخته به نظم.

جمعاً سیزده "وصل" به قرار زیر :

وصل اول :	محبت دنیا و مافیها
وصل دوم :	اختلافات امت محمدیه
وصل سوم :	اشتغال فلسفه و اجتناب از عدو در مباحث
وصل چهارم :	عقل و علم و ذکر و فکر
وصل پنجم :	صحت عقل
وصل ششم :	مذمت عقل ظاهر
وصل هفتم :	دیدار خداوندی از چشم بصیرت
وصل هشتم :	عقل را نقل هیچ تعلق نیست
وصل نهم :	تطابق شریعت و طریقت
وصل دهم :	هفوات اولیاء

وصل یازدہم : حکایات صوفیہ صافیہ

وصل دوازدہم : در بیان بی سرو سامانی فقراء

وصل سیزدہم : خلاصہ مضامین کتب "قواعد الطریقت فی الجمع بین

الشریعت و الحقیقت" (شیخ سید احمد مغربی)

چاپ : چند بار ، دہلی - مطبع عبدالرحمن (۱۲۶۷ھ) ، کلکتہ - مطبع

محمدی (۲۷۴ھ) و لکھنؤ - مطبع نامی (۱۳۱۴ھ)

۱۶۴- وصال السعدین

از غوث محمد فرخ آبادی

چاپ : لکھنؤ - مطبع نامی (۱۳۱۴ھ)

۱۶۵- ترجمہ

از ثناء الحق صدیقی

چاپ : با منن اصلی ، کراچی - از طرف محمد اعلیٰ (۱۳۸۸ھ)

۱۶۶- ترجمہ

از اقبال احمد فاروقی

در اغار حوال شیخ عبدالحق محدث دہلوی بیان نموده

چاپ : لاہور - مکتبہ نبویہ (س - ن)

☆ مرقع کلیمی

از شاہ کام اللہ جہان آبادی (م ۱۱۴۲ھ) ، در اقسام صلوة و اوراد و

آداب آنها - نگارندہ می گوید : "ہر فائدہ کہ مسطور درین اوراق است بہ

مزلہ رفعہ ای ست از پیران خرقہ پوش سراپا ہوش باین گدا رسیدہ"

چاپ : چند بار ، لاہور - مطبع کلیمی (س - ن)

۱۶۷- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : با منن اصلی ، لاہور - مطبع کلیمی (س - ن)

۱۶۸- ترجمہ دیگر

از ریاض الدین احمد چاند پوری

چاپ : دہلی - مطبع رضوی (۱۳۰۱ھ)

۱۶۹- ترجمہ دیگر

از مفتی محمد راشد نظامی حسن آبادی

چاپ : با متن اصلی ، ملتان - مکتبہ تنویر ادب (۱۴۰۲ھ) و لاہور -

کنج شکر اکادمی (س - ن)

مرقومات امدادیہ

مجموعہ مکتوبات امداد اللہ مہاجر مکی (م ۱۳۱۷ھ) مرتب کردہ

..... از مسوری - شصت و یک مکتوبات از "مرقومات امدادیہ" در

مجموعہ دیگر "امداد المشتاق" نیز موجود اند

چاپ : با ترجمہ اردو

۱۷۰- ترجمہ

از ہرقسور عبدالحمی ، جامعہ عثمانیہ حیدر آباد

چاپ : حیدر آباد دکن

معارف لدنیہ

از شیخ احمد سرمدی معروف بہ مجدد الف ثانی (م ۱۰۳۴ھ) ، در مسائل

معرفت و اسرار و رموز عرفان و تصوف ، در ۱۵۰۱۵ و ۱۶۰۱۶ھ نگاشتم ،

با سربندهای معرفت ، جمعاً "چہل و یک معرفت"

حاج : بہ کوشش سید محمد احمد رضا بخنوری ، دہلی - محاسن علمی

(۱۳۵۱ھ)

رامپور - مطبع احمد (۱۳۱۶ھ)

لاہور - ادارہ سعدیہ مجددیہ (۱۳۷۶ھ)

۱۷۱- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (س - ن)

۱۷۲- ترجمہ دیگر

از سید زوار حسین شاہ

چاپ : بامتن فارسی ، کراچی ، ادارہ مجددیہ (۱۳۸۸ھ)

☆ معرفت السلوک

از شیخ محمود چشتی مرید حضرت شاہ برہان معظم شاہ میران جی ، در
شرح قول منسوب بہ حضرت علی رضی اللہ عنہ ”من عرف نفسه فقد عرف ربه“
چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۲۹۹ھ)

۱۷۳ - ترجمہ

از ولی اللہ قادری حیدر آبادی (م ۱۱۵۷ھ) فرزند شاہ حبیب اللہ قادری ،
بد سال ۱۱۹۴ھ ترجمہ شدہ

نسخہ ہای خطی : انجمن جلد دوم ، ص ۲۹۴-۲۹۷

ادبیات جلد سوم ، ص ۱۲۵

صفت ہور سراہا بی عیب

ہور شکر کرنا بی نہایت

آغاز :

☆ مفاتیح الاعجاز : شرح گلشن راز

از شمس الدین محمد بن یحییٰ جیلانی لاهیجی (م ۸۸۴ھ) متخلص بہ اسیری ،
گزارشی است بر گلشن راز شبستری ، در ذی الحجہ ۸۷۷ھ بدان آغاز کردہ
است

چاپ : چند در ، لاہور - الہی بخش جلال الدین تاجران کتب (۱۳۳۰ھ) ،
بہ تصحیح و مقدمہ کیوان سمیع ، تہران - کتابفروشی محمودی
(۱۳۳۷ھ ش)

۱۷۴ - بوستان اسرار

از محمد نور عالم حنفی چشتی مرید غلام حیدر علی شاہ جلالپوری در سال
۱۳۳۲ھ ترجمہ کردہ است

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۴۷ھ)

۱۷۵ - ترجمہ دیگر

از شمس الدین قادری فاضلی امرتسری

چاپ : لاہور - شیخ الہی بخش و جلال الدین تاجران کتب (۱۳۴۴ھ)

☆ مفتاح العاشقین

مجموعه مکتوبات خواجہ نصیر الدین محمود چراغ دہلی (م ۵۷۵۷) ۱، از
محبت اللہ، در دہ مجلس :

مجلس اول : در بیان ہیر و مرشد

مجلس دوم : در بیان توبہ

مجلس سوم : در بیان اشغال

مجلس چہارم : در بیان فرس دائمی، ذکر جلی و ذکر حمی و ماہیت آن

مجلس پنجم : در بیان نماز

مجلس ششم : در بیان تلاوت قرآن و حفظ آن

مجلس ہفتم : در بیان محبت

مجلس ہشتم : در بیان سماع

مجلس نہم : در بیان فضیلت دعوت طعام

مجلس دہم : در بیان ترک دنیا

جاب : دہلی - مطبع عسائی

۱۷۶ - ترجمہ

از ناشناس

چاپ : در مجموعہ "ہشت بہشت"

لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (بار ہجتم : ۱۳۷۵ھ)

☆ مفتاح الفتوح : شرح فتوح الغیب

متن از سیح عبدالقادر جیلانی (م ۶۱۰ھ)، شرح فارسی آن از شیخ عبدالحق
محدث دہلوی بہ سال ۱۰۲۳ھ نگاشتنہ شدہ :

ابن شرح کہ مفتاح فتوح الغیب است

از غیب است ابن ازان ہری از غیب است

مفتاح فتوح نام و تاریخ افتاد

در خاطر آن کہ مظهر لاریب است

چاپ : لاہور (۱۲۸۳ھ) و نکھڑ - مطبع نولکشور (۱۲۹۸ھ)

۱۷۷۔ ترجمہ و تلخیص

از مفتی غلام معین الدین نعیمی

چاپ : لاہور - ادارہ رضویہ نعیمیہ (۱۳۸۱ھ)

☆ مفتاح اللطائف

از محمد اسلم

۱۷۸۔ ترجمہ

از فاشناس

چاپ : لاہور - ملک فضل الدین و چن دین (۱۳۲۶ھ)

☆ مقامات احمدیہ

۱۷۹۔ ترجمہ

از نشاناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ مقامات عثمانیہ

از سید اکبر علی شاہ ، در احوال و سخنان خواجہ محمد عثمان دامانی

چاپ : ملتان - مکتبہ صدیقیہ

۱۸۰۔ ترجمہ

از محمد سعد سراجی

زیر چاپ ، از طرف مکتبہ سراجیہ احمدیہ سعیدیہ - موسیٰ زئی

☆ مقامات مظہری : لطائف خمسہ

از شاہ غلام علی دہلوی (م . ۱۲۴۰ھ) ، در احوال و سخنان و مکتوبات
 سرزا مظہر جان جاناں ، در ۱۲۱۱ھ نگاشته ، و این کتاب تلخیصی است از
 ”معمولات مظہریہ“ (نعیم اللہ برانچی) اما نگارندہ بر آن اضافہ کردہ است ، در
 شانزدہ فصل

چاپ : دہلی - مطبع احمدی (۱۲۶۹ھ)

دہلی : مطبع مجتہائی (۱۳۰۹ھ)

۱۸۱ - ترجمہ

از ناسخ

چاپ : لاہور : اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

۱۸۲ - ترجمہ دیگر

از محمد اقبال مجددی، در دست تسوید است

☆ المکاتیب و الرسائل : مکتوبات عبدالحق دہلوی

☆ مکاتیب مرزا مظہر

مکتوبات مرزا مظہر جان جاناں (م ۱۹۷۱ھ) کہ بہ بیروان و رداں میں
خود نوشتہ ، در کتابهای مختلفہ منتشر ہونے لگیں ، مثلاً در "مکتوبات مظہری"
"کلمات طیبہ" ، مکتوبات وی موطا اند و از مراجع علمی و تاریخی
مجموعہ کوچک "رقعات کرامت معادۃ حسن الدین حسبہ" مرزا
جان جانان مظہر شہید ، در مطبعہ مطبعہ الاحمدیہ (دہلی گڑھ) دہلی
۱۲۷۱ھ چاپ شدہ۔

گرد آوری حمید مکتوبات از عبدالرزاق فریدی

چاپ : بمبئی - علوی بک ڈپو (۱۳۸۶ھ)

۱۸۳ - مرزا مظہر جانجاناں کے خطوط

ترجمہ مکتوبات و دیگر تحریرات تریبہ از حلیی المحم ، مرحوم ، شرح

صاحب مکتوبات و نیز تعلیقات مفیدہ نگاشتنے لکھنؤ

چاپ : دہلی - مکتبہ برہان (۱۳۸۱ھ)

☆ مکاشفات عینیہ

از محمد ہاشم کشمیری (م ۱۰۵۴ھ) ، در سجرہ های طریقت ،

اجازت نامہ ہا و مکاشفات شیخ احمد سرہندی ، در ۱۰۵۱ھ مرتب
شدہ

چاپ : با ترجمہ اردو

۱۸۴ - ترجمہ

از دکتر غلام مصطفیٰ خان

چاپ : کراچی - ادارہ مجددیہ (۱۳۸۴ھ)

مکتوبات امام ربانی : مکتوبات مجدد الف ثانی

از شیخ احمد سرہندی (م ۱۰۳۶ھ) معروف بہ مجدد الف ثانی، در روزگار جلال الدین اکبر و نور الدین جہانگیر فریضہ تجدید دین را انجام دادہ و امور محدثہ اکبر را بہ استناد قرآن و سنت غلط شمرده، در پاداش اعلای کلمہ حق جہانگیر اورا حوالہ زندان کرد اما آخر کار جہانگیر پشیمان گشتہ و عقاید و اعمال خود را مطابق تعلیمات اسلام ساختہ - شیخ احمد سرہندی بہ ارادت مندان نامہ ہا نوشتہ، در سہ دفتر :

دفتر اول (درالمعرفت) گرد آوری خواجہ یار محمد بدخشی است، بہ سال ۱۰۲۷ھ ترتیب دادہ شدہ، دارای ۳۱۳ نامہ بہ شمارہ مکتوب الیہ

دفتر دوم (انوار الحقائق) گرد آوری خواجہ عبدالجی بن خواجہ چاکر حصاری است، بہ سال ۱۰۲۸ھ و دارای نودونہ نامہ

دفتر سوم (معرفت الحقائق) گرد آوری خواجہ محمد ہاشم است بہ سال ۱۰۳۱ھ ترتیب دادہ شدہ و دارای ۱۲۴ نامہ بہ شمار پیامبران مرسل

چاپ : چند بار در لکھنؤ و دہلی و امرتسر بحاپ رسیدہ
بہ تصحیح و تحشیہ مولانا نور احمد امرتسری (۱۳۴۸ھ)، امرتسر (۱۳۲۹ھ)

۱۸۵ - ترجمہ سہ دفتر مکتوبات

از قاضی عالم الدین خلیفہ خواجہ حافظ محمد عبدالکریم

در آغاز فہرست مکتوبات را بہ ترتیب موضوعات آورده و شرح رنہ گانی صاحب مکتوبات را نوشتہ

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (بار دوم : ۱۳۷۷ھ)

۱۸۶- ترجمہ دیگر سہ دفتر

از محمد سعید احمد

چاپ : کراچی (س - ن)

۱۸۷- ترجمہ فقط ہفدہ مکتوب

از دفتر اول (مکتوب ۲۱ تا ۳۷) از عبدالرحیم کلاچوی

چاپ : لاہور - بیگم ہمایون وقف (۱۳۸۷ھ)

۱۸۸- در لائالی

تحریر و ترجمہ دوسرے دفتر از محمد ہدایت علی شمشیری حیدری

چاپ : اعظم گڑھ - مطبع معارف (۱۳۵۷ھ) و

لاہور - مکتبہ نبویہ (۱۳۹۵ھ)

مکتوبات خواجہ باقی باللہ

از خواجہ باقی باللہ (م ۱۰۱۲ھ) ، نامہ شفی است عرفی . ششاد و ہد

نامہ های او در "کلیات" وی چاپ شدہ

چاپ : چندار ، لاہور (۱۳۸۷ھ)

۱۸۹- ترجمہ

از عالم الدین

چاپ : لاہور - اللہ والے کی موسی دس (۱۳۹۶ھ)

مکتوبات بندہ نواز گیسو دراز

شصت و یک مکتوبات ، گرد آورده شیخ ابو الفتح علاء الدین

نسخہ خطی : کتاب خانہ انجمن آسیائی بنگال - کٹک

[رک : صباح الدین عبدالرحمن - بزم صوفیہ ص ۸۶ تا ۸۷]

۱۹۰- فواید

ترجمہ و تلخیص از نواب معشوق یار جنک ، بد سال ۱۳۶۵ھ ترتیب

داده شدہ

چاپ : لاہور - معراج پبلشرز (۱۳۷۹ھ)

مکتوبات حمید الدین ناگوری

از حمید الدین ناگوری (م ۱۶۷۷ هـ) به معاصر خود بهاء الدین زکریا ملتانی نوشته ، درباره مسائل عرفانی
کرد آوری پیر زاده احسان الحق فاروقی است
چاپ : با ترجمه اردو

۱۹۹۱ - ترجمه

از همان گرد آورنده.

چاپ : در کتاب وی "سلطان التارکین" ص ۱۹۶-۲۲۱
[رک : رساله چهار منزل در همین بخش]

مکتوبات سید احمد شهید : مکاتیب سید احمد شهید

مجموعه مکاتیب از سید احمد شهید (م ۱۲۴۶ هـ) به نام مریدان خویش و سرداران ایام محترمه هزاره ، در اصلاح عقاید و دعوت به جهاد با سکهان
چند نسخه خطی آن در کتاب خانه های جهان موجود است یکی از آنها
به قلم مولانا عبیدالله غلام حسن است
چاپ : غلام حسن مرقوم عبیدالله غلام حسن ، لاهور - سید احمد
شهید اکادمی

۱۹۹۲ - ترجمه

از سعادت مرزا

چاپ : کراچی - نفیس اکیدمی (۱۳۸۸ هـ)

مکتوبات صدی : مکتوبات منیری

مکتوبات عبدالحق دهلوی

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (م ۱۰۵۲ هـ) ، در دیباچه می گوید :
"جمعه از رسائل و مکاتیب بود باقتضای وقت و مناسبت حال املا کرده بعضی
به جهت احب و اصحاب از اهل سلوک و ارادت نوشته و برخی بجانب بعضی

امراء و ملوک از اهل سعادت، فرستاده و پاره ای در نصیحت نفس خود“
(ص : ۳)

مجموعه شخصت و هشت نامه های است، در عرفان و تدوین و مسائل دینی
چاپ : دهلی - مطبع مجتبیائی (۱۲۹۷ هـ)

دار دبگر بر هوامشی ”اخبار الاخیار“ (۱۳۳۲ هـ)

۱۹۳ - ترجمه

از محمد فاضل مدرس دارالعلوم کراچی

چاپ : دہلی - مدینه پبلیشنگ کمپنی (س - ن)

۱۹۴ - ترجمه

برحمدہ بعضی مکتوبات از علام حیدر قادری سلطانپوری که دره باره چاپ
شده مثل آداب الذکر ، حقیقت صبر ، فقر محمدی و ذکر و فکر

چاپ : لاہور - نوری کتب خانہ (س - ن)

۱۹۵ - ترجمه بعضی مکتوبات

از مفتی اعجاز ولی خان رضوی

چاپ : نوری کتب خانہ (۱۳۷۸ هـ)

۱۹۶ - حقیقت السماع

ترجمه یکی از مکتوبات

چاپ : نوری کتب خانہ (۱۳۸۲ هـ)

۱۹۷ - ترجمه

قاضی عبدالصمد فاروق

چاپ : کراچی - اداره معارف اسلامیہ (۱۳۸۲ هـ)

☆ مکتوبات سید علی ہمدانی : مکتوبات امریہ

از سید علی ہمدانی (م ۷۸۶ هـ) معروف بہ سہ ہمدانی ، مکتوبات کہ بہ
احباب و ارادت مندان و حاکمان وقت فرستادہ شد - جمعاً بیست و دو مکتوبات
اند ، نسخہ های خطی در کتابخانہ های معروف موجود اند

چاپ : امرتسر - مطبع مجددی (۱۳۲۷ هـ)

۱۹۸- ترجمہ

از ناسداس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

۱۹۸- مکتوبات محمد عثمان دامانی و خواجہ محمد سراج الدین

مکتوبات خواجہ محمد عثمان دامانی نقشبندی (م ۱۳۱۴ھ) و خلیفہ وی
 خواجہ محمد سراج الدین (م ۱۳۳۳ھ) در مسائل مختلفہ (خصوصاً عرفان و
 سلوک) کہ بہ ارادت مندان خود نگاشته اند

۱۹۹- ترجمہ زامدیه

از محمد احمد نقشبندی مجددی

در دیباچہ، احوال و آثار مختصر مکتوب نگاران آمدہ است

چاپ : کراچی - زوار کتابفروشی (۱۳۸۸ھ)

۱۹۹- مکتوبات محمد معصوم سرہندی

از خواجہ محمد معصوم سرہندی (م ۱۰۷۹ھ) فرزند مجدد الف ثانی، در
 سہ دفتر :

دفتر اول موسوم بہ درۃ التاج : گرد آوری خواجہ محمد عبیداللہ قرزند
 خواجہ محمد معصوم است

دفتر دوم موسوم بہ وسیلۃ السعادات : گرد آوری میر شرف الدین حسین
 بن میر عماد الدین محمد الحسینی ہروی است

دفتر سوم موسوم بہ مکتوبات معصومیہ : گرد آوری خواجہ محمد عاشور
 بخاری است

چاپ : کانپور - مطبع نظامی

(جلد دوم) لدھیانہ

(جلد سوم) امرتسر

۲۰۰- ترجمہ

ترجمہ و تلخیص و پیش گفتار از نسیم احمد فریدی، ترجمہ منتخباتی از نامہ ہا

است

چاپ : لکھنؤ - مکتبۃ الفرقان (۱۳۷۰ھ)

لاہور - المعارف (۱۳۹۷ھ)

مکتوبات شاہ ولی اللہ

شاہ ولی اللہ فرزند شاہ عبدالرحیم ، نامہ ہا بہ دوستان و ارادت مندان و اہل سیاست نوشتہ است ، در بند و نصیحت و مسایل سیاسی و دینی مجموعہ مکتوبات گردآوری شاہ عبدالرحمن فرزند شاہ محمد عاشق پهلتي سب - دارای ۳۵۸ مکتوبات ، با اکنون چاپ شدہ ، نسخہ خطی در کتاب خانہ مرتضی حسن چاند پوری ہودہ

مجموعہ دیگر "فی مناقب امام بخاری و ابن تیمیہ" چاپ شدہ است .

چاپ : دہلی - مطبع فاروق (۱۳۴۹ھ)

۲۰۱ - شاہ ولی اللہ کے سیاسی مکتوبات

ترتیب و ترجمہ و پس گفتار از پروفیسور خلیق احمد نظامی

چاپ : علی گڑھ (۱۳۶۹ھ)

عکس چاپ علی گڑھ در لاہور منتشر شدہ

۲۰۲ - ترجمہ مکتوبات فی مناقب امام بخاری و ابن تیمیہ

از مولوی عبدالرؤف مہتمم کتب خانہ ندیریہ - دہلی

چاپ : با متن فارسی ، دہلی - مطبع فاروق

☆ مکتوبات منیری

از شرف الدین احمد بن یحیی منیری (۷۸۲ھ). از وی سہ مجموعہ ہا

مکتوبات عرفانی موجود است :

۱ - "مکتوبات صدی" کہ بہ قاضی شمس الدین حاکم چوسہ (بہار) نوشتہ ،

گردآوری زین بدر عربی ، بہ سال ۷۴۷ھ مرتب ساختہ - شمار مکتوبات

یک صد است

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۰۳ھ)

و با ہتمام محمد نعیم ندوی، حیدر آباد سندھ (س - ن)

— ”مکتوبات دو صدی“

مکتوبات در هند و اندر ز و عربی ، برخی از نامه ها با نام و بیشتر بی نام است ، برگرد آوری زین پدر عربی است ، در نسخه خطی موجود در کتاب خانه خدا بخش پتته گرد آوری آن به محمد بن محمد بن عیسیٰ بلخی المدعو به اشرف بن رکن منسوب شده است

۲۰۳- ترجمه مکتوبات صدی

از شاه الیاس یاس بهاری فردوسی

چاپ : حیدر آباد سندھ (س - ن)

۲۰۴- ترجمه دیگر

از ابوالحسن

[رک : قاموس الکتب جلد اول ، شماره ۱۷۵۱]

۲۰۵- ترجمه مکتوبات صدی

از عزیز احمد ، در دو جلد

چاپ : دهاکه - مطبع حجاز

۲۰۶- سبیل الرشاد (ترجمه مکتوبات دو صدی)

از شاه ابو صالح محمد یونس ، در دو جلد

چاپ : مهاند پوره بخش پتته - دار الرشاد (۱۳۸۵ هـ)

۲۰۷- سه صدی مکتوبات

ترجمه مکتوبات صدی و ”مکتوبات دو صدی“ در یک جلد

چاپ : لاهور - کتب خانه اسلامی پنجاب (۱۳۱۹ هـ)

ملفوظات شاه عبدالعزیز دهلوی

مجموعه ملفوظات شاه عبدالعزیز دهلوی (م ۱۲۳۹ هـ) فرزند شاه ولی الله ، گرد آورده آن معلوم نشد ، سخنان و گفت و گوهای شاه عبدالعزیز از ۱۷ رجب ۱۲۳۳ هـ آغاز می شود ، در احکام شرعی و مسایل دینی و تاریخی

چاپ : میرته - مطبع مجتبیائی (۱۳۱۴ هـ)

۲۰۸- ترجمه

از مولوی عظمت الہی بن مولوی محمد ہاشم

چاپ : بہ صورت دثبالت "کلمات عزیز" مبرنہ- مطبع ہاشمی (۱۳۱۷ھ)

۲۰۹- ترجمہ دیگر

از محمد علی لطفی و مفتی انتظام اللہ سہانی، پیش گفتار از فلم دکتور معین الحق و حواشی و تعلیقات از طرف مترجمان

کتاب : کراچی - کسمان کو بسمل پبشر (۱۳۸۰ھ)

☆ ملفوظات شریفہ

از علامہ محی الدین دہلوی (م ۱۲۷۰ھ) ، در ملفوظات شاہ غلام علی دہلوی (م ۱۲۴۰ھ) ، بہ سال ۱۲۳۳ھ نگاشته شدہ

چاپ : با ترجمہ اردو

۲۱۰- ترجمہ

از اقبال احمد بروقی است اما پیس گذر و حو سی بر میں فارسی در ۱۳۰۰ھ
پروفیسور محمد اقبال مجددی است

چاپ : لاہور - مکتبہ نبویہ (۱۳۹۸ھ)

☆ ملفوظات مہریہ

سخن پیر مہر علی شاہ گدڑوی م ۱۳۲۶ھ ، در مسئل عرفان و
سبک ، گرد آوری فقیر احمد پشاوروی با همکاری عبدالحق مسرالوی

چاپ : با ترجمہ اردو ، گولرہ شریف (۱۳۸۵ھ)

۲۱۱- مقالات مرضیہ

از فیض احمد مدرس مدرسہ غوثیہ ، گولرہ شریف

چاپ : گولرہ شریف (۱۳۸۵ھ)

🕌 مناقب الحسن : فوائد العرفان

☆ مناقب فخریہ

از نواب غازی الدین نیرۃ آصف جاہ اول دکنی ، در احوال و آثار و

سخنان شاہ فخر الدین دہلوی (م ۱۱۹۹ھ)
چاپ : دہلی - مطبع مجتہائی (۱۳۱۵ھ)

۲۱۲- ترجمہ

از مبر نذر علی درد کا کوروی
چاپ : کراچی - سلمان اکادمی (۱۳۸۱ھ)

☆ ہونس المریدین

از صلاح محصل داؤد خانی ، در سخنان شیخ شرف الدین احمد بن یحییٰ
مسری ، میان تاریخ های ۲۱ شعبان ۵۷۷۴ و محرم ۵۷۷۵ نگاشته - محتویات
آن مسایل سلوک و عرفان است - هنوز بچاپ نرسیده

۲۱۳- ترجمہ

از قسیم الدین

چاپ : بہار شریف - بیت الشرف (س - ن)

☆ نافع السالکین

مجموعۃ ملفوظات خواجہ محمد سلیمان تونسوی چشتی (م ۱۲۶۷ھ) خلیفہ
خواجہ نور محمد سہاروی ، گرد آوری امام الدین خلیفہ صاحب ملفوظات است ،
در سلوک و عرفان و اشغال چشتیہ

چاپ : لاہور (۱۲۸۵ھ)

۲۱۴- تذکرۃ حضرت سلیمان تونسوی

از صاحبزادہ محمد حسین للہی با اضافۃ پیش گفتار

چاپ : لاہور - شعاع ادب (۱۳۸۱ھ)

☆ نرہت السالکین در سلوک و سخنان میراں بہیک

از شیخ سید علیم اللہ بن سید عتیق اللہ چشتی جالندھری ، در ملفوظات
میراں بہیک کہ متضمن مسایل عرفانی است

۲۱۵- تحفۃ الصالحین

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ وے کی قومی دکان (س - ن)

نشاط العشق : شرح الہامات عوث اعظم

ار ملوک شاہ صدیقی گجراتی، گزارش است بر "رسالہ عوث اعظم" (تالیف
شیخ عبدالقادر جیلانی) در میان عوام بہ عوث اعظم معروف است)
چاپ : با ترجمہ اردو

۲۱۶- ترجمہ

از قاضی احمد عبدالصمد فاروقی

چاپ : کراچی - ادارہ معارف اسلامیہ (۱۳۷۸ھ)

نکات الحق و الحقیقت من باب معارف الطریقت

از شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۲۰ھ)، در مسائل عرفانی
چاپ : مراد آباد - مطبع احتشامیہ (۱۳۰۸ھ)

۲۱۷- لطائف الحق

از ناشناس

چاپ : دہلی - مطبع مجتہبی (۱۳۲۳ھ)

☆ نور وحدت

از نائینس، بعضی فہرست نگاران آن را از حواحدہ نصر الدین محمد -
چراغ دہلی دانستہ اند با سربرہدہای "ای سید" در مسائل سلوک و عرفان
خصوصاً وحدت الوجود

۲۱۸- سرور وحدت

از نذر علی درد کا کوروی

چاپ : کراچی - دارالتصنیف (س - ن)

☆ نور الہدی

از سلطان باہو (م ۱۰۲۰ھ) در تصوف و سلوک

۲۱۹- ترجمہ

ترجمہ و توضیحات از نور محمد سروری
چاپ : کلاچی - سروری کتب خانہ (۱۳۸۲ھ)

۴ نہ بطون چشتیہ

از سید اسد اللہ

[متن اصلی این کتاب بہ نظر نرسیدہ اما از ہدایات فہرست نگار کتاب خانہ
آصفیہ بر می آید کہ در عرفان و تصوف است]

۲۲۰- ترجمہ

از شاہ میر

[رک : فہرست کتب خانہ آصفیہ - تصوف شمارہ ۸۳۹]

۴ وصلت نامہ

از سچل سرمست آشکار (م ۱۲۴۲ھ)، مثنوی عارفانہ بہ ترتیب زیر :
حمد و نعت و فضایل اہل بیت و صحابہ کرام، فضایل قرآن مجید و مثنوی
عرفانی، جمعاً نہ صد و پنج ابیات - دربارهٔ مثنوی آمدہ است :
ہک زمانی ترک دن افسانہ را گوش کن تو رمز وصلت نامہ را
ہر کہ این خواند ہکام دل شود زود باشد کار دین واصل شود
چاپ : با ترجمہ اردو

۲۲۱- ترجمہ

از فاضل علی اکبر درازی

چاپ : خیرپور - سچل سرمست اکادمی (۱۳۸۵ھ)

۴ ہدایۃ الاعمال

از شیخ حسین خباز کشمیری (م ۱۰۷۲ھ) از مریدان خواجہ اسحاق
کشمیری، در دیباچہ می گوید : گفتار خوش از حسین کشمیر شنو - آثار ہدایت
است تقریر شنو، بہ نثر آمیختہ با نظم، در مسایل سلوک و عرفان
نسخہ خطی : [رک : گنج بخش ج ۲ : ص ۸۵۶]

۲۲۲- هدیه اسنوی

از مولوی محمد نظام و مولوی قطب الدین ساکنان شاهجهانپور، به سال
۱۲۸۶ هـ ترجمه شده

چاپ: بریلی - مطبع صدیقی (۱۲۸۹ هـ)

☆ هدایت الطالبین

از شاه ابو سعید مجددی (م. ۱۲۴۰ هـ)، در سیر و سلوک نقشبندیان، در
هشت فصل:

فصل اول: تکالیف عشره و مشغولی آن

فصل دوم: سر و سلوک که در دایره ولایت صبری میشود

فصل سوم: ولایت کبری و فنا

فصل چهارم: ولایت علیا و سر عناصر صوری و دا

فصل پنجم: کمالات نبوت و اولوالعزم

فصل ششم: حقایق الهیه

فصل هفتم: بعضی مقامات

فصل هشتم: حقایق انبیاء

چاپ: چند بار، کراچی - اعلیٰ کتب خانہ (۱۳۷۷ هـ)

۲۲۳- سلوک نقشبندی

از دکنر غلام مصطفیٰ خان

چاپ: بامتن فارسی رو در رو، کراچی - اداره مجددیه (۱۳۷۷ هـ)

۲۲۴- ترجمه

از نور احمد امرتسری (م. ۱۳۴۸ هـ)

چاپ: بامتن فارسی، امرتسر (۱۳۴۴ هـ)

☆ هدیه کبری

از سید غلام قادر شاه (م. ۱۱۷۶ هـ) فرزند ابوالقرح محمد فاضل الدین تالوی

(م. ۱۱۵۱ هـ)، در تصوف و تجربیات و مشاهدات صوفیان

چاپ : با ترجمہ اردو

۲۲۵- ترجمہ

از حکیم غلام حسین امرتسری فاضلی

چاپ : لاہور - مطبع ہندوستانی (۱۳۴۲ھ)

✽ ہشت محفل

ملفوظات شاہ ابو المعالی لاہوری (م ۱۰۲۴ھ)، گرد آوری سید باقر فرزند صاحب ملفوظات ، در ہشت محفل (فصل) باقید تاریخ ملفوظات، بہ فارسی ہاکستانی و روان

چاپ : با تحقیق و تنقیح دکتر ظہور الدین احمد ، لاہور - المعارف (۱۴۰۰ھ)

۲۲۶- ترجمہ

از دکتر ظہور الدین احمد

چاپ : ہامتن فارسی بچاپ رسیدہ است

✽ ہفت مکتوب

در عرفان و سلوک، گرد آورندہ معلوم نشد

۲۲۷- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (م - ن)

✽ ہمعات

از شاہ ولی اللہ دہلوی (م ۱۱۷۶ھ) فرزند شاہ عبدالرحیم، در "رشحات الہام کہ ہر قلب وی نزول فرمودہ - در سلوک صراط مستقیم"، در بیست و دو "ہمعہ"

چاپ : بہ کوشش نور الحق علوی لاہور - بیت الحکمت (۱۳۶۳ھ) بہ کوشش غلام مصطفی قاسمی ، حیدرآباد سندھ - شاہ ولی اللہ اکادمی (۱۳۸۴ھ)

۲۲۸- تصوف کی حقیقت اور اس کا فلسفہ

از پروفیسور محمد سرور

چاپ: لاہور - سندھ ساگر اکادمی (۱۳۷۷ھ)

۲۲۹- ترجمہ

از مولوی فیض میران گجراتی

[رک: دبایچہ "تصوف کی حقیقت اور اس کا فلسفہ"]

۲۳۰- ترجمہ

از عبداللہ شاہ

چاپ: انبالہ (۱۳۰۲ھ)

☆ یازده رسائل

از سید محمد حسینی بندہ نواز لیسودراز (م ۸۲۵ھ) حدیقه نصیر الدین

محمود جراح دہلی، رسالہ ہی وی بہ تفصیل زیر:

— تفسیر سورۃ فاتحہ حاوی مسائل عرفان و سلوک

— استقامت فی الشریعت و بطریق الحقیقت

در مسائل عرفان خصوصاً در مسئلہ حر و سرد، بہ سال ۷۹۲ھ تکمیل شدہ

— رویت باری تعالیٰ و کرامات اولیاء اللہ

در مسئلہ رویت باری و فضیلت پیغمبران در ثلاثہ شریف، نیز در کرامات

اولیاء و متشابہات قرآن گفتگو کردہ است

— حدائق الانس

امالی حواجه گیسو درار، گرد آوری ششاس، در دوازدہ حدیقہ (باب) . . .

حدیقہ اول در بیان قول اہل تصوف اللہ بہ الرجوع الی السانہ

حدیقہ دوم در بیان ارتباط اعضا بادل و متاثر شدن وی بہ اعمال جوارح

حدیقہ سوم در تجلی حق تعالیٰ بر عامۃ مخلوقات و دوزی و نامعنوری

ایشان ازو

حدیقہ چہارم در بیان شریعت و طریقت و حقیقت

حدیقہ پنجم در بیان مجاز کہ عالم مجاز و عالم حقیقت چہ معنی دارد

حدیثه ششم در بیان متخلق شدن با اخلاق خدا و متصف شدن بصفات او تعالی و تقدس

حدیثه هفتم در بیان نصب کردن حق منصب شیخوخت یکی و در بیان وزن اعمال و چیزی از تمثلات

حدیثه هشتم در معنی نماز بجماعت و در بیان اسرار ارکان الصلوة

حدیثه نهم در بیان مراتب دل و اطوار او و چیزی از عدم خلقت قرآن

حدیثه دهم در بیان کیفیت دل

حدیثه یازدهم در بیان ازلیت و ابدیت محبت حق

حدیثه دوازدهم در بیان اختیار کردن طالب راه ارادت و طلب تجلی در مسلک این مجموعه منسلک گرداند

— وجود عاشقین : رساله عشقیه

در حقیقت عشق الهی و مراتب آن

— توحید خاص

در توحید و مقام خاص

— رساله منظوم در اذکار که برای متوسلین سلسله چشتیه از صوفیان بیان نموده اند

— رساله مراقبه

در بیان مراقبه (به اصطلاح ساوک گردن نهادن بحضور دوست و دوست را

در چشم داشتن)، در ۳۶ قسم مراقبه

— اذکار چشتیه

در اذکار و اوراد که خواجه بنده نواز (م ۸۲۷ هـ) مریدان خود را تعلیم فرموده

— شرح بیت امیر خسرو

در شرح بیت زیر :

ز دریای شهادت چون نهنگ لا برآرد هو

تیمم فرض گد نوح را در عین طوفانش

— برهان العاشقین : شکار نامه

رساله ای عامض به طرز معما در بیان حقیقت انسانی از ابتدای زایش تا آخر کار دنیوی، شروح و حواشی بر آن نوشته شده :

● شرح برهان العاشقین از ناشناس

● شرح دیگر از ناشناس

● شرح از شیخ ابو صالح محمد معروف بدسیح حسن محمد چشتی (م ۹۸۲ هـ)

● شرح از میر سید عبدالوحد بلگرامی (م ۱۰۱۷ هـ)

● شرح از میر سید محمد کالپوی (م ۱۰۱۷ هـ)

● شرح از شاه رفیع الدین دهلوی (م ۱۲۴۲ هـ)

● شرح از حکیم مرزا قاسم علی بیگ حیدرآبادی (م ۱۲۸۰ هـ)

چاپ : به کوشش سید عطا حسن ، حیدرآباد دکن (۱۳۴۰ هـ)

بار دیگر به اصابت "رساله عشق" از طرف قاضی غلام محی الدین سزای -
کراچی (۱۳۸۶ هـ)

— "رساله عشق" در بیان مفهوم و مقصد عشق

بعضی رساله های خواصه گیسو دراز هم حدیده چاپ شده منلا : وجود

العاشقین در مطبع گزار ابراهیم مراد آباد در ۱۳۰۶ هـ چاپ شده

رساله توحید در مطبع شرف بهار سرف (۱۳۰۶ هـ) چاپ رسیده است

۲۳۱ تا ۲۴۹ - ترجمه یازده رساله و هشت شرح بر برهان العاشقین

از قاضی احمد عبدالصمد فاروق چشتی قادری

چاپ : کراچی (۱۳۸۶ هـ)

۲۵۰ - ترجمه "برهان العاشقین" : شکار نامه دکنی

در مجله "شهباز" (گلبرگه) منتشره در توریه ۱۹۶۲ میلادی

دعا و اوراد

☆ اسرار الجلی فی ذکر الخفی

از مولانا حمید، سر فواید و اسرار ذکر حق، سبب و عروج و مرجع و سر
مولانا حمید، سر شریف را در فهرست تصانیف و کتب و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
این رمانه منتشر است و تصانیف و کتب و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
۱- ترجمه

از ناشناس

چاپ : لاہور - شہ ولی - فواید - اسرار

☆ بیاض محمدی

از شیخ محمد ہادی م ۱۲۹۶ م سرحد و کتب و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
(۱۳۸۵ هجری) بیاض محمدی را در فهرست تصانیف و کتب و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
چاپ : دہلی - مطبع مسلم
۲- ترجمه

چاپ : کراچی - دار الاشاعت (۱۳۸۵ هجری)

☆ دعای سریانی

۳- ترجمہ (منظوم)

از سید ابراہیم ، بہ سال ۱۱۴۵ ہجری سرودہ شدہ

سخنہ خطی : فهرست مخطوطات کتب خانہ کتب خانہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد

دکن ، ص ۷۰

آغاز : خدا کون سر بسر حمد و ثنا
سزا وار اسکون فضل و کبریا

☆ زاد المہاد

از ملا محمد باقر مجلسی

چاپ : چند بار ، دہلی (۱۳۶۵ھ)

۴۔ ترجمہ

از محمد حسین

چاپ : با من فارسی ، دہلی - مطبع یوسفی (۱۳۶۵ھ)

☆ شرح حزب البحر

حزب البحر منسوب بہ ابو الحسن شاذلی (م ۶۷۹ھ) است و آورده است کہ
در راہ حج کشتی وی دچہر طوفان می گشت و ابن دعا موجب رفع خطر می
گشت - گر رش ہا بران نگشتہ شدہ - یکی از آنها "شرح حزب البحر" تالیف شاہ
ولی اللہ است

۵۔ ترجمہ

از فاشناس

چاپ : دہلی - مطبع روزانہ اخبار

[رک : قاموس جلد اول ، شمارہ ۱۰۹۲۰]

☆ کسب نامہ

از فاشناس ، رسالہ ای کوچک در ادعہ پارچہ بافان

۶۔ رسالہ "ادریسیہ"

از خواجہ محمد

چاپ : الہ آباد - مطبع انوار احمدی (۱۳۲۷ھ)

☆ مطلب الاعلیٰ فی شرح اسماء اللہ الحسنی

از شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۵۲ھ) ، در شرح اسماء الحسنی و

خواص آنها

شرفا کو دیکھا اور ان کی تمیز داریوں کو نگاہ رکھا ہوگا۔ اس پر وہ ایک اساتذہ
 بیان کر گئے! سکندر کو میں نہیں جانتا۔ مگر ضاحک کو پہچانتا اور ان کے
 خاندان سے واقف اور ان کے گھر کی شرافتوں سے آشنا ہوں۔ اس لیے
 میں کہوں گا کہ یہ حکایت از سر تا پا لغو ہے۔ اول تو میاں سکندر کا لکھنؤ
 جانا ہی ثابت نہیں۔ پھر یہ کہ ضاحک کے سے بزرگ کسی صحبت میں شریفوں
 سے یوں ہاتھ پائی کر بیٹھیں! اس پر مزید یہ کہ یہ واردات مرزا سلیمان شکوہ
 کے سے مہذب شہزادے کی ایک صحبت میں ہوتی ہے۔ میں نہیں کہہ سکتا
 کہ آزاد مرحوم کے وقت میں دلی کے امرا کی صحبتوں کا کیا قرینہ ہو گیا تھا۔
 اور ہمارے پروفیسر صاحب نے اپنے زمانہ میں کیا دیکھا۔ مگر جس وقت کا
 قصہ اُنھوں نے چھیڑا ہے اس زمانہ کا ہمارا کوئی امیر زادہ اتنا بے قرینہ
 نہ تھا کہ اس کی صحبت میں دو شریف یوں گتھی ہو جائیں!۔ ہمارے
 آزاد اپنی قصہ گوئی میں اکثر بہت بڑھ جاتے اور ادھر ادھر نہیں دیکھتے
 ہیں۔ ان ہی میر ضاحک اور سودا کے ذکر اور ان کی ہجوؤں کے
 سلسلہ میں آپ تحریر فرماتے ہیں کہ۔

’میر حسن ان (ضاحک) کے صاحبزادے، سودا کے شاگرد تھے‘

جغرافیا و سفرنامه

☆ جذب القلوب الی دیار المحبوب

ز شیخ عبدالحق محدث دہلوی (۱۲۰۰ھ)، در تاریخ و جغرافیای مدینہ نبوی است و ذکر مقامات متبرکہ، در ۸۹۹۸ بدان آغاز و در دہلی در ۱۰۰۱ھ بہ انجام رساندہ است، در ہفدہ باب :

باب اول :	در عدد اسمای این بلد
باب دوم :	در فضایل آن از قرآن و حدیث
باب سوم :	در اخبار سکن این شہر از قدیم الزمان
باب چہارم :	بعثت ان حضرت ملی قہ عیہ و سام بدین بلد
باب پنجم :	در ہجرت
باب ششم :	در بارۂ عمارت مسجد نبوی و دیگر مقامات
باب ہفتم :	در تغیرات و اضافہ ہا در شہر
باب ہشتم :	در فضایل مسجد شریف
باب نہم :	در عمارت مسجد قبا و دیگر عمارات
باب دہم :	در بارۂ چاہ ہا
باب یازہم :	در اماکن میان مکہ معظمہ و مدینہ منورہ
باب دوازدهم :	در بیان فضایل مقابر جنۃ البقیع
باب سیزدهم :	در بیان کوه احد و شہیدان آن
باب چہاردہم :	در فضیلت زیارت سید الانام و اثبات حیات پیغمبران

باب پانزدهم : در حکم زیارت قبر و توسل جستن

باب شانزدهم : در باره آداب زیارات

باب هفدهم : در آداب صلوة

چاپ : بارها ، اولین بار در کلکته مطبع انڈین سن (۱۲۶۳ هـ) ، دهلی -
مطبع ناصری (۱۲۸۲ هـ)

۱- روضة المحبوب

از محمد احمد قادری ، میان تاریخ های جمادی الاولی ۱۲۸۷ و ۱۲۸۸ هـ ترجمه کرده

چاپ : لاهور - مطبع بیگو (۱۳۹۲ هـ)

۲- مرغوب القلوب

از سید عبدالحق کانپوری

۳- ترجمه

از محمد صادق

چاپ : لاهور - نوری کتب خانه (م-ن)

۴- ترجمه باب چهاردهم

از "جذب القلوب" که در فضایل زیارت سید الانام و اثبات حیات پیغمبران
است ، از دکتر پیر محمد حسن

چاپ : در ضمن "حیات جاودان" ص ۲۰۴-۲۰۳ راولپنڈی، کتب خانه
سعیدیہ (۱۳۷۹ هـ)

☆ حیات القلوب

از محمد هاشم تتوی (م ۱۱۷۴ هـ) فرزند عبدالغفور سندهی ، در مسایل حج
و تاریخ مسجد حرام و دیگر عمارت های تاریخی و مذهبی آن دیار ، در ۱۱۳۷ هـ
نگاشته است ، در یک مقدمه و چهارده باب تقسیم داده شده

چاپ : کراچی - اداره المعارف (۱۳۹۱ هـ)

۵- ذخیره الدارین

از محمد حسین لکهنوی، به سال ۱۲۷۰ هـ نگاشته، در شرح چگونگی ساختن و مساحت خانه کعبه و مسجد نبوی - در مورد خانه کعبه از "حیات القلوب فی دیارالمحبوب" استفاده کرد، و بخش مربوط به مسجد نبوی ترجمه بخشی از جذب القلوب شیخ عبدالحق است

نسخه خطی: ادبیات

۶- سفر نامه حکیم ناصر خسرو

حکیم ابوسعید حمید الدین ناصر بن خسرو غلوی بلخی (م ۸۱۴ هـ) در سال ۴۳۸ هـ در حران به مصر و حجاز می رود - دیدار ه و دیدنی های سفر خود گزارش کرده است

تراجم آن به عربی و فرانسوی هم موجودند

تاپ: چند بار، به کوشش و مسنده حواجه الطاف حسین حالی، دهلی (۱۳۰۰ هـ)، به تصحیح محمد دهر میاق، تهران - کتب روشنی زوار (۱۳۳۵ هـ ش)

۷- ترجمه

ترجمه و تعلیق از عبدالرزاق کانپوری
چاپ: دهلی - انجمن ترقی اردو (۱۳۶۰ هـ)

۸- مقدمه سفر نامه حکیم ناصر خسرو

از حواجه الطاف حسین حالی (م ۱۳۳۳ هـ)، که در دهلی با متن سفرنامه چاپ شده، در شرح حال حکیم ناصر بن خسرو و مقام سفر نامه وی در ادبیات و تاریخ

۷- ترجمه

از نثار احمد فاروق

در مجله "رهان" (دهلی) منتشره نوامبر ۱۹۷۸ میلادی و فوریه، مارس و

آوریل ۱۹۵۹ میلادی بچاپ رسیده

۸- ترجمه دیگر

از محمد صدیق طاهر شادانی

چاپ : ۲۱ متن فارسی ، لاهور - مجلس ترقی ادب (۱۳۹۳ هـ)

☆ سفر نامه جهانیان جهان گشت

کتابی در باره سیر و سیاحت مخدوم جهانیان جهان گشت (م ۷۸۵ هـ) اما گرد آورندگان این سفرنامه آن را بسیار حک و اضافه کرده اند، و باین سبب قابل استناد به وی نیست

نسخه خطی : کتاب خانه الله داد خان ساکن اوج (بخش بهاولپور)

۹- ترجمه

از ناشناس

چاپ : لاهور - ملک فضل الدین (۱۳۲۷ هـ)

۱۰- ترجمه دیگر

از محمد عباس فرزند غلام علی چشتی دهلوی

چاپ : دہلی - مطبع بهوانی پرشاد (۱۳۰۱ هـ) و دہلی - مطبع احمدی (۱۳۱۷ هـ)

☆ سفر نامه یورپ (اروپا)

سفر نامه شاه ایران است

۱۱- سفر نامه یورپ اعلی حضرت شاه ایران

از ابو الحمید فرخی ، به سال ۱۳۰۶ هـ بار دو در آورده شده

چاپ : مراد آباد (م-ن)

☆ مسیر طالبی فی بلاد الافرنجی

از ابو طالب (م ۱۲۲۱ هـ) بن حاجی محمد بیگ تبریزی اصفهانی ، در

۱۲۱۵ هـ. نکرده ده سیر و سیاحت مشغول گشته ، دو سال در پاریس و لندن بسر
برده و خاطرات همین سفر را نگاشته است
چاپ : کلکته (۱۲۲۹ هـ)

۱۲- ترجمه* مسیر طالبی یعنی سفر نامه مرزا ابو طالب خان اصفهانی
از مرزا علی رضا محزون
چاپ : مراد آباد - مطبع برلاس (۱۳۲۲ هـ)

تاریخ (۱)

(تاریخ پیامبران و تاریخ اسلام و سیر و شمایل چهار بار و امامان)

ازالة الخفاء عن خلافة الخلفاء

از شاه ولی الله دهلوی فرزند شاه عبد الرحیم، در اثبات خلافت خلفای اربعه،
در دو مقصد :

۱- مقصد اول : در معنی خلافت عامه و خاصه و شروط آن

مقصد دوم : در مآثر خلفای اربعه

هر مقصد به چند فصل تقسیم شده

چاپ : با ترتیب و تصحیح محمد احسن نانوتوی (م ۱۳۱۲ هـ) ۲۰ ربیع

مطبع صدیقی (۱۲۶۸ هـ)

به کوشش احمد حسین مراد آبادی

به کوشش نور الحسن کاندھلوی

۱- ترجمه

از محمد انشاء الله خان لاهوری (م ۱۳۴۶ هـ)

چاپ : لاهور - مطبع حمیدیه (۱۳۲۴ هـ)

۲- کشف الغطاء عن منت البیضاء

از عبد الشکور لکھنوی (م ۱۳۸۱ هـ)، فقط ترجمه مقصد اول

چاپ : لکھنؤ - عمدة المطابع (۱۳۲۴ هـ)

۳- ترجمه

از عہد الشکور لکھنوی و اشتیاق احمد
چاپ : کراچی - نور محمد اصح المطابع (م.ن)

☆ تحفہ رسولیہ

از غلام محی الدین قصوری (م. ۱۲۷۰ھ) ، به صورت مثنوی ، به پیروی
"محزون الاسرار" نظامی گنجوی سروده است، مثنوی در سیرت واحوال و معجزات
پیغمبر (ص)، به سال ۱۲۳۴ھ با تمام رسیده :

گشت پدید این گهر آب دار
در سن یک الف و دو صد سی و چهار

چاپ : لاہور - مطبع محمدی (۱۳۰۸ھ)

۴- مرآة الجمال

از غلام رسول گوهر نقشبندی ، ترجمه و شرح اولین ابیات ۷۲ گانہ "تحفہ
سید الشہداء" در بارہ حلیہ نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم سروده شدہ
چاپ : فصور - انجمن مخدومیہ حضوریہ قادریہ نقشبندیہ (م.ن)

☆ جلاء العیون

از محمد باقر مجلسی دوم (م. ۱۱۰۰ھ) ، با عنوان ۱۵۱ فصل : تاریخ حضرت
سید الشہداء ، فضایل و مناقب ایشان ، مکارم اخلاق ایشان ، در نص پر خلافت ،
ثواب گریستن بر آنحضرت ، خبر دادن پروردگار بر شہادت آنحضرت ، خبر دادن
پیامبر و اسیر المومنین بر آن ، در آن کہ مصیبت آنحضرت بزرگ ترین است ،
فضیلت شہدای همراه ایشان ، کفر قاتلان ، جور و ستمی کہ بر شیعیان شد ،
در توجہ حضرت بہ مکہ ، فرستادن مسلم بن عقیل بہ کوفہ . . .

چاپ : بارہا ، تہران (۱۳۳۳ھ ش)

۵- ترجمه

چاپ : لکھنؤ - مطبع جعفری (۱۳۰۲ھ)

☆ حمله حیدری

از ازل شہدی (م ۱۱۲۳ھ یا ۱۱۲۴ھ) ، سرگذشت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم و حاشیان وی تا شہادت عثمانؓ - در پیرامون بیست و ہشت ہزار بیت سرودہ است . سپس کسان دیگر کار او را دنبال کردہ اند
چاپ : تہران - کتابفروشی برادران علمی (س-ن)

۶- حرب حیدری

ترجمہ : محمد ز محمد نوروز حسن بلگرامی ، پس از ۱۲۵۲ھ سرودہ شدہ
نسخہ خطی : سالار جنگ شمارہ ۱۰۱۲
آغاز : رقم اوس کی توحید کرامے قلم
عطا جس نے کی ہے عقل و دین و درم

☆ حیات القلوب

از ملا محمد باقر بن محمد تقی مجلسی ، در ۳ جلد :
جلد اول : در احوال انبیاء و حضرت آدم علیہ السلام ، حضرت عیسیٰ علیہ السلام
السلام

جلد دوم : در بیان سوانح حیات حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم - در سبب
و پنج باب)

جلد سوم : در بیان امامت حضرت علیؓ بن ابی طالب
چاپ : بہ صحیح مواعی سید صادق حسین کاسمی ، لکھنؤ - مطبع مثنوی
نولکھنور

۷- ترجمہ (بہ نظم)

از سعادت خاں ناصر ، در ۱۲۷۱ھ (= کشف حیات القلوب) سرودہ شدہ .
اما هیچ نسخہ خطی و چاپی آن بہ دست نیامدہ .
[رک : دیباچہ خوش معرکہ زیبا - ص ۳۴]

✽ روضۃ الشهداء

از جمال الدین حسین واعظ کاشفی (م ۹۱۰ھ) در ۲ باب و یک جامعہ

- باب اول : در ابتلائی بعضی انبیاء
- باب دوم : در جفاۓ قریش بہ حضرت سید المرسلین
- باب سوم : وفات سید المرسلین
- باب چہارم : حالات حضرت فاطمہ
- باب پنجم : در اخبار علی المرتضیٰ
- باب ششم : حالات حضرت حسن از زانش و مرگ
- باب ہفتم : مناقب امام حسین
- باب ہشتم : مسلم بن عقیل و دو قرزندش
- باب نہم : رسیدن حضرت حسین بہ کربلا و شہادت
- باب دہم : وقایع بعد از حرب کربلا کہ اہل بیت را واقع شدہ و عقوبات مباشران حرب

خاتمہ در ذکر اولاد سبطین و سلسلہ بعضی از ایشان
چاپ : در ۱۵۸۷ھ ، لاہور (۱۲۸۷ھ) و تہران (۱۳۳۴ھ ش)

۸۔ ترجمہ "منظوم"

از میر ولی فیاض ولی ویلوری (م قرن ۱۲ھ) ، بہ سال ۱۱۳۰ھ سرودہ
شدہ :

کیا ہون ختم جب یو درد کا حال
گیارا سو اوپر تھا تیسواں سال

مشتمل پر دہ مجالس با حک و اضافہ و تبویب نو

مجلس اول : وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

مجلس دوم : وفات بی بی فاطمہ

مجلس سوم : شہادت حضرت علی (رض)

مجلس چہارم : وفات امام حسن

مجلس پنجم : ذکر امام حسین و شہادت مسلم (بن عقیل)

مجلس ششم : شہادت فرزندان مسلم (رح)

مجلس ہفتم : رفتن امام حسین سوی کربلا
 مجلس ہشتم : شہادت احباب حسین
 مجلس نهم : شہادت فرزندان امام حسین
 مجلس دهم : واقعات کربلا
 چاپ : بارہا بچاپ رسیدہ

۹- ترجمہ منظوم

از سیوا ، بہ سال ۱۰۹۱ھ

[اس نسخہ "گل مغرب" است [دکنی ادب کی تاریخ ، ص ۵۸]

۱۰- ترجمہ

از ولی احمد آبادی

[منشورہ "گل مغرب" نسخہ مجلس ترقی دہلی ، لاہور]

۱۱- ترجمہ

از فتح محمد

[منشورہ "گل مغرب" نسخہ مجلس ترقی دہلی ، لاہور]

۱۲- ریاض الفناہرس : حاشیہ کربلا ، دوم

ترجمہ میر ولی خان مونس ، بہ سال ۱۱۹۰ھ ، در دہلی :

نسخہ خطی : سالار جنگ ، شمارہ ۶۹۳

آغاز : ابتدا کیتا ہون اس نامہ کتین

درد و غم کی شور و ہنگامہ کتین

۱۳- گلشن شہیدان

از حیدر بخش حیدری (۱۲۲۷ھ) دانشیار دہلی قورب و اسماعیل

بہ سال ۱۲۲۵ھ ترجمہ شدہ اما نابود شدہ

۱۴- گل مغرب

از حیدر بخش حیدری کہ خلاصہ "گلشن شہیدان" است

شانزدہ مجالس :

چاپ : کلکتہ (۱۲۲۷ھ)

بمبئی - مطبع حیدری (۱۲۸۷ھ)

پیرس (۱۲۶۱ھ)

لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۵ھ)

۱۵۔ گنج شہیدان (منظوم)

از منشی علی احمد

چاپ : کانپور - مطبع منشی نولکشور (۱۲۹۲ھ)

۱۶۔ وسیلۃ النجات

از حسن بیگ، بہ سال ۱۱۱۵ھ تالیف شدہ

نسخہ خطی : سالار جنگ شمارہ ۶۸۳

آغاز : حق تعالیٰ کہ نام پاک اس کا صبور ہے

خلاصۃ روضۃ الشهداء

منقول اسب کہ مؤلف روضۃ الشهداء ابن کتاب را تاخیر ہم نموده است، ولی

ابن قول محقق نیست - اما "خلاصۃ روضۃ الشهداء" موجود است

۱۷۔ کربل کتھا : دہ مجلس

از فضل علی فضل، کہ در عہد محمد شاہی (۱۱۳۱-۱۱۶۱ھ) میزیستہ، بہ

سال ۱۱۴۵ھ داستان کربلا (کربل کتھا) را ساختہ :

بہ جو نسخہ ہوا ہے اب تصنیف

بہر کسب ثواب و فیض بشر

چاہا تاریخ اس کی بولے سرور

شیعوں کی نجات کا "مظہر"

۱۱۴۵ھ

چاپ : بہ تصحیح و تنقیح متن از گوپی چند نارنگ دہلی

۵۔ صحیح و تعلیق ر. ملک رام و محمد الدین احمد آرزو، پتنہ - اداره تحقیقات اردو

☆ ریاض السیر

از ذوق، در بیان شرح زندگی و شمایل نبی اکرم صلی اللہ علیہ و سلم

۱۸۔ ترجمہ منظوم

از غلام محمود حسرت و بدوری مرید شاہ ابو الحسنؒ فی ۱۰۰۰ سال ۱۲۴۱ھ

سروده است

نسخہ خطی : سالار جنگ شماره ۹۷۷ و ۹۷۸

آغاز : خدایا مزا وار شاہی تجھے

تو صاحب ہے سب خدماں ہین تیرے

☆ سرور المحزون

از شاہ ولی اللہ (م ۱۱۰۶ھ)، رسالہ کوچک - شرح ر. نبی اللہ ص

اللہ عید و سلام - ترجمہ متن عربی "نور العیون فی شرح ر. نبی اللہ ص و مدحہ"

بہ قلم ابن سید الناس اندلسی

چاپ : بارہا، کراچی - دار الاشاعت (۱۳۵۸ھ)

۱۹۔ ذکر حبیب : الذکر المیمون

از عاشق الہی میرتھی

چاپ : دہلی - مطبع فتح (س.ن)

تدوین کنندہ مسطور الزمان صدیقی، کراچی - صدیقی و س.ن

۲۰۔ سید المرسلین

از عزیز ملک

چاپ : لاہور - ادبستان (۱۳۹۶ھ)

۲۱۔ سیرت الرسول : ظہور المحزون

از خلیفہ محمد عاقل

چاپ : کراچی - دار الاشاعت (۱۳۵۸ھ)

۲۲۔ کنز المکنون

از مولا بخش چشتی

چاپ : دہلی - مطبع ستارہ ہند (۱۳۱۵ھ)

۲۳۔ سفر السعادت

در بخش حدیث گذشت

۲۴۔ سلجوق نامہ

رک : بخش تاریخ (۲)

۲۵۔ شواہد النبوة لتقوية يقين اهل الفتوة

ر نور الدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ھ)، بہ سال ۸۸۷ھ (= تتمہ) نگاشته

است، در یک مقدمہ و ہفت رکن و یک خاتمہ :

مقدمہ در معنی پیغمبری، ارکن بہ ترتیب زیر است :

رکن اول در شواہد و دلائلی کہ پیش از ولادت آن حضرت ظاہر شدہ

رکن دوم در آنچه از وقت ولادت تا بعثت دیدہ شدہ

رکن سوم در آنچه از بعثت تا ہجرت ظاہر شدہ

رکن چہارم در آنچه از ہجرت تا وفات ظاہر شدہ

رکن پنجم در آنچه خصوصیت بہ یکی ازین اوقات نداشتہ و یا پس از مرگ ظاہر شدہ

۱۔ س ششم سواہدی کہ از صحابہ (رض) و اہل بیت و صحابۂ ایشان بہ ظہور رسیدہ

۲۔ س ہفتم سواہدی کہ از تابعین و تبع تابعین تا طبقۂ صوفیہ ظاہر شد

خاتمہ در عقوبت اعداء

چاپ : لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۲۹۹ھ)

۳۳۔ ترجمہ

از بشیر حسن ناظم

چاپ : لاہور - مکتبہ نبویہ

صولت فاروقی (منظوم)

۱- میر محمد خان آشوب توراتی، در ذکر غزوات نبی اکرم صلی الله علیه و سلم و موسسات سام و عراق که در عهد عمر فاروق بعمل آمده
۲۴- ترجمه

از احمد علی بن سید محمد علی الواعظ
چاپ: کاتهور - مطبع نظامی (۱۲۹۱ هـ)

قصص الانبياء: قصص الانبياء

بدین "قصص الانبياء" نامی معروف است اما مؤلف و سال آن متنیافتیم، در
ادرس عامه و مدرس اسلام (ناشر محمد صر) و بدین اشعار - همه آن به نسبت
آن مجلس است جمعاً شصت مجلس آراسته شده
چاپ: بارها، لکهنو

۲۵- خلاصة الانبياء

از غلام نبی فرید عثمانی فرید محمد امیر، به بیان در لغزنی شده
گهنگدل، در بیان احوال امام ابو حنیفه (م ۱۵۰ هـ) و فریدان و آداب
چگونگی هندی آورده است

چاپ: بارها چاپ شده، تملی: مطبع محمدی (۱۳۲۲ هـ)

کراچی: امین برادران (۱۳۸۳ هـ)

لاهور: شیخ غلام حسین (مسن)

۲۶- روضة الاصفیاء

از شیخ ولی محمد فرزند حافظ شیخ میران
نسخه خطی: انجمن جلد دوم، ص ۴۷-۴۸
عناز: شکر اور احسان خاص حدای جهان اربعین (دو)
چاپ شده است

۷- ریاض مسعود (منظوم): قصص الانبياء

ر غوی معروف به شاعر خوب جامی (م ۱۲۲۵ هـ) و موطن در ارباب به سال

۱۹۱۱ء بہ اردو در آورده شده

نسخہ های خطی : ۱- سالار جنگ ، ص ۵۱۵

۲-۳- انجمن جلد دوم ، ص ۴۹-۵۳

۴- ادبیات جلد ۱ ، ص ۴۹

آء ر : دفتر اول قصص الانبیاء احوال جملہ پیغمبران - در آغاز آدم علیہ السلام

کرون حمد خدا اول بیان مین

ثناء اور صفت کو اس کی عیان مین

۲۸- ترجمہ دیگر

از عبدالصمد نصرت جنک فرزند عبدالوہاب خان. احوال بعضی انبیاء در ترجمہ اضافہ کردہ شدہ کہ در متن اصلی موجود نیست

نسخہ های خطی : ۱- سالار جنگ ، ص ۷۲۲

۲- انجمن جلد دوم ، ص ۴۶-۴۷

آغاز : اللہ تعالیٰ ایک ہے اور سب سے بڑا ہے - کوئی اس کا شریک نہیں ہے

☆ قصص قرآن

کتابی مثل "قصص الانبیاء" است

۲۹- عجائب القصص

از فخرالدین

چاپ : دہلی - مطبع مجتبائی (۱۲۶۵ھ)

قصہ شہادت حسین : وفات نامہ حسین

[دربارہٴ این متن تفصیل معلوم نشدہ]

۳۰- ترجمہ

از خدیفہ اسد متخلص بہ ع صی حسین پوری، بہ سال ۱۲۴۴ھ سرودہ شدہ -

در ابتدای کتاب آمدہ است :

کہ تھی فارسی میں لکھی یہ وفات سو پڑھتے تھیں سب عورتیں دن رات
زبان فارسی سے کیا ہندوی الہی نہ ہو مجھ کو شرمندگی
نسخہ خطی : فہرست مخطوطات شفیع، ص ۵۵۸-۵۵۷

آغاز : کروں ہوں ادا پہلے حمد خدا

پھر اوس بعد نعت شفیع الوری

۳۱- ترجمہ قصیدہ بردہ

متن عربی از شرف الدس بوصیری (م ۹۶۹ھ)، ہد زبان فارسی در آورده شده و
مترجم کرده (محمد بن رضا) ترجمہ فارسی را بہ مولانا حامی نسبت داده است

۳۱- ترجمہ

از محمد بن رضا، بہ زبان دکنی اردو، بہ سال ۱۱۲۰ھ سرودہ شدہ

نسخہ خطی : سالار جنگ ص ۴۸۹

آغاز : اے محب کر یاد توں ہمسایہ شہر سلم

جگ کے انجواسوں ملا چارے کھالھو دمبدم

کتاب سوزی ایران و مصر

از استاد مرتضیٰ مطہری شہید، در رد این نسبت بہ اعلیٰ اسلام در

فتح مصر و ایران کتاب خانہ ہا را سوختہ اند

چاپ : قم - انتشارات صدرا (۱۳۹۸ھ)

۳۲- ایران اور مصر میں کتب سوزی

از سید عرف ہوشاھی، مترجم حوائی و توضیحات اصنام درودہ است

چپ : راولپنڈی - مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان (۱۴۰۱ھ)

☆ گلزار ماتم

از محمد صبغت اللہ عظیم نواز خان، در ذکر شہادت امام حسین

۳۳- ترجمہ

از سید محمود حسین

چاپ : کلکتہ - مطبع مظهر العجائب (۱۲۸۵ھ)

☆ مدارج النبوت

از شیخ عبدالحق محدث دهلوی (م ۱۰۵۲ هـ) در دو جلد، در شرح زندگانی نبی ا دره صلی الله علیه وسلم، در پنج باب (قسم) :

قسم اول : در ذکر مضایل و کمالات و اخلاق و صفات

قسم دوم : در ذکر نسب و ولادت

قسم سوم : در ذکر وقایع سنوات از ابتداء تا وفات

قسم چهارم : در ذکر حدوث مرض و غسل و تکفین و غیره

قسم پنجم : در ذکر اولاد طاهره و ارواح مطهره

چاپ : دهلی - عمدة المطابع (۱۲۷۱ هـ)

دهلی - مطبع ناصری (۱۲۸۱ هـ)

لکهنؤ - مطبع مثنی نولکشور (طبع سوم : ۱۳۳۲ هـ)

۳۴- منهاج النبوة

از خواجه عبدالمجید

چاپ : کانپور - مطبع نولکشور (۱۲۹۴ هـ)

۳۵- ترجمه دیگر

از مفتی غلام معین الدین نعیمی

چاپ : کراچی - مدینه کتابروشی (۱۳۹۰ هـ)

⑤ معارج النبوة فی مدارج الفتوة

از معین مسکین هروی (م ۹۰۷ هـ)، در یک مقدمه و چهار رکن و یک خاتمه

مقدمه در مناجات و نعت و مناقب است

رکن اول : در ایجاد نو محمدی و شمایل ایشان

رکن دوم : در واقعاتی که پیش از مولد آنحضرت بوده و از دلائل و

شواهد نبوت است تا نزول وحی

رکن سوم : در وقایع از ولادت تا حین هجرت

رکن چهارم : در هجرت به مدینه تا وفات

هر رکن به فصل ها منقسم است . به سال ۸۹۱ هـ تالیف شده

حک : چند بار ، کانپور - مطبع نامی بولکشور (۴ ، ۱۳۰ هـ)

۳۶- ترجمه

از بشر حسن نسیم، در آغاز مقدمه ی از مترجم افزوده شده است

چاپ : لاهور - مکتبه نبویه

مکاشفات المحسنین : مجلد دوم

در باب حبس و فساد (در حق رسول (ص) و ائمه اطهار

۳۷- ترجمه منظوم

از صلاح الدین داسو، به سال ۱۲۱۹ هـ، عنوان ها را - رومی ترجمه شده -

نسخه خطی : سالار جنگ، ص ۶۹۹ - ۷۰۰

☆ نور نامه : آفرینش نامه

از ناشناس، درباره داستان چهار فرشته که به روحه حضرت محمد (ص) وارد شدند

بدیه گونه به آفرینش نور محمدی می پردازد، در نسخه های خطی و چاپی

اندکی اختلاف است

۳۸- ترجمه منظوم

از عنایت شاه، به سال ۱۱۱۱ هـ

نسخه های خطی : سالار جنگ، شماره ۹۴۸ و ۹۴۹

ادبیات شماره ۲۰ و ۲۱

آغاز : الهی کرن هار کرتار تون

سنواریا ہے قدرت تون سنسار تون

تاریخ (۲)

تاریخ عموسی و ایران و شبه قاره پاک و هند

☆ آئین اکبری

از ابوالمصقل علامی (م ۱۰۱۱ هـ) بن ملا مبارک ناگوری. جلد سوم این کتاب
"اکبر نامه" است، دائره المعارف تاریخی که در ۱۰۰۰ هـ بدسترس رسیده
چاپ: به تصحیح سرسید احمد خان، دهلی - مطبع سماعی (۱۲۷۲ هـ)
لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۲۹۸ هـ)

۱- ترجمه

از محمد فدا علی طالب رکن سعبه تالیف و ترجمه، جامعه عثمانیه
حیدرآباد (دکن)
چاپ: حیدرآباد - دارالطبع جامعه عثمانیه (۱۳۵۷ هـ)

☆ اقبال نامه جهانگیری

از مرزا محمد شریف منقب به محمد خان (م ۱۰۲۰ هـ) که در عهد
جهانگیر (۱۰۱۴-۱۰۳۷ هـ) به مناصب عالیه مامور بوده، به سال ۱۰۲۹ هـ
در سه حصه نگاشته است:

حصه اول: احوال و واقعات از عهد امیر تیمور تا همایون

حصه دوم: مخصوص برای عهد جلال الدین محمد اکبر

حصه سوم: وقایع عهد جهانگیر

دو حصه اول الذکر تایاب اند، ولی حصه سوم چاپ شده است

چاپ : کلکتہ - انجمن آسیائی بنگال (۱۲۸۲ھ)
لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۲۸۶ھ)

۲۔ ترجمہ

زاہد الولاء محمد زکریا مائل

چاپ : حیدرآباد دکن - شعبہ تصنیف و تالیف جامعہ عثمانیہ (۱۳۴۷ھ)
کراچی - نفیس اکادمی (۱۳۸۳ھ)

☆ اکبر نامہ

از ابوالفضل بن ملا مبارک ناگوری، در سہ جلد :

جلد اول پیش از ولادت اکبر تا جلوس مقدس

جلد دوم جلوس اکبر پادشاہ تا سال ہفدہم

جلد سوم فہرست نامہا و مواضع و قلعہ جات۔ سال ہفدہم تا بیست و نہم

جلوس، شاہ رخ بخدمت اکبر تا سال پنجہم

دائرۃ المعارف تاریخی است دربارہ عہد جلال الدین محمد اکبر

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۲۸۴ھ)

بہ تصحیح احمد علی و عبدالرحیم، کلکتہ - انجمن آسیائی بنگال (۱۲۹۴ھ)

۳۔ واقعات اکبر

از خلیل علی خان اشک (در ۱۲۱۵ھ مرزیستہ) مترجم داشکدہ فورت وایم
کلکتہ

این ترجمہ بہزبور طبع آراستہ نشدہ

[رک : سید محمد - ارباب نثر اردو، ص ۲۰۴]

۴۔ مشاہیر اولیای ہند و پاکستان

ترجمہ بحث متعلق بہ مشاہیر از مفتی انتظام اللہ شہابی (م ۱۳۸۸ھ)
باحواشی مفیدہ

چاپ : کراچی - جناح اکادمی (س - ن)

☆ امیر نامه

ر منشی بهاء لال شادان، در زندگانی نواب امیر خان و تفصیل محاربه
های امیر خان، افواج انگلیسی در شبه قاره، ترجمه انگلیسی امیر نامه از
هنری پرنسپ چاپ شده

نسخه خطی: کتب خانه سعید تونک (راجهستان)

۵- افتخار التواریخ

از دیمی پرشاد کائسته

چاپ: دهلی - مطبع رضوی (۱۳۲۷ هـ)

☆ انقلاب سفید

میسوز به محمد رضا پهلوی، در دگر طرح های که تمام مستی و اسعه
غرب برای تغییر در جامعه ایران داشتند

چاپ: تهران

۶- پرامن انقلاب

از عبدالله رازی

چاپ: راولپندی (۱۳۸۷ هـ)

☆ بابر نامه: تزک باری

☆ تاریخ احمد: تاریخ احمد شاه

از منشی عبدالکریم، در احوال سلاطین دراپه - احمد - بدالی و خاندان
او - در پان کتاب تراجم امراء و رؤسای عهد زان شاه - ان نموده شده،
به سال ۱۲۶۳ هـ و ۱۲۶۴ هـ تالیف شده

چاپ: به اهتمام محمد عبدالرحمن خان، کابلور (۱۲۶۶ هـ)

۷- واقعات درانی

از میر وارث علی سیفی

چاپ: به اهتمام محمد عبدالرحمن خان، کابلور (۱۲۹۲ هـ)

اضافه پیشگفتاری از دکتر محمد باقر، لاهور، پنجابی ادبی اکادمی (۱۳۰۰ هـ)

تاریخ ادبیات ایران

از رضا راده شفق ، تاریخ مفصل ادبیات ایران تا خاتمه دوران قاجار
چاپ : تهران

۸- ترجمه

از مبارز الدین رفعت

چاپ : دهلی - ندوة المصنفین

تاریخ ارادت خان : منتل السلاطین

از میر مبارک الله واضح منشی به ارادت خان عالمگیری (م ۱۲۵۹ هـ) ،
در سی و هشت باب ، به سال ۱۲۶۹ هـ نوشته شده ، حاوی احوال وی از دور
آخر عالمگیری تا تحت نشینی فرخ میر (۱۲۵۸ هـ)

چاپ : با تصحیح و تنقیح و تعلیقات غلام رسول مهر لاهور - اداره
تحقیقات پاکستان دانشگاه پنجاب

۹- سوانح عمری منشی ارادت خان واضح

از ابوالشرف سید اشرف شمس حیدر آبادی

چاپ : حیدر آباد - مطبع فیض الکریم (۱۳۱۷ هـ)

تاریخ اعظمی : تاریخ کشمیر

از خواجہ محمد اعظم دبدہ مری (م ۱۲۷۹ هـ) که در تاریخ شاهان کشمیر و
احوال صوفیان و شعراء و علماء به تحقیق پرداخته است ، به سال ۱۲۴۸ هـ
(= واقعات کشمیر) به پایان رسیده -

چاپ : به اهتمام مولوی فقیر الله تاجر کتب ، لاهور (۱۳۰۳ هـ) ، به تصحیح
و تحشیف مفتی محمد سعادت ، سری نگر (۱۳۴۴ هـ)

۱۰- ترجمه

از منشی اشرف علی استاد دانشکده دهلی

چاپ : دهلی (۱۲۹۲ هـ)

تاریخ جهان گشای نادری : تاریخ نادری

از محمد مهدی بن اسیر آبادی فرزند محمد نصر ، سرمنشی نادر
 شاه قاجار و سرمنشی الملک ، در واقعات تاریخی از عهد اقبال نادر
 شاه تا وفاتش (۱۱۶۰ هـ)

نسخه خطی - مکتب دارالاحمدیه راجس (۱۲۶۵ هـ)

با مقدمه سید عبدالله انوار ، تهران (۱۳۴۱ هـ ش)

۱۱- تاریخ نادری

از محمد حسن بن محمد حسن ، ۱۲۳۸-۳۹ هـ ، سال ۱۲۲۴ هـ با نام رسیده

[حامد حسن قادری - داستان تاریخ اردو ، ص ۱۰۶]

۱۲- ترجمه

از محمد ابراهیم معروف به حسین یار خان

نسخه خطی :

[مجموعه فهرست مخصوصات کتابخانه آو ، ۱۹۰۹ هـ]

ص ۲۴

۱۳- شمع و منی میں مصالحت

ترجمه بخشی از تاریخ جوگیت از پیر سلامت دکن ، ۱۸۳۰ هـ

چاپ : ملتان - دارالاشاعت علوم اسلامیہ (۱۳۷۷ هـ)

تاریخ حزن الملل بخارا

از میر محمد عالم بن شهاب الدین بخارا ، ۱۲۰۰ هـ

بخارا و روسیه و آخر کار شکست حکومت بخارا

چاپ : پیرس (۱۳۴۴ هـ)

۴ - بخارا کا جمهوری انقلاب

ترجمه بخشی از تاریخ حزن الملل بخارا ، ۱۲۰۰ هـ

چاپ : حیدرآباد دکن - اداره اشاعت اردو (۱۳۶۳ هـ)

☆ تاریخ حسن

از پیر غلام حسن کشمیری (م ۱۳۱۶ هـ) در چهار جلد، تاریخ مفصل کشمیر است، جلد سوم به سال ۱۳۰۰ هـ رسیده. جلد چهارم حاوی سوانح شعرای کشمیر است و به سال ۱۳۰۹ هـ تالیف شده

نسخه خطی : کتب خانه معلى سرى نگر (هندوستان)

۱۵- ترجمه (چهار جلد)

از مولوی محمد ابراهيم استاد دانشكده دولتي پوچھه، با مقدمه صاحبزاده حسن شاه متضمن احوال و آثار مؤلف مرحوم پير غلام حسن

چاپ : سري نگر - غلام محمد نور محمد ناهران کتب (۱۳۷۰ تا ۱۳۸۰ هـ)

☆ تاریخ خان جهانی و مخزن افغانی

از خواجه نعمت الله هروی، در ۱۰۲۰ و ۱۰۲۱ هـ نگاشته شده، و به نام خان جهون لودهی (م ۱۰۴۰ هـ) که مؤلف ملازم وی بوده یکی از متون مهم تاریخی که درباره تاریخ افغانان شبه قاره نگاشته شده

چاپ : با ترتیب و تصحیح از دکتر امام الدین، دهاکه - انجمن آسیائی پاکستان (۱۳۸۲ هـ)

۱۶- ترجمه

از دکتر بشیر حسن

مترجم در آغاز "مقدمه" ای با تحقیق و امعان نظر نگاشته است

چاپ : لاهور - مرکزی اردو بورڈ (۱۳۹۸ هـ)

☆ تاریخ رشید الدین خانی : تاریخ خورشید جاہی

از رشید الدین خان

۱۷- ترجمه

از غلام امام خان هجر

چاپ : حیدر آباد دکن - مطبع عالیہ خورشیدیہ (۱۲۸۳ هـ)

علی گڑھ - مطبع ریاض هند (۱۳۲۱ هـ)

☆ تاریخ شیر شاہی : نغمۃ الدہر شاہی

از عباس خان سروانی بہ فرمایش حلال الدین محمد اکبر ، دربارۂ عہد
حکومت شیر شاہ سوری (۹۴۶ھ - ۹۵۲ھ) نگاشته

۱۸- ترجمہ

مطبوعہ علی خان ولا ، سجدۂ منظر ، مؤلف در ادبیا آفس (لندن) مخطوط است
حاج : دہلوی و تعلیم دہلی ، معین الحق ، کراچی - سلمان
اکادمی (س - ن)

☆ تاریخ فرخ آباد

از معنی ولی اللہ فرخ آبادی (۱۲۴۹ھ - ۱۲۸۰ھ) سنہ ۱۲۴۳ھ و
۱۲۴۵ھ تالیف شدہ - در دو قسم :

قسم اول : احوال نوابان فرخ آباد

قسم دوم : در تراجم مشایخ و علماء و شعراء

”تاریخ فرخ آباد“ تا اکنون چاپ نشدہ

نسخہ ہای خطی : رک - ترجمہ اردو ، ص ۱۸-۲۹

۱۹- عہد بنگس کی سیاسی ، علمی اور ثقافتی تاریخ

از حکیم شریف الزمان شریف اکبر آبادی

حاج : نا ترتیب و تدوین از محمد امین قادری ، کراچی - پاکستان

ایجوکیشنل کانفرنس (۱۳۸۷ھ)

☆ تاریخ فرشتہ : گشن اراہس

از محمد قاسم ہندو شاہ فرشتہ (م س از ۱۵۱۰ھ - ۱۵۳۳ھ) رستم عادل

شاہ ثانی (۹۸۸-۱۰۳۷ھ) مزین است بہ - ۱۰۲۳ھ - ۱۰۲۴ھ تاریخ عمومی

شبہ قارہ پاک و ہند از زمانہ قدیم تا سال ۱۰۲۳ھ - در ہندوستان و ختمہ و دوازدہ
مقالہ

چاپ : بمبئی - چارچ جروس (۱۲۴۸ھ) در دو حصہ ، رکتہ (۱۳۴۷ھ)

۲۰۔ ترجمہ

از محمد فدا علی طالب در چہار جلد

چاپ : حیدر آباد - دارالطبع سرکار عالی (۱۳۴۵ھ - ۱۳۵۰ھ)

۲۱۔ ترجمہ

از عبدالحی خواجہ در دو جلد

چاپ : لاہور - شیخ غلام علی و ہسران (۱۳۸۰ھ)

۲۲۔ ترجمہ

از کاظم علی جوان

تفصیلات دربارہ این ترجمہ معلوم نشد بہ ظن غالب ترجمہ بخشی از متن است

[رک : حامد حسن قادری - داستان تاریخ اردو، ص ۱۳۵]

۲۳۔ تاریخ گجرات

از سیہ - جہم الدین احمد سندریاوی، ترجمہ بخشی دربارہ شاہان گجرات

چاپ : لکھنؤ - مطبع شوکت اسلام

۲۴۔ تذکرہ مشائخ کرام

ترجمہ مقلد دوازدهم کہ در تذکرہ مشائخ کرام و کرامات ایشان است،

نام مترجم مذکور نیست

چاپ : لاہور - احسن برادران (۱۳۸۵ھ)

۲۵۔ ترجمہ 'تاریخ فرشتہ'

در دو جلد

چاپ : لکھنؤ - مطبع گرامی منشی نولکشور (۱۳۷۲ھ)

☆ تاریخ فیروز شاہی

از شمس سراج عقیف، تاریخ عہد فیروز شاہ تغلق از تخت نشینی تا وفات او

(۷۵۲ھ - ۷۹۰ھ)، برای تکمیل اطلاعات از زندگانی فیروز شاہ، احوال پیش از

تخت نشینی او ہم اضافه کردہ شدہ

چاپ : بہ تصحیح ولایت حسین کلکتہ - انجمن آسیائی بنگال (۱۳۰۸ھ)

۲۶ - ترجمه

از محمد فدا علی طالب

چاپ : حیدر آباد - دارالطبع جامعه عثمانیه (۱۳۷۵ هـ)

کراچی - نفیس اکادمی (۱۳۸۲ هـ)

☆ تاریخ فیروز شاہی

از صہب الدین دہلوی (م ۵۷۸۰ هـ)، در سال ۵۷۵۸ هـ نگاشته شده، تاریخ هند از
 ... حکومت عیون الدین ... تا ... شہ جہان ... (۵۶۶۲ - ۵۷۵۸ هـ)

چاپ : ... و تصحیح ... کاکہ - احسن آسیائی

۱۲۷۹۱ هـ

به کوشش شیخ عبدالرشید - علی گڑھ

۲۷ - ترجمه

از دکتر سید معین الحق، با مقدمه ای جالب

چاپ : لاہور - مرکزی اردو بورڈ (۱۳۸۹ هـ)

☆ تاریخ مبارک شاہی

از بھپتی بن احمد سرھندی (م ۵۸۳۸ هـ)، تاریخ عمومی شہ قارہ پاک و
 هند، مشتمل بر وقایع تاریخی و سیاسی از عہد شہب الدین محمد بن محمد بن ... (م ۵۶۰۲ هـ) تا
 سلطان محمد بن فرید سید (م ۵۸۳۸ هـ)، مؤلف معاصر شہ مبارک سید بن ...
 خضر خان ہودہ و کتاب بنام او معنون است

کتاب مورد بحث در تاریخ عہد سادات بسیار معتبر و مستند است

چاپ : به تصحیح محمد ہدایت حسن کاکہ - احسن آسیائی

(۱۳۵۰ هـ)

۲۸ - ترجمه

از دکتر آفتاب اصغر دانشیار دانشکدہ شرق شناسی، دانشگاہ پنجاب لاہور

چاپ : لاہور - مرکزی اردو بورڈ (۱۳۸۷ هـ)

تاریخ معصومی

زمر محمد معصوم بهکری (م. ۱۹۰۵ هـ) ، بسال ۱۰۰۹ هـ تالیف شده ،
 حاوی وقایع تاریخی مملکت سندھ

چاپ : با تحقیق دکتر عمر بن محمد داؤد پوته بمبئی . مطبع قیمه
 (۱۳۵۷ هـ)

۲۹- ترجمه

از اختر رضوی

چاپ : حیدر آباد - سندھی ادبی بورڈ (۱۳۸۰ هـ)

۳۰- ترجمه 'تاریخ سندھ عرف تاریخ معصومی

از آغا سلطان مرزا فرزند آغا فدا علی بیگ ، بسال ۱۳۲۴ هـ . تا اکنون
 چاپ نشده

نسخه خطی : سالار جنگ ، شماره ۱۰۲۲

آغاز : الحمد لله - آغا سلطان مرزا ابن آغا فدا علی بیگ مرحوم بن آغا
 افضل علی بیگ رسالدار برادر کوچک آغا مینڈو بیگ اچیشن توپ خانہ سلطنت
 اودھ عرض کرتا ہے

☆ تاریخ ملل قدیمه

از مرزا محمد علی خان ذکاء الملک که ترجمه ای است از متن فرانسیسی
 به قلم مینویس

۳۱- ترجمه

سید محمود اعظم فهمی

چاپ : علی گڑھ - مطبع مسلم یونیورسٹی انسٹی تیوٹ (۱۳۳۹ هـ)

تاریخ و صاف : تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار

از عبد الله بن فضل الله (یکی از فضلاى اوایل قرن هشتم هجرى) ملقب به
 و صاف ، سمت محصل مالیاتی داشته ، تاریخ ایران از ۹۰۶ هـ تا ۷۲۸ هـ در پنج
 جلد ، بسال ۷۲۸ هـ به تکمیل رسیده

بخشی از "تاریخ و صاف" در "نصاب منشی فضل" دانش گاه پنجاب
مندرج بود،

چاپ: بمبئی - (۱۲۶۹ هـ)

بخشی که در ضمن نصاب دانش گاه پنجاب بوده، به تصحیح دکتر محمد
اقبال، لاهور (مس - ن)

۳۲- ترجمه

بخشی که در ضمن نصاب دانش گاه پنجاب بوده، از آغا محمد داور

چاپ: لاهور - شیخ غلام علی و پسران (۱۳۶۸ هـ)

☆ تجزیة الامصار و ترجمیة الاعصار : تاریخ و صاف

☆ تحفة الکرام : تذکرة بحمة الکرام

از علی شیر قانع تنوی (م ۱۲۰۳ هـ)، تاریخ عمومی در سه جلد:
جلد اول حاوی مقدمه و بلاد آفریقا و آسیا و هند و هندوستان
جلد دوم در احوال و تاریخ مختصر بلاد جهان
جلد سوم در تاریخ سنده

این تاریخ به سال ۱۱۸۱ هـ تألیف شده چنانکه از قطعه زیر بر می آید:

شکر خدا که تذکرة تحفة الکرام
اندر سه جلد یافته تزئین اختتام
سال تمامیت چو نمودم ز دل سوال
اینک چه منتخب ز دل آمد مرا پیام

۱۱۸۱ هـ

سال تمامیت بنمودم ز دل سوال
ه تف زده ندا که نو آئین انتخاب

۱۱۸۱ هـ

چاپ : لکهنؤ (۱۳۰۶ هـ)

جلد سوم از طرف سدهی ادبی مورد کراچی بحاپ رسیده

۳۳- ترجمه

جلد سوم متعلق به تاریخ سنده از اختر رضوی باحواشی مخدوم امیر احمد و دکتر نبی بخش بلوچ

چاپ : کراچی - سدهی ادبی مورد (۱۳۷۹ هـ)

☆ تزک امیری

از امیر عبدالرحمن خان والی کابل (م ۱۳۱۹ هـ) در زندگنامه خودش

۳۴- ترجمه

نصف اول از مرزا حیرت دهلوی و نصف دیگر از سلطان محمد خان

چاپ : جلد اول، دهلی - مطبع کرزن گزت (۱۳۲۲ هـ)

جلد دوم، آگره - مطبع مفید عام (۱۳۱۹ هـ)

☆ تزک بابری : بابر نامه

از ظهیر الدین محمد بابر (م ۹۳۷ هـ) پایه گزار دودمان تیموریان هند، در

رویدادهای زمانه خود، به زبان ترکی چغتائی . به زمانه حکومت جلال الدین

محمد اکبر، عبدالرحیم خانخانان (م ۱۰۳۶ هـ) به فرمایش پادشاه آنرا ترجمه

فارسی کرده چون ابوالفضل در "اکبر نامه" نوشته است :

"بموجب حکم جهان مطاع شهنشاهی بتاریخ سی و چهار الهی (۹۹۷ هـ)...

مرزا خانخانان به فارسی ترجمه نمود" (رک: اکبر نامه جلد اول)

چاپ : به کوشش مرزا محمد ملک الکتاب شیرازی، بمبئی (۱۳۰۸ هـ)

۳۵- بابر نامه

از مرزا نصرالدین حیدر گورگان متخصص به فنی، باحواشی عبیدالله قدسی

چاپ : کراچی - یک لیند (۱۳۸۱ هـ)

۳۶- ترجمہ

از محمد رحیم دہلوی

چاپ: در چند شمارہ پیاپی از مجلہ ”برہان“ (دہلی) در سال ۱۳۷۵ھ و بعد آن

۳۷- ترجمہ

از رشید اختر ندوی

چاپ: لاہور - مطبوعات سنگ میل (۱۳۸۵ھ)

☆ تزک (توزک) تیموری

- سبب آمد امیر تیمور گورکانی (م ۸۰۷ھ)، متن اصلی بہ زبان ترکی بودہ،

اور وہ لب آن را با اختصار و انتخاب بفارسی در آورده، در زمان شاہجہان

(۱۰۳۷-۱۰۶۸ھ) محمد افضل بخاری بدستور پادشاہ ترجمہ را بار دیگر

نوشتہ و از ”ظفر نامہ“ کمک گرفتہ

چاپ: لندن - مطبع کلاردن (۱۲۸۳ھ)

بمبئی - مطبع فتح الکرم (۱۳۰۷ھ)

۳۸- ترجمہ

از ناشناس

نسخہ خطی: انجمن جلد سوم، ص ۱۸

آغاز: حمد بے شمار درگاہ اس بادشاہ علی الاطلاق کی ہے

۳۹- ترجمہ دیگر

از محمد فضل الحق عرف احمد میان احمد آبادی

چاپ: بمبئی - مطبع کریمی (۱۳۲۶ھ)

۴۰- ترجمہ دیگر

از انشاء اللہ خان

چاپ: لاہور - مطبع جارج (۱۳۳۴ھ)

۴۱- ترجمہ جدید تر

از ابو الہاشم ندوی

چاپ : لاہور - مطبوعات سنگ میل (۱۳۸۵ھ)

تزک (توزک) جہانگیری

از نور مین جہانگیر (م ۳۷۰ھ) در رویداد ہای روزگار ہادشاہی خود تا سال ہفدہم سہس واقعات دو سال دیگر را مستند خان اضافہ کردہ۔ ہس از مدتی در عہد محمد شاہی (۱۱۳۱-۱۱۶۱ھ) محمد ہادی ابن کتاب را بہ پایان رسانیدہ و دیباچہ کتاب نگاشتہ

چاپ : بہ دوشس سرسید احمد خان، علی گڑھ (۱۲۸۱ھ)

لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۳۲ھ)

۴۲- ترجمہ

از سید احمد علی رامپوری

چاپ : کانپور - مطبع نظامی (۱۲۹۱ھ)

با تجدید نظر از جمیل الدین احمد، لاہور - مطبوعات سنگ میل (۱۳۸۵ھ)

۴۳- ترجمہ دیگر

از سلیم واحد سلیم

چاپ : لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۰ھ)

۴۴- ترجمہ دیگر

از اعجاز الحق قدوسی، با تجدید نظر پیر حسام الدین راشدی (م ۱۴۰۲ھ)

چاپ : لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۸ھ)

۴۵- جہانگیر نامہ

از مظہر علی خان ولا

نسخہ خطی : موزہ برطانیہ

(عبادت بریلوی - مقدمہ ہفت گشن ص ۱۶)

تذکرۃ الواقعات: همایون نامہ

از حوہر آفابچی، تاریخ عہد نصیر الدین همایون (۵۹۳۷ - ۵۹۶۳) ،
سی سال پس از وفات همایون بہ سال ۵۹۹۳ تالیف شدہ - متن فارسی
تا اکنون چاپ نشدہ است

نسخہ ہدی حطی : ذخیرۃ عبد السلام ، جامعۃ علی گڑھ
ذخیرۃ شیفتہ ، جامعۃ علی گڑھ
کتاب خانہ دار الفلاح دہلی
مملوکہ مولوی ظفر حسن - دہلی

۴۶- ترجمہ

از احمد الدین احمد
چاپ : کراچی - کاروان ادب (۱۳۷۰ھ)

۴۷- ترجمہ دیگر

از دکتر سید معین الحق
چاپ : کراچی - انجمن تاریخ پاکستان (۱۳۷۱ھ)

✽ تواریخ خورشید جهان

از شیر محمد خان گنڈا پور ، تاریخ مبسوط اقوام افغان ، ہمایون بہ ۱۱۰۰
نواب شاہجہان بیگم والیہ بھوپال - بہ مناسبت نام "خورشید جهان" باب و
فصل را "لمعہ و جلوہ" نامیدہ است - بہ سال ۱۳۰۴ھ بہ اسام رسیدہ
چاپ : لاہور - مطبع اسلامیہ (۱۳۱۲ھ)

۴۸- تاریخ ہشتون

از سراج احمد علوی بہ سال ۱۳۹۸ھ بہ اردو در آورده، و معرفی نامہ آن بہ
قلم دکتر جمیل جالبی است
چاپ : کراچی - شیخ شوکت علی و ہسران (۱۳۹۹ھ)

☆ چیچ نامہ : فتح نامہ سند

از علی بن حامد بن ابی بکر کوفی، تاریخ سند در عہد راجہ داهر،
بسال ۱۰۶۱ھ تالیف شدہ

چاپ : ب. تصحیح و تحقیق عمر بن داؤد پوتہ ، حیدر آباد دکن - مجلس
مخطوطات فارسہ (۱۳۵۸ھ)

۴۹- ترجمہ

از محمد حفظ الرحمن بن محمد عزیز الرحمن بہاولپوری
چاپ : بہاولپور - مطبع عزیزالمطابع (۱۳۵۸ھ)

☆ خلاصۃ التواریخ

از سجان رای بتالوی (م پس از ۱۱۰۷ھ) ، تاریخ شبہ قارہ پاک و ہند از
عہد قدیم ہنود تا چہلمین سال عالمگیری (۱۱۱۸ھ) ، بہ سال ۱۱۰۷ھ
نکشتہ در سہ حصہ :

حصہ اول در حالات اقوام ہنود و ذکر سلطنت راجگان ہند و حملہ سبکتکین
تا عہد لودھی

حصہ دوم در حالات شاہان مغول تا زمانہ اورنگ زیب عالمگیر
حصہ سوم در بیان جنگ مابین اورنگ زیب عالمگیر و برادرانش
چاپ : با تصحیح ظفر حسن ، دہلی (۱۳۳۹ھ)

۵۰- آرائش معقل

از میر شیر علی افسوس (م ۱۲۲۴ھ) منشی دانشکدہ فورت ولیم کلکتہ ،
ترجمہ بخشی از "خلاصۃ التواریخ" باحک و اضافہ ، بہ سال ۱۲۲۰ھ
بہ انجام رساندہ است

چاپ : چند بار بچاپ رسیدہ است
لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۲ھ)

۵۱- ترجمہ دہگر

ارہررسور ناظر حسن زیدی استاد دانشکدهٔ خاورشناسی دانشگاه پنجاب
لاہور

چاپ : لاہور - مرکزی اردو بورڈ (۱۳۸۶ھ)

☆ درۂ نادرہ

ار مرزا مہدی خان منشی نوری استرآبادی، منشی نذر شاہ افشار، تاریخ
مہمان افشاریان، سال ۱۱۶۲ھ، یک سال پس از کشمیر شدن نذر شاہ،
در یک مقدمہ و چہل فقرہ و یک خاتمہ
چاپ : با پیش گفتار دکتر جعفر شہیدی، تہران۔
بہشتی (۱۲۸۰ھ) شیراز (۱۲۷۱ھ)

۵۲- ترجمہ

از جان محمد

چاپ : لاہور - مطبع ہندوستان (س - ن)

☆ دستنبو

ار مرزا اسد اللہ خان غالب (م ۱۲۸۵ھ)، رویدادہا و احوال شہر دہلی
در زمانۂ جنگ آزادی (۱۲۷۳ - ۱۲۷۴ھ) بہشتی بر مشاہدات مؤلف
چاپ : آگرہ - مطبع مفید الخلاق (۱۲۷۵ھ)
بریلی - مطبع انجمن ادبی (۱۲۸۲ھ)

با ترتیب و مقدمۂ دکتر عبد الشکور احسن، لاہور - مجلس یادگار غالب
دانش گاہ پنجاب (۱۳۸۹ھ)

۵۳- ترجمہ

از مخمور سعیدی

مترجم و تدوین کنندہ در آغاز کتاب احوال و آثار غالب و معروف دستنبور از قلم

۔ ایک رام در کہ بگنجد است، این ترجمہ اولین بار در مجلہ "تحریرک"،

(دہلی) بچاپ رسیدہ

چاپ : کراچی - الکتاب (۱۳۸۹ھ)

۵۴- ترجمہ

از دکتر خواجہ احمد فاروقی

چاپ : در مجلہ "افکار" (کراچی) : ۱۰ غالب (فوریه ۱۹۶۹ میلادی)

۵۵- ترجمہ دیگر

از ادارہ تحریرہ روزنامہ "حریت" (کراچی) در شمارہ از تاریخ ۱۶ نوامبر

۱۹۶۸ تا ۱۰ ژانویہ ۱۹۶۹ میلادی

۵۶- غالب اور انقلاب سن ستاون

از دستر معین لرحمن، در این کتاب ترجمہ "دستنبو" ہم آمدہ است

چاپ : لاہور - مطبوعات سنگ میل

✽ روزنامہ عبد اللطیف

از عبداللطیف کہ در زمان جنگ آزادی (۱۲۷۳ھ) سزاستہ، یا دداشتہای

شخصی او است کہ درباره جنگ نگاشته

چاپ : متن اصلی با ترجمہ اردو

۵۷- ۱۸۵۷ء کا تاریخی روزنامہ

ترجمہ و تریب و تدوین از پروفیسور خالق احمد نظامی، استاد دانش گاہ

علی گڑھ

چاپ : دہلی - ندوۃ المصنفین

✽ سلجوق نامہ : الاوامر العلائکہ فی الامور العلائکہ

از علامہ یحییٰ بن محمد المعروف بہ ابن بی، تاریخ سلاجقہ روم، معنون بہ

نام سلطان علاء الدین کیقباد (۶۸۶ھ)۔ در زمان زندگی مؤلف (ابن بی) بہ سال

۶۸۳ھ مختصر و تلخیص "سلجوق نامہ" تہیہ شدہ و بنام "مختصر سلجوق نامہ"

مشہور است

۵۸- ترجمهٔ سیر المتاخرین (بخش مربوط به انقراض سلطنت مغلیه)

چاپ : کراچی - نفیس اکادمی

۵۹- ترجمه

از چراغ دین ، ترجمهٔ بخش مندرج در نصاب "منشی فاضل"

چاپ : لاهور - حاجی فرمان علی کتب فروش

۶۰- آثار السلاطین

از محتر حسین ناظر القاسمی بجنوری ، ترجمهٔ بخشی که در نصاب مندرج بوده

چاپ : لاهور - حاجی فرمان علی و پسران (س-ن)

۶۱- اقبال السلاطین

از محمد محمود سادانی با همکاری مفتی محمد مظهر جلیل فاروقی ، ترجمهٔ

بخشی است که احوال ظهیر الدین پابر تا وفات جهاگیرا در بردارد

چاپ : لاهور - شیخ مبارک علی و پسران (س-ن)

۶۲- حبل المتین

از محبوب الهی ، تلخیص وقایع مربوط به جلال الدین محمد اکبر

تا شاهجهان است از "سیر المتاخرین"

چاپ : لاهور - تاج بک دپو (س-ن)

۶۳- مرآة السلاطین

از گوکل پرشاد

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور (۱۹۹۱ء)

☆ شاهنامه

از ابو القاسم فردوسی ، در تاریخ ایران از کیومرث پادشاه تا عهد یزد جرد

ثالث ، سبط یزد جرد ثالث در سال ۵۲۱ با دست سعد بن ابی وقاص به انجام

رسید ، فردوسی در شصت هزار بیت این تاریخ را سروده است

چاپ : چند بار بچاپ رسیده - بمبئی و لکهنؤ و تهران

مرزا توکل بیگ فرزند تولک بیگ حسینی ، در روزگار شاهجهان پادشاه ،

خلاصه "شاهنامه" را به نثر تحریر کرده، مرزا توکل بیگ در دیباچه می نویسد که این گردیده ای ست از بخش های شاهنامه و تاریخ انجام ۶۳. ۱۰۹۱ است، این گردیده به م شمشیر خاد حاکم غزنین و کابل مزین است و تاریخ شمشیرخانی هم نامیده شده

۶۴- سراج التواریخ

از ندر علی، به سال ۶۵. ۱۰۹۱ بهام نواب سراج الملک سروده شده - نواب سراج ملک دکن، مرای حیدر آباد دکن بوده

نسخه خطی: سالار جنگ، شماره ۱۰ و ۱۱

آغاز: ستایش مسلم خدا می کو

نیایش سزاوار شاهی کو

۶۵- شاهنامه اردو باتصویر (منظوم)

از ناشناس

چاپ: لکهنو - مطبع فیض احمدی (۱۳۱۸ هـ)

۶۶- شاهنامه اردو: قصه خسروان عجم

۶۷- ترجمه منتخبات شاهنامه

از دیوی سنگھ

چاپ: لاهور - رهنمائے تعلیم

۶۸- سرور سلطانی

ترجمه "تاریخ شمشیر خانی" با اضافه مطالبی از کتابهای دیگر، از رجب علی بیگ سرور (م محرم ۱۲۸۶ هـ) نگارنده فسانه عجایب، به فرمایش واجد علی شاه اختر والی اوده، به سال ۶۳. ۱۰۹۱ بهتمام رسانده است

چاپ: لکهنو - مطبع مسیحانی (۱۲۶۸ هـ) و لکهنو - مطبع سلطانی

(۱۲۶۳ هـ)

به تحقیق آغا سہیل ، لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۹۷ھ)

۶۹- قصہ خسروان عجم: شاہنامہ اردو

از منشی مول چند کائستہ دہلوی در گذشتہ بہ سال ۱۲۴۷ھ و
ش گرد شہ نصیر ، بہ سال ۱۲۲۵ھ (- قصہ خسروان عجم) سرودہ شدہ
چاپ : چند ہار ، بمبئی - مطبع کریمی (۱۳۳۱ھ)
دہلی - مطبع منشی جی نرائن (۱۳۶۲ھ)

☆ شاہجہان نامہ : عمل صالح

از محمد صالح کنبوہ (م. ۱۱۲۰ھ) فرزند میر عبداللہ مشکین رقم - تاریخ
عہد شاہجہان ، از ولادت او تا رحلت ، احوال شاہجہان عہد ہم بین نمودہ
شدہ - در ۳ جلد

چاپ : کاکتہ - انجمن آسیائی ہنگال (۱۳۴۷ھ)

لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۷ھ)

۷۰- ترجمہ

از ناصر حسن زیدی

چاپ : در ۳ جلد ، لاہور - سرکزی اردو ہورد (۱۳۹۱ھ - ۱۳۹۴ھ)

☆ طبقات ناصری

از ابو عمر منہاج السراج جوزجانی (م نیمہ دوم قرن ہفتم ہجری) ، تاریخ
عمومی ، حاوی احوال انبیاء و پادشاہان سابق و خلفای اسلام و سلاطین
عرب و عجم است - میان سالہای ۶۷۵ھ و ۶۷۸ھ تالیف شدہ - و با نام
پادشاہ معاصر "ناصرالدین محمود" معنون گردیدہ است - در بیست و ۳ طبقہ ،
طبقتہ ہند - ہم و بیستم و بیست و یکم دربارہ سلاطین شہ قارہ است

چاپ : بہ تصحیح و تحشیہ آقای عبدالحمی حبیبی

جلد اول ، کابل - انجمن تاریخ افغانستان (۳۴۲ ش)

جلد دوم ، لاہور - جامعہ پنجاب (۱۳۷۳ھ)

۷۱- ترجمه

از مولانا غلام رسول مهر

چاپ : لاهور - سرکزی اردو بورد (۱۳۹۶ هـ)

☆ عمل صالح : شاهجهان نامه

☆ فتح نامه سنده : چچ نامه

☆ فتحیه عبریه : عبرتیه : تاریخ آسام

از شهاب الدین احمد بن ولی طنیس ، در سگه کی بشریت مهر حملاه امر

محمد سعد (دستابی) و شکرش در "دوح بهار و آسام" ، سال ۱۰۰۰ و ۱۰۷۳ هـ

در سده اورگ - زیب عالمگیر - مؤلف در رکاب مهر جمده (سر لشکر) بوده -

و آنچه را دیده بیان نموده

چاپ : کلکته - مطبع آفتاب عالمتاب (۱۲۶۷ هـ)

۷۲- تاریخ آسام

از میر سہادر علی حسینی - مشی دانشکده فررت ولیم سگه ، ده سال

۱۳۲۲ هـ آن را ترجمه کرده و تا کنون چاپ نشده است

نسخه خطی : پیرس ، ۱۹

☆ فتوحات فیروز شاہی

از سلطان فیروز شاہ تغلق (۷۹۳ م) در احسام و فواہس عهد فیروز شاہ دی

جلو گیری از متکرات و حالات عماراتی که در عهد خود ساخته

هنوز چاپ نشده

۷۳- ترجمه

از دکتر محمد عبداللہ چغتائی

چاپ : لاهور - کتاب حانہ نورس (۱۳۷۱ هـ)

۷۴- ترجمه

از پروفیسور محمد اسلم ، استاد شعبہ تاریخ در دانش گاہ پنجاب ، در تالیف

خود "تاریخی مقالات" مندرج کرده است

چاپ : لاهور - ندوة المصنفین (۱۳۹۰ هـ)

☆ کیگور نامہ

از رای زاده دی چند ، تاریخ خاندان کیگور (گکھڑ) و فرمانروایان آدن

است ، به سال ۱۱۳۷ هـ نگاشته است - خاندان کیگور در بخش ہدی راو پندی وجہام

اسان سکونت داشتہ است و در همین بخش ہا شمار تہای ندریخی دارد
 حاب : بلوشش و تصحیح دکتر محمد باقر ، لاہور - پنجابی ادبی اکادمی
 (۱۳۸۵ھ)

۷۵۔ گکھڑوں کی تاریخ

☆ مآثر الامراء

از صحاص الدولہ شاہنواز خان (م ۱۱۷۱ھ) ، درمیان سالہی ۵۰۵ھ و
 ۱۱۶۰ھ تالیف شدہ اما بہ پایان نہ سیدہ شدہ ۔ پس از رحلت مؤلف ، میر غلام
 علی آزاد بہرامی (م ۱۲۰۰ھ) و متفرقذ آن را ترتیب دادہ و شرح حال قطب
 الملک عبد اللہ خان و امیر الامرء حسن علی خان و نواب آصف جاہ اول را از
 تالیف خود "سرو راہ" درج کردہ و خطبہ و تمہید در احوال مؤلف
 ہم افزاد ۔ میر عبد الحئی (م ۱۱۹۶ھ) ہسر صحاص الدولہ ، بتجدید نظر ، درمیان
 سالہی ۱۸۲۰ھ و ۱۹۴۰ھ آن را ، اتمام رساندہ ، چون در قطعہ تاریخ آمدہ است :
 دبیر عقل رقم کرد مال اتمامش

زہی ادیب مصاحب مآثر الامراء

۱۱۹۴ھ

دکرۃ اسرای عہد مغول است بہ ترتیب حروف تہجی ، ویکی از مستند ترین منابع
 و مصد در درباره عہد مغول ، در مہ جلد

حاب : بلوشش موای عبد الرحیم و مولوی مرزا اشرف علی (مدرسین
 مدرسہ عالیہ کلکتہ) ، کلکتہ انجمن آسیائی محل (۱۳۰۵ھ تا ۱۳۰۸ھ)

۷۶۔ ترجمہ

ز ہر فسور محمد ایوب فاری

حاب : در مہ جلد ، لاہور - مرکزی اردو بورڈ (۱۳۰۵ھ - ۱۳۰۹ھ)

☆ مآثر عالمگیری

از محمد سانی ۔ مستعد خان وفیع نگار اورنگ زیب عالمگیر کہ بر این منصب
 ۴۰ چہل سال باقی بردہ ۔ در واقعات پنجمہ سالہ حکومت عالمگیر ، واقعات

از محمد فدا علی طالب
چاپ : کراچی - نقشب اکادمی (۱۳۸۲ هـ)
حیدر آباد - دار الطبع جامعه عثمانیه (۱۳۵۱ هـ)

۷۷- ترجمه

از محمد فدا علی طالب

چاپ : کراچی - نقشب اکادمی (۱۳۸۲ هـ)
حیدر آباد - دار الطبع جامعه عثمانیه (۱۳۵۱ هـ)

مختصری در تاریخ تحول نظم و نثر فارسی

فارسی و در هفت باب ، به سال ۱۳۳۰ ش تألیف شده

چاپ : تهران - چاپخانه دانش گد (بار دوم : ۱۳۳۳ ش)

۷۸- فارسی و در هفت باب ، به سال ۱۳۳۰ ش تألیف شده

احوال و آثار مؤلف است

چاپ : لکهنؤ - مطبع ناسی (۱۳۹۵ هـ)

✽ مرآة احمدی

آن دیار و تاثیر نباتات و برگ اشجار در دو جلد

چاپ : کراچی - مطبع فتح الک - ۱۳۰۶ هـ و ۱۲۰۰ هـ

۷۸- آئینه کجرات

از رضی الحق عباسی

چاپ : بمبئی - مطبع علمی (۱۳۲۴ هـ)

مطلع السعدین و مجمع البحرین

از کمال الدین عبدالرزاق ام ۱۵۸۸۷ فرید آباد - ۱۲۰۰ هـ

مجمع البحرین (رئیس سائنس) ابو سعید ایلخانی تا پایان فرمانروائی ابو الغازی سلطان - س - ۶ - ۵۷ - ۵۸۷/۲ ، در دو دفتر ، یکم را بہ سال ۵۸۷۵ و دوم را در ۵۸۸۱ بہ اجم رسائندہ است

چاپ : چند بار بچاپ رسیدہ ، بہ کوشش دکتہ محمد شفیع ، لاہور (۱۳۶۱ھ)

۷۹ - ترجمہ

مرحمہ بخشی از "مطلع السعدین و مجمع البحرین" کہ در نصاب منشی فاضل دانش گاہ پنجاب مندرج بودہ - از غضنفر علی چاپ : لاہور - تاج بک دہو (س - ن)

☆ ملخص التواریخ

ر عبد الرحیم ، امجدی است از "سیر المتاخرین" غلام حسین طباطبائی

۸۰ - وقایع تیموریہ

از منشی محمد صدیق فرزند محمد ابراہیم فرزند صدیق عثمان ، در مدہ دفتر نسخہ خطی : انجمن ، جلد سوم ، ص ۵

آغاز : پہلا دفتر ذکر مین امیر تیمور گورکن صاحبقران کے

☆ منتخب التواریخ

ز عبد القادر بدایونی (م ۱۰۲۴ھ) ، تاریخ شبہ قارہ پاک و ہند از سلطان سبک کہن - عہد سلطنت اکبر ، بہ سال ۹۹۹ھ شروع کردہ و بہ سال ۱۰۰۴ھ پیا ان برہ ، چون در قصعہ تاریخ اختتام آمدہ است

شکر اللہ کہ ہاتمام رسیدہ
منتخب از کرم ربانی
سال تاریخ ز دل جستم ، گفت
انتخابی کہ ندارد ثانی

به طبقات ذیل تقسیم شده :

- اول : از سلطان سبکتکین تا خسرو ملک
دوم : از شهاب الدین غوری تا ابراهیم لودھی
سوم : از بابر تا ہمایون
چهارم : از جلال اکبر تا ۱۰۰۴ھ
در "خاتمہ" احوال مشاہیر عہد را بیان نموده
چاپ : ۱۰۰۵ھ - انجمن آسیائی بنگال (۸۶-۱۲۸۲ھ)

۸۱- ترجمہ

از احتشام الدین مراد آبادی
چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۲۹۶ھ)

۸۲- ترجمہ دیگر

از محمود احمد فاروق
چاپ : لاہور - شیخ غلام علی کتب فروش (۱۳۸۲ھ)

☆ منتخب اللباب

از ہاشم علی خان معروف بہ خانی خان
تاریخ تیمور دہن ہند از تاسیس سلطنت ایشان تا زمان تالیف کتاب ، بہ سال
۱۱۴۵ھ بہ پایان رسیدہ

چاپ : با تصحیح و ترتیب کبیر الدین احمد و غلام قادر ، کلکتہ -
انجمن آسیائی بنگال (جلد اول : ۱۲۸۶ھ ، جلد دوم : ۱۲۹۱ھ)

۸۳- ترجمہ

از محمود احمد فاروق ، در ۳ جلد بہ تفصیل زیر :
جلد اول : از تاسیس سلطنت بابر تا جہانگیر

جلد دوم : زمانہ شاہجہان

جلد سوم : عہد جہانگیر تا محمد شاہ

چاپ : کراچی - نفیس اکادمی

☆ مہر نیمروز

از ابد اللہ خان غالب (م ۱۲۸۲ھ)، تاریخ خاندان تیموریہ تا شاہنشاہی
نصر الدین ہانوں، بہ سال ۱۲۷۱ھ تالیف شدہ

چپ : چند بار، دہلی - فخر المطابع (۱۲۷۱ھ)

بہ نصیح سید اولاد حسین شادان بلگرامی، لاہور - شیخ مبارک علی
(۱۳۴۳ھ)

بہ دہلی و غمشہ دکتہ عبدالشکور احسن، لاہور - مجلس یادگار غائب
(۱۳۸۸ھ)

۸۴- ترجمہ

از عبدالرشید فاضل

چاپ : کراچی - انجمن ترقی اردو پاکستان (۱۳۸۸ھ)

☆ واقعات اظفری

از مرزا علی بخت ظہیر الدین اظفری گورگلی (م ۱۲۳۴ھ)، زندگینامہ
مؤلف کہ .ضمن احوال شبہ قارہ پاک و ہند از ۱۲۱۱ھ تا ۱۲۳۱ھ است

۸۵- ترجمہ

از عبدالستار

چاپ : مدراس (۱۳۵۶ھ)

☆ واقعات عالمگیری

از عاقل خان رازی (م ۱۱۰۸ھ) نگارندہ مثنوی عرفانی "مرقع"، در احوال

نگ ربیب عالمگیر از زانش تا سال ۱۰۷۳ هـ، وقایع جنگ های دهان
مجهان و بهاری و وقت شاهجهان، خصوصاً درباره "تاج محل" اطلاعات بسیار
بید و جالب دارد.

چاپ : به کوشش دکتر عبدالله چغتائی ، لاهور (۱۳۵۷ هـ)

۸- ترجمه

از دکتر عبدالله چغتائی

چاپ : لاهور - مطبع فیروز (۱۳۵۷ هـ)

وقایع عبدالقادر خانی و وقایع نصیر الدین خانی

بد است های عبدالله در خان (در پایان قرن ۱۲ هـ و در ابتداء قرن ۱۳ هـ
میزبسته) که در سال شبه قاره پاک و هند مساحت کرده و مشاهیر وقت و
عمرات تاریخی را دیدار کرده - در تاریخ پاک و هند این متن خیلی مهم است
مؤلف در اقتدا به جد امجد خود ، نصیر الدین خان، همین طور به دستهای

تاریخی فراهم کرده است

هر دو متن چاپ نشده مانده

۸۷- علم و عمل

از : عین الدین افضل گرهی کتابدار کتابخانه نواب صدر یار جنگ
حبیب گنج (علی گره)، پس از رحلت مترجم در وفسور محمد ایوب قادری آن را مرتب
و بدون کرده است

چاپ : کراچی - آل پاکستان ایجوکیشنل کانفرنس (۱۳۶۷ هـ)

☆ وقایع نصیر خانی : ضمیمه وقایع عبدالقادر خانی

رک : وقایع عبدالقادر خانی

☆ همایون نامه

از کلیدن بیگم دختر ظهیر الدین محمد بابر بانی سلطنت تیموریان هند ، ده

احوال و وقایع عہد نصیر الدین ہمایون

چاپ : بہ کوشش پروفیسور محمد علم الدین سالک ، لاہور - شیخ
مبارک علی قاجر کتب (س - ن)

۸۸- ترجمہ

از رشید اختر ندوی

چاپ : لاہور - مطبوعات منگ میل (۱۳۸۶ھ)

☆ ہمایون نامہ : تذکرۃ الوقعات

تذکره شاعران

☆ اقبال لاهوری

از مجتبی مینوی ، در معرفی احوال و آثار شاعر ملی پاکستان علامه محمد اقبال (م ۱۳۵۷ هـ)

چاپ : تهران (۱۳۲۷ هـ ش)

۱- ترجمه

از محمد صدیق ، بصورت مقاله فوق لیسانس
نسخه ماشین شده : کتابخانه دانش گاه بهجت - لاهور

۲- ترجمه دیگر

از صوفی غلام مصطفی تبسم یادگار ، به اضافه مقدمه ای درباره کتاب
مجتبی مینوی

چاپ : لاهور - بزم اقبال (م - ن)

☆ اقبال مصلح قرن اخیر

از دکتر علی شریعتی (م ۱۳۹۷ هـ) ، خطابه وی در حسیه ارشد تهران
"روبروی اجتماعی عظیم که ، به مناسبت مراسم سالگرد وروز وفات اقبال شاعر ملی
پاکستان منعقد شد که مطالب و مقالات مربوط به این مراسم در مجله "کنگره
بزرگداشت" چاپ شده

چاپ : تهران (۱۳۵۲ هـ ش)

۳۔ علامہ اقبال - اسلامی فکر کے عظیم معمار
از دکتر محمد ریاض ، پا . مقدمہ قاسم صافی
چاپ : راولپنڈی - رابڑی فرہنگی جمہوری اسلامی ایران (۱۴۰۲ھ)

☆ بزم سخن

از سید علی حسن خان سلیم (م . ۱۳۸۰ھ) فرزند نواب صدیق حسن خان ،
در تذکرہٴ عراق ، کہ بہ سال ۱۲۹۷ھ تالیف کردہ ، و ابن ہم قطعہ تاریخ :

ہے سزاوار ثنا طبع سلیم نامور
ریختہ میں تذکرہ کیا خوب برجستہ لکھا
بے تکلف میں نے بھی تاریخ میں اس کی جمیل
جانقذا اشعار و دل آویز گلدستہ لکھا

۱۲۹۷ھ

جمعاً شرح حال چہار صد و سی و چہار شاعر اردو بہ ترتیب الفبائی
در ان آمدہ

چاپ : آگرہ - مطبع مفید عام (۱۲۹۸ھ)

۴۔ تذکرہٴ بزم سخن و طور کلیم

ترجمہ و تلخیص از عطا کا کوی

چاپ : پتنہ - عظیم الشان بکدہو (۱۳۸۸ھ)

☆ تذکرہٴ بی نظیر

از سید عبدالوہاب امتخار دولت آبادی (م . ۱۱۹۰ھ) شاگرد غلام علی آزاد
بلگرامی ، بہ سال ۱۱۷۲ھ تالیف شدہ ، در شرح احوال و اشعار شاعران
فارسی

چاپ : با تحقیق و تصحیح سید منظور علی و مقدمہ از دکتر عبدالستار
صدیقی ، الہ آباد (۱۳۵۹ھ)

۵۔ تلخیص و ترجمہ

از عطا الرحمن عطا کا کوی

درمیان شاعران فارسی کہ شرح حال آنان در "تذکرہ بی نظیر" نوشتہ شدہ، ۲۹ نفر شعر اردو ہم سرودہ اند۔ مترجم احوال ریختہ (اردو) گویان را با حذف اقوال آنان ترجمہ نموده و تعلیقات مفیدی ہم نوشتہ است

چاپ : پتنہ - عظیم الشان بک دہو (۱۳۸۸ھ)

تذکرہ ریختہ گویان

ترجمہ و تلخیص: بی حسینی گردیزی (م ۱۳۲۴ھ)۔ در احوال و اشعار شاعران اردو، بہ سال ۱۳۶۶ھ با تمام رسیدہ

چاپ : با مقدمہ مولوی عبدالحق، اورنگ آباد - احسن برقی اردو (۱۳۵۲ھ)

۶۔ ترجمہ

با حذف اشعاری کہ در ذکر شاعران آورده شدہ - این ترجمہ در کہک "تین تذکرے"، گنجائش شدہ و آن کتاب مشتمل است بر ترجمہ ۵۵ تذکرہ زیر:

- تذکرہ ریختہ گویان

- نکات الشعراء

- مخزن نکات

چاپ : پتنہ (۱۳۸۸ھ)

☆ رومی عصر

از عبدالحمید عرفانی، در احوال و افکار علامہ اقبال لاہوری (م ۱۳۵۰ھ) چاپ : تہران - کانوں معرفت (م - ن)

۷۔ ترجمہ

از محمد سعید شیدا، بہ اضافہ حل لغات

چاپ : لاہور - تاج بک دہو (۱۳۷۵ھ)

☆ ذکر میر

از میر تقی میر (۱۲۲۵ھ)، سر آمد شاعران اردو زبان روزگار کہ بہ سال ۱۱۹۷ھ در شرح زندگانی خود نگاشته

چاپ : با دیباچہ مولوی عبدالحق ، اورنگ آباد - انجمن ترقی اردو (۱۳۴۷ھ)

۸- میر کی آپ بیتی

از نثار احمد فاروقی، کہ حواشی و تعلیقاتی ہم اضافہ کردہ
چاپ : دہلی - مکتبہ برہان

☆ ریاض الوفاق

از ذوالفقار علی مست ، در شرح حوال شاعران فارسی و اردو کہ معاصر مؤلف بودہ اند، بہ سال ۱۲۲۹ھ (= ریاض الوفاق) بہ پایان رسیدہ، جمعاً شرح حال ۱۵۳ شاعر در آن آمدہ

چاپ : نسخہ کامل تا کنون چاپ نشدہ - بہ کوشش دکتر عبدالرسول خیامپور تلخیص آن ، از روی نسخہ خطی متعلق بہ کتاب خانہ عمومی برلن، در تبریز بچاپ رسیدہ (۱۳۸۵ھ)

و بخش مربوط بہ شرح احوال شاعران اردو نیز بہ کوشش سید حسن، در ہتھ - دائرۃ ادب در (۱۳۸۷ھ) چاپ شدہ است.

۹- ترجمہ

از عطا کاوی

مترجم اشعار شاعران را کہ در احوال ایشان مندرج است، حذف کردہ است۔ ترجمہ فقط بخش کہ مربوط بہ احوال شاعران اردو را در بر می گیرد.
چاپ : ہتھ - دائرۃ ادب (۱۳۸۷ھ)

☆ صبح گلشن

از سید علی حسن خان سلیم بھوپالی فرزند نواب صدیق حسن خان، بہ سال ۱۲۹۴ھ بہ اتمام رسیدہ ، چون یکی از قطعات تاریخ اینگونه سرودہ شدہ :

کتاب نو طراز صبح گلشن
 زهی خوش تر نثار تازه مرقوم
 بدل اندیشه تاریخ پیچید
 ز هاتف یافتیم "گزار منظوم"

در احوال شاعران فارسی که تقریباً ذکر دو هزار شاعر در آن آمده است
 چاپ : بهوبل - مطبع شاهجهانی (۱۲۹۵ هـ)

۱۰- ترجمه

لفظ احوال شاعرانی که به اردو شعر سروده اند، ترجمه شده (یعنی
 ۱۲۲ شاعر)

چاپ : پتنه - عظیم الشان بکدهو (۱۳۸۷ هـ)

☆ طور کلیم

از سید نور الحسن متخلص به کلیم و نور (م ۱۳۳۶ هـ) فرزند نواب سید
 صدیق حسن خان، در ذکر ۲۱۱ سراینده اردو و هندی، به سال ۱۲۹۷ هـ در
 دو فروغ نگاشته شده :

فروغ اول : در شعرای اردو گو

فروغ دوم : در سرایندگان هندی

چاپ : آگره - مطبع مفید عام (۱۲۹۸ هـ)

۱۱. تذکره بزم سخن و طور کلیم

تلخیص و ترجمه از عطا کاکوی

چاپ : پتنه - عظیم الشان بکدهو (۱۳۸۸ هـ)

☆ عقد ثریا

از شیخ غلام همدانی مصحفی (م ۱۲۴۰ هـ) که شاعری بلند پایه و تذکره نگار
 است، از او تذکره های دیگر - تذکره هندی گویان و ریاض الفصحا -
 نیز به یادگار مانده. این کتاب به سال ۱۱۹۹ هـ نگاشته شده :

تاریخ یافت خامه زهی باغ باصفا

۱۱۹۹ هـ

و در ذکر ۱۳۷ سراینده اردو (ریخته) است (به ترتیب الفبائی) که از عهد محمد شاه (۱۱۳۱-۱۱۶۱ هـ) تا زمان شاه عالم (۱۲۲۱-۱۲۳۷ هـ) می زیسته اند چاپ : به کوشش مولوی عبدالحق ، اورنگ آباد - انجمن ترقی اردو (۱۳۵۳ هـ)

۱۲- تلخیص و ترجمه

از عطا کاکوی ، تلخیص و ترجمه احوال ۴۵ سراینده اردو چاپ : پتنه - عظیم الشان بک دپو (۱۳۸۷ هـ)

☆ گلزار ابراهیم

از علی ابراهیم خلیل (م ۱۲۰۰ هـ)، نگاشته شده به سال ۱۱۹۸ هـ، در معرفی سرایندگان اردو به ترتیب الفبا از روی حرف اول تخلص یا اسم شاعر چاپ : به کوشش محی الدین قادری زور ، علی گره - مطبع مسلم یونیورسیتی (۱۳۵۳ هـ)

۱۳- گلشن هند

از مرزا علی لطف (م ۱۲۳۸ هـ) به فرمایش دکتر گل کرائست به سال ۱۲۱۵ هـ ، ترجمه کامل نیست فقط شرح حال و اشعار ۶۹ شاعر را دارد - اضافاتی هم از طرف مترجم افزوده شده.

چاپ : به تصحیح علامه شبلی نعمانی و با مقدمه مولوی عبدالحق ، هیدرآباد (۱۳۲۴ هـ)

☆ گلشن بیخار

از محمد مصطفی خان شیفته و حسرتی (م ۱۲۸۶ هـ) ، به سال ۱۲۴۸ هـ آغاز کرده و به سال ۱۲۵۰ هـ با تمام رسانده، مشتمل بر احوال ۶۰۰ سراینده

اردو بہ ترتیب الفبا (از روی حرف اول تخلص یا اسم شاعر)
چاپ : چند بار ، دہلی - مطبع اردو اخبار (۱۲۵۳ھ)

۱۴۔ ترجمہ

از محمد احسان الحق فاروقی ، با پیش گفتار دکتر محمد احسن فاروقی
چاپ : راجی - آل پاکستان ایجوکیشنل کانفرنس (۱۳۸۲ھ)

۱۵۔ ترجمہ دیگر

از ناشناس (چون نسخہ چاپی نام مترجم ندارد)
چاپ : کراچی - نفیس اکادمی (۱۳۸۳ھ)

☆ گلشن سخن

از مرزا کاسم مہذب بہ سردان علی خان بہتلا (م اواخر قرن دوازدہم) ،
بہ سال ۱۱۹۴ھ :

آج بھولا ہے سخن کا گلشن

در احوال ۱۳۷ سراینده اردو بہ ترتیب حروف تہجی
چاپ : علی گڑھ - انجمن ترقی اردو (۱۳۸۷ھ)

۱۶۔ گلشن و گلزار

ترجمہ و تالیف از عطا کا کوی ، مترجم دو تذکرہ ”گلشن سخن“ و
”گلزار ابراہیم“ کہ در ترجمہ اردو اشعار شاعران را حذف کرده و در مقدمہ
گلشن و گلزار را باہم منجیدہ است

رک : ”گلزار ابراہیم“ در ہمین بخش

☆ گلشن گفتار

از حمید اورنگ آبادی ، بہ سال ۱۱۹۵ھ تالیف شدہ ، مختصر ترین تذکرہ
سرایندگان ریختہ (اردو) و فقط شرح حال سی سراینده است

چاپ : ہکوشش سید شہد ، حیدرآباد - مکتبہ ابراہیمیہ (۱۳۳۹ھ)

۱۷۔ ترجمہ

از م - ک - فاطمی

چاپ : لکھنؤ - دانش محل (۱۳۸۳ھ)

☆ مجمع الانتخاب

از شاہ محمد اقبال فرزند قادر نواز خان ، در احوال ۲۷۶ سراینده اردو ،
بہ سال ۱۲۱۸ھ (=مجموعۂ انتخاب) نگاشتہ شدہ ، چنان بر می آید
کہ این "انتخاب کلام شعرای اردو" است چون شرح زندگانی سراینندگان خیلی
مختصر در آن آمدہ است

متن اصلی هنوز چاپ نشدہ

نسخہ خطی : سالار جنگ

۱۸- تلخیص و ترجمہ

از نثار احمد فاروقی

چاپ : در ضمن "تین تذکرے" ، دہلی - مکتبہ برہان (۱۳۸۸ھ)

☆ مخزن نکات

از محمد قیام الدین قائم (م ۱۴۰۸ھ) ، بہ سال ۱۱۶۸ھ نگاشتہ شدہ ، در
ذکر ۱۲۸ سراینده اردو و بہ سہ طبقہ تقسیم شدہ :

طبقہ اول در بیان شعرای متقدمین

طبقہ دوم در ذکر متوسطین

طبقہ سوم در احوال سخن طرازان متاخرین

چاپ : با مقدمہ مولوی عبدالحق ، اورنگ آباد - انجمن ترقی اردو

(۱۳۴۸ھ)

با دیباچہ دکتر اقتدا حسن ، لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۹ھ)

۱۹- ترجمہ

از محسن علی لکھنوی (م ۱۲۸۶ھ) فرزند شاہ حسین حقیقت و نگارندہ
"تذکرہ سراپا سخن" ، ترجمہ طبقہ اول و دوم است ، بہ تاریخ ۲ ربیع الاول

۱-۷۰ هـ به پایان رسیده ، مترجم در شرح احوال سرایندگان مطالبی هم اضافه کرده است
نسخه خطی : کتابخانه رضا - رامپور

[محلّه اردو (کراچی) منشوره در آوریل ۱۹۶۷ء - لاڈی]

۲۰- تلخیص و ترجمه

از عطا الرحمن عطا کا کوی کہ در ضمن کتاب "تین تذکرے" گنجایده شده است

چاپ : پتنه (۵۱۳۸۸)

☆ مسرت افزا

راہ الحسن امیر ندیس احمد عرف امیر اللہ اردی ، در مسرت حال

۲۵۶ سرایندہ اردو ، به سال ۱۹۳۵ هـ نگاشته شده

چاپ : راجپوت ، نوحہ فاضی عبدالہ دود در محلّه "معاصر" (۵۵۵)

۲۱- ترجمه

از د کتر مجترب دریشی، مبنی بر متن تصحیح سده از فاضل عبدالہ دود

چاپ : دہلی - عالم مجلسی کتب خانہ (۵۱۳۸۸)

۲۲- ترجمه و تلخیص

از عطا الرحمن عطا کا کوی ، مترجم بیب سرایندہ آن را حذف کرده و آثار

نثر را ترجمه کرده است

چاپ : پتنه - عظیم الشان بک دپو (۵۱۳۸۸)

☆ نتایج الافکار

از قدرت اللہ خان گوہر، مثنوی متخلص به قدرت، به سال ۱۲۶۶ هـ شروع ہوا

آوردہ و به تاریخ ۲ شعبان ۱۲۷۷ هـ آن را بہ پایان رسانده - در کتاب ۵۵۵

قطعه آوردہ کہ سال اتمام کتاب از آن ہا استخراج می شود ، و ر ہا معلوم

می شود کہ تذکرہ نگار این کتاب را بہ نام نواب درویش محمد عتبات خان

تألیف کردہ است ، در احوال سرایندگان فارسی

چاپ : مدراس (۵۱۲۵۸)

۲۳- تلخیص و ترجمه

از عطا الرحمن عطا کا کوی، فقط ترجمہ بخشہائی کہ در رؤسراہندگان اردو است

در آن آمدہ

چاپ : ہشتہ (۱۳۸۷ھ)

☆ نکات الشعراء

از میر تقی میر (م ۱۲۲۵ھ) فرزند محمد علی ، میان سالہای ۱۱۶۱ھ و ۱۱۶۵ھ تالیف شدہ، در احوال و اشعار شاعران فارسی و اردو
چاپ : بہ تصحیح و مقدمہ عبدالحق ، اورنگ آباد - انجمن ترقی اردو
(۱۳۵۴ھ)

۲۵- ترجمہ

از ایم۔ کے (M. K.) فاطمی

چاپ : لکھنؤ - دانش محل (۱۳۸۲ھ)

۲۶- ترجمہ دیگر

ار ایس۔ ایم۔ شاہ (S. M. Shah) برای حصول درجہ فوق لیسانس

نسخہ خطی : کتاب خانہ جامعہ کراچی

[دکتر فرمان فتح پوری - اردو شعراء کے تذکرے اور تذکرہ نگاری
ص ۹۵]

۲۷- تین تذکرے

از عطا الرحمن عطا کوی

[رک : ”محزون نکات“ در ہمین بخش]

سیر اولیاء اللہ و بزرگان

آگاہی سید امیر کلال

از شہاب الدین ، در احوال و اثر سید امیر کلال (م ۵۷۷۲) کہ مرشد
بہاء الدین نقشبند (م ۵۷۹۱) بودہ

چاپ : بہ کوشش د کٹر غلام مصطفی خاں ، کراچی - (۵۱۳۸۱)

۱- تلخیص و ترجمہ

از د کٹر محمد ریاض

چاپ : راولپندی - سید شاہد حامد (س - ن)

✽ اخبار الاخیار فی اسرار الابرار

از شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۲۲ھ) ، در احوال علماء و مشائخ
شبہ قارۃ پاک و ہند ، بہ سال ۵۹۹۹ نداشتہ شدہ چون در قطعہ تاریخ آمدہ
است :

نام و تاریخ این کتاب عزیز

گر کنی ذکر الاولیاء احسن

در سہ طبقہ :

طبقہ اول : در ذکر خواجہ معین الدین چشتی و خلفاء و مریدان او

طبقہ دوم : در ذکر فرید الدین گنج شکر و معاصران و مریدان او

صیف سوم : در ذر مشاہیر از زمان سح نصیرالدین محمود اودھی
نا سال تالیف کتاب

چاپ : چند بار ، میرٹھ - مطبع ہشمی (۱۲۷۸ھ)

دہلی - مطبع محمدی (۱۲۸۳ھ)

دہلی - مصبع محتبانی (۱۳۰۹ھ) طبع دوم (۱۳۲۲ھ)

۲۔ انوار الصوفیہ

از لطیف ملک، در بعضی جا ہ بہ انتخاب و اختصار برداختہ است
چاپ : لاہور - شعاع ادب (۱۳۷۸ھ)

۳۔ ترجمہ

از سید یسین علی نظامی

چاپ : دہلی - مطبع مسلم (۱۳۲۸ھ)

۴۔ ترجمہ دیگر

از اقبال الدین احمد

چاپ : کراچی - دارالاشاعت (۱۳۸۳ھ)

۵۔ ترجمہ جدید

از سبحان محمود و محمد فضل، مدرسان دارالعلوم، کراچی

چاپ : کراچی - مدینہ کتاب فروش، (س - ن)

☆ اذکار قلندری

از پیر فرح بخش، در احوال و آثار قلندر شاہ (۱۲۸۴ھ) فرزند شیخ
کرم شاہ قریشی ساکن لاہور، در زمرہ صوفیان معروف مہروردیہ است

۶۔ ترجمہ

از پیر غلام دستگیر نامی (م ۱۳۸۱ھ)

چاپ : لاہور - مطبع حمیدیہ (۱۳۲۲ھ)

☆ انفاس العارفين

از شاه ولی الله دهلوی، مجموعه هفت رساله :

— بوارق الولاية

— شوارق المعرفة

— امداد فی مآثر الاجداد

— نبذة الابرئیه فی اللطيفة العزیزیه

— العطية الصمدیه فی الانفاس المحمدیه

— انسان العین فی مشایخ الحرمین

— الجزء اللطیف فی ترجمة العبد الضعیف

در احوال و آثار خود و سلوک و عرفان است

چاپ : چندین بار، دهلی - مطبع مجتبیائی (۱۳۳۵ هـ)

۷- ترجمه

از سید محمد فاروق قادری

چاپ : لاهور - المعارف (۱۳۹۳ هـ)

☆ انوار العیون

از شیخ عبدالقدوس گنگوہی (م ۹۴۵ هـ)، در احوال و مناقبات شیخ احمد

عبدالحق ردولوی (م ۸۳۷ هـ)

چاپ : لکهنؤ (۱۲۹۵ هـ)

۸- در مکنون

چاپ : دهلی

☆ باقیات الصالحات

از مولوی عبدالولی (م ۱۳۰۳ هـ) فرزند عبدالباقی بدایونی، در ذکر

بزرگان و صوفیان

۹- مردان خدا

از مفتی شیخ شرف علی حمیدی (م ۱۳۳۰ هـ) فرزند شیخ ببر علی،

بعضی جا ہا مترجم بہ تلخیص برداختہ است

چاپ : ہدایون (۱۳۹۶ھ)

☆ تحفة القادریہ

از شاہ ابو المعالی قادری لاہوری (م ۱۰۲۴ھ)، در شرح زندگی و کرامات
شیخ عبدالقادر جیلانی (م ۵۶۲ھ)، در بیست و یک باب :

- ۱- ولادت آن حضرت، ۲- در صورت و هیأت ایشان، ۳- لباس و معاش
- آنحضرت، ۴- خلق و عادات ایشان، ۵- لقب محی الدین، ۶- سیاحت
- و مجاہد، ۷- عبادت، ۸- سماع، ۹- شرف ارادت، ۱۰- درویشان را
- وسیله ساختن، ۱۱- آنچه از احوال خود فرمودہ اند، ۱۲- دربارہ فرمایش
- قدسسی ہذہ عنی رقبۃ کل ولی اللہ، ۱۳- اینکه بہ گفتن آن مامور بود، ۱۴-
- گفتہ ۵ ی پیشینیان دربارہ ایشان، ۱۵- ثنای متقدمین و متاخرین از ایشان،
- ۱۶- سلطنت آن حضرت، ۱۷- مجلس وعظ ایشان، ۱۸- تدریس ایشان،
- ۱۹- مرگ، ۲۰- شرف نسبت ایشان، ۲۱- فرزندان ایشان

نسخہ خطی : فہرست مخطوطات شیرازی، جلد اول، ص ۶۵، دارالعلوم

ج ۱، ص ۹۴

چاپ : میالکوت (۱۳۱۰ھ)

۱۰- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - ملک چن دین ناچر کتب (س - ن)

☆ تذکرۃ الاولیاء

از شیخ فرید الدین عطار نیشابوری (م ۶۲۷ھ)، در احوال اولیاء اللہ، در
۷۲ باب، ہر باب درس گذشت یکی از ایشان، نخستین باب در احوال حضرت امام
جعفر صادقؑ و آخرین آنها دربارہ حسین بن منصور حلاج است

چاپ : بارہا بہ وسیلہ مراکز نشر کتاب ہا در ایران و شہ قارہ ہجاپ رسیدہ،

بہ بنی - مطبع محمدی (۱۲۸۳ھ)

۱۱- انوار الاتقیاء

از محمد برکت اللہ

چاپ : کانپور - مطبع قیومی (۱۳۳۰ھ)

۱۲- انوار الاذکیاء

از مرزا جان

چاپ : کانپور - محمد سعید کتاب فروش (۱۳۳۷ھ)

۱۳- ترجمہ

از ملک محمد عنایت اللہ

چاپ : لاہور - ملک دین محمد و پسران (س - ن)

۱۴- ترجمہ دیگر

از حکیم محمد عبدالرشید مدنی فرزند پیر محمد سعید مدنی

چاپ : لاہور - شیخ غلام حسین و پسران (س - ن)

۱۵- ترجمہ دیگر

از زہیر افضل عثمانی

چاپ : کراچی - مدینہ پبلشنگ کمپنی (س - ن)

تذکرۃ الصلحاء فی بیان الاتقیاء

از خواجہ محمد حسن جان سرہندی (م ۱۳۶۵ھ) بن خواجہ عبدالرحمن سرہندی ، در سرگذشت بزرگان دین کہ معاصر مؤلف بودند و مؤلف ایشان را دیدار کرد

چاپ : کانپور - مطبع نظامی (۱۳۴۸ھ)

۱۶- ترجمہ

چاپ شدہ است

[رک : مآہنامۃ المعارف (لاہور) ، منتشرہ در ژانویہ ۱۹۷۹ میلادی

ص ۴۳]

☆ تذکره حمیدیه

از شیخ شهر الله فرزند رحمت الله لنگه ، در سرگذشت سید حمید الدین (م ۵۷۳۷) که ارادت مند شیخ رکن الدین ملتانی (م ۵۷۳۵) بوده ، به روزگار سلطان سکندر لودھی (۵۸۹۴ - ۵۹۱۷) نگاشته شده

نسخه خطی : متعلق به پیر غلام دستگیر نامی ، لاهور

۱۷- ترجمه

از پیر غلام دستگیر نامی

مترجم حواشی و تعلیقات هم به ترجمه افزوده است

چاپ : باهتمام نامی ، لاهور - مطبع گزار عالم (بار دوم : ۱۳۷۹ هـ)

☆ تذکره صابر کلیری

از سید علاء الدین علی احمد

۱۸- ترجمه

از سخاوت مرزا

چاپ : کراچی - اقبال پبلشرز (س - ن)

☆ تذکره علمای هند

از رحمان علی (م ۱۳۲۵ هـ) ، در ذکر عالمان دینی شبه قاره پاک و هند ، میان سال های ۱۳۰۵ و ۱۳۰۸ هـ نگاشته. در متن سرگذشت ۶۴۹ عالم دین آمده و در "تکمله" ۴۹۷ تن نام برده شد اما در ذیل نام های بعضی عالمان چیزی از شرح حال ایشان نیامده است

چاپ : چند بار ، نکهت - مطبع نولکشور (۱۳۱۲ هـ)

۱۹- ترجمه

از محمد ایوب قادری ، باپیش گفتار دکتر سید معین الحق ، مترجم درباره سرگذشت علماء ماخذ های دیگر را هم نشان داده است

چاپ : کراچی - انجمن تاریخی پاکستان (۱۳۸۱ هـ)

☆ تکملة سیر الاولیاء

از خواجہ کل محمد احمد پوری، در حدود ۵۱۲۳ ہ نگاشته شدہ، در احوال
مشایخ چشتیہ کہ بعد از تالیف "سیر الاولیاء" (تالیف سید محمد) تا زمانہ
تکارتہ در سلک ابن سلسلہ پیوستہ اند

چاپ : دہلی - مطبع رضوی (۵۱۳۱۲)

۲۰- ترجمہ

از شہاب دہلوی

چاپ : بہاولپور - مکتبہ الہام (۵۱۳۹۸)

☆ الجراء اللطیف فی ترجمۃ العبد الضعیف

از شاہ ولی اللہ (م ۱۷۶۶ھ) فرزند شاہ عبد الرحیم دہلوی . در سرگذشت
خود و مشایخ و بزرگان خانوادہ، بخشی از "انفاس العارفین" است و ترجمہ
آن بہ انگلیسی و عربی ہم موجود است

چاپ : دہلی - مطبع احمدی (س - ن)

۲۱- ترجمہ

از دکتر حلیق احمد ظامی در ضمن کتاب "شاہ ولی اللہ کے سنی مکتوبات"

ص ۱۹۱ - ۲۰۱ آمدہ

چاپ : دہلی - ندوۃ المصنفین

لاہور - ادارۃ اسلامیات (۵۱۳۹۸)

۲۲- ترجمہ دیگر با اضافات

از پرنسور محمد ایوب قادری

چاپ : در مجلہ "الرحیم" (حیدرآباد - پاکستان) منشورہ در جمادی الاخری

۵۱۳۸۴

☆ حیات باقی

از محمد صادق کمالی حنفی نقشبندی مجددی، در احوال و آثار خواجہ

باقی بالله (م ۱۰۱۲ هـ) ، در پنج فصل :

فصل اول : در بیان نسب شریف عالی

فصل دوم : در بیان طریقه ایشان

فصل سوم : در ذکر بعضی احوال و سیرت حضرت ایشان و اشارات غیبیه

و در بعضی احوال برای زمره عقیدت کیشان بیان فرموده اند

فصل چهارم : در بیان بعض خوارق ایام حیات آن ملکی صفات

فصل پنجم : در خوارقات حین وفات و بعد ممات ایشان

چاپ : با ترجمه اردو بچاپ رسیده

۲۳- ترجمه

از ابو الحسنات سید محمد تاجر دهلوی

چاپ : با متن اصلی، لاهور - ملک چن دین (س - ن)

☆ حقیقت الفقراء

از شیخ محمود معروف به محمد پیر لاهوری، در سرگذشت و کرامات شاه حسین لاهوری (م ۱۰۰۸ هـ) که در زبان پنجابی سراینده ای معروف بوده

چاپ : لاهور - مجلس شاه حسین (۱۳۸۶ هـ)

۲۴- ترجمه

از مولانا سید احمد شاه حیدرآبادی

چاپ : به اهتمام سید مبارک علی سجاده نشین شاه حسین، لاهور (۱۳۴۱ هـ)

☆ خزینة الاصفیاء

از مفتی غلام سرور لاهوری (م ۱۳۰۷ هـ) فرزند مفتی غلام محمد بن

مفتی رحمت الله، در سرگذشت صوفیان کرام، به سال ۱۲۸۰ هـ آغاز به تالیف کرده

و به سال ۱۲۸۱ هـ آن به پایان برده، در هفت مخزن :

مخزن اول : در ذکر خاتم المرسلین صلی الله علیه وسلم

مخزن دوم : در ذکر مشایخ قادریه اعظمیه

مخزن سوم : در ذکر خانواده چشت

مخزن چہرہ : در ذکر ہر ان سلسلہ عالیہ نقشبندیہ مجددیہ

مخزن پنجم : در ذکر بزرگان سہروردیہ عالیہ

مخزن ششم : در ذکر خانوادہ ہای متفرق

مخزن ہفتم : در ذکر ازواج ، صہراب و اولاد رسول و عارفات و ، جانبر

و مجاذیب

چاپ : لاہور - (۱۲۸۴ھ)

لکھنؤ - مطبع لمر ہند (۱۲۹۰ھ)

کانپور - مطبع نولکشور (۱۳۱۲ھ)

۲۵ - ترجمہ

از مدنی محمود عالم شامی و قتال احمد فاروقی ، مشتمل بر ترجمہ مخزن

اول و دوم

چاپ : لاہور - المعارف (۱۳۹۲ھ)

☆ رشحات عین الحیات

از علی بن حسین واعظ کاشفی (م . ۹۱۰ھ) ، سخنان خواجہ عبید اللہ احرار

(م ۸۹۶ھ) است و مناقب او، در یک مقدمہ و سہ مقصد، ہر مقصد بہ سہ فصل

تقسیم شدہ :

مقصد اول : در مناقب خواجہ احرار

مقصد دوم : سخنان شنیدہ در محضرش

مقصد سوم : کرامات وی

بہ سال ۹۰۹ھ بہ تکمیل رسیدہ

چاپ : کانپور - مطبع نولکشور (۱۳۳۰ھ)

۲۶ - ترجمہ

از ابو الحسن فرید آبادی

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۱۱ھ)

روضۃ الاولیاء

از سی غلام آزاد بلگرامی (م ۱۵۱۰) مکرندۃ "مآثر الکرام" و "سبحہ
رحمہ" ، در ذکر مصروفان دہلی آباد ، حاد آباد ، حیدر
چاپ : اورنگ آباد (۱۵۱۳)

۲۷۔ ترجمہ

از محمد عبدالمعبد

پ : حیدرآباد دکن - مطبع کربھی (۱۵۱۳۴۱)

۲۸۔ گلشن اصفیاء

از منشی محمد فضل حسین

چاپ : دہلی - مطبع ہندوستان (س - ن)

روضۃ القیومیہ

از خواجہ کمال الدین شیخ محمد احسان معصومی مخدومی ، در احوال
مجدد الف ثانی و اخلاف وی ، در چہار رکن :

رکن اول : در احوال امام ربانی مجدد الف ثانی

رکن دوم : در احوال خواجہ محمد معصوم

رکن سوم : در احوال خواجہ محمد نقشبند

رکن چہارم : در احوال احمد محمد زبیر و فرزندان و حنفی او

۲۹۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - تہ والی کی فومی دکن (س - ن)

زبدۃ المقامات : برکات الاحمدیہ القیومیہ

از محمد ہاشم دہلوی مجددی (م ۱۵۱۰) خلیفۃ شیخ احمد سرہندی
مجدد الف ثانی ، در ذکر و مناقب خواجہ محمد بابی باقیہ اللہ و شیخ احمد سرہندی
و خلفاء و اولاد سرہندی ، بہ سال ۱۵۱۰ - ۷۳ نگاشتنہ شدہ :

ہر خامہ ہنازم کہ اشارات نوشت
 ز آغاز و توسط و نہایات نوشت
 بنوشت کتاب را و تاریخ کتاب
 ہر دل ہر زبدا المقامات نوشت

۱۰۳۷ھ

چاپ : کانپور - مطبع نولکشور (۱۳۰۷ھ)
 استانبول - مکتبہ اشیق (۱۳۹۷ھ)

۳۔ تذکرہ معددیہ باقیہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (مر۔ ۵)

☆ سفینۃ الاولیاء

از دارا شکوہ (۱۰۶۹ھ) فرزند شاہجہان ، در ذکر صوفیاء ، بر حسب
 طریقہ ہا ، قادریان ، نقشبندیان ، چشتیان ، کبرویان و - پروردیال وغیرہ - در

۱۰۴۹ھ بہ انجام رساندہ

چاپ : بارہا بچاپ رسیدہ ، بہ تصحیح و پیرنگار آوی سید محمد رضا حلالی
 نائینی ، تہران

۳۱۔ ترجمہ

محمد علی لطفی

چاپ : کراچی - نفیس اکادمی (۱۳۷۹ھ)

۳۲۔ ترجمہ دیگر

از مولانا محمد وارث کامل

چاپ : لاہور - مدنی کتب خانہ (۱۳۸۲ھ)

۳۳۔ ترجمہ دیگر

از پیر غلام دستگیر نامی

چاپ : لاہور - سٹار بکڈھو (۱۳۸۰ھ)

☆ سکینۃ الاولیاء

از دارا شکوہ نگارندہ "سفینۃ الاولیاء"، در سرگذشت و مناقب حضرت
میان میر لاہوری (۱۰۴۷) و مریدانش، میان سالهای ۱۰۵۲ و ۱۰۵۸ھ نگاشته
شده

چاپ : به کوشش سید محمد رضا جلالی نائینی با همکاری دکتر قاراچند
تہران (م ۱۳۴۴ھ، ش)

۳۴- ترجمہ

از مقبول بیگ بدخشانی

در آغاز سرگذشت مختصر دارا شکوہ افزوده شده است۔

چاپ : لاہور - Packages (۱۳۹۱ھ)

☆ سوانح عمری مولوی عبداللہ غزنوی

از عبدالجبار غزنوی (م ۱۳۳۱ھ)، در سرگزشت و کرامات محمد اعظم بن
محمد، معروف بہ شیخ عبداللہ غزنوی ثم امرتسری
۳۵- ترجمہ

از صوفی احمد الدین حنیف

چاپ : منڈی بہاء الدین - محمدی اکیڈمی (۱۴۰۱ھ)

☆ سیر الاولیاء

از سید محمد (م ۵۷۷ھ) فرزند مبارک علوی کرمانی معروف بہ میر خورد،
در سرگذشت و سخنان صوفیان چشت، در ده باب :
باب اول : احوال مشایخ چشتیہ (حضرت محمد صلی اللہ علیہ و سلم تا نظام
الدین اولیاء)

باب دوم : احوال خلفای معین الدین معجزی و قطب الدین بختیار کاکی و
فرید الدین گنج شکر

باب سوم : احوال مریدان فرید الدین گنج شکر ، خویشاوندان نظام الدین اولیاء و سادات خانوادہ خود مؤلف

باب چہارم : احوال خلفای نظام الدین اولیاء

باب پنجم : احوال بعضی باران اعلا کہ بشرف ارادت و قربت سلطان المشایخ نظام الدین مخصوص و مشرف ہونہ اند

باب ششم : قرائض مرشد و مرید

باب ہفتم : ادعیہ حضرت فرید الدین و حضرت نظام الدین اولیاء

باب ہشتم : عشق حقیقی و مشاہدہ حق

باب نهم : سماع و وجد و رقص

باب دہم : سخاوت و نمہ های حضرت نظام الدین اولیاء

چاپ : دہلی - مطبع محب ہند (۱۳۰۲ھ)

اسلام آباد - مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان (۱۳۹۸ھ)

۳۶- ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۳۲ھ)

☆ سیر الاقطاب

ار اللہ دیا فرزند شیخ عبد الرحمن چشتی عثمانی ، در روزگار شاہجہان می زیستہ ، میان سالہای ۱۰۳۶ھ و ۱۰۴۶ھ این تذکرہ را نگاشتہ ، در ذکر بیست و ہفت نفر از سلسلہ چشتیہ صابریہ

چاپ : لکھنؤ (۱۳۳۱ھ)

۳۷- تذکرہ خاصان خدا

ترجمہ و تلخیص از مصطفیٰ بیگم حیدر آبادی خواہر محمد مظهر اللہ خان حیدرآبادی ، پیش گفتار بہ قلم محمد حامد خان الہندی است

مترجم در دیباچہ خود نام متنی اصلی را نیاوردہ اما نوشتہ است: "این کتاب

ترجمہ و تخریص است از تذکرہ ای مستند کہ در روزگار شاہجہان نگاشته شدہ،
چاپ : حیدر آباد - مطبع اعظم (م-ن)
لاہور - الکتاب (۱۳۹۷ھ)

۳۸- ترجمہ

از محمد علی جویا

چاپ : لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۰۵ھ)

۳۹- ترجمہ دیگر

از محمد معین الدین دردائی

چاپ : کراچی - نفیس اکادمی (۱۳۸۲ھ)

☆ سیر العارفین

از حامد بن فضل اللہ، معروف بہ درویش جالی یا شیخ جالی کنیوہ دہاوی
(م ۹۴۲ھ)، در زمان نصیر الدین ہمایون ہادشاہ (۹۳۷ھ - ۹۴۲ھ)، در
سرگذشت و کرامات مشایخ چشت از خواجہ معین الدین چشتی تا شیخ سہاء الدین
کہ مرشد جالی بودہ، جمعاً سرگذشت سیزدہ تن از مشایخ است، بعضی از ایشان را
جالی دیدہ و از محضر ایشان کسب فیض کردہ، در بیست بخش (فصل)

چاپ : دہلی - مطبع رضوی (۱۳۱۱ھ)

۴۰- ترجمہ

از شیخ غلام احمد (م ۱۳۶۲ھ) فرزند غلام محمد سنبھلی

چاپ : مراد آباد - شمس المطابع و عرش المطابع (۱۳۱۹ھ)

۴۱- ترجمہ جدید

از پرفسور محمد ایوب قادری، بہ سال ۱۲۹۷ھ ترجمہ شدہ، چون دم
تاریخی "سیر العارفین مرجم" است، بامقصد خوبی جالب و مفید بہ قلم ہر
حسام الدین راشدی کہ متضمن ترح آثار و احوال جالی است
چاپ : لاہور - مرکزی اردو ہورد (۱۲۹۶ھ)

طبقات نوریہ در احوال نور بخشیه

از صوفی محمد فرزند ملا محمد، بیک واسطہ مرید میر شمس الدین محمد عراقی
ت شکر، در سرگذشت سید محمد نور بخش و اولاد و خلفای وی، در زندگی
میر شمس الدین محمد عراقی ابن تذکرہ ترتیب داده شدہ

چاپ : با ترجمہ اردو متن ہم بچاپ رسیدہ

۴۲- ترجمہ

از محمد سلیمان کیلانی

چاپ : لاہور - مکتبہ قدوسیہ (۱۳۸۸ھ)

☆ غزالی نامہ

از حلال ہمانی، در شرح حال و آثار و افکار و عقاید امام ابو حامد عراقی

(م ۵۵۰۵)

چاپ : تہران - کتابفروشی فروغی (بار دوم : ۳۴۲ ش.ھ)

۴۳- ترجمہ

از رئیس احمد جعفری

چاپ : لاہور - شیخ علام علی و پسران (۱۳۸۰ھ)

☆ فرحت الناظرین

از محمد اسلم انصاری فرزند محمد حفصہ پسروری، ش ۱۸۴۰ھ - ۱۳۵۵ھ

یک مقدمہ و سہ مقالہ و یک خاتمہ :

مقدمہ در بیان نخستین چیری کہ حالت خلعت پوشیدہ و احوال حال

و مہنی الجان و ریاست ابلیس

مقالہ اول : در بیان اشیاء عربیہ السلام و عرواات سرور اسلام و خلافت حاتم

و آئمہ ہدی

مقالہ دوم : در ذکر احوال سلاطین ہند از بدو ریاست ہند تا سلطان

صاحب قران گورکان

۱۴۰۰ سوم : در دُر احوال صاحب قرآن تا خلیفه الزمان (شاه عالم ثانی)
خاتمه در دُر احوال مشایخ کرام و علمای عظام و خاندان وزیر اعظم
خلیفه زمان

[خاتمه، بسته نشده چون در هیچ یک از نسخه‌های خطی وجود ندارد]
- در خاتمه وقایع عهد عالمگیر شرح حال یک صد و سیزده نفر نوشته
شده (۳۶ تن از مشایخ، ۲۲ تن از علماء و ۴۷ تن از سرایندگان فارسی)
متر کامل هنوز چاپ نشده اما احوال مشاهیر مذکور به کوششی مولوی
دکتر محمد شفیع چاپ شده

[ک : مقلات محمد شفیع، جلد چهارم، ص ۱۵۰-۲۰۹] لاهور - مجلس ترقی
ادب (۱۳۸۲ هـ)

۴۴- ترجمه

از محمد ایوب قادری، ترجمه بخشی که حاوی شرح احوال مشاهیر است
چاپ : کراچی - آل پاکستان ایجوکیشنل کنفرنس (۱۳۹۲ هـ)

☆ قوس زندگی حسین بن منصور حلاج

از اوئی ماسینیون، در سرگذشت و عقاید حسین (م ۳۰۹ هـ) بن منصور
حلاج و احوال سیاسی و اقتصادی روزگار او

- دکتر عبدالغفور روان فرهادی (افغانی) آن را از فرانسه به فارسی در
آورده

چاپ : تهران - بنیاد فرهنگ ایران

۴۵- ترجمه

از دکتر صابر آفاق

در مقدمه از فلسفه وجودی گفتگو شده

چاپ : لاهور - المعارف (۱۳۹۴ هـ)

کرامات شاہ لطیف بری

از سید سلام حسن شاہ بخاری، در ہفت حاروی و دہ از شاہ عبداللطیف بری،
 رده در ۱۰۲۶ھ، مدفن وی نزدیک اسلام آباد در روسای نور پور شاہان است
 نسخہ خطی : مملو کتہ سید محمد قاسم شاہ راجوروی صاحب مسجد نور پور

شاہان

اعزاز : احمدیہ - سی گوید ہندو حامدان مصطفوی و رده دودن

مرنضوی

۴۶- ترجمہ

از سید محمد قاسم شاہ راجوروی

نسخہ خطی : مملو کتہ مترجم، راولپندی

کرامت نامہ : درامت نامہ شاہ دولہ دریائی

از شیخ امان اللہ کہ ہندو ہودہ و بہ دست شاہ دولہ دریائی (گجراتی) گجستان
 سہروردی (م ۸۷۰ھ) در حلقہ اسلام آمدہ، و بہ سال ۳۲۰ھ، ابن ہریرا
 در بیان کرامات و احوال شاہ دولہ گجراتی نوشتہ است۔

نسخہ های خطی : متعلق بہ ایم۔ ایس۔ نسیم، گجرات

کتاب خانہ پرفسور احمد حسین قریشی، گجرات

کتاب خانہ نوشاہیہ - ساہن پال

۴۷- ترجمہ

از پیر نجف شاہ فرزند بیون شاہ (ر اولاد شاہ دولہ دریائی گجراتی)۔ بہ سال

۱۲۱۶ھ ترجمہ کردہ

نسخہ های خطی : کتب خانہ ایم۔ ایس۔ نسیم، گجرات

کتاب خانہ پرفسور احمد حسین قریشی، گجرات

اعزاز : اب مین اس کرامت نامہ کو بردن اردو ترجمہ کیا ہے

۴۸- ترجمہ دیگر

از نسیم چوہدری مؤلف "تذکرہ شاہ دولہ"۔ این ترجمہ در ضمیمہ

تذکره مذکور (ص ۱۹۳ تا ۲۴۸ مندوج است)

چاپ : لاهور - منده ساگر اکادمی (۱۳۹۰ هـ)

☆ کشف الاسرار

رساله ای در سرگذشت علی بن عثمان عجوبری (م پس از ۵۴۸۰ هـ)، روایت است که این اثر از علی بن عثمان است اما به شهادت متن این نسبت درست نیست

چاپ : لاهور - مطبع محمدی

۴۹ - بحر الاسرار

از منشی نور احمد

چاپ : لاهور - الله والی کی قومی دکان (س-ن)

۵۰ - فقر نامه

از شمس الهند ایزدی

چاپ : لاهور - شیخ الهی بخش و محمد جلال الدین تاجران کتب

(۱۳۴۶ هـ)

☆ کشف المحجوب

در بخش تصوف گذشت

☆ گلزار ابرار

از محمد غوثی شطاری، در ذکر ۵۷۷ تن از صوفیان هند، میان سالهای ۱۰۲۰ هـ

و ۱۰۲۲ هـ نگاشته شده، در چهار چمن :

چمن اول : در احوال عالمان دین و بزرگان قرن هفتم هجری

چمن دوم : در احوال درویشان و سالکان طریقت و عالمان ذی وقار که در قرن هشتم زندگانی می کنند

حصہ سوم : در احوال و رشتان قرن نهم ہجری
 حصہ چہارم : در رشتان قرن دہم ہجری
 متن "گلزار ابرار" هنوز بچاپ نہ رسیدہ است

۵۱- اذکار الابرار

از فضل احمد حیوری ، در ۱۳۲۶ھ (= اذکار الابرار) نگاشتنہ شدہ
 چاپ : آگرہ - مطبع مفید عام (۱۳۲۶ھ)
 لاہور - المعارف (۱۳۹۵ھ)

☆ گلزار جمالیہ

از سید عمر ، در ۱۳۳۹ھ (م ۱۳۳۹) زہد عربی ، مولوی محمد عمر
 سوکری (م ۱۳۴۱ھ) در اندر سی ترجمہ نمودہ، در احوال و مناقب مولانا محمد جمال
 ملتانی (م ۱۳۳۶ھ) کہ سہ روز بعد از وفات وی این رسالہ بہ رشتہ تحریر درآمدہ
 چاپ : با ترجمہ اردو ، متن فارسی ہمہ چاپ شدہ

۵۲- ترجمہ

از قاضی برخوردار ملتانی (م ۱۳۵۱ھ)
 چاپ : چک شماره ۱۱۴ - مکتبہ جمال (س-ن)

☆ گل فردوسی (منظوم)

از شاہ امین احمد فردوسی متبحر بہ شہادت - ۱۳۲۱ھ - نورالد شاہ
 امیر الدین فردوسی بہاری، در ۱۳۹۱ھ در بحر زمل سرودہ شدہ، در شرح احوال
 مشایخ فردوسیہ

۵۳- ترجمہ

از سید قسیم الدین فردوسی
 [محمد معین الدین دردانی - تاریخ سلسلہ فردوسیہ ، ص ۴۴۶]

☆ لطایف سیریہ

از محمد جیون ، در سوانح خواجہ محکم الدین میرانی

۵۴- مصباح لورالی

از محمد باقر و محمد اعظم

چاپ : لاهور - ابو سعید محمد الدین (۱۳۳۱ هـ)

☆ مجالس المومنین

از قاضی نور الله شوستری (۱۰۱۹ هـ) بن شریف الدین حسینی مرعشی ،
سرگذشت ناموران شیعه، از دانش مندان و پیران طریقت و غیر آنان است، در یک
فائده و دوازده مجلس، در ۸۲۹۵ بدان آغاز کرده و تا ۱۰۱۰ هـ پایان رسانده ،
فائده در تعریف شیعه

مجلس اول : اماکن مختص باممّه شیعه

مجلس دوم : طوایف شیعی

مجلس سوم : بزرگان شیعه از صحابه

مجلس چهارم : بزرگان از تابعین

مجلس پنجم : بزرگان متکلمان و مفسران و محدثان و فقیهان و قراء و لغویین

مجلس ششم : صوفیان

مجلس هفتم : حکیمان

مجلس هشتم : پادشاهان

مجلس نهم : امیران

مجلس دهم : وزیران و کاتبان

مجلس یازدهم : سرایندگان عرب

مجلس دوازدهم : سرایندگان فارس

چاپ : چند بار ، به تصحیح سید احمد عبد منافی ، تهران - کتابفروشی

اسلامیه (۱۳۷۵ هـ)

۵۵- مواقف المومنین

از سید محمد بشیر

چاپ : الہ آباد - مطبع شمسی (۱۳۴۲ھ)

۵۶- ترجمہ دیگر

چاپ : آگرہ (۱۳۳۳ھ)

[فاموس - جلد اول ، شماره ۹۷۷۴]

☆ مناقب الاصفیاء

رشدہ شہید محمد فریدی ، در احوال و زندگی نامہ ، شایخ فردوسیہ خصوصاً در

ذکر شاہ شرف الدین یحیی منیری

۵۷- تذکرہ مصابیح رشاد

رشدہ شاہ و صاحب محمد یونس ، در بیان احوال نگارندہ متن اصلی بیان

شدہ

چاپ : ممبئی پورہ ، پتنہ - دارالرشاد (۱۳۸۴ھ)

☆ مناقب العارفین

از شمس الدین احمد فرزند جی سلور مووی ، مشہور بہ لاری (۱۵۷۴ھ)

در احوال موای جلال الدین رومی و فریدون و حبیب الدین وی و مشایخ

طریقہ موای بہ مسیوب بہ مولوی است ، در مقدمہ و دو فصل

چاپ : آگرہ - مطبع ستارہ ہند (۱۳۱۵ھ)

۵۸- مصابیح و حوائی محسن ربیع (جلد اول حاوی ۱۰۰ اصل ۱ - انفرہ -

چاپ خانہ انجمن ترک (۱۳۷۹ھ)

۵۸- مقامات مولانا روم

از حافظ احمد علی خان رامپوری

چاپ : رامپور - مطبع احمدی (۱۳۱۹ھ)

☆ مناقب المحبوبین

از حاجی عجم مدین ملتانی (م ۱۲۸۷ھ) حلیفہ - واقعہ محمد سلیمان تونسوی ،

بہ سال ۱۲۷۸ھ بالیہ شدہ در زندگیا نامہ بزرگان سلسلہ چشتیہ نظامیہ اما

مقصود اصلی از تالیف ذکر خواجہ نور محمد مہاروی و خواجہ محمد سلیمان تونسوی است، در چہار حصہ :

حصہ اول: در ذکر آن حضرت (پیامبر) صلی اللہ علیہ وسلم تا خواجہ عثمان ہارونی

حصہ دوم: در ذکر خواجہ معین الدین چشتی تا مولانا فخر الدین دہلوی

حصہ سوم: در ذکر خواجہ نور محمد مہاروی

حصہ چہارم: در ذکر خواجہ محمد سلیمان تونسوی

چاپ: لاہور - مطبع دین محمدی (۱۳۱۲ھ)

۵۹۔ ترجمہ و تلخیص

از افتخار احمد چشتی

مترجم از طرف خود تذکرہ جانشینان محمد سلیمان تونسوی را
افزودہ است

چاپ: لاہور - المعارف (۱۳۹۷ھ)

منائب حافظیہ

از محمد ہادی علی خان، در احوال و کرامات و سخنان حافظ شاہ محمد علی
حیر آبادی (م ۱۲۹۶ھ) کہ خلیفہ شاہ محمد سلیمان تونسوی بودہ

چاپ: کانپور - مطبع احمدی (م ۱۳۰۵ھ)

۶۰۔ مشاہدہ حافظی

از منشی نذر محمد

چاپ: لکھنؤ - مطبع نظامی (۱۳۵۴ھ)

☆ منائب رزاقیہ

از ملا نظام الدین محمد سہالوی (م ۱۱۶۱ھ) فرزند ملا قطب الدین، در عہد
عالمکبر می زیستہ، و نصاب علوم دینیہ موسوم بہ درس نظامی را مرتب می نمودہ،
این کتاب را در زندگینامہ مرشد خود شاہ عبدالرزاق ہاتسوی (م ۱۱۳۶ھ) نوشتہ

چاپ: لکھنؤ - شاہی پریس (دوم: ۱۳۳۹ھ)

۹۱۔ ترجمہ

موجود است اما بہ دست نیامدہ

۹۱۔ مناقب غوثیہ

از شیخ محمد صادق شہابی ، در اوائل قرن یازدہم ہجری ، در مناقب
 شیخ عبدالقادر جیلانی معروف بہ غوث اعظم (م ۸۵۶۱ھ) ، بہ حکم مرشد خود
 عبدالقادر بن عبدالجلیل حسینی در احمد آباد نوشتہ ، در یک مقدمہ و نود و
 یک منقبت

چاپ : بمبئی

۹۲۔ ریاض غوثیہ (منظوم)

از غوثی دکنی (م ۱۲۲۷ھ) ، در ۱۱۶۹ھ سرودہ شدہ و در آن آمدہ است

باغ یو باغان کون سارے باغ ہے

اس کی تاریخ ”عندلیب باغ“ ہے

۱۱۶۹ھ

در بازدہ چمن و ہر چمن در بازدہ گلستہ

نسخہ های خطی :

انجمن جلد اول ، دو نسخہ

سالار جنگ ، شمارہ ۹۹

۹۳۔ گلستہ کرامت

از مفتی غلام سرور لاہوری (م ۱۳۰۷ھ) کہ در ۱۲۷۷ھ در لاہور آورده است

چاپ : لاہور - منشی گلاب سنگھ (۱۳۲۴ھ)

۹۴۔ معامد قطبیہ

از عبدالسبعان

چاپ : لکھنؤ - مطبع نامی (۱۳۲۵ھ)

☆ مناقب موسوی

ز شاہ جمال اللہ فرزند شاہ جون، در زندگینامہ شیخ موسیٰ آہنگر لاہوری
سہروردی (م ۱۰۶۲ھ) خلیفہ شیخ عبدالجلیل چوہر بندی، مؤلف کتاب از
اخلاف شیخ موسیٰ ہودہ

۶۵۔ ترجمہ

از محمد علی

چاپ : لاہور - دارالعلوم احسن حزب الاحناف (۱۳۸۱ھ)

☆ مونس الارواح

از جهان آرا بیگم (م ۱۰۹۲ھ) دختر شاہجہان ہادشاہ، و خواہر کوچک
شاہزادہ داراشکوہ، در احوال خواجہ معین الدین چشتی و بعضی از خلفای
ایشان، این تذکرہ با استفادہ از "سفنۃ الاولیاء" بتاریخ ۲۷ رمضان ۱۰۴۹ھ
باتمام رسیدہ

سجہ ۵۱ خطی آن در کتاب خانہ ہای معروف موجود است

۶۶۔ الیس الاشباح

از ابو سراج

چاپ : لکھنؤ - مطبع قاسمی (۱۳۱۵ھ)

۶۷۔ ترجمہ دیگر

از ظہیر احمد ظہیری

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۲۶ھ)

۶۸۔ ترجمہ دیگر

از ضیاء الدین ہرنی

بخشی از کتاب مترجم است بہ نام "جہان آرا بیگم" در شرح حال مؤلف

چاپ : کراچی - تعلیمی مرکز (بار دوم : ۱۳۷۵ھ)

۷۲- ترجمہ دیگر

از دکتر غلام مصطفیٰ خان

چاپ : ہا متن اصلی ، کراچی (۱۳۸۸ھ)

۷۳- ترجمہ جدید

از محمد سعد سراجی

نسخہ خطی : کتاب خانہ سراجیہ - موسیٰ زئی شریف - دیرہ اسماعیل خان

دستور زبان

☆ دریای لطافت

از سید انشاء اللہ خان انشا (م ۱۲۳۳ھ) با همکاری مرزا محمد احسن قتیل
(م ۱۲۳۲ھ) ، در دو حصہ :

حصہ اول : در بیان صرف و نحو اردو کہ بہ قلم سید انشا است

حصہ دوم : در بیان منطق و عروض و قافیہ و معانی بہ قلم مرزا محمد
احسن قتیل

در سال ۱۲۲۳ھ با تمام رسیدہ

چاپ : مرشد آباد - مطبع آفتاب عالمتاب (۱۲۶۶ھ)

اورنگ آباد - انجمن ترقی اردو (۱۳۳۴ھ) درین نسخہ ابواب متعلق بہ
منطق و عروض حذف شدہ است

۱- ترجمہ

از برج موهن دتاتریہ کیفی

ابواب متعلق بہ منطق و عروض حذف شدہ ، در متن بہ مناسبت نام
”دریای لطافت“ کتاب بہ ”جزیرہ ہا“ و ”شہر ہا“ تقسیم شدہ اما مترجم
آنها را بہ الفاظ باب و فصل تبدیل کردہ است

چاپ : اورنگ آباد - انجمن ترقی اردو (۱۳۵۴ھ)

☆ عالم الصیغه

از مفتی عنایت احمد کاکوروی (م ۱۲۷۹ هـ) ، در صرف زبان عربی ، در مقدمه و چهار باب و خاتمه :

باب اول : در بیان صیغه ها

باب دوم : در بیان ابواب

باب سوم : در بیان مهموز و معتل و مضاعف

باب چهارم : در افادات نافعہ

چاپ : بارها ، کراچی و دہلی وغیرہ

۲- امین الصیغه

از ابو عبیدہ

چاپ : بنارس - امین بک دہو (س - ن)

۳- ترجمہ دیگر

از محمد رفیع عثمانی فرزند مفتی محمد شفیع ، استاد دارالعلوم کراچی ، در آغاز احوال مصنف و نیز مقدمہ ای افزوده شدہ کہ مشتمل بر بحث از تدوین علم صرف است ، مرجم توضیحات و حواشی ہم اضافہ کردہ است

چاپ : کراچی - دارالعلوم (س - ن)

☆ میزان الصرف

در متن از نگارندہ نام بردہ نشدہ است ، گفتہ می شود کہ اثر از صفی بن نصیر یا سراج الدین اودہی است ، ہا عنوان های "فصل"

چاپ : بارہا عجبای رسیدہ ، کراچی و لاہور و لکھنؤ

۴- عزیز المبتدی

چاپ : کراچی - محمد سعید قاجر کتب

☆ نحو میر

از سید شریف جرجانی (م ۸۱۶ هـ) ، در تعریف کلمہ و کلام ، اسم ، مبنی

و معرب ، معرفه و نكرة ، اقسام اعراب و عوامل نحو ، در چند باب و هر باب در چند فصل تقسیم شده . کتاب درسی است در مدارس عربیه شبه قاره پاک و هند

چاپ : بارها بچاپ رسیده . کراچی و لاهور و لکهنؤ

۵- پدر منیر

ترجمه و شرح نحو میر

چاپ : کراچی - محمد سعید تاجر کتب (س - ن)

۶- هزیز النعاه

برحمه دیکر "نحو میر" است

چاپ : کراچی - محمد سعید تاجر کتب

نامہ نگاری

۱. انشای ابوالفضل : مکاتبات علامی

۲. انشای خلیفہ : جامع المواعین

از خلیفہ شاہ محمد قنوجی . بہ سال ۸۷۰ . ۱۰۵۱ (= مجموعۃ فضائل) تالیف شدہ ۱۵۰۰ء خواجہ
دوستان) دہہ ہا و منشآت است کہ نوشتہ، در یک مقدمہ و چہار فصل و خاتمہ:

فصل اول : مکتوبات (نامہ های واقعی) کہ برای دوستان نوشتہ شدہ

فصل دوم : رقعات

فصل سوم : مراسلات، در دو قسم : تہنیت آمیز، تہنیت امیر

فصل چہارم : در آداب و القاب

خاتمہ : در چندین قوانین وغیرہ

چاپ : چند بار ، لکھنؤ

۱۔ ترجمہ

از قمر الدین خان

چاپ : الہ آباد - مطبع سرکاری (۱۲۷۷ھ)

☆ انشای صفدری

از مفتی غلام سرور لاہوری (م ۱۳۰۷ھ)، بہ سال ۱۲۸۷ھ، لکھنؤ،

قطعہ تاریخ اختتام اینگونہ است :

صفدری انشا، یہ کیا انشا ہے واہ

جس سے ہے اہل جہان کو رہبری

سرور لکھ اس کا سال اختتام
نحفہ محبوب انشاء صفدری

برای فرزندان خود غلام صفدر و غلام حیدر نوشته بود ، در چهار باب :

باب اول : بہ جانب اعلیٰ

باب دوم : بہ جانب اوسط

باب سوم : بہ جانب ادنیٰ

باب چہرہم : در متفرقات

با ترجمہ، متن اصلی ہم بچاپ رسیدہ

۲۔ ترجمہ

از غلام صفدر فرزند مفتی غلام سرور لاہوری

چاپ : بہ متن اصلی ، لاہور ۔ ملک سراج الدین تاجر کتب

انشای ہر کرن

از مشی ہر کرن فرزند متہرا داس کنبوہ ملتانی، ہمیش اعتبار خان جہانگیری

مشی بردہ ، میان سالہای ۱۰۳۱ھ و ۱۰۳۲ھ ، این کتاب را در ہفت باب
تألیف کردہ :

بب اول : نامہ ۵ ، کہ سلاطین بہ سلاطین بنویسند

باب دوم : در اصدار فرامین

باب سوم : در شرح پروا نجات

بب چہارم : در نوشتن عرایض

۵۔ پنجم : در مکتوبات کہ ابتدای روزگار بہ یکدیگر نویسند

بب ششم : در نوشتن خط و قبالہ شرعی

باب ہفتم : در نوشتن دستک و سرنامہ

چاپ : بارہا ، با ترجمہ انگلیسی ، کلکتہ (۱۸۹۸ء)

۳۔ ترجمہ

از عبدالرحیم گورکھپوری

نسخہ حبی : مہر سب مخطوطات اردو ، جلد ۱ اوریشنل پبلیک لائبریری
ہانکی پور ، پتہ ، جلد اول ، ص ۱۷

☆ پنج آہنگ

از سررا اسد الله خان شالاب (م ۱۲۸۷ هـ) ، س. اینه فارسی و اردو ، س. ر.
شری او است ، در ایچ بخش (آهنگ) به ق. از زیر :

آهنگ اول : در آداب و القابات

آمیزش دوم : در مصیبت‌های و مضار لعب و رسی

آهنگ سوم : در انتخاب دیوان غالب

آمده چهارم : در تعریضات و تحریرات معلوم

آهنگ پنجم : در مکتوب فارسی

چاپ : دہلی - مطبع سلفانی (۱۹۶۵ء) دہلی - مطبع دارالکتاب - ۱۹۶۱ء

با تصحیح و ترمیم سید وزیر الحسن عابدی ، لاہور - شمس پبلشرز اس
(۵۱۳۸۹)

۴ = ترجمہ (آہنگ پنجم)

از محمد عمر مهاجر

چاپ : کراچی - کتاب خانہ ادارۃ پادگار عوام (۱۹۷۳ء)

۵- قند مکرر

از اکبر علی خان، ترجمه ای است از مکانیم (فارسی) است

چاپ : علی گڑھ - انجمن ترقی اردو، ۱۳۸۹ھ (۱۹۶۹ء)

☆ جامع القوانين : انشای عظیمہ

☆ دستور الصبيان

ار مشی نو نده رای، در روزگار عالمگیر (۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ هـ) می زیست.

مستور انشا برای کودکان و مبتدیان نگاشته است ، نمونه نامه های است

موزش نامه نگاری، در سه فصل :

اصل اول : بہ جانب اعلیٰ مانند بہ خدمت امتداد، حاکم، آقا، پدر و مادر

اصل دوم : بہ طرف ادنیٰ مانند فرزند، شاگرد، برادر خورد

اصل سوم : بہ جانب همسران مساوی مانند دوستان و همکاران

چاپ : بارہا، در لکھنؤ و کانپور و لاہور

۶۔ ترجمہ "منتخبات دستورالصبيان

از قمر الدین خان

چاپ : الہ آباد - مطبع سرکاری (۱۲۷۶ھ)

رقعات ابو الفضل : مکاتبات علامی

رقعات عالمگیری : کلمات طیبات

ز اورنگ زیب عالمگیر (م ۱۱۸۸ھ)، بہ فرزندان و کسان خود، گردآورندہ

س از خطبہ معمولہ، الفابی را کہ در سرآغاز نامہ ہا آمدہ است توضیح دادہ مانند

"برادر نامہربان" کہ عبارت است از شاہزادہ دارا شکوہ

چاپ : کانپور - مطبع منشی نولکشور (بار چہارم : ۱۲۹۳ھ)، با تنظیم

و تصحیح شیخ عطا اللہ، در مجلہ البصیر (چنیوت)، شاہۃ مخصوص بہ عالمگیر

(۱۳۸۲ھ)

نسخہ کامل تر "رقعات عالمگیر" با تنظیم و تصحیح پرفسور سید نجیب

شرف ندوی، از طرف دارالمصنفین (شبلی اکادمی)، اعظم گڑھ بچاپ رسیدہ است

۷۔ منتخبات رقعات عالمگیری

از قمر الدین خان

چاپ : باہتن اصلی، الہ آباد - مطبع سرکاری (۱۲۷۸ھ)

۸۔ اورنگ زیب - خطوط کے آئینے میں

از شمس بریلوی، ترجمہ نسخہ نجیب اشرف ندوی است

چاپ : کراچی - مدینہ پبلشنگ کمپنی (۱۳۹۰ھ)

۴۸. رقعات قطب الملک

از سید عبدالله خان المنقب به قطب الملک (م ۱۱۳۵ هـ)، در عهد فرخ سیر (۱۱۲۴ - ۱۱۳۱ هـ) وزیر اعظم بوده.

۹- ترجمه

از دکتر سید صفدر حسین

چاپ : لاهور - مطبوعات سنگ میل

کلمات، طبیات : رقعات عالمگیری

۵۹. مکاتبات علامی : رقعات ابوالفضل : انشای ابوالفضل

ار ابوالفضل علامی (م ۱۰۱۱ هـ) بن ملا مبارک ناگوری، در سه دفتر :

دفتر اول : در نامه ها و ارامین که از زبان اکبر پادشاه به بزرگان دنیا نوشته شده

دفتر دوم : نامه ها که خود به بزرگان جهان نوشته است

دفتر سوم : منشآت اواز بیاض ها و ماده تاریخها و غیره که پس از مرگ

ابوالفضل، خواهرزاده وی به سال ۱۰۱۵ هـ، آن را گرد

آورده است

۱۰- ترجمه

از قمر الدین خان اکبرآبادی

چاپ : الد آباد (۱۲۷۷ هـ)

۱۱- ترجمه دفتر دوم

از محمد فاروق

چاپ : لاهور - حاجی فرمان علی و پسران (م - ن)

۱۲- کشف الابهام

ترجمه دفتر اول است، از شیخ وجاهت حسین عندلیب شادانی، در پایان

حل لغات هم آمده است

چاپ : لاہور - شیخ مبارک علی و ہسران (س - ن)

۱۳۔ ترجمہ "دلترا اول و سوم"

از نسیم امروہوی

چاپ : لاہور - شیخ جان محمد اللہ بخش تاجران کتب

بلاغت و عروض

۴. حقائق البلاغت

ر شمس الدین میر دهلوی (م ۱۱۸۳ هـ) سراینده "در مکنون" و "واله و سائنات" به سال ۱۱۶۸ هـ، در پنج حدیقه (باب) و خاتمه :

حدیقه اول : علم بیان

حدیقه دوم : علم بدیع

حدیقه سوم : علم عروض

حدیقه چهارم : قافیه

حدیقه پنجم : معما

خاتمه در سرقات شعریه

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۰۴ هـ)

۱- ترجمه "حقائق البلاغه"

از امام بخش صهبائی (م ۱۲۷۳ هـ) به سال ۱۲۷۸ هـ اردو در آورده ،

برای مثال ها نیز بحای ابیات فارسی و عربی ابیات اردو آورده

چاپ : بامتن اصلی، کانپور - مطبع نولکشور (۱۳۰۵ هـ)

۲- ترجمه "سهل حقائق البلاغه"

از خدیجه شجاعت علی ، ترجمه صهبائی به زبان ساده و سلیس و با

تجدید نظر

چاپ : لاهور (۱۳۷۳ هـ)

متن های ادبی

✱ باغ دو در

مجموعه ششم و نهم از استاد الله جل و علا (م ۱۳۸۷ هـ) ، در ۱۳۸۳ هـ
تبعاً باغ دو در (تألیف شده ، تصحیفات آن بر دو "در" است :

اولین در حاوی منظومه های زیر است :

قطعات (۴۷) ، ترکیب بند (۱) ، رهیج بند (۱) ، مثنوی هـ (۲) ،
صایدها (۷) ، عزل ها (۱۱) ، فردیات (۱۶) ، رباعی هـ (۲۰) ، و تحفه بر

مزل قدسی مشهدی

دومین در حاوی شصت نامه شریف و هفت شعر مازنی است بر لفظ محمده

چاپ : به تحقیق و تعلیق سید وزیر الحسن عابدی در "مجموعه" داس

حاور شناسی" (لاهور) ، منتشره در رب ۱۹۶۰ ، (۲ ج و اوب ۱۹۶۱ ،
بیلابدی

بار دیگر : لاهور - به نثر حسن صمدی سنال داسیس در "مجموعه حاور شناسی

دانش گاه پنجاب (۱۳۸۸ هـ)

۲- ترجمه

از سید وزیر الحسن عابدی، شصت نامه شریف که در دومین در "باغ

دو در" وارد شده

چاپ : به متن فارسی "باغ دو در" به عنوان "تحقیق نامه" باغ دو در"

صفحه ۱ - ۱۲۲

☆ پری چهر

از محمد حجازی، داستانی و افسانه ای است، دربارهٔ این حقیقت که "عش
 اش است، اگر نباشد خانه سرد و تاریک است، اما اگر بیجا افتد خانه و خانما
 را میسوزاند"

چاپ : بار اول (۱۳۰۸ هـ) ، تهران - کتابفروشی ابن سینا ، (بار سوم
 ۱۳۳۰ هـ)

۲- ترجمه

ز محمد حیات خان سیال (م ۱۴۰۰ هـ) ، پروفیسور دانشکده دولتی جهنگ
 چاپ : جهنگ

☆ جوامع الحکایات و لوامع الروایات

از سدید الدین محمد بن یحیی بن طاهر بن عثمان عوفی (در قرن هفتم در
 گذشته)، در چهار قسم :

قسم اول : در معرفت آفریدگار تعالی

قسم دوم : در بیان اخلاق حمیده

قسم سوم : در بیان اخلاق مذموم

قسم چهارم : در بیان احوال عباد و بلاد و غیره

هر قسم بیست و پنج باب دارد

چاپ : متن کامل تا کنون چاپ نشده - قسمتی از آن را پرفیسور نظام -

الدین در لندن چاپ کرده

باب اول از قسم اول به کوشش دکتر محمد معین - تهران (۱۳۳۵ هـ)،

منتخبی ازین کتاب به کوشش مرحوم ملک الشعراء بهار، تهران (۱۳۲۴ هـ ش)،

بخش مربوط به تاریخ ایران، تهران (۱۳۵۰ هـ)

۳- جامع الحکایات هندی : سیر عشرت

از شیخ محمد صالح عثمانی، حکایت های منتخب است از اولین ده باب (قسم

اول)، به سال ۱۲۴۰ هـ (= سیر عشرت) ترجمه شده

چاپ : لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۳ھ)

۴- ترجمہ و انتخاب

در شہر ای (م ۱۳۶۷ھ) فرزند محمود شہرانی، در دو جلد

چاپ : دہلی - انجمن ترقی اردو (۱۳۶۲ھ)

چهار مقالہ

۱- ترجمہ و انتخاب از علی محمد شہرانی، در دو جلد

(۱۳۵۵ھ) در مقدمہ و چہار مقالہ :

۲- ترجمہ و انتخاب از علی محمد شہرانی، در دو جلد

دارد

۳- ترجمہ و انتخاب از علی محمد شہرانی، در دو جلد

۴- ترجمہ و انتخاب از علی محمد شہرانی، در دو جلد

مقالہ چہارم : در علم طب و ہدایت طبیب

چاپ : لاہور، ماعتہ محمد فروغی، ۱۳۷۱ھ

۵- ترجمہ و تعلیق

از ابوالمجاہد

چاپ : راولپنڈی - سر برادران (س - ن)

۶- ترجمہ

از حافظ نذر احمد

در آغاز احوال مصنف و در پایان حل لغات

چاپ : لاہور (۱۳۷۴ھ)

۷- دربار ملی

داستان زندگی ملی مسلمانان شبہ ورقہ ہائے و ہر وہ زبان معاصر و

صحت از کتب درسی از شیخ محمد اکرام دہلوی دکترا و استاد

مستحب موسس رنگ لہ صرفع تاریخ نوی و سیاسی سر مشتمل بر

ز آثار نویسندگان از علی کوثر انگریزہ شیخ محمد اکرام دہلوی

نظم کنندگان، شرح حال نگارندگان و توصیف کتابها را به اردو نوشته اند.
چاپ : لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۱ھ)

۷- ترجمہ

از عبد المجید یزدانی
چاپ : لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۷ھ)
ریاض رضوان : شرح گلستان

متن از سعدی شیرازی، گزارش از مولوی ریاض علی
۸- ترجمہ

از محمد ابوالحسن فرید آبادی
چاپ : لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۰۳ھ)
سرگذشت وزیر خان لکھنوی

افسانه ای معروف، در جزء کتاب ۵۰ فارسی معروف به نصاب مندرج است
چاپ : بارها - لاہور

۹- ترجمہ

از شمس العلماء محمد یوسف جعفری، نامکاری استاد کمبریج - فلات
(D. C. Flat)
چاپ : کاکتہ - مطبع ہیست مشن (بار دوم : ۱۳۳۲ھ)

۱۰- ترجمہ دیگر

از عبد القوی فانی
در آغاز مقدمه ای از طرف مترجم و در پایان حل لغات افزوده شده
چاپ : لکھنؤ - مطبع آسی (م - ن)

☆ سفینہ دانش

از دکتر پروفیسور فیروز الدین رازی (م ۱۳۸۶ھ)، مجموعه مقالات برای
دانشجویان زبان فارسی است، در نصاب "منشی فاضل" (دانشگاه پنجاب)
مندرج بوده

چاپ : با ترجمہ اردو

۱۴- ترجمہ

از پروفیسور سید مسعود حسن رضوی ادیب

چاپ : لکھنؤ - انجمن اردو

☆ قول فیصل

ار ام م بخش صہبائی (م ۱۲۷۳ھ) بہ سال ۱۲۹۷ھ (= می کنم آغاز کلام ادب) نگاشته شدہ - در رد "تنبیہ الغافلین" تالیف سراج الدین علی خان آرزو است کہ در آن کتاب اعتراضاتی بر کلام حزین شدہ است

چاپ : در ضمن "کلیات صہبائی" جلد دوم، لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۲۹۶ھ)

۱۵- مولانا امام بخش صہبائی کے معرکے

از پروفیسور سید وزیر الحسن عابدی، پروفیسور مزبور این کار مهم را در اواخر حیات خود آغاز نموده و بہ پایان نہ رساندہ بود کہ اجل وی فرا رسید چاپ : در مجلہ نقوش (لاہور) سارہ مخصوص معرکہ ۵۱۰-۴۶۷ ص

۵۱۰-۴۶۷ ص

☆ گلستان

از شیخ سعدی شیرازی (م ۶۹۱ھ)، بہ سال ۶۵۶ھ نگاشته است .
در آن مدت کہ ما را وقت خوش بود
ز ہجرت شش صد و پنجہ و شش بود
در ہشت باب :

باب اول : در سیرت پادشاہان

باب دوم : در اخلاق درویشان

باب سوم : در فضیلت قناعت

باب چہارم : در فوائد خاموشی

باب پنجم : در عشق و جوانی

باب ششم : در ضعف و پیری

باب هفتم : در تاثیر تربیت

باب هشتم : در آداب صحبت

چاپ : بارها ، به تصحیح محمد علی فروغی ، تهران (۱۳۵۴ ه.ش)

۱۶- باغ اردو

از مر شیر علی افسوس (م ۱۲۲۴ ه) که یکی از مؤلفین دانشکده فورت
ام کلاک بوده - در سالهای ۱۲۱۴ و ۱۲۱۶ ه در اردو ترجمه شده -
در هندوستان ، ترجمه هم آمیخته با نظم است

چاپ : کلکته و دهلی و لاهور

با مقدمه کامب علی خان قایم ، لاهور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۳ ه)

۱۷- گلدهسته جنان : شرح گلستان

ترجمه و شرح از رزاق بخش

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۱۷ ه)

۱۸- کلاب ارمغان : شرح گلستان

از محمد منیر لکهنوی فرزند میان جان بکھ-وی ، در شرح گلستان ، در سال ۱۳۴۵ ه
در پابان رساله - در تبیب اینگونه است - ترجمه ، حل لغات و شرح حرارت
چاپ : کانپور - مطبع مجیدی (بار دوم : ۱۳۶۰ ه)

۱۹- گلستان امجد

از امجد حیدر آبادی در سراینده معروف حیدر آباد دکن بوده

چاپ : حیدر آباد دکن - مطبع عماد (۱۳۵۰ ه ، بار دوم : ۱۳۶۴ ه) ، در مجله

"سب رس" (کراچی) نیز در سال ۱۳۹۸ ه بچاپ رسیده

۲۰- گلدهسته سعدی

از حکیم محمد حسین علوی ، برای قطعات عنوان هائی به تناسب مضمون به زبان
اردو اضافه شده - بعضی اشعار که مستدل و رکبیک می نموده حذف شده - به
تقلید "گلستان" ترجمه آمیخته با نظم است

چاپ : لاہور - مکتبہ عقیل (۱۳۷۷ھ)

۲۱- گلستان سعدی : اردو گلستان

از محمد خلیل الرحمن خلیل مدیر اخبار "الخلیل" (بجنور) ، بعضی حکایت
ہای مبتذل را حذف کردہ

چاپ : بجنور - مطبع اخبار مدینہ (۱۳۵۰ھ)

۲۲- گلستان اردو (منظوم)

از فرید الدین آفاق دہلوی ، بہ سال ۱۲۳۳ھ در چہار ہزار بیت سرودہ
شدہ

نسخہ خطی : انجمن جلد اول ، ص ۹۹-۱۰۴

آغاز : ے احسان خاص اس خدا کے تئیں

کہ جو ے بزرگ اور بطاعت قرین

۲۳- گلستان کا آٹھواں باب در آداب صحبت

از منشی قمر الدین خان ، حسب ارشاد عامل (گورنر) ممالک غربی

چاپ : الہ آباد - مطبع دولتی (۱۲۷۶ھ)

۲۴- گلستان کی حکایات اردو میں

از شاہ حسن عطا مہدوی ، فقط ترجمہ چند حکایت است

چاپ : کراچی - مکتبہ جامعہ تعلیم ملی

۲۵- ترجمہ

از عبدالباری آسی

ترجمہ در میان سطرہا و توضیح بر کنارہ ہای صفحات آمدہ است

چاپ : حیدرآباد دکن (۱۳۵۵ھ)

۲۶- ترجمہ دیگر

از عبدالملک

چاپ : بمبئی - مطبع محمدی (۱۳۶۷ھ)

۲۷- ترجمه دیگر

از سید محمد حسین

مترجم برای دانش جوینان "حل ترکیب" را گلستان نگاشته امامیان سطرهای متن، ترجمه هم آمده است

چاپ : دهلی - مطبع یوسفی (س.ن)

۲۸- ترجمه دیگر

از شمس الحسن شمس بریلوی

به سال ۱۹۶۱ میلادی (= حاشیه کے ساتھ شرح مرغوب ہے) نگاشته شده

چاپ : کراچی (س.ن)

۲۹- ترجمه

از ناشناس

نسخه خطی : مکتوبه ۱۲۵۸ هـ، لیاب، جلد اول، ص ۳۷۷

۳۰- ترجمه دیگر

از ناشناس

نسخه خطی : بیرمن، ص ۸

آغاز : شکر ہے پاک و بزرگ خدا کی بارگاہ - - -

۳۱- ترجمه دیگر

از ناشناس

چاپ : آگرہ - مطبع مفید الخلاق (۱۲۸۷ هـ)

۳۲- ترجمه دیگر

از ناشناس

چاپ : کانپور - مطبع رزاق

۳۳- ترجمه دیگر

از ناشناس

چاپ : لکھنؤ - مطبع منشی فولکشور (ہار سی و یکم : ۱۳۰۱ھ)

۳۴ - منتخب اردو گلستان

برای : کودکان و دانش جویان، ترجمہ ای است از منتخب حکایت ہا بہ زبان سلیس و تصویر ہا، در پایان احوال سعدی شیرازی بیان شدہ

چاپ : لاہور - پسران فیروز (ہار ششم : ۱۳۶۶ھ)

۳۵ - ترجمہ دیگر

از ناشناس

نسخہ خطی : اندیا آفس - ضمیمہ ، ص ۶۰

آغاز : شکرانہ تحقیق خدا بزرگ کا کہ بندگی اوسکا سبب نزدیکی کا ہے

۳۶ - ترجمہ

از ناشناس

نسخہ خطی : کتاب خانہ جامعہ سندھ حیدرآباد

[رک : ضیا نرگس جعفری - "سندھ یونیورسٹی میں اردو مخطوطات" در مجلہ

بصائر (کراچی) جلد ششم ، شمارہ ۳-۴ ، ص ۴۹]

۳۷ - نگار راضی

از رای بہادر جانی بہاری لال متخلص بہ راضی

[رک : راہنمای کتاب (تہران) جلد ہفتم ، ص ۲۹۰]

☆ مقامات حمیدی

از قاضی حمید الدین بلخی (م ۵۵۵ھ) کہ بہ منصب قاضی القضاتی قایم
بودہ ، بہ تقلید از "مقامات بدیع الزمان ہمدانی" و "مقامات حریری" نگاشتہ، در
بیست و چہار مصلحہ - بہ سال ۵۵۱ھ بہ انجام رساندہ است

۳۸ - ترجمہ

از شادان بلگرامی ، بخشی کہ جزء ہرنامہ نصاب منشی فاضل (دانش گاہ

پنجاب) بود

چاپ : لاهور - شیخ مبارک علی (بار سوم : ۱۳۴۹ هـ)

☆ مینا بازار

از نور الدین محمد ظهوری ترشمزی (م ۱۰۲۵ هـ یا ۱۰۲۶ هـ) اما بعضی فهرست نگاران این اثر معروف را تالیف ارادت خان واضح (م ۱۰۲۸ هـ) می دانند [رب : محمد حسین آزاد - سجدان فارس]، کتاب به نثر مصبوع و مشیانه است در وصف میوه و بارجه و شیرینی و دیگر خوردنیهای سرای که نگارنده دیده است

چاپ : چند بار در مراکز علمی شبه قاره

۳۹ - ترجمه

از دکتر محمد احمد صدیقی استاد دانشگاه اله آباد - مترجم با تحقیق و تصحیح ، متن خوبی تهیه کرده و سپس به ترجمه اردو پرداخته است

چاپ : اله آباد - مطبع اسرار کریمی

☆ نثر فارسی معاصر

تربیب و تالیف از محمد حسین سوری ، مقالات و داستان های کوتاهی است از نویسندگان معاصر به این شرح :

تطور نثر فارسی در شصت سال اخیر	— ایرج افشار
شیرین کلا	— محمد حجازی
لاهور	— غلام حسین صدیقی
رستم پهلوان جهان	— سعید نفیسی
کیاب غاز	— سعید محمد علی جال زاده
میرزا سلکم خان	— محمد محیط طباطبائی
اصفهان	— محمد حجازی

ہنر ہی زیب، در دنیا ی اسلام و نفوذ آن در ہنرہای اروپا
کتاب درسی بودہ برای امتحان منشی فاضل

۴۔ ترجمہ

از محبوب الہی و پروفیسور شریف علی، در ہایان حل لغات متن آمدہ است
چاپ : لاہور - تاج بک ڈپو (۵۱۳۷۳)

داستان

☆ اسکندر نامه : سکندر نامه

☆ انوار سهیلی

از ملا کمال الدین حسین واعظ کاشفی بیہقی (م ۹۱۰ھ) ترجمہ ایست از
”کلیله و دمنہ“ی ابن المقفع و تحریریست از ”کلیله و دمنہ“ی نصرالله بهرامشاهی
با اضافات ، بنام نظام الدین احمد سهیلی چغتائی (م ۹۱۸ھ) از امیران سلطان
حسین بایقرا ، در چہارده باب :

باب اول	:	در اجتناب نمودن از استماع قول ماعی
باب دوم	:	در سزا یافتن بدکاران و شتاب عاقبت ایشان
باب سوم	:	در موافقت دوستان و فواید معاضدت ایشان
باب چهارم	:	در ملاحظہ کردن دشمنان و ایمن بودن از مکر ایشان
باب پنجم	:	در مضرت غافل بودن و از دست دادن مطلوب
باب ششم	:	در آفت تعجیل و شتاب زدگی
باب ہفتم	:	در حزم و تدبیر و بحیلہ خلاص یافتن از بلای اعداء
باب ہشتم	:	در احتراز کردن از ارباب حقد و حسد
باب نهم	:	در فضیلت عفو
باب دہم	:	در جزای اعمال
باب یازدہم	:	در زیان افزون خواہی

باب دوازدهم : در فضیلت حلم و وقار

باب سیزدهم : در اجتناب از اقوال اهل غدر و خیانت

باب چهاردهم : در عدم التفات به انقلاب زمان

چاپ : چندین بار در مراکز علمی شبه قاره و تهران چاپ شده -

لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (س.ن)

۱- ارژنگ راضی (منظوم)

از رای بهادر جانی بهاری لال متخلص به راضی

چاپ شده است

۲- بستان حکمت

از فقیر محمد خان گویا (م ۱۲۶۶ هـ) شاگرد امام بخش ناصخ که آن را در

۱۲۵۱ هـ نگاشته است

چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۰۴ هـ)

۳- حکایات بیدهای

از مرزا محمد رشید ، ترجمه و تلخیص است ، و در آغاز آن ، مطالبی در

چند صفحه درباره متن اصلی آمده است

چاپ : لاهور - کتاب منزل (۱۳۸۳ هـ)

۴- ستاره هند : ضیای حکمت

از نواب محمد علی خان ، در ۱۲۸۹ هـ (= ضیای حکمت) نگاشته شده

چاپ : میرته - مطبع گلزار محمدی (س.ن)

۵- کلیله و دمنه

از معین الدین دردائی

چاپ : لاهور - پسران فیروز

۶- مثنوی دانش افروز

از فرید الدین آفاق دهلوی (م ۱۲۵۲ هـ) با همکاری امیر بخش شهرت ، به

سال ۱۲۲۱ هـ سروده شده ، تعداد ایات بیش از پانزده هزار است - تا اکنون به زیور طبع مزین نشده

نسخه خطی : انجمن ، جلد اول ، ص ۳۴۱-۳۴۲

آغاز : الهی وه منزہ ہے تیری ذات

کہ جس سے کل کی برائی ہے حاجات

۷- ترجمہ

از منشی محمد ابراہیم بجا پوری ، در ۱۳۳۷ هـ داردو (دکنی) درآورده شده

چاپ : مدراس (۱۲۴۰ هـ)

۸- ترجمہ دیگر

۱. ناشناس ، درباره سال ترجمہ اطلاعی ہر دست نیست اما از عبارات آن معلوم می شود کہ در قرن ۱۲ هـ قی نوشتہ شدہ

نسخہ خطی : [رک : یورپ میں دکنی مخطوطات ، ص ۵۸۰]

۹- ترجمہ باب ہشتم تا یازدہم

از ناشناس

چاپ : اکبر آباد - مطبع اسد الاخبار (۱۲۶۹ هـ)

۱۰- ترجمہ دیگر

منتخبی از "انوار سہیلی" است

چاپ : لاہور (۱۲۷۷ هـ)

☆ بوستان خیال

از میر محمد بقی خیال احمد آبادی (م ۱۱۷۳ هـ) ، در ۱۱۵۵ هـ (=فرمایش

به نگارش این کتاب رشیدی) با شارہ نواب رشید خان بہادر آغاز بہ نگارش این

داستانمودہ و بہ سال ۱۱۷۰ هـ آن را بانجام رساندہ ، در خاتمہ آمدہ است :

در ہزار و یک صد و ہفتاد ہجری ختم شد

یا رب از سیرش بود خرم دل ہر شیخ و شاب

در پانزدہ بخش (جلد) ، بخش پانزدہم حاوی دو فصل و خاتمہ کتاب است

[رک : گیان چند - اردو کی نثری داستانیں کراچی ، انجمن ترقی اردو]

۱۱۔ پرستان خیال

ار سید فرزند احمد صغیر بلگرامی (م ۱۳۰۷ھ) ، دردہ ”پردہ (جلد)“ بہ قرار زیر :

پردہ اول : صبح خندان

پردہ دوم : چمنستان

پردہ سوم : صبح بہار

پردہ چہارم : چشمہ خضر

پردہ پنجم : حباب رعنا

پردہ ششم : طلسم اعظم

پردہ ہفتم : قروغ نظر

پردہ ہشتم : ساغر لبریز

پردہ نهم : شام وصال

پردہ دهم : افق الخیال

فقط جلد اول ”صبح خندان“ و جلد دوم ”چمنستان“ بچاپ رسیدہ

چاپ : عظیم آباد - مطبع عظیم المطابع (۱۲۸۱ھ)

در کتاب خانہ صغیر بلگرامی مسودہ ہای جلد پنجم و ششم محفوظ است

[رک : مشفق خواجہ - غالب اور صغیر بلگرامی ، ص ۳۶]

۱۲۔ خورشید نامہ

از مرزا کاظم حسین عرف مرزا حسنو رامپوری (م ۱۲۸۲ھ)

۱۳۔ زرین نامہ

از حیدر مرزا تصور

۱۴- زبدة الخيال

از عالم علی عظم آبادی به سال ۱۲۵۷ هـ نگاشته شده
چاپ : بهاکپور (۱۲۶۰ هـ)

۱۵- ترجمه

از مهدی علی خان زکی مراد آبادی ، چند بخش آن چاپ شده ه شرح زیر:
طلمسم معبد، طلمسم حیرت کده اصمى، طلمسم حکیم قسطاس، طلمسم سبع سباع
چاپ : لکهنؤ (۱۲۵۸ هـ تا ۱۲۶۱ هـ)

۱۶- ترجمه دیگر

از شیخ علی بخش بیار بریلوی (۱۲۷۱ هـ)، فقط ترجمه یک بخش است

۱۷- ترجمه دیگر

از بدر الدین خان معروف به خواجه اسان دهلوی (۱۲۹۶ هـ) به نام
مهاراحه شیودان سنگه والئی ریاست الور، به سال ۲۷۵ هـ به بحام رسانده - فقط
ترجمه دو بخش (جلد) از متن فارسی است به نامهای "حدایق الانظار" و
"ریاض الابصار"

چاپ : دهلی - اکمل المطابع (۱۲۸۲ هـ)

✽ بهار دانش

از عنایت الله کنبوه لاهوری (م ۸۲ هـ) برادر بزرگ محمد صالح کنبوه
نگارنده "شاهجهان نامه"، در ۱۰۶۱ هـ به اتم رسانیده - داستان های
ارحمنان و معاشقه جهان دار و مهر بانو و غیره و متضمن نکات دقیق و پند آموز
این کتاب در شبه قاره کتاب درسی بوده (مثل گلستان و بوستان سعدی و
یوسف و زلیخای جامی) بارها چاپ شده است

۱۸- ترجمه منظوم

از محمد اسمعیل معروف به مرزا جان طپش، به سال ۱۲۱۷ هـ (= باغ و بهار)

سرودہ شدہ ، تعداد ابیات آن جمعاً بیش از چہار ہزار است

چاپ : چند بار ، با مقدمہ خلیل الرحمن داؤدی ، لاہور : مجلس ترقی ادب (۱۳۸۳ھ)

۱۹۔ ترجمہ منظوم

از تنہا

چاپ : لکھنؤ۔ مطبع نولکشور (۱۳۸۹ھ)

۲۰۔ ترجمہ منظوم

از حسین ، بہ سال ۱۳۱۳ھ ، در ہفت ہزار بیت سرودہ شدہ۔ نسخہ خطی
آن در کتاب خانہ انجمن ترقی اردو۔ دہلی قبل از تقسیم شبہ قارہ دیدہ شدہ
[رک : گیان چند۔ اردو کی نثری داستانیں ، ص ۷۱۱]

۲۱۔ گلزار دانش

از حیدر بخش حیدری (م ۱۳۳۸ھ یا ۱۳۳۹ھ) نگارندہ ”توتا کھانی“ و منشی
دانشکدہ فورت ولیم کلکتہ ، بہ سال ۱۳۱۷ھ نگاشتہ۔ اما ہیج نسخہ خطی و
چاپی آن بدست نیامدہ

۲۲۔ گلزار دانش

از فرید الدین آفاق دہلوی ، در ۱۳۳۵ھ بہ اردو برگردانندہ شدہ

۲۳۔ ہمیشہ بہار دانش

از ولایت علی فرزند شیخ محمد بخش ، در روزگار واجد علی شاہ اختر
(۱۲۶۳ھ - ۱۲۷۳ھ) می زیستہ ، بہ سال ۱۲۶۸ھ نگاشتہ است۔

چاپ : آگرہ۔ مطبع ابو العلائی (س۔ ن) ، لکھنؤ۔ مطبع فخر المطابع
(۱۳۲۸ھ)

۲۴۔ ترجمہ حکایتہای منتخب

از میر محمد اسمعیل

دو نسخہ خطی آن در اندیا آفس لندن موجود است۔ نسخہ خطی اول

نقطه مسلسل بر دو حکایت و نسخه دوم متضمن چهار حکایت است

[رک : گمان حمد - اردو کی بری داستانیں ، ص ۱۳۳]

☆ پدماوت

داستان عشق رتن و پدم ، از ملا عبدالشکور بزمی (م ۱۰۷۳ هـ) ، در سال

۱۰۲۸ هـ تالیف شده

در سال هزار و بیست و هشت

این سنگ خیال منتظم گشت

۲۵- مثنوی رتن و پدم

از ولی ویلوری در حدود سال ۱۱۶۰ هـ سروده شده

☆ پدماوت : پدم و رتن : شمع و پروانه

از عاقل خان راری (م ۱۰۸۰ هـ) که یاد وی در ضمن سخن ز "واقعات

عالمگیری" گذشت

۲۶- شمع و پروانه (منظوم)

از میر ضیاء الدین عبرت و غلام علی عشرت ، میان سالهای ۱۲۰۳ هـ و

۱۲۱۱ هـ سروده شده

چاپ : کانپور - مطبع مصطفائی (۱۲۷۶ هـ)

☆ چهار درویش

منسوب به امیر خسرو دهلوی (م ۷۲۵ هـ) ولی این ششاب درست نیست ،

بنابر تحقیق حافظ محمود خان شیرانی (م ۱۳۶۸ هـ) این اثر از حکیم محمد علی

معصوم خان است که در رورگار محمد شاه (۱۱۳۱ - ۱۱۶۱ هـ) میزیسته

نسخه های خطی :

[رک : احمد منزوی - فهرست نسخه های خطی فارسی جلد پنجم ،

ص ۳۶۷۲ - ۳۶۷۳

۲۷۔ چار گلشن (منظوم)

از عنایت اللہ خان مرشار کہ شاعر دربار عمدۃ الاسراء (۱۲۱۰ھ - ۱۲۱۶ھ) بودہ، بہ سال ۱۲۱۵ھ این مثنوی را آغاز کردہ و در ۱۲۱۶ھ با تمام رساندہ، و چہن آورده است :

شروع کر ہوا سال یک در حساب
بفضل خدا ہوئی مرتب کتاب
شب بدر رجب کی تھی دل فروز
تھا شاہ نجف کے تولد کا روز
جو چاہا میں تاریخ یا بو تراب
وہ ہاتف دیا، چار گلشن خطاب

۱۲۱۶ھ

تمام ابیات آن ۵۲۷۰ بہ شمار آمدہ است
نسخہ های خطی : یورپ میں دکھنی مخطوطات
انجمن جلد اول، ص ۳۲۴ - ۳۳۰

آغاز : سخن کا جو ہے انجمن دلکشا

ہے اس بزم کا شمع، حمد خدا

۲۸۔ چہار درویش (منظوم): یادگار زمانہ

از محمد علی خان شوق، بہ سال ۱۲۱۲ھ آغازہ نمودہ و در ۱۲۱۴ھ بہ انجام رساندہ

غرض مثنوی جب کیا ابتداء
اسے سال تاریخ صوری کہا
تھے اثنا عشر کے تصدق سے بس
احاد اور مات بارہ ہی بس

وہیں ہو، رہ معنوی کے قریب
لکھا سال تالیف لفظ غریب

۱۲۱۲ھ

ہوئی الغرض مثنوی جو تمام
رکھا یادگار زمانہ تو نام
لقب اس کا دل نے کہا ہے مثال
ہوا سال تاریخ کا پھر خیال
دو قطعے لکھا ہندی اور فارسی
ہر اک سال اتمام کی آرمی
جو شوق این گہرہای شہوارسفت
کدورت ز دلہای بیتاب رفت
بدل سال اتمام این مثنوی
خرد، ہشتم ماہ شعبان گفت

۱۲۱۴ھ

نسخہ های خطی :

انجمن جلد اول، ص ۳۲۵-۳۴۱

آغاز :

الہی تری حمد ہے بے قیاس
بشر کو کہاں ایسا ہوش و حواس

۲۹۔ چہار درویش (منظوم)

ترجمہ و تلخیص از شیخ محمد جان شاد، بہ عہد واجد علی شاہ اختر سرودہ

شدہ

چاپ : کانپور۔ مطبع نامی (۱۳۱۰ھ)

۳۰۔ مراد المحبین (منظوم)

ترجمہ قسمتی از ”چہار درویش“ است

از مراد شاہ، بہ سال ۱۲۱۲ھ سرودہ شدہ

۳۱- نو طرز مرصع

از میر محمد حسین عطا خان تحسین میان سالهای ۱۱۸۹ هـ و ۱۱۹۵ هـ
به نثر منشیانه به اردو در آمده ، متن "باغ و بهار" (میر امن دهلوی) مبنی
بر همین ترجمه است

چاپ : با تحقیق و تعلیق دکتر نور الحسن هاشمی ، اله آباد - هندوستانی
اکادمی

☆ چهار درویش

از غلام غوث زرین بجنوری شاگرد مرزا فاخر مکین ، به سال ۱۱۹۸ هـ
پس از حک و اضافه مطالب به نثر منشیانه آن را نگاشته
نسخه خطی : آگره - کتب خانه انجمن شعیب محمدیه

۳۲- ترجمه

از همان مؤلف ، در سال ۱۲۱۷ هـ با تمام رسیده
[رک : گیان چند - اردو کی نثری داستانیں ، ص ۱۷۲]
☆ حاتم طائی : قصه حاتم طائی
☆ حمزه نامه : داستان امیر حمزه

منسوب به شاه ناصر الدین محمد ، در بخش ها و داستان های بنام امبار ،
اصل آن "مغازی حمزه" است که در قرن لهم هجری درباره محاربات و سیاحت
حمزه بن عبدالله الشاری البخاری تألیف شده

چاپ : بارها ، نسخه ای از آن بنام "قصه حمزه" بکوشش جعفر شعار منتشر شده

۳۳- داستان امیر حمزه

از خلیل علی خان اشک در ۱۲۱۵ هـ ترجمه شده . مترجم در متن حک و
اضافه هم کرده است

چاپ : بارها ، کلکته (۱۲۱۵ هـ)

با تجدید نظر از مبین الرحمن ، کراچی (۱۳۹۵ هـ)

۳۴- قصهٔ امیر حمزه

از نواب سررا امان علی خان بهادر غالب لکهنوی

چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور

در ۱۲۸۸ هـ با تجدید نظر از مولوی عبدالله بلگرامی منتشر شده و نام مترجم اصلی غالب لکهنوی در آن نیامده است. یاردیگر با تجدید نظر از سید تصدق حسین به زبان منشیانه و به از تکلف چاپ شده و یاردیگر در همین مطبعه این اثر به زبان ساده و با اضافات عبدالباری آسی بچاپ رسیده

در کتب گین چند پس از مطالعه و مقایسه چاپ ها باین نتیجه رسیده است :
 "مؤلف این اثر به این نصیحت و تجدید نظر ها و افزوئیه ها همین غالب لکهنوی است نه عبدالله بلگرامی یا تصدق حسین یا عبدالباری آسی"
 [رک : اردو کی نثری داستانیں ، ص ۴۷۲]

۳۵- قصهٔ جنگ امیر حمزه

از ناشناس ، حاوی بیست و دو داستان از "حمره نامه"

نسخه خطی : پیرس ، ص ۱۰

آغاز : داستان اول ابراهیم خلیل الله

☆ حیات القلوب

۳۶- ریاض القلوب

از واجد علی شاه اختر ، در ۱۲۹۸ هـ نگاشته شده، در آمیخته با نظم است

نسخه خطی : سالار جنگ شماره ۶۷۲ ، ص ۵۲۷ - ۵۲۸

آغاز : به نام خداوند انس و جان

بیان میں کروں گا نئی داستان

☆ خاور نامه

از بن حسام (ی. حسام الدین یا محمد حسام) قهستانی (م ۸۷۵ هـ)، در زمان عمر مرزا فرزند تیمور گورگان، به سال ۸۳۰ هـ به روش شاهنامه فردوسی سرود

شده ، دربارهٔ محاربات حضرت علی (رض) و رفیقان وی - اما این سرگذشت ہا بنیاد تاریخی ندارد و بروش قصہ امیر حمزہ نگاشته شدہ
نسخہ ہای خطی در موزہ بریطانیا موجود است

۳۷۔ ترجمہ منظوم

از کمال خان رستمی بیجاپوری در زمان محمد عادل شاہ بیجاپوری (۱۰۳۷ھ - ۱۰۶۷ھ) با سال ۱۰۵۹ھ سرودہ شدہ

چاپ : با ترتیب و تصحیح شیخ چاند ، کراچی - ترقی اردو بورڈ
(۱۳۸۸ھ)

☆ خسرو و شیرین

از نظامی گنجوی (م ۵۹۸ھ) ، دومین مثنوی از ”ہنج گنج“ است کہ بنام سلطان طغرل ارسلان سلجوق بہ سال ۵۷۶ھ سرودہ است :

گذشتہ ہانصد و ہفتاد و شش سال

نزد ہر خط خوبان کس چنین خال

چاپ : بار ہا در ہند و ایران چاپ شدہ است

۳۸۔ گلزار فضا : شیرین و خسرو

از گوہند پرشاد فضا ، در ۱۲۶۲ھ سرودہ است

۳۹۔ نوبہار ہشتی : قصہ شیرین خسرو (منظوم)

از غلام اعزاز الدین مستقیم جنگ ، نامی (م ۱۲۴۰ھ) ، در ۱۲۱۱ھ سرودہ
است

نسخہ خطی : سالار جنگ ، شمارہ ۸۴۵

آغاز : ہے آس کی حمد شیرین سے زبان تر

کدا ہیں خسروان سب جس کے در ہر

۴۰۔ ترجمہ دیگر (منظوم)

از سید عبدالواحد خان مسکین خیر آبادی ، بہ سال ۱۲۳۵ھ سرودہ شدہ

☆ دزد و قاضی

از داستان های ثقلان است، از قاضی محی الدین ابن شرح الدین که به روزگار
هارون الرشید می زیسته

چاپ : چند بار، لاهور - شیخ الہی بخش و محمد جلال الدین تاجران کتب
(۱۳۳۴ هـ)

۴۱- قصه قاضی و چور کا

زور الله دکی، در پانصد و هفتاد و هشت بیت، در ۱۱۸۳ هـ سروده شده:

رجب کی دهم کو هوا اب ختم

اٹھارہ برس بازہ سو میں سے تھے کم

چاپ : بارعا، در ضمن "اردو کی قدیم منظوم داستانیں"، لاهور، مجلس
ترق ادب (۱۳۸۷ هـ)

☆ سکندر نامہ : اسکندر نامہ

از نظامی گنجوی (م ۵۹۸ هـ)، در دو بخش:

بخش اول : به "سکندر نامہ بری"، یا "شرف نامہ"، موسوم است و مشتمل بر
داستان اسکندر مقدونی و رفتن او در جستجوی چشمه آب حیات
بخش دوم : به "سکندر نامہ بحری"، یا "اقبال نامہ"، موسوم است -
و مشتمل بر سیاحت بحری وی

نظامی سکندر نامہ بری را به سال ۵۹۷ هـ پایان رسانید :

بتاریخ پانصد نود و هفت سال

کہ خوانندہ را زو نگبرد ملال

بگفتم من این نامہ را در جهان

کہ تا روز آخر بود جاودان

نما "سکندر نامہ بحری"، میان سالهای ۶۰۷ و ۶۱۵ هـ سروده شده،
"سکندر نامہ"، کتاب درسی در شبہ قارہ بوده

چاپ: بارہا در مراکز علمی شبہ قارہ چاپ شدہ

۴۲۔ گلدستہٴ شجاعت معروف بہ اردو سکندر نامہ (منظوم)

از سواوی غلام حیدر معروف بہ حیدر گوپامٹوی، در بحر ”سکندر نامہ“
سرودہ شدہ

چاپ: چند بار، لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۲۹۵ھ)

۴۳۔ ترجمہ

از ہالک رام گوہر

چاپ: با متن فارسی، کانپور - مطبع قیومی (۱۳۱۳ھ)

۴۴۔ ترجمہٴ دیگر

از سید اعظم علی اکبر آبادی مدرس دانشکدہ اکبر آباد

[رک: حامد حسن قادری - دامتان تاریخ اردو، ص ۱۸۱]

۴۵۔ ترجمہٴ ”التخاب سکندر نامہ“

از دیوی سنگھ شاگر، مدرس فارسی دبیرستان فیروز پور، احوال رجال
سکندر نامہ مثل دارا و سکندر و کیخسرو و جمشید و بہمن را بہ فارسی بیان
نمودہ - حل لغات و توضیحات را بہ اردو نوشتہ است، ترجمہ بہ نثر سادہ میان
سطرہا آمدہ است

چاپ: لاہور - مطبع حمیدیہ (۱۳۳۲ھ)

۴۶۔ ترجمہٴ دیگر

از ناشناس

ترجمہ میان سطرہا چاپ شدہ است

چاپ: کانپور - مطبع مجیدیہ (۱۳۴۹ھ)

☆ سنگهاسن بتیسی : شاهنامه

متن به زبان سنسکریت به نام "سنگهاسن بتیسی" است، چتر بهیچ دامن فرزند مهر چند کائسته ساکن در شهر موئی پت، در روزگار حلال الدین اکبر (۹۶۳-۱۰۰۰ هـ) آن را به فارسی در آورده است، مشتمل بر سی و دو داستان دربارهٔ خود و سخا و همت و شجاعت راجه بکرماجیت.

نسخه های خطی :

[رک : احمد مزوی - فهرست نسخه های خطی فارسی جلد پنجم، ص ۳۷۲۳]

۴۷- ترجمه

از ناشناس که پیش از ۱۲۰۰ هـ نگاشته شده

نسخه خطی : سالار جنگ شماره ۹۰۱

آغاز : شکر الله تعالی کا، ایسا الله تعالی که بزرگ ہے

☆ طوطی نامه

متن به زبان سنسکریت، دانش مبدی ناشناخته و داسان آن را به فارسی در آورده ولی زبان وی بسیار مغلق بوده - هرگی از ضیاء دین بخششی به یوی (م ۵۷۵) خواسته که آن را به زبان ساده نویسد، و او با افزوینهای ۷۳ داستان را در سال ۵۷۳ از مرنو نگاشته است

چاپ : امرتسر - مطبع وکیل (۱۳۱۳ هـ)

۴۸- ترجمه

ترجمه منظوم ۵۵ داستان از "طوطی نامه" از غواصی دکنی، به سال ۱۰۴۹ هـ سروده شده اما سراینده بر حسب ضرورت چیزی می کاسته و چیزی می افزوده است چاپ : حیدر آباد دکن

۴۹- ترجمه منظوم

از ابن نشاطی، چنان که محقق فرانسوی گارسان دتاسی ذکر کرده، ولی بنابر

تحقیق گیان چند "هیچ مشنوی طوطی نامه از این نشاطی درجای نیست"

[رک : گیان چند - اردو کی نثری داستانیں ، ص ۳۱۷]

☆ طوطی نامه

متن همان افسانه هندی ، تحریر از سید محمد قادری ، فقط حاوی سی و پنج داستان ، زبان وی روان تر از بخشبیلی است و سروده های بخشبیلی را نیز ندارد
چاپ : بمبئی (۱۲۸۴ هـ)

۵۰- توتا کهانی

از حیدر بخش حیدری (م ۱۲۳۸ هـ یا ۱۲۳۹ هـ) ، به سال ۱۲۱۵ هـ در اردو در آمده است - و یکی از کتابهای درسی دانشکده فورت ولیم کلکته بوده
چاپ : بارها ، با مقدمه محمد اسماعیل پانی پتی ، لاهور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۳ هـ)

۵۱- ترجمه

از ناشناس ، در حدود سال ۱۲۲۰ هـ نگاشته شده
نسخه خطی : ادبیات جلد اول ، ص ۳۳۳

۵۲- توتا کهانی

از جیون رام نارنولی ، در سال ۱۲۹۰ هـ / ۱۸۷۳ میلادی به نشر اردو ترجمه شده
[رک مقدمه توتا کهانی ، نسخه مجلس ترقی ادب]

۵۳- حکایات سخن منج

از انبا پرشاد رسا داستان گو شاگرد میر احمد علی داستان گو در ۱۲۶۲ هـ
کار خود را با تمام رسانده است
چاپ : دهلی (۱۲۶۱ هـ)

☆ طوطی نامه

متن همان ، تحریر از ابوالفضل (م ۱۰۱۱ هـ) فرزند ملا مبارک ناگوری

۵۳- ترجمه

از ناشناس

نسخه خطی : علوم هارت شماره ۸۵

☆ عیار دانش

از ابو الفضل (م ۱۰۱۱ هـ) نگاشته "مکاسب علامی" و "آئین اکبری" -
 در اصل این اثر در ۱۰۹۶ - ۱۰۱۲ هـ در لاهور به دستش آمده - داستان
 ، حور ار ، نایله و ده " و "اور سیدی" ، در شاردن باب تقسیم
 داده است

چاپ : لکهنؤ - مطبع نواکشور

۵۴- خرد الروز

از حمید الدین احمد مشی دانشکده فورت ولیم کاشه ه - ل ۱۲۱۸ هـ
 نگاشته شده ، ترجمه فقط پنج باب است

چاپ : به مقدمه عابد علی عابد، لاهور - محسن درق ادب (۱۳۸۳ هـ)

☆ قصه ابو شحمه

از نعمت الله نامی ، در داستان او شحمه که شیطان او را از اب حور
 و پروی حد شرعی جاری شده

نسخه خطی : کتب بخش حلد سوم ، ص ۱۶۱۳

۵۵- ترجمه منطوم

اثر یکی از صوفیان دکنی که در روزگار قطب شاه می زیسته ، در ۱۰۹۰ هـ
 سروده شده. قبل از قصه حمد خدا و نعت رسول و مدح خواصه سده نواز گیسودراز
 و پادشاه وقت آمده است

نسخه های خطی : سالار جنگ شماره ۷۶۲

یورپ میں دکنی مخطوطات ، ص ۱۰۰

آغاز : الہی میرے دل میں توں گیان دے
ہمیشہ جو منج میں تیرا دھیان دے

☆ قصہ اگر و گل

از نسیم ، در داستان عشق شاہزادہ خانم اگر و شاہزادہ گل
نسخہ خطی : شیرانی جلد سوم ، ص ۴۲۷
۵۶- ترجمہ

از سعادت خان ناصر (م مابین ۱۲۷۳ھ - ۱۲۸۸ھ)
چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۴۷ھ) ، با پیش گفتار خلیل الرحمن
داودی ، لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۶ھ)

☆ قصہ حاتم طائی : حاتم نامہ

از ناشناس ، داستانی است از جوانمردی و سخاوت و جنگھا و آشتی های
حاتم طائی با تحریر های گوناگون. نثر آسپختہ بہ نظم است ، در دو بخش :
بخش اول بہ نام ”ہفت میر حاتم“ و بخش دوم بہ ”ہفت انصاف حاتم
طائی“ معروف است

چاپ : بمبئی

۵۷- آرائش محفل : قصہ حاتم طائی

از حیدر بخش حیدری ، کہ آن را بہ اشارہ جان گلکرمست بہ سال ۱۳۱۶ھ
بہ اردو در آورده است

چاپ : چند بار ، با پیش گفتار دکتر محمد اسلم قریشی ، لاہور - مجلس ترقی
ادب (۱۳۸۴ھ)

۵۸- ترجمہ منظوم

از مہان در ۱۲۱۵ھ سرودہ شدہ

نسخہ خطی : انجمن جلد اول ، ص ۴۳۰

۵۹- مثنوی گلشن احسان

از سید علی احسان نبیره سید محمد عشق، در ۱۱۶۹ هـ سروده است

۶۰- ترجمه منظوم دیگر

از منشی تن شکر رای

☆ قصه حسن و دل

از یحیی بن سبک فتاحی نیشابوری (م ۸۰۲ هـ)، داستانی بدست دربارۀ

پادشاهی عقل و پسرش دل

نسخه های خطی: رک - فهرست نسخه های حلی جلد پنجم، ص ۳۶۷۶

۶۱- گلشن حسن و دل (منظوم)

از شاه بهر الله

۶۲- وصال العاشقین (منظوم)

از شاه حسین ذوق در ۱۱۰۹ هـ سروده شد

۶۳- ترجمه دیگر

از محمد اسحاق

چاپ: دهلی - مطبع تاج المطابع (۱۲۸۷ هـ)

☆ قصه حسن و عشق

از شاه حسن ضبط (م پس از ۱۲۷۰ هـ) برادر بزرگ شاه حسن حقیق

(م ۱۲۴۹ هـ)، در ۱۲۰۵ هـ نگاشته است. [دیباچه برحمت اودهی "شهر" - نسخه

جلس ترقی ادب]

۶۴- نشر

از منشی سجاد حسین کسمندوی، مترجم در بعضی موارد اضافات و اصلاحاتی

کرده است

چاپ : چند بار ، با تدوین و تصحیح عشرت رحمانی ، لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۸۵ھ)

☆ قصہ رضوان شاہ و روح افزا

۶۵۔ مثنوی لوبہار عشق

از مولانا محمد باقر آگاہ (م ۱۳۲۰ھ) بہ سال ۱۳۱۱ھ سرودہ است

☆ قصہ سیاہ پوش

۶۶۔ ترجمہ

از محمد عنایت اللہ خان

چاپ : کلکتہ - محمد عبدالقیوم (۱۳۲۷ھ)

☆ قصہ فیروز شاہ : داستان فیروز شاہ

۶۷۔ ترجمہ منظوم

از سید محمود خلیفہ سید خوند میر شاہ ، بہ سال ۱۱۰۰ھ سرودہ شدہ -

بعضی فہرست نگاران این ترجمہ را بہ محمد علی عاجز منسوب کردہ اند

نسخہ های خطی : سالار جنگ ۷۶۸ و ۷۶۹

☆ قصہ کامروپ و کلا کام : دستور ہمت

از سید محمد مراد لائق ، داستان کامروپ و کلا کام ، در ۱۰۹۶ھ سرودہ

است :

چو کردم سال تاریخ انتخابش بہ ہمت خان موافق بود حسابش

در آن ساعت کہ می کردم تمامش خرد دستور ہمت کرد نامش

نسخہ خطی : گنج بخش جلد سوم ، ص ۱۶۱۹ - ۱۶۲۰

۶۸۔ ترجمہ

از تحسین الدین ، بہ سال ۱۱۷۰ھ ترجمہ آن را بہ نظم اردو در آورده

است

۶۹- ترجمه دیگر

از کندن لال ، فقط باب اول از "دستور همت" را ترجمه کرده
نسخه خطی : موزه بریتانیا

☆ قصه بثرالالم : قصه چاه غم (منظوم)

نسخه خطی : فهرست نسخه های خطی فارسی جلد پنجم ، ص ۳۶۸۸

۷۰- قصه لژائی بثرالالم (منظوم)

از سلیم الدین ددی به سال ۱۲۱۴ هـ سروده شده و در آن آمده است
که فارسی به اس کا مد دور کیاد کھی زبان س اس کومذکور
چاپ : چند بار ، ز جمله در ضمن "اردو کی قدیم منظوم داستانیں" تدوین
از خلیل الرحمن داودی [لاہور - مجلس ترقی ادب]

☆ گل باصنوبر : قصه گل باصنوبر

از شناس ، در داستان عشق شاهزاده خانم صنوبر و شاهزاده گل
نسخه خطی : فهرست نسخه های خطی فارسی جلد پنجم ، ص ۳۷۳۷
آغاز : حکایت - گل باصنوبر چه کرد و صنوبر با گل چه کرد

۷۱- ترجمه منظوم

از محمد علی عاجز ، پس از سال ۱۲۰۰ هـ سروده شده
نسخه خطی : سالار جنگ شماره ۸۷۴
آغاز : کروں نامہ شروع میں حمد رب موع
کروں اتمام میں زودی سے اس کوں

۷۲- ترجمه (به لثر)

از نیم چند کھتری در ۱۲۵۲ هـ به انجام آمده است
چاپ : لکھنؤ (۱۲۵۲ هـ)

۷۳- گلشن هند : گل باصنوبر

از باسط خان در سال ۱۲۱۸ هـ به انجام آمده است

۷۴- نوبهار یعنی گل صنوبر

از سنی نرائن جهان به سال ۱۲۴۵ هـ به انجام آمده است
نسخه خطی : متعلق به سید محمد تقی بلخی مقیم پسمه

[مقاله قاضی عبدالودود . مجله "نیا دور" (لکهنؤ) منتشره در جولای
۱۹۵۹ میلادی]

☆ گل بکازی

از شیخ عزت الله بنگالی ، پس از ۱۳۴۵ هـ ، در داستان عشق راجه گل و
رانی بکاولی نگاشته شده

نسخه های خطی : فهرست نسخه های خطی فارسی جلد پنجم ، ص ۳۷۳۸
آغاز : زینت دیباچه سخن بنام سخن آفرین که قفل گنجینه
دلها بمفتاح . . .

۷۵- مثنوی گنگشت

از ریحان در ۱۲۱۲ هـ سروده شده

۷۶- مذهب عشق

از نهال چند لاهوری ، در ۱۲۲۷ هـ (=مذهب عشق) به نثر ترجمه کرده
است

چاپ : چند بار ، لاهور - مجاس ترقی ادب

☆ گل و هرمز

منسوب به فرید الدین عطار

۷۷- مثنوی تحفه عاشقان (منظوم)

از وجیه الدین وجدی به سال ۱۱۵۳ هـ سروده شده

☆ لعل و گوهر

۷۸- ترجمه منظوم

از عارف الدین خان عاجز (۱۱۷۸ م) در اواخر قرن دوازدهم سروده شده

لیلی و مجنون : مثنوی و لیلی

از امیر خسرو (م ۵۷۲۵)

☆ لیلی و مجنون

از نظامی گنجوی (م میان ۵۶۰۷ - ۵۶۱۵)، مومن مشوی از "پنج گنج" اوست و به سال ۵۵۸۴ سروده :

در بیاغ عیان که داشت باخود هشتاد و چهار بعد یا نصد

در عشق لیلی و مجنون دارای ۴۰۰ بیت در بحر هزج مسدس

چاپ : بارها در مراکز مطبوعاتی شبه قاره و ایران بچاپ رسیده

۷۹- بهارستان عشق

از غلام اعزاز الدین مستقیم جنگ (م ۵۱۲۴)، به سال ۵۱۲۱۳ (= بهارستان عشق) سروده شده

نسخه های خطی : سالار جنگ شماره ۸۵۶ و ۸۵۷

آغاز : کون کر سکتا ہے حمد کردگار

عقل ہے مجنون جہاں لیل و نهار

۸۰- مثنوی لیلی و مجنون

از مرزا محمد تقی حن هوس شاگرد میر حسن و مصحفی ، در ۵۱۱۹۸ سروده شده

چاپ : لکهنؤ - مطبع مصطفائی (۵۱۲۷۹)

☆ لیلی و مجنون

از هاتفی خبوشانی جامی (م ۵۹۲۷)، حواهرزاده عبدالرحمن جامی ، به

پیروی نظامی گنجوی به نام علی شیر نوانی سروده شده - و به چاپ هم رسیده است

۸۱- ترجمه منظوم

از عاجز ، در ۵۱۰۴۰ سروده شده :

ہزار اور چھل تھے ہو ہجرت کے سال ہونے تب کیا مجنوں لیلیٰ کا حال
دربارۂ ترجمہ می گوید :

کہنے ہاتھی فارسی سوں کیا دکھی قصہ اس رزم سوں
نسخہ های خطی : سالار جنگ شاہ ۷۴۱

کتاب خانہ جامع مسجد بمبئی
آغاز : کیا ابتداء میں بنام خدا
ہر ایک اسم اوپر کروں جیوقدا

☆ مجنوں و لیلیٰ

از امیر خسرو (م ۷۲۵ھ) ، یکی از مثنوی های خمسه او است ، دربارۂ
نامش گفته :

نامش کہ ز غیب شد مسلسل مجنوں لیلیٰ بہ عکس اول
چاپ : چند بار ، کلکتہ (۱۲۴۴ھ) و لکھنؤ (۱۲۸۶ھ) ، با تصحیح و
پیش گفتار حبیب الرحمن خان شروانی علی گڑھ (۱۳۳۵ھ) ، با تصحیح و کوشش
محقق روسی طاہر احمد اوغلی محرم اوف مسکو (۱۳۸۵ھ)

۸۲۔ قصہ لیلیٰ و مجنوں

از حیدر بخش حیدری ، بہ سال ۱۲۱۴ھ بہ نثر ترجمہ شدہ اما ہیچ نسخہ
خطی و چاپی از آن شناختہ نشد

[رک : حامد حسن قادری - داستان تاریخ اردو ، ص ۱۰۶]

☆ مفرح القلوب : گیتک دمنک

از تاج الدین مفتی الملکی ، ترجمہ داستان منسکریت ”کلیلہ و دمنہ“ است۔
دربارۂ ترجمہ آورده است :

”چون این کتاب لاجواب پیش ملک ملوک الشرق و الغرب نصیر الدین
شاہ احسن اللہ مآلہ رسید۔ دید کہ درین کتاب حکایات خوب و پنڈہای
مرغوب ، فرمود کہ این کتاب را فارسی کنند۔۔۔ بنا بر آن۔۔۔ در فارسی
آورده بنام مفرح القلوب عرف گیتک دمنک موسوم ساختم“

چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۰۰ هـ)

۸۳- اخلاق هندی

از . م. بهادر علی حسینی منشی دانشکده فورت ولیم کلکته، در ۱۲۱۷ هـ آن را به اردو ترجمه کرده

چاپ : چند بار، کلکته (۱۲۱۸ هـ)، لندن (۱۲۸۵ هـ) و لاهور

۸۴- ترجمه

از شیخ محمد یحیی بیدری ۱۱۷۶ هـ به انجم آمده است

[رک : گیان چند - اردو کی نثری داستانیں، ص ۲۶۴]

۸۵- ترجمه منظوم

از ہتامیر پرشاد در ۱۳۲۰ هـ سروده شده

چاپ : دهلی

[رک : گیان چند - اردو کی نثری داستانیں، ص ۷۰۶]

☆ نگار دانش

متن از ابوالفضل، تلخیص "عیار دانش" است

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور (س - ن)

۸۶- گلزار دانش

از راجا راجیشور راؤ اصغر

چاپ : حیدر آباد دکن (۱۳۲۹ هـ)، لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور

(۱۳۳۲ هـ)

☆ نل دمن : نل و دمن

از ابوالفیض فیضی (م ۱۰۰۴ هـ) فرزند ملا مبارک ناگوری، سومین مثنوی

از "پنج گنج" وی است که به تقلید نظامی گنجوی سروده شده، دارای ۴۲۰۰

بیت. این مثنوی در عشق و دلباختگی شهزاده نل و شهزاده خانم دسیتی است -

سراینده در سال ۹۹۲ هـ آنرا آغاز کرده و در صفر ۱۰۰۳ هـ به انجام رسانیده :

دید آن بت کارگاہ آذر پیراستگی بماء آذر

می و نهم از جلوس شاهی تاریخ مجدد الہی

چون سال عرب شمار کردم الف و سہ الف نگار کردم

چاپ : کلکتہ (۱۲۴۷ھ) ، کانپور - مطبع نولکشور (بار پنجم : ۱۳۲۳ھ)

۸۷- ترجمہ بہ نثر

از الہی بخش شوق اکبر آبادی (م ۱۲۴۱ھ) ، ملازم میرزا مظهر بخت

فرزند میرزا جوان بخت بودہ ، بہ سال ۱۲۱۷ھ بہ پایان رساندہ

نسخہ خطی : موزہ بریطانیا ، شمارہ ۹۷

۸۸- مثنوی تل دمن (اردو)

از بہگوت رای راحت بہ سال ۱۲۳۳ھ سرودہ شدہ

۸۹- ترجمہ دیگر

از کالی ہر شاد

چاپ : چند بار ، لکھنؤ (۱۲۸۶ھ)

☆ نیرنگ عشق

از غنیمت کنجاہی (م ۱۱۲۵ھ) ، داستان بزمی در دلباختگی عزیز ، بہ سال

۱۰۹۶ھ سرودہ است ، در پایان آن آمدہ :

نمایان گشت تاریخ نو آیین ز گلزار بہار فکر رنگین

چون ایباتش ہر از گفتن شمر دم یہ اعداد غنیمت راہ بردم

مزد کین نامہ نیکو سرا بجام بود نیرنگ عشقش در جہان نام

چاپ : چند بار ، با تصحیح ہر فسور غلام ربانی عزیز ، لاہور - پنجابی

ادبی اکادمی (۱۳۸۲ھ)

۹۰- بہارستان ناز (منظوم)

از منشی کامتا ہر شاد المتخلص بہ نادان

چاپ : لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۲۹۶ھ)

۹۱- نگارستان راحت (منظوم)

از بهکونت رای راحت کا کوروی فرزند دین دیال ، در قرن سیزدهم می
زیسته ، شاگرد آغا حسن امانت لکهنوی بوده
چاپ : لکهنؤ - مطبع گلزار اوده (۱۳۱۷ هـ)

☆ وایق و عذرا (منظوم)

از شیخ یعقوب صرق کشمیری (م ۱۰۰۳ هـ) ، سومین مثنوی از خمسة
صرق است که به تقلید نظامی گنجوی و امیر خسرو سروده و در ۱۳۹۳ هـ با کرم
رسیده :

که تاریخش بود معشوق و عاشق

۱۳۹۳ هـ

[درباره داستان وایق و عذرا ، رک : فهرست نسخه های خطی فارسی هلد

پنجم ، ص ۳۷۵۲]

چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۱۸ هـ)

۹۲- تراله وحشی (منظوم)

از محمد احسن وحشی

☆ وکرم اروسی

۹۳- ترجمه

از شریف علی

چاپ : لاهور - تاج بک دپو (س - ن)

☆ هشت بهشت

از امیر خسرو (۷۲۵ هـ) ، پنجمین مثنوی از خمسة وی است ، در داستان
بهرام گور و به سال ۵۷۰ هـ پایان رسیده - شمار ابیات ۳۳۵ است

چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور ، با تصحیح و تنقیح پرفسور محمد

سلیمان اشرف ، علی گره (۱۳۳۵ هـ)

۹۴۔ جنت سنگار

از ملک حوشنود، بہ حکم محمد عادل شاہ بہمنی (۵۱۰۶۷ - ۵۱۰۳۷) بہ سال ۵۱۰۵ در ۳۲۲۵ بیت سرودہ شدہ

کہیاون بیت کا نادر شار ہے۔ جو ہے دو سو پچیس ہور تین ہزار ہے
نسخہ های خطی : انجمن جلد اول، ص ۴۹
موزہ بریطانیا

۹۵۔ حصرت امیر خسرو دہلوی کی بیٹی کے نام نصیحت

از شجاع منعمی، ترجمہ منشور بخشی از آن است با عنوان "خطاب بہ دختر"
کہ در شصت بیت است۔ ترجمہ زیر نظر مشتمل بر مقدمہ و سہ باب :
باب اول در احوال امیر خسرو، باب دوم متن (خطاب بہ دختر) و ترجمہ
بہ نثر، باب سوم در فلسفہ نصیحت

چاپ : بہاولپور۔ عزیز المطابع (۵۱۳۵۸)

۹۶۔ ہشت گلزار (منظوم)

از شاہ حسین حقیقت (م ۵۱۲۴۹) بہ سال ۵۱۲۲۵ سرودہ شدہ :
مثنوی یہ جو گل سے ہے رنگین ہے گل نو بہار خلد برین

۵۱۲۲۵

این مثنوی معنون بہ نام نواب عبدالقادر خان والی کرناٹک است
چاپ : لکھنؤ۔ مطبع مصطفائی (۵۱۲۶۷)

۹۷۔ ترجمہ

از غلام احمد دہلوی در سال ۵۱۲۱۷ بہ انجام آمدہ

☆ یوسف و زلیخا

از نورالدین عبدالرحمن جامی (م ۵۸۹۸)، ہنجمین مثنوی از "ہفت اورنگ"
او است، در ۵۸۸۹ سرودہ شدہ :

نہم سال از نہم عشر از نہم صد

در شبہ قارہ کتاب درسی بودہ، شروح و حواشی بسیار بر آن نگاشته شدہ

چاپ : بارہا در لاہور و دہلی و لکھنؤ وغیرہ

۹۸۔ عشق نامہ (منظوم)

از قادر علی فکار عظیم آبادی، بہ سال ۱۲۰۸ ھ سرودہ شدہ

آسر : الہی بخشش سی اپنی تو کر شاد مرا دل کر تو اپنا عشق آباد

[رب : احقر اور بنوی - بہار میں اردو زبان و ادب کا ارتقاء، ص ۳۱۹ -

[۳۲۱

۹۹۔ ترجمہ منثور

از ابوالحسن فرید آبادی

چاپ : لکھنؤ - مطبع اودہ اخبار (۱۳۱۰ ھ)

۱۰۰۔ ترجمہ منظوم

رامین مفیم گودہرہ (گجرات کانہیاوار) در روزگار اورنگ زیب عالمگیر

بہ سال ۱۱۰۹ ھ باتمام رساندہ است، زبان خود را ”گوہری“ قرار دادہ است :

رماے شاہ اورنگ زیب کے میں لکھی ہوسف رلیحا کون امن نیں

الہی تو ایسا عادل شہنشاہ رکھیں چپ لگ رہے قائم مہرماہ

- - - - -

الہی تیں منجھے توفیق ہو دی تو میں بھی فارسی سے گوہری کی

نسخہ خطی : انجمن جلد اول، ص ۴۴

۱۰۱۔ ترجمہ دیگر (منظوم)

از مجیب اللہ بہ سال ۱۲۳۰ ھ سرودہ شدہ

۱۰۲۔ ترجمہ منظوم

از نند کشور بہ سال ۱۲۸۸ ھ سرودہ شدہ

۱۰۳۔ ترجمہ دیگر (منظوم)

از احمد علی

۱۰۴۔ ترجمہ دیگر

از ناشناس، میان سطرهای متن چاپ شدہ

چاپ : کانپور - مطبع مجیدی (س - ن)

۱۰۵ - ترجمہ (بہ نثر)

از مولوی سعید احمد

چاپ : پابتن فارسی، کانپور - مطبع فخرالمطالع (۱۳۲۴ھ)

۱۰۶ - ترجمہ دیگر

از فخر

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۲۷ھ)

منظومه‌ها

✽ ابر گهربار : مثنوی ابر گهربار

از اسدالله خان غالب (م ۱۲۸۰ هـ) در معجزات نثوی، سراییده آنرا به پایان
فرمانده و فقط تمهید و مقدمه دارد
چاپ : در ضمن "کلیات غالب" [لاهور-مجلس ترقی ادب (۱۳۸۹ هـ)]، نیز
لکهنؤ - مطبع اکمل المطابع (۱۲۸۰ هـ)
۱- ترجمه 'منظوم

از محمد رفیق خاور، در ۱۳۷۵ هـ سروده شده
[رک : سید معین الرحمن - اشاریه غالب ، لاهور - مجلس یادگار سائت
(۱۳۸۹ هـ)] ص ۲۸۲

۲- ترجمه 'دیگر

ترجمه بخشی از آن به قلم ط - انصاری باسرح و توصیح ها
چاپ : در مجله "غالب شناسی" (مبئی) منتشره در دسامبر ۱۹۶۰ میلادی
ص ۱۰۳ - ۱۶۴

✽ ارمغان حجاز

آخرین مجموعه کلام علامه اقبال شاعر ملی پاکستان که پس از درگذشت
وی در نوامبر ۱۹۳۸ میلادی / ۱۳۵۷ هـ منتشره شده ، در دو قسمت - فارسی و

اردو، قسمت فارسی دو بیتی ہائی در چہار بخش است با عنوان حضور حق، حضور رسالت، حضور ملت، حضور عالم انسانی

چاپ : بارہا، لاہور - شیخ غلام علی و پسران (۱۳۹۳ھ) نیز قسمت فارسی در ضمن "کلیات اقبال" بہ کوشش احمد سرور در ۱۳۵۲ھ ش در تہران چاپ شدہ

۳- ترجمہ "منظوم

ترجمہ قسمت فارسی از گل بادشاہ

چاپ : لاہور - مکتبہ عالیہ (۱۳۹۷ھ)

۴- رموز فطرت (منظوم)

از عبدالرحمن طارق

چاپ : لاہور - ملک دین محمد و پسران (۱۳۶۹ھ)

۵- سوز اقبال (منظوم)

از منور لکھنوی

چاپ : دہلی - کتب خانہ انجمن ترقی اردو (۱۳۹۰ھ)

۶- لغمہ راز (منظوم)

از محمد صبغت اللہ قریشی صبغت جالندھری

چاپ : راولپنڈی - قریشی برادران (۱۳۸۱ھ)

☆ اسرار خودی

اولین مثنوی علامہ اقبال، در فلسفہ خودی و مدارج تکمیل خودی، نیز در اثبات این امر کہ ہر تا سر کائنات تابع فرمان "خودی" می باشد

چاپ : بارہا، لاہور - شیخ غلام علی و پسران (۱۳۹۳ھ) نیز در ضمن "کلیات اقبال" چاپ تہران

۷- ترجمہ "منظوم

از محمد عبدالرشید فاضل استاد دانشکدہ اردو کراچی

چاپ : کراچی - ادارهٔ تنویرات علم و ادب (۱۳۶۶ هـ) نیز در ضمن
 "اسرار و رموز" چاپ - اقبال اکادمی پاکستان لاهور (۱۳۷۵ هـ)
 - اسرار اقبال (منظوم)

از حسین مهدی رضوی
 چاپ : مراد آباد - مطبوعات عاصم بهاری (۱۳۹۵ هـ)
 - ترجمان اسرار (منظوم)
 از شیخ عبدالرحمن

چاپ : لاهور - مکتبهٔ کاروان (۱۳۸۷ هـ)
 ☆ بهگوت گیتا

"مهابهارت" یک داستان رزمی است به منسکریت از سراینده‌ای به نام بیام در
 چند بخش ، بخش ششم از "مهابهارت" معروف به "گیتا" یا "بهگوت گیتا"
 است ، مسیحی هانی آتی آن را به نظم فارسی آورده اما این اثر به ابوالفیض فیضی
 (م ۱۰۰۴ هـ) منسوب شده است

[رک : بهگوت گیتا ترجمهٔ محمد اجمل خان ، علی گره (بار دوم : ۱۹۵۹ میلادی) ص ۱۳]

چاپ : به کوشش محمد شفیع کمبوه ، لاهور (۱۳۶۰ هـ)

۱۰ - اسرار معرفت (منظوم)

از قاضی محمد منیر لاهوری

۱۱ - بهگوت گیتا (منظوم)

از دکتر خلیفه عبدالحکیم (م ۱۳۷۸ هـ) سراینده اکثر هابند متن فارسی

نبوده و خلاصهٔ هر بابی را ترجمه کرده است

چاپ : لاهور - اتحاد پریس

۱۲ - دل کی گیتا

از خواجه دل محمد لاهوری (م ۱۳۸۰ هـ) ، به نظم ترجمه شده - مترجم

حل لغات (هندی) و توضیحات را در حواشی درج کرده است

چاپ : لاہور - خواجہ بک دہو (بار دوم : ۱۳۶۴ھ)

۱۳- زیور ہند

از سید حبیب

۱۴- نسیم عرفان (منظوم)

از شیشور منور لکھنوی ، بہ سال ۱۳۵۴ھ سرودہ شدہ

۱۵- نغمہ جاوید

ترجمہ منظوم از مرزا جعفر علی خان اثر لکھنوی

☆ بوستان

از مصلح الدین سعدی شیرازی (م ۶۹۱ھ)، مثنوی است در دہ باب بقرار زیر :
باب اول در عدل و رای و تدبیر حہاں داری ، باب دوم در احسان ، باب
سوم در عشق ، باب چہارم در تواضع ، باب پنجم در رضا ، باب ششم در قناعت ،
باب ہفتم در تربیت ، باب ہشتم در شکر ، باب نہم در توبہ ، باب دہم در
مناجات

بہ سال ۱۳۵۵ھ سرودہ شدہ :

بروز ہایون و سال سعید بتاریخ فرخ میان دو عید
ز شش صد فزون بود پنجاہ و پنج کہ پر در شد این نام بردار گنج
در شبہ قارہ کتاب درسی بودہ و شروح و حواشی بسیار بر آن نگاشته شدہ
چاپ : یارہا از مراکز مطبوعاتی ایران و شبہ قارہ منتشر شدہ

۱۶- ترجمہ

از ملک عنایت اللہ

چاپ : بامتن فارسی، ترجمہ میان سطرہا چاپ شدہ، لاہور - ملک دین
محمد و پسران (ص - ن)

۱۷- ترجمہ و حواشی

از قاضی سجاد حسین مدرس مدرسہ عالیہ فتح پوری دہلی کہ در ۱۳۸۱ھ /

۱۹۶۱ میلادی ترجمہ شدہ :

۲۳- ترجمه دیگر (به نظم)

از رفیق خاور

چاپ : لاهور - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۷ هـ)

۲۴- ترجمه و شوح (به نثر)

از الهی بخش اعوان، در اغار مقاله ای در ذکر احوال و آثار اقبال نوشته و ترجمه "مثنوی مسافر" را هم افزوده است

چاپ : پیشاور - یونیورسٹی بک ایجنسی (۱۳۸۰ هـ)

۲۵- ترجمه منظوم

از ملک عبدالحمید معروف به حمید لاهوری ، یکی از فیض یافتگان اقبال ، ترجمه کامل بحاپ نرسیده اما بخشی از آن در مجله "مهک" (دانشکده دولتی - گوجرانواله) بیاد اقبال چاپ شده - ص ۱۶۴ - ۱۷۶

☆ هند نامه عطار

در بخش "اخلاق و فلسفه عملی" گذشت

☆ پیام مشرق

از علامه اقبال لاهوری، به سال ۱۳۴۱ هـ در پاسخ دیوان غربی مسخور معروف آلمان کوتاه سروده شده

چاپ : بارها، لاهور - شیخ غلام علی و پسران (۱۳۹۳ هـ)

۲۶- جام مشرق

ترجمه و تلخیص از شیر علی سرخوش

چاپ : لاهور - ظریف پکڈهو (۱۳۴۱ هـ)

۲۷- روح مشرق

ترجمه به نظم از عبدالرحمن طارق

چاپ : لاهور - ملک دین محمد و پسران (۱۳۷۲ هـ)

۲۸- ترجمه دیگر

از پرفسور حضور احمد سلیم

چاپ : لاهور - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۷ هـ)

۲۹- ترجمه " مستغنی از پیام مشرق (به نظم)

از فیض احمد فیض

چاپ : لاهور - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۷ هـ)

☆ تحفة النصایح

در بخش "اخلاق و فلسفه عملی" گذشت

☆ جاوید نامه

از علامه اقبال لاهوری، در پاسخ کمدی الهی (Divine Comedy) سخنور معروف ایتالیائی دانته سروده شده - درین اثر اقبال (زنده رود) پراهمانی پیر رومی بسیر افلاک پرداخته و در آسمان های مختلف و در ماورای افلاک با شخصیت های برگزیده مبادله افکار کرده و بزبان ایشان مسایل را حل کرده است - در پایان کتب ضمن نصیحت بهرزند خویش جاوید جمله جوانان مدب را پیام داده است

چاپ : بارها، رک : "ارمغان حجاز" در همین بخش

۳۰- ترجمه " منظوم

از انعام الله خان ناصر و اصغر حسین خان نظیر

چاپ : لاهور - مکتبه کاروان (۱۳۸۶ هـ)

۳۱- ترجمه " دیگر (به نظم)

از رفیق خاور

چاپ : لاهور - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۶ هـ)

۳۲- سرا پرده افلاک

از صوفی غلام مصطفی تبسم (م ۱۳۹۸ هـ) که یکی از فیض یافتگان اقبال بوده

چاپ : لاهور - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۷ هـ)

☆ خسرو و شیرین

از نظامی گنجوی [در بخش "داستان" گذشت]

☆ در ثمین

از سرزا غلام احمد قادیانی (م ۱۳۲۶ھ)، وی در زبان فارسی ہم مشق شعر
کرده است و ابن اثر با کلام اردوی وی یک جا تنظیم شده و بہ چاپ ہم رسیدہ است
۳۳۔ ترجمہ (بہ نثر)

از شیخ محمد اسماعیل ہانی ہتی

چاپ : لاہور - محمد احمد اکادمی (۱۳۸۷ھ)، نیز در مجلہ الفرقان (ربوہ)
منشورہ در دسمبر ۱۹۷۵ میلادی/ذوالحجہ ۱۳۹۷ھ ص ۸-۴۱

☆ دستور ہمت : کامروپ

در بخش "داستان" گذشت

☆ دو بیتی های بابا طاہر عریان

از طاہر عریان ہمدانی (م میان ۴۴۸ و ۴۵۰ھ)، در بحر ہزج مسدس
محذوف (مفاعیلن - مفاعیلن - فعولن) سرودہ شدہ کہ وزن مخصوص دو بیتی
است

چاپ : بارہا - تہران (۱۳۷۴ھ)

۳۴۔ دو بیتی نامہ بابا طاہر ہمدانی

از حضور احمد ملیم، در مقدمہ مترجم شرح حال بابا طاہر آمدہ و در
خاتمہ نیز "لغت نامہ" پیوست است - ترجمہ یکی از دو بیتی ہا :

میرے پیارے یہ آنکھیں ہیں تیرا گھر
جو تیری خاک پا سے ہیں منور
میں ڈرتا ہوں جو بھولے سے تو آیا
یہ ہلکی جیبہ نہ جائیں خار بن کر

چاپ : حیدرآباد (۱۳۹۵ھ)

۳۵۔ رباعیات بابا طاہر مع ترجمہ و شرح

ترجمہ و شرح شصت و دو، دو بیتی، از وجاہت حسین عندلیب شادانی،
با یک مقدمہ در آغاز از مترجم

چاپ : لاہور - شیخ مبارک علی (۱۳۴۳ھ)

۳۶۔ ترجمہ منتخبی از ”رباعیات طاہر“ (منظوم)

از پرفسور آغا صادق حسین نقوی ، پیش گفتار از طرف محمد رضا میرزائی
و پرفسور کرار حسین است ، چند تصویر ہم در آن آمدہ کہ بہ قلم اسد اللہ
دورزگانی است

چاپ : کویتہ - مطبع مشرق (۱۳۹۶ھ)

۳۷۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - تاج بک ڈپو (س - ن)

۳۸۔ ترجمہ دیگر

از سید محمد عدا اللہ

چاپ : لاہور (س - ن)

☆ دیوان آشکار

از حافظ عبدالوہاب معروف بہ سجل سرمست و مخلص بہ آشکارام ۲۴۲۱ھ ،
سرایندہ فارسی و سرائیکی و عارف و سالک ہودہ

چاپ : چند بار ، لاہور - سجل ادبی اکادمی (س - ن) در آغار سوانح آشکار
بہ قلم امیر احمد آمدہ است

۳۹۔ ترجمہ

از علی اکبر درازی

چاپ : کراچی - (۱۴۰۰ھ)

☆ دیوان باہو

از سلطان باہو ، عارف معروف پنجاب

چاپ : بارہا ، لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

۴۰۔ تبرکات سلطانیہ (بہ نظم)

از عبدالغفور قیس چشتی قادری

اولین بیت از دیوان :

یقین دایم درین عالم کہ لا معبود الا هو

ولا موجود فی الکونین ولا مقصود الا هو

ترجمہ اردو اینگونه است :

نہیں مخلوق میں معبود کوئی ، ہے مگر اللہ

نہیں موجود اور مقصود کوئی ، ہے مگر اللہ

چاپ : لاہور۔ اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ دیوان حافظ

از خواجہ شمس الدین محمد حافظ شیرازی (م ۵۷۹۱ یا ۵۷۹۲) ، در دیباجہ از محمد گل اندام آمدہ است، ”خواجہ بگرد آوری دیوان خود پرداختہ است و پس از مرگ او دیگران آنرا گرد آوری کردہ اند“

چاپ : بارہا بچاپ رسیدہ است

۴۱۔ آئینہ معرفت

ترجمہ منظوم چہل و دو غزل حافظ ، از غلام حیدر ، اول یتیم از غزل بہ فارسی آمدہ سپس ترجمہ آن بہ اردو و پنجابی ذکر شدہ است۔ ترجمہ اولین بیت دیوان حافظ :

چلاؤ دور اے مافی مجھے بھر کر پیالہ دو

کہ پہلے عشق آسان ہے مگر مشکل نبھے پھر تو

چاپ : لاہور۔ کتاب خانہ محمدی (۱۳۲۹ھ)

۴۲۔ بادۂ حافظ

از بیدار بخت ، ترجمہ و شرح غزلیہای حافظ کہ قافیہ یار دیف ”م“ دارد ، چون این بخش از ”دیوان حافظ“ جزء مواد امتحانی ”منشی فاضل“ (دانش گاہ پنجاب ، لاہور) بودہ۔ برای کمک بہ دانش جویان ، این ترجمہ و شرح نوشتہ شدہ

۴۴۔ تحفہ دلکش

ترجمہ منتخبی از ”دیوان حافظ“ بہ نظم، از غلام حیدر فرزند محمد عبداللہ
خان عیدی

چاپ : گوجرانوالہ - مطبع میکی (۱۳۱۴ھ)

۴۵۔ ترجمان الغیب

ترجمہ منظوم اشعار حافظ را با ہان بحر و قافیہ ای کہ خود او بہ کار
گرفته ، از محمد احتشام الدین حقی دہلوی (م ۱۳۶۵ھ) ، ترجمہ اولین شعر دیوان
اینگونہ است :

من اے ساقی ، چلا ساعر ، دے آنا سہل تھا دل کا
مگر اب عشق میں ہے سامنا مشکل پہ مشکل کا

چاپ : حیدر آباد دکن - شمس المطابع (۱۳۵۷ھ)

۴۵۔ دیوان حافظ (مترجم)

از محمد عنایت اللہ استاد دانشکدہ گوردن راولپنڈی، ترجمہ بہ نثر میان سطرہا
و حواشی در پائین متن آمدہ است ، در آغاز گفتار مختصری دربارہ شعر فارسی و
احوال حافظ شیرازی و خصائص کلامش بیان شدہ است ، بہ سال ۱۳۴۳ھ
کار ترجمہ بہ پایان رسیدہ

چاپ : لاہور - ملک غلام محمد و پسران (۱۳۴۳ھ)

۴۶۔ ترجمہ دیگر (بہ نثر)

از مرزا جان دہلوی

چاپ : با متن فارسی ، کانپور - مطبع مجیدی (م - ن)

۴۷۔ ترجمہ (بہ نثر)

از قاضی سجاد حسین مدرس مدرسہ عالیہ فتح پوری دہلی ، حواشی
ہم دارد

چاپ : دہلی - کتاب خانہ سب رس (۱۳۸۲ھ)

۴۸۔ ترجمہ منظوم

از حافظ محمد عبداللہ فیصل آبادی

چاپ : لاہور۔ مکتبہ دارالفرقان [رک : مجلہ "دارالفرقان" منتشرہ در اکتبر ۱۹۶۲ میلادی]

۴۹۔ ترجمہ دیوان حافظ

از خواجہ عباد اللہ اختر امرتسری ، در ابتدا شرح حال و زندگی سراینده بیان شده است، میان سطرها ترجمہ و در ذیل شرح ابیات آمده است
چاپ : لاہور۔ مطبع اسلامیہ (س۔ ن) ، اسلام آباد۔ مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان با همکاری "الکتاب" لاہور (۱۳۹۹ھ)
۵۰۔ ترجمہ

از ابو نعیم عبدالعکیم خان نشتر جالندھری ، مترجم حواشی هم افزوده است
چاپ : لاہور۔ شیخ غلام علی و پسران (۱۳۸۸ھ)
۵۱۔ ترجمہ دیگر

از ناشناس

چاپ : با متن اصلی ، لکھنؤ۔ محمد سعید (۱۳۲۵ھ)

۵۲۔ عرفان حافظ

از محمد اشرف علی تھانوی (م ۱۳۶۲ھ) ، شرح ابیات عرفانہ وی (تا حرف "د") کہ متضمن نکات و لطایف است، بہ سال ۱۳۲۷ھ نا تمام رسیدہ
چاپ : چند بار ، کراچی۔ نفیس اکادمی (۱۳۹۶ھ)
۵۳۔ عرفان حافظ

از شیاما چرن داس ، از دیوان عنوانهای گوناگونی مثل ضرورت عشق و بندگی و اعتقاد و توکل و لطف دایم و دعا و تسلیم و غیرہ را در نظر گرفته و در رابطہ با ہر یک اشعاری انتخاب کردہ و ترتیب ترجمہ و بہ شرح آنها را آورده است

چاپ : دہلی

۵۴۔ عرفالیات

فقط ترجمہ و شرح اشعاری کہ قافیہ و ردیف "م" دارند ، از مسلم ہاشمی
چاپ : لاہور (۱۳۷۶ھ)

۵۵- لسان الغیب

برحمه و شرح از میر ولی الله (م ۱۳۸۴ هـ) ، در چهار جلد ، یکی از
خوب ترین تراجم و شروح دیوان حافظ است
چاپ : لاهور - شیخ مبارک علی (س - ن)

۵۶- شرح و منظوم ترجمه دیوان حافظ

از عبدالله خان عسکری

چاپ : لدهیانه

۵۷- ترجمه منتخبی از دیوان حافظ شیرازی

از محمد یاسین

چاپ : حیدر آباد سنده - آزاد بک ڈپو (س - ن)

☆ دیوان حضوری

از غلام محی الدین قصوری متخلص به حضوری (م ۱۲۷۰ هـ) که یاد او
در "تحفه رسولیه" گذشت

نسخه های خطی : کتاب خانه حکیم سید ارشاد حسین ، قصور

کتاب خانه سید شبیر احمد شاه ، موضع دهولری کپالیه

۵۸- احسن الکلام گوهر نظام

ترجمه منتخبی از "دیوان حضوری" به نثر، از غلام رسول گوهر نقشبندی
چاپ : قصور - انجمن مخدومیه حضوریه (س - ن)

☆ دیوان شمس تبریزی : کلیات شمس

از مولوی رومی (م ۶۷۲ هـ) که دیوان خود را به نام سرشد خود شمس تبریزی

(گشته شده در ۶۴۵ هـ) سروده است

چاپ : چند بار و از همه بهتر به کوشش ندیع الزمان فروزانفر ، تهران

۵۹- معارف شمس تبریز

از حکیم محمد اختر خلیفه شاه ابرارالحق ، ترجمه و شرح هفت صد و هشتاد

بیت از "دیوان شمس" است ، به سال ۱۳۹۵ هـ به تکمیل رسیده

چاپ : کراچی - کتب خانہ مظہریہ (س - ن)

☆ دیوان غنیمت

از محمد اکرم غنیمت کنجاہی (م ۱۱۸۸ھ) سرایندهٔ مثنوی "نیرنگ عشق"
چاپ : به تصحیح پرفسور غلام ربانی عزیز ، لاہور - پنجابی ادبی اکادمی
(۱۳۷۸ھ)

۶۰- ترجمہ و تشریح

از ممتاز حسین ناظر القاسمی در تشریح غزلہای غنیمت کہ حروف الف و تاء
و دال ختم می شود ، در آغاز احوال غنیمت آمده است
چاپ : لاہور - حاجی فرمان علی و پسران (۱۳۸۰ھ)

۶۱- فیضان غنیمت شرح دیوان غنیمت

از سعید محمد خلیل الرحمن نکینوی و محمد سعید شیدا، فقط ترجمہ غزلہائی
است کہ با حروف تاء و دال و میم ختم می شود
چاپ : لاہور تاج بک دپو (س - ن)

✱ دیوان نظیری

از ملا محمد حسین نظیری نیشاپوری ، زاده در نیشاپور و رحلت کرده در
احمد آباد گجرات (۱۰۲۱ھ)

چاپ : بارہا ، لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور

۶۲- شرح غزلہای نظیری

از محبوب الہی (استاد دانشکدهٔ خاور شناسی دہلی) ، حل لغات و توضیح
مطالب ہم در آن آمده است با پیش گفتار سعید احمد اکبر آبادی متضمن
احوال و نقد کلام نظیری

چاپ : دہلی مکتبہ الہیہ (س - ن)

۶۳- کیفیات

ترجمہ و تشریح غزلہائی کہ با حروف "م" ختم می شود از پرفسور
مسلم ہاشمی

چاپ : لاہور (۱۳۶۸ھ)

۶۳ دیوان ہاشم

ار محمد ہاشم نوشاہی تھریالوی ، یکی از سنگن سلسلہ شاہانہ قدوسیہ ،
در قرن سیزدہم در گشتہ ، دیوان ہاشم ، دیوان حبیب ترسیدہ

۶۴۔ گنج مخفی

از غلام نبی

نسخہ خطی : مخفی بہ متعلقہ ، و ن ، لاہور

۶۵ رباعیات ابو سعید ابوالخیر

ب سعید ابوالخیر ام . ۱۰۴۵ مرید ابو عبد اللہ ، دیوان سعید ام ۱۰۴۵ ، در
عرفان و سلوک رباعیاتی سرودہ

چاپ : بارہا ، دہلی - مطبع شاہجہانی (۱۳۴۹ھ)

۶۵۔ ترجمہ (بہ نثر) و شرح

ار محمد اسلم رازی چلندھری ، در مقامہ مرحوم سخی چلندھری ، در
و رباعیات ابو سعید ابو الخیر آمدہ است ، اول رباعی ، پس ترجمہ و شرح

چاپ : لاہور - قاج ہک دہو (۱۳۵۷ھ)

۶۶۔ ترجمہ و شرح

از محمود الحسن کانپوری ، ۴۳ رباعی را جمع کردہ و بہ نثر روان
ترجمہ نمودہ است

چاپ : لاہور - شمع محمد جان ابنہ بخش (۱۳۷۴ھ)

۶۷۔ ترجمہ دیگر

از اولاد حسین شادان بلگرامی

۶۸۔ ترجمہ و شرح رباعیات ابو سعید ابو الخیر

از عیاد اللہ اختر ، مترجم "دیوان حافظ"

چاپ : لاہور (س - ن)

۶۹۔ ترجمہ "نود و ہشت رباعی (بہ نظام)

از دکتر حامد حسن قادری (۱۳۸۴ھ)، بہ سال ۱۳۴۸ھ (=السعی منی و الاتمام من الله الامین القدوس) سرودہ است، اولین رباعی و ترجمہ آن اینگونه است :

باز آ باز آ ہر آنچہ ہستی باز آ
گر کافر و کبر و بت پرستی باز آ
این در کہ ما در کہ نومیدی نیست
صد بار اگر توبہ شکستی باز آ

ترجمہ :

باز آ باز آ، جو کچھ ہے باز آ، باز آ
کافر ہے کہ بت پرست و ترسا باز آ
نومید نہ ہو ہماری در کہ سے تو
سو بار بھی توڑ دی جو توبہ باز آ

چاپ : مجلہ ”اردو نامہ“ (کراچی) شمارہ ۱۹، ص ۶۱-۷۷

۷۹- حقیقت کی سیر یعنی منظوم ترجمہ مع رباعیات سلطان ابو سعید ابو الخیر
از مولوی مقصود احمد مجددی رامپوری، ترجمہ ۱۳۶۷ء رباعی بہ نظم،
اولین رباعی و ترجمہ آن :

ہاز آ، ہاز آ، ہر آنچہ ہستی باز آ
گر کافر و کبر و بت پرستی باز آ
این در کہ ما در کہ نومیدی نیست
صد بار اگر توبہ شکستی باز آ

ترجمہ :

جو کچھ بھی ہے جو حال ہے تیرا، آجا
کافر ہے کہ بت پرست و ترسا، آجا
درگاہ ہماری نہیں جائے حرمان
سو مرتبہ گو توڑی ہو توبہ، آجا

چاپ : باہتم منشی سید قربان علی بسمل، دہلی۔ مطبع شاہجہانی (۱۳۴۹ھ)

☆ رباعیات جامی

از عبدالرحمان جامی (م ۸۹۸ هـ) ، در وحدت وجود و عرفان ، گویند که سراییده خود شرحی بر رباعی های خویش نگاشته است

۷۱- ترجمه و شرح

از شمس الدین قادری فاضلی

[رک : دیباجه ترجمه "مفاتیح الاعجاز"]

☆ رباعیات حافظ

از حافظ شیرازی ، مقتبس از "دیوان حافظ" .

چاپ : بارها از مراکز مطبوعاتی ایران و شبه قاره منتشر شده است

۷۲- ترجمه (به نظم)

از شاغل جیپوری (م ۱۳۹ هـ) نگارنده "صحیفه خوش نویسان" و تذکره

شعرای جیپور" ، ترجمه رباعیات چاپ نشده

[رک : مجله العلم (کراچی) منتشره در اکتبر ۱۹۷۸ میلادی]

۷۳- ترجمه و شرح رباعیات حافظ

از حکیم مظفر حسن اضردهلوی ، در آغاز شرح حال حافظ شیرازی و

فهرست چاپ های دیوان حافظ و فهرست شروح آن آمده است

چاپ : لاهور - از طرف مدیر مجله "طریقت" (س-ن)

☆ رباعیات خیام

از ابو الفتح عمر بن ابراهیم خیام نیشاپوری (م ۵۱۵ هـ یا ۵۱۷ هـ یا

۵۲۵ هـ) ، مرید یک هزار رباعی باونسبت داده شده اما درین نسبت

گفتگو ها ست - رباعیات خیام به اکثر زبانهای علمی و زنده ترجمه شده است

چاپ : بارها ، به وسیله مؤسسات مطبوعاتی اروپا و ایران و شبه قاره

۷۴- یادۀ گلنام

ترجمه به نثر از محمد سعید شیدا ، در آغاز احوال و آثار خیام آمده است

چاپ : لاهور - تاج بک دپو (س-ن)

۷۵۔ تاج الکلام

ترجمہ ۷۶۴ رباعی خیام بہ نظم ، از لایق حسین قوی امروہوی
چاپ : دہلی - مطبع شاہجہانی (۱۳۴۳ھ)

۷۶۔ خم خالہ خیام

ترجمہ ہر رباعی فارسی بہ یک رباعی اردو از افسر الشعراء آغاشاعر قزلباش
(م ۱۳۶۰ھ) ، جمعاً ترجمہ دوہست رباعی است
چاپ : دہلی (۱۳۴۶ھ)

۷۷۔ خم خالہ خیام

ترجمہ و شرح رباعیات خیام با شرح احوال شاعر و یادداشتی پیرامون
شعروں از سید احمد علی حسینی نشتر شادانی رامپوری
چاپ : لاہور - شیخ جان محمد الہ بخش تاجران کتب (۱۳۵۶ھ)

۷۸۔ خم کدہ خیام

منتخبی از رباعیات خیام و ترجمہ آنها بہ نظم از ناز والئی خیرپور سندھ
چاپ : خیرپور سندھ (س - ن)

۷۹۔ خیمے کے آس پاس (منظوم)

ترجمہ از میراجی - ادوارد فیتز جرالڈ (Edward Fitz Gerald) ۷۵
رباعی خیام را بہ انگلیسی در آورده کہ در سال ۱۸۵۹ میلادی/۷۶-۱۲۷۵ھ
و نیز در سال ۱۲۸۹ھ بجاپ رسیدہ - میراجی از روی ترجمہ الکیسی رباعیات
را بہ ردو در آورده است - دیباچہ بہ قلم پرفسور جیلانی کامران است
چاپ : لاہور (۱۳۸۴ھ)

۸۰۔ دو جام (منظوم)

ترجمہ یک صد و شصت رباعی خیام از عبدالحمید عدم (م ۱۳۹۸ھ)
بہ قطعات و دوہیتی ہا
چاپ : کراچی - مکتبہ ماحول (۱۳۸۰ھ)

۸۱- رباعیات عمر خیام

از محشر نقوی، از روی ترجمه انگلیسی به اردو در آمده است و با ترجمه انگلیسی فیتز جرالذ بچاپ رسیده

چاپ : حیدر آباد دکن - مطبع اعظم (۱۳۶۵هـ)

۸۲- رباعیات حکیم عمر خیام

ترجمه و شرح با شرح حال عمر خیام و یادداشتی در نقد سخن وی ، از جلال الدین احمد جعفری زینبی اله آبادی

چاپ : لاهور - قاج بکدپو (س - ن)

۸۳- منی دو آتشه

ترجمه شصت و سه رباعی وی به همین وزن ، از سید کاظم علی شوکت بلگرامی (م ۱۳۴۲هـ) شاگرد امیر سینائی ، ترجمه رو بروی ترجمه انگلیسی وینفیلد (Whinfield) چاپ شده

شرح احوال عمر خیام از نظم طباطبائی (م ۱۳۵۲هـ) و احوال مترجم به قلم پسرش سید محمد علی بلگرامی نیز افزوده شده است - همچنین تقریظ‌هایی از مشاهیر

چاپ : حیدر آباد دکن - مکتبه ابراهیمه (س - ن)

۸۴- میکده خیام

ترجمه و شرح رباعیات خیام از محمد محمود شادان رامپوری و مفتی محمد مظهر جلیل شادانی ، به سال ۱۳۵۳هـ بانجام رسانده است و با تجدید نظر سید اولاد حسین شادان بلگرامی چاپ شده

چاپ : لاهور - شیخ مبارک علی (۱۳۵۴هـ)

۸۵- میکده خیام یعنی رباعیات خیام

ترجمه و شرح از قلم نسیم

چاپ : لاهور (۱۳۸۸هـ)

۸۶- مقام خیام

ترجمہ رباعیات بہ نظم از عبدالرحمان طارق
چاپ : لاہور-مکتبہ ادب نواز (۱۳۷۱ھ)

۸۷- نذر خیام

ترجمہ بہ نظم از راجا مکھن لال بہ سال ۱۲۶۰ھ سرودہ است ، اولین
ترجمہ از رباعیات خیام بزبان اردو است ، شمار رباعیات ۳۲۳ است
چاپ : با پیش گفتار از دکتر محمد تقی الدین احمد ، حیدرآباد -
کتاب خانہ عابد (۱۳۷۰ھ)

۸۸- ترجمہ و شرح

از امام الدین

چاپ : لاہور (س - ن)

۸۹- ترجمہ و توضیح

از محمد نذیر

چاپ : پشاور (۱۳۸۴ھ)

۹۰- ترجمہ (بہ نظم)

از واقف امروہوی

چاپ : دہلی (۱۳۸۰ھ)

۹۱- ترجمہ دیگر (بہ نظم)

از سید شاہ محمد ، در اوایل قرن چہار دہم ہجری سرودہ شدہ

☆ رباعیات سرمد

از سرمد (مقتول در ۱۰۷۰ھ) بہ جرم عقاید خاصہ و شطحیات کہ داشتہ

چاپ : با ترجمہ اردو ، لاہور - ادبستان (۱۳۸۶ھ)

۹۲- جواہر منظوم (ترجمہ اردو رباعیات سرمد مرحوم)

از سید نواب علی صولت لکھنوی ، بہ سال ۱۳۴۰ھ سرودہ شدہ ، یکی از

رباعیات و ترجمه آن به قرار زیر است :

از جرم ، فزون یافته ام فضل ترا
این شد سبب معصیت بیشتر
هر چند گنه پیش، کرم بیشتر است
دیدم همه جا و آزمودم همه را

ترجمه :

هر جرم سے پایا ہے سوا فضل ترا
باعث یہ فزونی معاصی کا ہوا
افزون ہیں اگر گنہ ، کرم افزوں تر
دیکھا ہر طرح خوب سب کو جانچا

چاپ : دہلی - مطبع شاہجہانی ، با کوشش و مقدمہ دکتر آغا یمین خان ،
لاہور - ادبستان (۱۳۸۹ھ)

☆ رباعیات قلندر

از شرف الدین بو علی قلندر پانی پتی (م ۵۷۲۴) ، چہارده رباعی صوفیانہ
است

چاپ : [رک - ترجمہ رباعیات قلندر]

۹۳ - نعرۂ قلندر

ترجمہ بہ نظم از عبدالغفور قادری نقشبندی ، با احوال و آثار شاہ
بو علی قلندر

چاپ : با متن فارسی و ترجمہ پنجابی و اردو ، لاہور (س - ن)

☆ رموز بیخودی

از علامہ اقبال لاہوری ، بخش دوم مثنوی ” اسرار خودی “ است کہ بطور
جداگانہ منتشر گشتہ ، درین مثنوی سراپندہ ثابت کردہ کہ تعلیمات اسلامی برای
حیات ملی بہترین ضابطہ میباشد

چاپ : رک - ارمغان حجاز در ہمین بخش

۹۴- ترجمان بیخودی (منظوم)

از مهر نقوی

۹۵- ترجمه دیگر

از کوکب شادانی

چاپ : در ضمن "اسرار و رموز" ، لاهور-اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۶ هـ)

☆ زبور عجم

از علامه اقبال لاهوری ، این کتاب مجموعه ایست مشتمل بر غزلیات و قطعات و مثنوی گلشن راز جدید و شادی نامه - در مثنوی گلشن راز جدید مسئله وحدت الوجود با روشنی تازه ای حل شده است - در بندگی نامه پیرامون هنر های محکوم اظهار نظر گردیده است

چاپ : رک ارمغان حجاز در همین بخش

۹۶- ترجمان زبور (به نظم)

از شیخ عبدالرحمان

چاپ : لاهور- اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۷ هـ)

۹۷- حدیقه ارم

از عبدالرحمن طارق

چاپ : لاهور - اشاعت منزل (س - ن)

☆ سکندر نامه

از نظامی گنجوی

در بخش "داستان" گذشت

☆ شاهنامه فردوسی

در بخش "تاریخ (۲)" گذشت

☆ شمع دل افروز

مثنویست در عرفان و اخلاق

۹۸۔ ترجمہ "منظوم

از عالم اللہ

[رک : نصیر الدین ہاشمی - جامعہ نظامیہ کے اردو مخطوطات کا ایک جائزہ، نوائے ادب (ممبئی) منتشرہ در ژانویہ ۱۹۶۴ میلادی، ص ۵۹]

☆ شیرین و خسرو : خسرو و شیرین

از خسرو دہاوی

در بخش "داستان" گذشت

☆ عقاید جامی

در بخش "عقاید" گذشت

☆ قصاید خاقانی شروانی

از افضل الدین بدیل بن علی خاقانی (م ۵۸۲ یا ۵۹۰ یا ۵۹۷) قصایدوی جزء مواد درسی فارسی در شہ قارہ است

چاپ : در ضمن "کلیات خاقانی" حیدر آباد دکن (۱۳۱۹ھ)

۹۹۔ تحفہ شروان

از اصغر علی روحی (م ۱۳۷۳ھ) ، شرح قصیدہ ای ست یا ایر مطلع :

دل من پر تعلیم است و من طفل زبانداش

دم تسلیم بر عشر و سر زانو دبستانش

چاپ : لاہور - مطبع رفاہ عام (۱۳۷۷ھ)

۱۰۰۔ حل قصاید خاقانی

از احمد حسن شوکت میرتھی

چاپ : با متن فارسی ، میرتھی - مطبع صادق المطابع (۱۳۲۹ھ)

☆ قصاید عرفی

از جمال الدین محمد عرفی شیرازی (م ۹۹۹ھ) ، زادہ در شیراز و در گذشتہ

در لاہور - از و دیوانی مشتمل بر غزلیات و قطعات و مثنوی ہ و قصاید

بہ یادگار مانده

چاپ : چند بار ، لاہور - شیخ مبارک علی (س - ن) ، کانپور - مطبع
نولکشور (۱۲۹۵ھ)

۱۰۱۔ عجیب و غریب : شرح قصاید عرفی
از عبدالعجید خان ہیلی بہیتی ، در ۳۰۳۔۱۳۰۵ھ نگاشته است
چاپ : لکھنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۴۹ھ)

☆ قصاید فرخی

از ابو الحسن فرزند جولوغ فرخی (م ۴۲۹ھ) ، بہ درگاہ سلطان
محمود غزنوی وابستہ بودہ ، در قصیدہ گوئی مقامی بلند دارد
چاپ : بارہا ، لکھنؤ و لاہور

۱۰۲۔ ترجمہ

ترجمہ چہل و یک قصاید فرخی کہ با حرف الف ختم می شود ، از
عبدالباقی عباسی

چاپ : لاہور - تاج بک دہو (س - ن)

☆ قصاید قآنی

از میرزا حبیب اللہ فرزند محمد علی گلشن (م ۱۲۷۲ھ یا ۱۲۷۳ھ) ، بہ دربار
تہران وابستہ بودہ و قصاید متعدده سرودہ
چاپ : چند بار در تہران و شبہ قارہ

۱۰۳۔ ترجمہ و شرح

از محمد افضل خان (منشی فاضل) ، در پایان معانی لغات آمدہ است
چاپ : لاہور - کتاب خانہ اعظم (س - ن)

۱۰۴۔ روح المعانی

از خان نیاز ، در آغاز احوال قآنی بہ اختصار مذکور است
چاپ : لاہور - تاج بک دہو (س - ن)

☆ قصاید شاہ نعمت اللہ ولی

۱۰۳۔ قصیدہ ۱۰۳ منسوب بہ شاہ نعمت اللہ ولی (م ۸۳۴ھ) است ، آغاز ۱۰۳
قصیدہ اینگونه است:

قصیدہ اول : راست گویم پادشاهی در جهان پیدا شود

قصیدہ دوم : چون آخرین زمانہ آید بعد ازین زمانہ

قصیدہ سوم : ہارینہ قصہ شویم از نرہ بند گویم

سرایندہ درین قصاید وقایع آیندہ را پیش گوئی نمودہ است

چاپ : چند بار با ترجمہ اردو

۱۰۵۔ ترجمہ و شرح

از فقیر حبیب اللہ (امیر دیندار انجمن حزب اللہ پاکستان)

چاپ : در کتاب ”حقیقت قیام پاکستان بتوثیق شہادت“ ، کراچی -

دیندار انجمن حزب اللہ (۱۳۹۱ھ)

۱۰۶۔ الہامی پیش گولیاں

ترجمہ و تشریح بعضی اشعار از قصیدہ :

چون آخرین زمانہ آید بعد ازین زمانہ

از سعید بن وحید

چاپ : کراچی - دیندار انجمن (۱۳۸۸ھ)

۱۰۷۔ ترجمہ قصیدہ ای کہ منسوب بہ شاہ نعمت اللہ ولی است

قدرت کردگار می بینم حالت روزگاری بینم

چاپ : در کتاب ”حضرت نعمت اللہ ولی اور ان کا قصیدہ“ ، لاہور - مکتبہ

پاکستان (۱۳۸۹ھ)

۱۰۸۔ پیش گولی حضرت نعمت اللہ شاہ ولی

از سرور نظامی

چاپ : فیصل آباد - دارالعلوم درویشیہ (س ن)

☆ گلشن راز

از محمود شبستری ، در بخش عرفان و سلوک گذشت

☆ گلشن راز جدید

از محمد اقبال لاہوری ، این مثنوی در پاسخ مثنوی شبستری سروده شدہ
و در ضمن "زہور عجم" مندرج گردیدہ است
چاپ : رک - ارمغان حجاز در ہمین بخش
۱۱۶- ترجمہ (بہ نظم)

از چوہدری نبی احمد باجوہ

چاپ : در مجلہ اسلامی تعلیم (لاہور) بیاد بود اقبال در ۱۹۷۴ میلادی،

ص ۱۵۱ - ۲۰۳

☆ و ۱۱۷- گلشن ہند

جنگ اشعار فارسی با ترجمہ اردو ، گرد آورندہ سید یوسف علی خان یوسف
ساکن ریواری کہ در روزگار جلال الدین شاہ عالم ثانی (۸۱۱۷۳ - ۸۱۲۲۱ ہ)
می زیستہ - از جملہ سرایندگانی کہ اشعار ایشان در جنگ آمدہ : حافظ شیرازی و
ناصر علی سرہندی و امیر خسرو و نظیری نیشاپوری و کلیم ہمدانی
نسخہ خطی : کتاب خانہ دکتر ابواللیث صدیقی ، کراچی [رک : دکتر
محمد باقر - اردوئے قدیم ص ۶۹ - ۷۰]

☆ لیلی و مجنون

از عبدالرحمن جامی ، در بخش داستان گذشت

☆ لیلی و مجنون

از ہاتفی ، در بخش داستان گذشت

☆ مثنوی بو علی قلندر : مثنوی گل و بلبل

از شرف الدین بو علی قلندر (م ۸۷۲۴ ہ) ، مثنوی عرفانی است و بہ تقلید
مثنوی مولورودہ شدہ

چاپ : چند بار ، باتحقیق و تعلیق ساجد اللہ تفہیمی ، لاہور - مقبول

اکادمی (۱۳۹۹ھ)

۱۱۸۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور۔ شیخ غلام علی و پسران (۱۳۵۴ھ)

۱۱۹۔ ترجمہ دیگر

از منشی ظہور احمد خان

چاپ : بامتن فارسی ، لکھنؤ۔ مطبع نامی (۱۳۲۶ھ)

۱۲۰۔ ترجمہ (بہ نظم)

از عبدالحمید ملیح آبادی متخلص بہ حمید ، بہ ظن قوی بچاپ نرسیدہ است

[رک : لالہ سری رام۔ خم خانہ جاوید جلد دوم ، ص ۹۰۵]

۱۲۱۔ کنز الاسرار

ترجمہ منظوم در بحر مثنوی بو علی قلندر ، از سید غلام حیدر خان

چاپ : لکھنؤ۔ مطبع نولکشور (س۔ ن)

۱۲۲۔ ترجمہ دیگر (بہ نظم)

از منشی عبدالغفور خان قیس چشتی

چاپ : لاہور۔ اللہ والے کی قومی دکان (س۔ ن)

❦ مثنوی مولانا روم : مثنوی معنوی

از جلال الدین محمد فرزند بہاء الدین معروف بہ مولوی رومی و موالوی

بلخی ، در شش دفتر ، یکی از معروف ترین متن ها کہ در میان مسلمانان شبہ قارہ

متداول بودہ ، شرح ها و حواشی زیادی بر آن نگاشته شدہ

[رک : اختر راہی۔ برصغیر پاک و ہند میں مثنوی معنوی سے اعتناء ، در

مجلہ فکر و نظر (اسلام آباد) منتشرہ ژولائی ۱۹۷۸ میلادی ، ص ۳۷ - ۴۷]

چاپ : بارہا ، لکھنؤ۔ مطبع منشی نولکشور

۱۲۳۔ الہام منظوم

ترجمہ شش دفتر بہ نظم ، از عاشق حسین سیاب صدیقی اکبر آبادی

(م ۱۳۷۰ھ) ، در ۱۳۴۷ھ پایان رسیدہ :

فی الحقیقت مثنوی کا ترجمہ ترجمہ ہے وحی اور الہام کا
با تجدید نظر مولوی فیروز الدین بچاپ رسیدہ

چاپ : لاہور - مطبع فیروز (۱۳۴۷ھ تا ۱۳۵۰ھ)

۱۲۴ - باغ ارم

از مثنوی مستعان علی، بہ سال ۱۲۴۴ھ آن را بہ نظم اردو برگردانده است۔
ترجمہ منتخبی از مثنوی معنوی است

چاپ : بمبئی - مطبع کریمی (۱۲۶۹ھ)

۱۲۵ - بحر العلوم

از رازی، ترجمہ و گزارش دفتر پنجم مثنوی معنوی است

چاپ : لاہور - اورینٹل بک سوسائٹی (۱۳۷۴ھ)

۱۲۶ - بوستان معرفت

از عبدالمجید خان فرزند عبدالرحیم خان ساکن حافظ آباد (پہلی بہیت)،
بہ سال ۱۳۰۹ھ کار ترجمہ را آغاز نموده و بہ سال ۱۳۱۰ھ باتمام رسانده
بوستان معرفت ہے نام اور تاریخ بھی

۱۳۰۹ھ

ابتدا تحریر کی اس کے بلا شک و گمان

ختم کی تاریخ جانو چشمہ نہر بہشت

۱۳۱۰ھ

مختصر مرغوب از بس دلیہیر و دلستان

چاپ : لکھنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۲۶ھ تا ۱۳۳۲ھ)

۱۱۷ - پیراھن یوسفی (منظوم)

از محمد یوسف علی شاہ چشتی نظامی فرزند محمد جلال الدین خان دلق
بہ بانکے میاں، بہ سال ۱۱۹۳ھ نگاشتہ، ترجمہ اولین شعر مثنوی اینگونه است:
سن لوے سے، کیا حکایت کرتی ہے اور جدائی سے شکایت کرتی ہے

چاپ : کانپور - مطبع نولکشور (بار چہارم : ۱۳۱۵ھ)

۱۲۸- ریاض العلوم

ترجمه منشور دفتر اول است از شفیقی عهدی هوری

چاپ : لاهور

۱۲۹- شجرة معرفت

ترجمه منظوم منتخبی از مشوی معنوی ، از غلام حیدر گوپا مشوی متخصص

به حیدر ، به سال ۱۲۹۸ هـ سروده است

بفصل خدای جهان آفرین شد این ترجمه خیم بدعا فیت

و نام تاریخی آن شده بگفتا خرد ، شجرة معرفت

۱۲۹۸ هـ

چاپ : لکهنؤ - مطبع نو کشور (بار هفتم : ۱۳۴۳ هـ)

۱۳۰- عقد گوهر موسوم به "موتیوں کا ہار"

ترجمه منظوم یکصد حکایت مشوی معنوی در بحر مننوی ، از پیر زاده محمد

حسین عارف مهمی (م ۱۳۴۶ هـ) فرزند سید ارجمین مهمی

چاپ : لاهور - مطبع روم (م ۱۳۱۸ هـ) و دهلی - مطبع مجناتی (۱۳۲۲ هـ)

۱۳۱- فیض العلوم

ترجمه دفتر اول از مشوی معنوی ، ز الہی بخش کاندھلوی ناھمکری

ابوالحسن کاندھلوی

[رک : قاموس الکتب جلد اول ، شماره ۱۰۵۲۶]

۱۳۲- قصیدہ معجزہ

ترجمه منظوم قسمتی از دفتر اول ، در بیان معجزه پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم

در سخن آوردن سگریزه ها در دست ابوحهل ، به سال ۱۲۹۰ هـ سروده است

۱۳۳- کتاب مرقوم شرح اردو مشنوی سولانا روم

از عبدالرحمن راسخ دهلوی (م ۱۳۲۷ هـ) فرزند محمد حسین فقیر دهلوی

چاپ : دهلی (۱۳۱۵ هـ)

۱۲۴۔ کشن العلوم

ترجمہ و شرح مثنوی است

چاپ : مراد آباد

۱۳۵۔ کلید مثنوی

از اشرف علی تھانوی (م ۱۳۶۲ھ) ، ترجمہ و شرح آیات مہمہ از مثنوی

معنوی است

چاپ : دیوبند۔ اشرف العلوم (۱۳۶۰ھ)

۱۳۶۔ شرح و منظوم ترجمہ مثنوی مولانا روم

ترجمہ منظوم و شرح منشور قسمتی از دفتر اول ، از عبداللہ عسکری ،

ترتیب اینگونه است : متن مثنوی ، ترجمہ بہ نثر ، حل نکات و شرح ، ترجمہ بہ نظم ، ترجمہ اولین بیت مثنوی :

بانسری سے من کہ کیسی کہہ رہی ہے داستان

اور اپنی فرقتوں سے کر رہی ہے کیا بیان

چاپ : لاہور۔ چاپ خانہ حیات اسلام (۱۳۶۸ھ)

۱۳۷۔ مفتاح العلوم

ترجمہ و گزارش مبسوط از محمد نذیر عرشی نقشبندی مجددی ، بہ سال

۱۳۴۴ھ باتمام رسیدہ است ، شارح در شرح خود ، حل لغات و چگونگی ترکیب

نحوی و صنایع لفظی و عروضی و نکات عرفانی و مسایل فقہی مربوط را آورده ،

ترجمہ بہ نثر روان و سلیس است

چاپ : چند بار ، لاہور (بار ششم : ۱۳۷۹ھ)

۱۳۸۔ نالہ مضطر (موسوم بہ تحفہ مظفر)

ترجمہ منظوم یک قسمت از مثنوی، از مظفر نبی

چاپ : دہلی۔ مطبع رضوی (۱۳۲۲ھ)

۱۳۹۔ ترجمہ مثنوی معنوی

از عبدالحمید خان حمید ملیح آبادی ، بچاپ نرسیدہ است

[رک : لالہ سری رام۔ خم خانہ جاوید جلد دوم ، ص ۵۰۹]

۱۴۰ - خلاصهٔ مثنوی

ترجمهٔ خلاصهٔ مثنوی (ه) آن بخش از مثنوی که جزء مواد درسی مثنوی
فصل دانش گاه به حساب بوده) از برکت علی معلم دبیرستان مسلم لاهور، حل
لغات است و گزارشی برای دانش جویان
چاپ: به تجدید نظر سید محمد خلیل الرحمن نگینوی، لاهور (۱۳۸۰ هـ)

✱ مثنوی هاشم

از محمد هاشم نوشاهی تهرانی

۱۴۱ - منبع اسرار

از غلام نبی

نسخهٔ خطی: کتاب خانهٔ مترجم (غلام نبی)، سن پوره لاهور

✱ مجنون و لیلی

از امیر خسرو دهلوی، در بخش داستان گذشت

✱ مطلع الانوار

از خواجو کرمانی (م ۷۵۳ هـ) مرید سید علاء الدوله سحرانی، عارف و سالک
بوده، از و دیوان و مثنوی ها به یادگار مانده

۱۴۲ - روضة العقبی

ترجمهٔ قسمت دوم مثنوی "مطلع الانوار" به نظم از میر ولی فیاض ویاوری،
به سال ۱۱۶۲ هـ سروده شده

[رک: دکتر بشیر حسین - ترجمهٔ منظوم آثار فارسی بزبان اردو، مجله
راهنمای کتاب (تهران) جلد ششم]

✱ منطق الطیر: مقامات طيور

از خواجه فرید الدین عطار نیشاپوری (م ۶۲۷ هـ)، در سال ۵۸۳ هـ این
مثنوی عرفانی را سروده / این مثنوی به اسم "مقامات طيور" هم معروف است و
در آن آمده:

حکم سر بردو چو درخورشید نور منطق الطیر و مقامات طيور

منطق الطیر بہ زبان ہای اروپائی ہم ترجمہ شدہ است

چاپ : بارہا ، بہ تصحیح دکتر محمد جواد مشکور ، تبریز (۱۳۳۷ھ ش)

و بہ تصحیح دکتر سید صادق گوہرین ، تہران (۱۳۴۲ھ ش)

۱۴۳- پنچھی باجھا (منظوم)

از وجیہ الدین وجدی (م در نیمہ آخر قرن دوازدهم ہجری)، در ۱۱۵۵ھ

سرودہ شدہ

جب کی تاریخ کا دل میں حساب تب ہوا میزان میں کیا خاصی کتاب

۱۱۵۵ھ

بہ زبان اردوی قدیم (دکھنی) است

چاپ : بارہا ، بمبئی (۱۲۴۵ھ) و مدراس (۱۲۷۴ھ)

۱۴۴- ترجمہ منطق الطیر (منظوم)

از فرید الدین آذوق دہلوی باہمکری امیر بخش شہرت در سال ۱۲۲۷ھ

میں ۱۶ دی فعدہ و ۱۶ ذی الحجہ ، در چہار ہزار بیت سرودہ شدہ

سولویں تاریخ ذی فعدہ کی تھی جب یہ تصنیف اس کی میں آغاز کی

سولویں ذی الحجہ دو پھر تووقت شام ایک مہینے میں ہوئی یعنی تمام

سال ہجری پھر کئے جو میں لے سب سن تھے بارہ سو بہ ستائیس جب

نسخہ ۵۱ خطی : اعجم ، جلد اول ، ص ۳۱۶-۳۱۹

آغاز : اہل تقویٰ عارف شب زندہ دار

شیخ وقت و صوفی و پرہیزگار

☆ نام حق

از شرف الدین بخارایی [در بخش فقہ گذشت]

☆ نیرنگ عشق

از غمت کجماھی (م ۱۱۲۵ھ) [در بخش داستان گذشت]

☆ یوسف و زلیخا

از عبدالرحمن خامی (م ۸۹۸ھ) [در بخش داستان گذشت]

ریاضی و ستاره شناسی

فوائد الافکار فی اعمال الفرجار

ابن سید احمد دولہ ابن الملک خواجہ فرید الدین احمد خان بہادر
(م ۱۲۰۴ء) حدیثی سید احمد خان، بہ سال ۱۲۰۲ھ تصنیف کردہ و در
دیباچہ می نویسد : «ہر کار، شناسہ . . . کہ سابق در عرب و عجم مروج باشد
و حالا این کسی نمی داند و مختص در صاحبان انگریز و فرانس مروج است . . .
برای یادگار و دیدہ شایقان این علم رسالہ درست نمودم و نام این رسالہ اوارد
الافکار فی اعمال الفرجار نهادم»

نسخہ خطی : آصفیہ جلد اول، شمارہ ۱۶۶

۱۔ ترجمہ

از سید احمد خان، بہ سال ۱۲۶۲ھ/۱۸۴۶ میلادی ترجمہ کردہ

مجموعہ شمسی

کتبی در علم ہیئت با استفادہ از نظریات کوپرنیک، در ہفت فصل :
فصل اول در اثبات کرویت زمین، فصل دوم در بیان مقدار ارض، فصل سوم
در حرکت زمین، فصل چہارم در حالات کواکب و سیارگان، فصل پنجم در
سیارات (قمرها)، فصل ششم در جواہرات (احسام کشیف)، فصل ہفتم
در فواید چند مختص بہ کواکب

۲۔ ترجمہ

از ناشناس

نسخہ خطی : اردک مخطوطات، ص ۲۴

آغاز : پہلی فصل زمین کی گولائی ثابت کری ہے

کیمیا

✽ تجارب خوشحالی

از حاجی بدیع الدین محمد خوشحال قادری معروف به خوشحال ولی قادری
در شش باب، تاکنون طبع نشده

نسخه خطی : متعلق به محمد ضیاء الرحمن - کجرات

۱- ترجمه

از حکیم محمد ضیاء الرحمن، با اضافات سودمند

چاپ : کجرات - اداره طبیب حاذق (۱۳۹۸ هـ)

☆ ذخیره اسکندر خانی : ذخیره سکندری

از محمد باقر منجم ثانی، به روزگار نصیرالدین هایون (۵۹۳۷ - ۵۹۶۳ هـ)
به نسخه ای از "ذخیره اسکندری" دست یافته. چون عبارات و بیان کتاب مغلق
و پیچیده بوده، مؤلف خواسته است آنرا ساده کند

روایت است که متن اصلی به زبان یونانی بوده و در روزگار معتصم بالله
عباسی (۵۲۱۸ - ۵۲۲۷ هـ) به عربی درآمده و اصل آن منسوب به اسکندر بن
فیلقوس است و به همین جهت "ذخیره اسکندری" نامیده شده، کتاب به دیباچه
و ده فن منقسم گردیده - اصول و مقدمات این علم، اصول صنعت و تدبیر اکسیر،
ترکیبات سیاه، تریاق، صنعت طلسم که امراض را نافع باشد، صور خواتیم
کواکب، فنون مختلفه از طلسمات، بخورات کواکب و ابواب عطف قلوب،
خواص نباتات، خواص اعضاء حیوان

چاپ : رامپور، بہ کوشش محمد عثمان

۲۔ ترجمہ

از محمد عصمر علی فرزند محمد نجف علی خان، بہ سال ۱۲۰۸ھ بہ اردو در آوردہ

نسخہ خطی : سالار جنگ، ص ۲۹۷ - ۲۹۸

اعزاز : حمد خداوند لردگار مبدع ثوات و سیر (ص اصلی)

☆ ہفت احباب

مجموعہ ہفت رسالہ است، در تجربہ های کیمیاگری کہ ہفت دوست بہ سال ۱۲۰۱ھ در ہفت بخش (رسالہ) تنظیم نمودہ اند و تقسیم آن بہ قرار زیر است :

بخش اول ہفت احباب (از حمید الدین ناگوری)، بخش دوم ہفت کوکب (از شیخ سلیمان مندوی)، بخش سوم سپت ساگر (از نومسلم معادت مند - گیان ناتھ جوی)، بخش چہارم ہفت طبق (از میر سید ہاشم بخاری)، بخش پنجم ہفت جوہر (از سید طیب اودھی)، بخش ششم ہفت ایام (از شیخ نصیر الدین ناریولی)، بخش ہفتم ہفت دوزخ (از شیخ محمد صادق ملتانی)

۳-۹ الکیمیا

از حصین الدین جونیوری فرزند شاہ نظام الدین، بہ تاریخ ۱۱ آوریل ۱۹۰۲ میلادی / ۱۳۲۰ھ بہ اتمام رسیدہ - ترجمہ ہر بخش نام جداگانہ دارد

بخش اول عقد سیلاب (ترجمہ ہفت احباب)، بخش دوم اہل ذہب (ترجمہ ہفت کوکب)، بخش سوم کبریت احمر (ترجمہ سپت ساگر)، بخش چہارم اح زبیب (ترجمہ ہفت طبق)، بخش پنجم اکسیر اصفر (ترجمہ ہفت جوہر)، بخش ششم کیمیای اجسام (ترجمہ ہفت ایام)، بخش ہفتم سنگ راسخ (ترجمہ ہفت دوزخ)

چاپ : جونیور - بکوشش مترجم (۱۳۲۳ھ)، لاہور - دارالکتب رفیق الاطباء (۱۳۴۸ھ)

پزشکی

✽ تشریح الابدان : تشریح منصوری

از منصور فرزند محمد فرزند احمد فرزند یوسف فرزند الیاس شبرازی ، در یک مقدمه و پنج مقاله و یک خاتمه - مقدمه در تعریف و تقسیم است - تفصیل مقاله ها بقرار زیر است

۱- استخوانها ۲- پی ها ۳- عضله ها ۴- ورید ها ۵- شریانها
خاتمه در اعضای مرکب و تولد جنین - مؤلف با تصاویری از اعضای انسانی کتاب را مزین کرده است

چاپ : در دهلی و لاهور و کراچور بارها بحاپ رسیده

۱- ترجمه

از ناشناس که نامش در نسخه چاپی نیامده است
چاپ : دهلی - الیکٹرک پرنٹنگ ورکس (۱۳۹۵ هـ)

۲- ترجمه دیگر

از حکیم غلام حیدر
چاپ : لاهور - چراغ دین (۱۳۲۸ هـ)

✽ خوان نعمت

در پختن طعام و شیرینی و غیره

۳- الوان نعمت

از حمید الدین بهاری بحکم گل کرائسٹ رئیس دانشکده نورت ولیم کاکته

نسخہ خطی : انجمن جاد سوم، ص ۲۰

۳۰ : کروڑاں شکر اور احسان اس خالی کے کہ جس کے حوال احسن سے ہر ایک خاص و عام کو لاکھوں طرح کی نعمتیں ملے کھٹکے پہنچتی ہیں

☆ خیرالتجارب

از حکیم خیراندیش حاں اتاوی، معاصر اورنگ زیب عالمگیر بودہ، او در وطن خود اناوہ (ہندوستان) بیرستنی تاسیم کردہ بود، کتاب را بہ بیست و سہ باب تقسیم کردہ

۴- ترجمہ

از خواجہ عبدالسلام فروغی
چاپ : لاہور - دارالبلاغ (س - ن)

☆ شفاء البدنی

از محمد ہاشم فرزند محمد ہادی کہ معروف بہ حکیم علوی خان شیرازی است، در عہد اورنگ زیب عالمگیر از شیراز بہ ہند آمدہ و سپس ہمراہ نادر شاہ بہ ایران برگشتہ و پس از زیارت حرمین بہ دہلی باز آمدہ و در ہانجا بہ سال ۱۱۶۲ھ در گذشتہ، دربارہٴ اعضای بدن و امراض آنها و علاج آنها

۵- گنج حکمت

از حکیم دیوان کاهن چند
چاپ : لاہور - بہ اہتمام حکیم رام کشن (۱۲۳۰ھ)

☆ طب اکبری : جامع الفوائد

از حکیم محمد اکبر بن حاجی متیہ، معروف بہ شاہ محمد ارزانی، ترجمہ و گزارش است باحدی و اضافات از "الاسباب والعلامات" (ابو حامد محمد فرزند علی سمرقندی) و "شرح الاسباب والعلامات" (نفیس بن عوض کرمانی)، در بیست و ہشت فص و یک حاتمہ، در درمان بیماری ہا از سر قاپا، بہ سال ۱۱۱۲ھ بانجام رساندہ است

چاپ : چند بار، لکھنؤ و کانپور

۶- ترجمه

از محمد صدیقی نانوتوی

چاپ شده است

☆ طب شهابی : شفاء العریض

از شهاب الدین بن عبدالکرم قوام ناگوری، به روزگار مظفر شاه یکم پادشاه
کجری، در یک مسموم و یک صد و سست باب سروده شده است، مقدمه در بیان
مدعی علم طب است - در حاتمہ مؤلف (سراننده) از زندگی خود سخن گفته و
حدیثی را نقل کرده از مردم ناگور و نوسیمان است - درباره تلف کتاب
اینگونه سروده است :

مر ر گشتی ادویه در جهان	بحلقی خدا وقف کردم ریان
نه از دوسب دارم نه از دشمنان	نه فرق آورم از گدا بر شهان
کدا را دوا بهتر از شبهه کنم	نوادم بجز بفع مرشد قلم
بگشاید یاران مرا ای شهاب	بنام شهبشاه کن این کتاب
بگشاید که چون شاهشاهان خدا است	بدرگاه او سدی حمله راست
ز همت صد زیاده نود سال بود	دهم روز از ماه شوال بود

۷- طب شهابی (منظومه هندی) مع دفتر حکمت

چاپ : بمبئی - مطبع حیدری (۱۲۹۳ هـ).

☆ طب یوسفی : علاج الامراض

از یوسف بن محمد بن یوسف، معروف به یوسفی هروی (م. ۵۹۰)، در علاج
و درمان بیماریها - وی ۲۸۹ رباعی نیز در طب سروده و سپس شرحی بر آن
رباعی ها به نام "شرح علاج الامراض" با "جمع الفوائد" نگاشته است

۸- ترجمه طب یوسفی

چاپ : لاهور - (س. ن)

☆ علاج الغرباء

از حکیم غلام امام

۹- ترجمه

از اصغر علی

چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (بار سیزدهم : ۱۳۱۰ هـ)

☆ فیض عام فی شفاء الاسقام

از شیخ قادر بخش

۱۰- ترجمه

از مولوی محمد حسین

چاپ : امرتسر - مطبع روز بازار (۱۳۳۱ هـ)

☆ قرابادین اعظم

از حکیم محمد اعظم خان

۱۱- مخزن المعربات

از حکیم عظمت علی خان

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور (۱۳۴۸ هـ)

☆ قرابادین شفائی

از مظفر فرزند محمد حسینی معروف به شفائی اصفهانی ، پزشک عهد شاه عباس اول (۹۹۵ هـ - ۱۰۳۷ هـ) ، در یک دیباچه و سپس باب هائی به ترتیب حروف تهجی از الف تا یاء در ذکر ادویه و مورد بکار بستن آنها چاپ : (در هاشم قرابا دین ذکائی) - دهی (۱۳۰۲ هـ)

۱۲- ترجمه

از محمد هادی حسین خان

چاپ : لکهنؤ

☆ قرابادین قادری

از شاه ارزانی (م ۱۱۳۰ هـ) ، به سال ۱۱۲۶ هـ آن را آغاز و به سال ۱۱۳۰ هـ پایان رسانده و به خاطر ارادت به شیخ عبدالقادر حیلانی آنرا " قرابا دین قادری " نامیده ، در مقدمه و دوازده (در بعضی نسخه ها بیست و دو) باب و خاتمه ، در هر باب نام داروها به ترتیب حروف تهجی آمده است

چاپ : در مراکز مطبوعاتی شیهه قاره بارها به طبع رسیده

۱۳- کیمیای عناصری

از حکیم مولوی محمد نور کریم دربابادی، در ۲۸۶ : ۵ ترجمه شده

چاپ : چند بار، لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۴۳ هـ)

۱۴- کیمیای لذیری

از قدیر احمد سیاب

چاپ : لاهور - علمی پرنشنگ پریس (۱۳۵۷ هـ)

☆ کفایة منصورى

از منصور فرزند محمد فرزند احمد فرزند یوسف، بروزگار سلطان زین العابدین

(۵۸۲۶ - ۵۸۷۷ هـ) از سلسله آل مظفر، در دو فن:

فن اول در دو قسمت :

۱- طب نظری، در چهار مقاله (اسباب مادی صحت، اسباب صوری صحت،

اسباب فاعلی، احوال و اعراض و علامت) ، هر مقاله به چند باب و فصل تقسیم شده است

۲- طب عملی، در پنج مقاله (حفظ صحت، معالجات کلی، حمیات، امراض

که به ظاهر بدن حادث شود، گزیدگی ها)

فن دوم در داروها، در دو مقاله (ادویه مفرده و مرکبه)

چاپ : لاهور - مطبع دامن گیر (۱۳۸۲ هـ)

۱۵- ترجمه

از حکیم محمد هادی حسین لکهنوی

چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (۱۳۰۶ هـ)

☆ لذت الوصل

از حکیم غلام محمود خان فرزند حکیم صادق علی خان، به سال ۱۲۸۷ هـ

(= لذت الوصل) تالیف شده، درباره آمیزش با زنان

۱۶- کارنامه عشرت

از قربان علی بیگ مالک (م ۱۲۹۷ هـ) فرزند نواب عالم بیگ خان، شاگرد

سرزا اسدالله خان غالب، هنوز چاپ نشده

حرارت، برودت، رطوبت، یبوست، مقلۃ دوم در ادویہ مفردہ و مرکبہ و اغذیہ،
مقالۃ سوم در بیان امراض و درمان آنها
چاپ : بارہا در لکھنؤ و دہلی و کانپور چاپ شدہ

۲۳۔ ترجمہ

از حکیم محمد کبیر الدین

چاپ : دہلی (۱۳۵۹ھ) ، لاہور - ملک دین محمد و سران (۱۳۸۶ھ)

۲۴۔ ترجمہ دیگر

از محمد عبدالحکیم

چاپ : لکھنؤ - مطبع نامی نولکشور (چہارم : ۱۳۲۶ھ)

۲۵۔ معالجات احسانی

از حکیم احسان الحق مہتمم اجمل دانشکدہ طبیہ راولپندی

چاپ : راولپندی - دواخانہ حکیم ابو تراب خان (۱۳۷۱ھ)

☆ نسخۂ خلاصۃ العیش (؟ خلاصۃ العیش)

چنین بر می آید کہ درباره آمیزش بازنان است ، از سنسکریٹ بہ فارسی

ترجمہ شدہ

۲۶۔ ترجمہ

از منشی رگھوناتھ سنگھ ہاجر دہلوی

نسخۂ خطی : بخط مترجم ، ہارڈنگ پبلک لائبریری - دہلی

آغاز : اول حمد و سپاس بے قیاس واجب اوس قادر مطلق اور

ایزد بر حق کو کہ ...

☆ یادگار رضائی : تذکرۃ الہند

از حکیم رضا علی خان فرزند حکیم محمود علی خان حیدر آبادی ، کہ این

اثر را برورگار میر اکبر علی خان بہادر سکندر جاہ (۱۲۱۷ھ-۱۲۴۴ھ) ، بہ سال

۱۲۳۵ھ از روی یادداشت های پدرش کہ پراگندہ و بخری بودہ، در سہ تذکرہ

و یک خاتمہ بہ فارسی نگاشتہ است

چاپ : حیدر آباد دکن (۱۲۸۲ھ)

۴۷۔ مختار الحکماء

از ابو الحسن کہ بہ سال ۵۱۳۵ (= مختار الحکماء) آن را بہ اردو ترجمہ کردہ است

نسخہ خطی : انجمن جلد سوم ، ص ۲۵ - ۲۶

آغاز : بسم اللہ الرحمن الرحیم بعد ترجمہ تاریخی نام اس کا مختار الحکماء رکھا گیا

۴۸۔ ترجمہ

از فاشناس

نسخہ خطی : سالار جنگ ، ص ۳۳۲

تعارف : اس چونکہ میم اور نون قریب المخرج ہیں ۔ اس کہتہ میں ادویہ . . .

چند دانشی

۱. چهار مقاله

از نظامی عروضی سمرقندی [در بخش می می دی دی گستر]

۲. مطلع العلوم و مجمع الفنون

از واجد علی ، که در فروردین ۸۰۰ میلادی می زیسته ، در ۱۰۰۰

دفتر اول : مطلع العلوم ، در توضیح می و نسبت رنده ا به نام مدرسه ،

مشهوره

دفتر دوم : مجمع الفنون ، مسعودی بر عنوان رایج در هند

چاپ : لکهنؤ - مطبعه مسی بوکسور

۱ - ترجمه

چاپ سده است [رک : کتاب هند اول ، ص ۸۱]

علوم غریبہ

✽ تحقیق رویا : رسالہ تحقیق رویا

از شاہ عبدالعزیز محدث دہلوی (م ۱۲۳۹ھ)

۱۔ ترجمہ

از ناشناس

چاپ : دہلی - مطبع مجتبیٰ [فاموس الکتب جلد اول ، شماره ۱۰۵۹۶]

✽ شمس الضحیٰ

از ناشناس

۲۔ آثار الجفر

از محمد عبداللہ

چاپ : لکھنؤ (۱۳۱۱ھ)

✽ کامل التعبير : خواب نامہ

از ابوالفضل حبیب بن ابراہیم محمد قفلیسی ، در خواب ها و تعبیر آنها ،

به ترتیب حروف تہجی آنچه را بہ خواب دیدہ شود آوردہ

چاپ : چند بار ، بمبئی - مطبع فتح الکرم (۱۲۹۸ھ)

۳۔ گزارش نامہ

از بدر الدین احرار براق عباسی در ۱۳۲۴ھ باتمام رسانندہ امت

نسخہ خطی : انجمن جلد سوم ، ص ۹۰ - ۹۱

۴۔ مجموعہ خواب نامہ بی نظیر

ار ناشناس

چاپ : لاہور

☆ کنز الحسین

۵۔ ترجمہ

از غلام حسین وصال

چاپ : لاہور۔ آدم جی عبداللہ (س۔ ن)

☆ مفتاح الجفر

۶۔ ترجمہ

از کشف المرئی

[ناموس الکتب جلد اول ، شماره ۶۴۵ ، ۱]

قسمت دوم

(ترجمه های پنجابی و پشتو و سندی و براهوی)

بخش یکم — پنجابی

بخش دوم — پشتو

بخش سوم — سندی

بخش چهارم — براهوی

بخش یکم

ارمغان حجاز

ز علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بحس منظومه ها]

۱- ترجمه "منظوم بخش فارسی آن"

از عبدالغفور اطهر

چاپ : لاهور - مطبوعات سنگ میل (۱۳۹۳ هـ ، بار دوم - ۱۳۹۶ هـ)

اسرار خودی

از علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بحس منظومه ها]

۲- ترجمه "منظوم"

از خلیل آتش ، در ضمن "اسرار و رموز"

چاپ : لاهور - مطبوعات سنگ میل (۱۳۹۵ هـ)

۳- ترجمه به نظم

از احمد حسین احمد قریشی قلعداری

چاپ : لاهور - مکتبه میری لائبریری (۱۳۹۶ هـ)

بدایع

از علی رضا هندی تم بعدادی [رک : قسمت یکم ، بحس نظم]

۴۔ ترجمہ "منظوم"

از سراج الدین و بتحدید نظر از دلپذیر بہیروی مولف "انشای دلپذیر"
نشر شدہ

چاپ : لاہور (۱۳۵۷ھ)

☆ بوستان

از سعدی سیراری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا]

۵۔ ترجمہ

از ناشناس

نسخہ خطی : کتاب خانہ احمد حسین احمد قریشی قلعہ داری ، گجرات
آغاز : شروع کرنا ہاں میں نال نام جہان رکھنے والے اتے جان پیدا
کرنے والے دے

۶۔ ترجمہ دیگر

از سید غلام مصطفیٰ نوشاہی (م ۱۳۸۴ھ)
نسخہ خطی : کتاب خانہ سید شرافت نوشاہی ، ماہن پل گجرات

☆ بیسر نامہ

از مرید الدین عطار نیشاپوری (م ۶۲۷ھ) ، مثنوی عرفانی با این ترجیع بند :
من خدایم ، من خدایم ، من خدا فارغم از کبر و کینہ وز ہوا
سر "بی سر نامہ" را پیدا کنم عاشقان را در جہان شیدا کنم
چاپ : چند بار ، باہتمام میر کہالی خوانساری ، تہران (۱۳۵۳ھق)

۷۔ ترجمہ "منظوم"

از محمد شاہ دین قادری سروری
چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ پند نامہ

از مرید الدین عطار نیشاپوری [رک : قسمت یکم ، بخش فلسفہ عملی]

۸- فضل الستار

ترجمہ منظوم از حکیم فضل الہی مقیم در محمدی (گجرات)
چاپ : بہ وسیعہ چودھری محمد افضل خان مرہب و مدون گردیدہ و در
لاہور مؤسسہ مہاں مولا بخش کشتہ و پسران بچاپ رسیدہ (م - ن)

۹- ہدیہ مشتاق

ترجمہ منظوم از مشتاق احمد ہڈا
چاپ : لاہور - مطبع ہنجہ قولاد (۱۳۲۰ھ)

۱۰- ترجمہ دیگر (نثر)

از سید غلام مصطفیٰ نوشاہی (م ۱۳۸۴ھ)
نسخہ خطی : کتاب خانہ سید سرافت نوشاہی ، ساہن پال ، گجرات

☆ پس چہ باید کرد و مثنوی مسافر

از علامہ اقبال لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا]

۱۱- ترجمہ منظوم

از عبدالغفور اطہر

چاپ : لاہور - مطبوعات سنگ میل

۱۲- ترجمہ منظوم مثنوی مسافر

از احمد حسین احمد قریشی

چاپ : لاہور - مکتبہ میری لائبریری (۱۳۹۶ھ)

☆ پیام مشرق

از علامہ اقبال لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا]

۱۳- ترجمہ منظوم

از محمد رمضان تبسم فرزند محمد عبدالکریم قلعہداری [رک : احمد حسین

محمد قریشی - پنجابی ادب کی مختصر تاریخ]

☆ جاوید نامہ

از علامہ اقبال لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا]

۱۴۔ ترجمہ بہ نظم پنجابی (گوپس سرانیکی) ز مہر عبدالحق
چاپ : ملتان - سرانیکی ادبی بورڈ (۱۳۹۴ھ)

۱۵۔ ترجمہ منظوم

از پروفیسور شریف کنجاہی

چاپ : لاہور - مجلس ترقی ادب (۱۳۹۷ھ)

☆ چہار درویش

[رک : قسمت یکم ، بخش داستان]

۱۶۔ باغ و بہار (جلد اول)

از مفتی عبدالواحد عاجز

چاپ : امرتسر - سٹیم پریس روز بازار (۱۳۳۰ھ)

☆ حلیۃ النبی

از ناشناس ، در حلیۃ حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم

چاپ : متن فارسی و ترجمہ پنجابی ، بہاولپور - مطبع صادق الانوار (س۔ن)

۱۷۔ ترجمہ بہ نظم

از محمد اعظم بہاولپوری

چاپ : بہاولپور - مطبع صادق الانوار (س۔ن)

☆ دیوان باہو

از سلطان باہو [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا]

۱۸۔ ترجمہ (بہ نظم)

از محمد شاہ دین قادری سروری سیالکوٹی ، اولین بیت دیوان و ترجمہ آن

اینگونہ است :

یقین دانم درین عالم کہ لا معبود الا هو

و لا موجود فی الکونین و لا مقصود الا هو

ترجمہ :

نال یقین کمال مکمل ایہ کل ثابت ہوئی
دوہیں جہانیں حاضر ناظر اللہ باہجہ نہ کوئی

چاپ : ہمراہ با ستی اصلی ، لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (۱۳۳۷ھ)

۱۹۔ ترجمہ دیگر

از حافظ محمد اختر قادری سروری ، ترجمہ اولین بیت دیوان اینگونه
آمدہ است :

ہک یقین خدا بن دوجا ہور الہ نہ کوئی
کل دنیا لے اس دے دربن ہوچا گاہ نہ کوئی

چاپ : دربار حصر سلطان باہو (شور کوت) - مکتبہ مطایبہ (سر - ن)

☆ دیوان بوعلی قلندر

ز بو علی قلندر ہانی ہنی [رک : سمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۲۰۔ ترجمہ منظوم

از محمد شاہ دین قادری سروری ، جمعاً ہشتاد و ہفت غزل را بہ نظم
پنجابی ترجمہ کردہ است

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ دیوان حافظ

از حافظ شیرازی [رک : سمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۲۱۔ آئینہ معرفت

از شیخ غلام حیدر ، ترجمہ منظوم چھل و دو غزل از دیوان حافظ است ،
اول بیت فارسی و سپس ترجمہ آن بہ اردو و پنجابی ذکر شدہ است ، ترجمہ
اولین بیت دیوان :

اتھ کے دور چلا ہن ساقی ساغر بخشین بھر کے
عشق سکھالا جائے پہلان اوڑک نہدا سر کے

چاپ : لاہور - کتب خانہ محمدی (۱۳۴۹ھ)

۲۲۔ ترجمہ 'بی نظیر جدید یعنی خلاصہ' دیوان حافظ

ترجمہ مسعود 'ار دلیدر بہیروی شاگرد محمد حسین احمد آبادی، جمعاً
پنجہا و شش غزل را بہ نظم پنجابی ترجمہ کردہ است۔

چاپ : لاہور - مطبع مصطفائی (۱۳۱۹ھ)، لاہور، حاجی چراغ دین و
سراج دین تاجر کتب (۱۳۴۳ھ)

۲۳۔ خلاصہ' دیوان حافظ

ترجمہ بورده عزل حافظ، از منشی محمد رمضان کھوکھر وزیر آبادی

چاپ : لاہور - منشی عزیز الدین نجم الدین تاجر کتب (س - ن)

۲۴۔ دیوان حافظ

ار محمد شاہ دین قادری سیالکوٹی فرزند قطب دین، ترجمہ اولین

بیت دیوان :

آ اے ساقی اولٹ صراحی بہر دیہ اک پیالہ

بیٹوں سو کھالا جاتا سی پر ہویا سخت کسمالہ

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

۲۵۔ دیوان حافظ

ترجمہ از سہ تن، در سہ بخش :

بخش اول : منهاج العارفین از عبد اللہ عبدی، حاوی ترجمہ سی غزل
حافظ

بخش دوم : مذاوی العاشقین از شیخ حسین احمد آبادی کہ ترجمہ بیست و
چہار غزل حافظ است

بخش سوم : سراج العرفین از پارس علی لاہوری کہ ترجمہ ہفت غزل
حافظ است

در حاتمہ ذاتی اصطلاحات حافظ از حافظ عبدالعزیز محمد عبدالرشید
آمدہ است

ترجمہ اولین بیت دیوان حافظ از عبد اللہ عبدی و شیخ حسین احمد آبادی

بقرار زیر است :

عمدی : اونہ ساقی کر مہراں ول پر کر محشو کاسہ

پہلاں عشق سو کھالا ڈٹھا پچھوں مشکل خاصہ

حسین : ساقی سرت سہوال اسان ول بھر کے ورت پیالے

پہلوں عشق سو کھالا آھا مگروں پنے کٹالے

چاپ : لاہور - باہتم سنشی گزار محمد ، مطبع گزار محمدی (۱۳۰۸ھ)

۲۶۔ غزلیات حافظ

ترجمہ منجمی از دیوان حافظ کہ مستعمل بر پرجاہ غزل وی می شود ، از
شہدائے عہدی ۔ من ترجمہ بہ وسیلہ دکر محمد ناصر مرتب و مدون گردیدہ است
و پیش گفتار از دکتر وحید قریشی

چاپ : لاہور - پنجابی ادبی اکادمی (۱۳۸۶ھ)

۲۷۔ غزلیات حافظ

از مفتی محمد ناصر بھیروی ، بنا بر تحقیق دکتر شمس الملک ، این ترجمہ
قدیم ترین ترجمہ از حافظ است اما هیچ نسخہ خطی نا چاہی از آن شہادہ
نشده است

☆ دیوان حیدری

از سید محمد غلام شاہ

چاپ : با ترجمہ اردو ، راولپنڈی - مطبع لکشمی (۱۳۴۲ھ)

۲۸۔ گلزار صفدری

از نور عالم صوفی

چاپ : با متن فارسی ، راولپنڈی - مطبع لکشمی (۱۳۴۲ھ)

☆ دیوان محمود شبستری

از محمود شبستری مرآیندہ گلشن راز [رک : گلشن راز در تسعت یکم ،
بخش عرفان]

۲۹ ترجمہ منظوم

از محمد شاہ دین قادری سیالکوٹی ، ترجمہ سی و یک غزل محمود شبستری
چاپ : ہا متن فارسی ، لاہور ۔ اللہ والے کی نومی دکان (س۔ن)

☆ رباعیات خیام

از خیام نیشاپوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۳۰۔ خیام خماری

ترجمہ منظوم یکصد و پنجاہ و ہفت رباعی خیام ، از سردار اوتار سنگھ
آزاد ، دیباچہ از مترجم حاوی شرح حال خیام ، پیش گفتار از پریش سنگھ
سفیر و عبدالحمید خان پنجابی

چاپ : لاہور ۔ تاج بک دہو (۱۳۶۱ء)

۳۱۔ شہکار (خیام دی رباعیاں)

ترجمہ بہ نظم از عبدالعزیز نشتر غوری ساکن بہاولپور

چاپ : بہاولپور ۔ سرائیکی ادبی مجلس (س۔ن)

۳۲۔ مئی گلہام

از دکتر مہر عبدالحق ، ترجمہ سیصد و دوازدہ رباعی بہ نظم پنجابی

(گویش سرائیکی) ، در ۱۳۹۲ء سرودہ شدہ

چاپ : ملتان ۔ مطبوعات پریت مہار (۱۳۹۳ء)

۳۳۔ ترجمہ دیگر

از درشن سنگھ آوارہ

☆ رباعیات قلندر

از دو علی قلندر پانی پتی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۳۴۔ نعرۂ قلندر : رباعیات قلندر

ترجمہ چہارہ دو پتی بو علی قلندر بہ نظم از محمد شاہ دین قادری

سیالکوٹی ، اولین رباعی و ترجمہ آن :

متن :

ای آنکه ز نور تو دو عالم روشن
پنهان تو به عالمی چو جان اندر تن
ما منتظر جمال وحدت باشیم
بس پرده کثرت از رخ خویش فکن

ترجمہ : اے او دلبر تیرے نوروں دو حگ روشن انور
خود پوشیدہ حگ وجہ حوں کر جان جسم دے اندر
وحدت دے جمال تیریدے منتظر ہاں برتر
پردہ کثرت مکھڑے اتوں دور ہذا اے دلبر

در آثار کتب ذکر احوال و آثار و علی قلندر بہ عایت اختصار آمدہ است
چاپ : همراه متن و ترجمہ از - و ، لاہور . اللہ والے کی قومی دکان (سن)

☆ روضۃ الشهداء

از کمال الدین حسین واعظ کاشمی (م ۱۰۹۰ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۱)]

۳۵- ترجمہ بہ نظم

از رکن الدین ، در ۱۳۹۶ھ سرودہ است و مشتمل است بر وقیع تاریخ
اسلام از ولادت نبی اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم تا ماجرای کربلا
چاپ : لاہور - منشی اللہ بخش خادم (۱۳۲۳ھ)

☆ سرور المحزون

ز شاه ولی اللہ دہلوی [رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۱)]

۳۶- ترجمہ

از عبدالعزیز و حوامی بہ اردو بہ قلم مفتی یوسف [رک : افتخار حسین
شاہ - ارمغان حق جلد اول ، ص ۲۲۷]

☆ صرف بھائی

از بھاء الدین عاملی ، در قواعد زبان عربی

چاپ : لاهور و کراچی و مراکز مطبوعاتی شبه قاره

۳۷- ترجمه منظوم

از مولوی فرید به سال ۱۳۵۸ هـ سروده شده

☆ ظفر نامه گورو گوبند سنگه

۳۸- سپاهی زاده (منظوم)

از خوشی رام عارف مقیم دیره اسماعیل خان

چاپ : لاهور - مطبع قومی پنجاب (۱۳۳۲ هـ)

☆ کریم

از سعدی شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش فلسفه عملی]

۳۹- ترجمه

از بهانی کشن سنگه

چاپ : استر - مطبع چشمه نور (۱۳۰۵ هـ)

۴۰- ترجمه دیگر

از سید غلام مصطفی نوشاهی (م ۱۳۸۴ هـ)

نسخه خطی : کتاب خانه سید شرافت نوشاهی ، ساکن پال گجرات

☆ کلیات اقبال

از علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۴۱- نقش اقبال

از صوبی غلام مصطفی نسیم ، ترجمه مستغنی از کلیات ، در سه بخش :

بخش اول مشنوی ها ، بخش دوم - غزلیات ، بخش سوم - قطعات

چاپ : لاهور - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۹۷ هـ)

☆ کثر الرحمت

از محمد اشرف نوشاهی ، در احوال و کرامات و سخنان حاجی محمد نوسه

گنج بخش (م ۱۵۰۶ و خفی وی ، به سال ۱۲۲۰ هـ سروده شده

چاپ : لاہور

۴۲- ترجمہ

از محمد حبیب اللہ حنفی نقشبندی قادری

چاپ : لاہور - امام بخش تاجر کتب (۱۳۳۲ھ)

گلستان

۱- سعدی سراری [رث : قسمت یکم ، بخش میں ۵۱ ادبی]

۴۳- سعدی آکھیا

۱- محمد بشر محمد حامی بھوسوری ، ترجمہ مک صد و یک حکایت از

گلستان سعدی (گویش سر سبز) ، موسم پر شمع گدستہ

چاپ : بھاولپور - مراد سراسکی زون نے ادب (۱۳۹۶ھ)

۴۴- ترجمہ منظوم

از حکیم فضل الہی

چاپ : لاہور - چراغ دین و سراج دین تاجران کتب (۱۳۸۷ھ)

۴۵- ترجمہ دیگر

از سید غلام مصطفیٰ نوشاھی (م ۱۳۸۴ھ)

سحہ خطی : کتاب خانہ سید شرافت نوشاھی ، ساہن پال گجرات

✽ مثنوی بو علی قلندر : مثنوی گل و لیل

✽ مثنوی شمس تبریز

از مولوی روم ، مثنوی عرفانی در دہ فصل :

فصل اول در بیان توبہ ، فصل دوم در بیان تعلیم سلوک ، فصل سوم در بیان وضو ، فصل چہارم در ترک دنیا ، فصل پنجم در طلب مرشد ، فصل ششم در بیان تفرید و تجرید ، فصل ہفتم در بیان معرفت ، فصل ہشتم در بیان عشق ، فصل نہم در بیان فنا و بقا ، فصل دہم در بیان سفر - بہ سال ۵۷۵۷ سرودہ شدہ است

چاپ : کورکھپور

۴۶- ترجمہ منظوم

از محمد شاہ دین قادری سیالکوٹی کہ سرابتدہ "ترجمہ مثنوی بیسر نامہ" نیز هست

چاپ : با متن فارسی ، لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

☆ مثنوی گل و بلبل

از ابو علی قلندر پانی پتی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۴۷- ترجمہ منظوم

از محمد شاہ دین قادری سیالکوٹی

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (بار پنجم : ۱۳۷۷ھ)

۴۸- مخزن قلندری

ترجمہ بہ نظم از دائم اقبال دائم

چاپ : با متن فارسی ، لاہور - اشاعت منزل (۱۳۷۷ھ)

☆ مثنوی معنوی

از مولوی روم [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۴۹- ترجمہ منظوم

از محمد شاہ دین قادری سیالکوٹی ، بہ سال ۱۳۵۷ھ سرودہ

چاپ : لاہور - اللہ والے کی قومی دکان (س - ن)

۵۰- ترجمہ دیگر (منظوم)

از سید اسام علی شاہ

نسخہ خطی : کتاب خانہ سید محمد حسین شاہ بخاری ، اجنیا نوالہ بخش

شیخوپورہ ، نسخہ بخط مولف است

آغاز : نے تھی سنو مراد دلے دی جیویں بہان کریندی

یعنی ہجر و چھوڑے والا گلہ عیان کریندی

[مسمی از ترجمه منظوم به نام "تفسیر پنجابی منظوم یعنی مثنوی" چاپ رسیده است]

۵۱- ترجمه مثنوی مولانا روم

از چوهدری محمد افضل خان، فقط ترجمه دفتر اول است. به نشر روان و ساده

چاپ: لاهور - مولابخش کشته و پسران (س - ن)

☆ محک الفقراء

از سلطان باهو، به سر ایچند به نظم، در آداب و اخلاق و اوصاف نیر

۵۲- ترجمه منظوم

از مولوی احمد یار مرالوی (م. ۱۲۹۶ هـ) که به فارسی و سنجای اسماعیلی سرانیده است. از نگارشات وی "تاریخ سکهای" موسوم به فتوحات خاصه (به نظم فارسی) معروف است. ترجمه محک الفقراء تاکنون چاپ نشده است [رک: عبدالغفور قریشی - پنجابی ادب دی کنهای، ص ۳۲۹]

☆ محمود نامه

از محمود لاهوری، تا ۱۰۷۰ هـ در وید حداثت بوده، به سال ۱۲۸۳ هـ سروده شده، جزو کتابهای درسی بوده در شبه قاره

چاپ: بارها، لاهور

۵۳- ترجمه و شرح (به نظم)

از غلام محمد مقیم بهاولپور، اول متن و سپس ترجمه منظوم و شرح آن را آورده است

چاپ: گاجرگوله (وزیر آباد): چوهدری ندیر حسن (۱۲۹۸ هـ)

☆ معارج النبوة

از معنی مسکن هروی [رک: قسمت یکم، بخش تاریخ (۱)]

۵۴- اظہار کمال محمدی

ر غلام سی کلانوری ، بہ ہر در سہ بخش چاپ شدہ است
چاپ : امرنسر (بخش دوم : ۵۱۳۱۷ و بخش سوم ۵۱۳۳۱)

۵۵- معراج نامہ

ر احمد ہار مرالوی (م ۱۵۱۲۶) ترجمہ رکن چہارم از "معارج النبوة"
ست - [رک : حافظ محمود شیرانی - پنجاب میں اردو ، ص ۲۹۷]

☆ نام حق

از شرف الدین بخارایی [رک : قسمت یکم ، بخش فقہ]

۵۶- ترجمہ

از سید غلام مصطفیٰ نوشاہی (م ۱۳۸۴ھ)
نسخہ خطی : کتاب خانہ سید شرافت نوشاہی ، ساہن ہال کجرت

☆ نیرنگ عشق

از محمد اکرم غنیمت کنجاہی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا]
۵۷- ترجمہ منظوم

ار میاں محمد بخش (م ۱۳۲۴ھ) کہ مدہوں در کھڑی شریف است و
سرایندہ قصہ سیف الملوک بہ پنجابی ، در ۵۱۲۷۵ سرودہ است
چاپ : جہلم - ملک غلام محمد و ہسران (۵۱۳۸۳)

☆ وصیت نامہ

از شاہ ولی اللہ دہلوی (م ۱۱۷۶ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش عقاید]

۵۸- راہ لجات

از حافظ گوہر دین

چاپ : لاہور - مکتبہ سلفیہ (م - ن)

بخش دوم

☆ اخلاق محسنی

از ملا حسن واعظ کاشفی (م. ۱۰۹۰ هـ) [رک : قسمت یکم ، بخش فلسفه عملی]

- ۱- عنوان النصائح : نصائح عنوان لتربیت افغان
از عنوان الدین احمد کاکا خیل
چاپ : سیالکوٹ - مطبع مفید عام

☆ ارشاد الطالبین

- ۲- جنگ نامه دا امامانو (منظوم)
ترجمه بخشی از "ارشاد الطالبین" ، در بیان ساجده کربلا از سید حسین
نسخه خطی : پشتو ، شماره ۱۳۹

☆ ارمغان حجاز

- از علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]
- ۳- ترجمه

از امیر حمزه شنواری
چاپ : کراچی - اقبال اکادمی پاکستان ۱۳۸۴ هـ

☆ اسرار خودی

از محمد اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۴- ترجمه

از سمندر خان سمندر

چاپ : کراچی - مطبوعات پاکستان (۱۳۷۳ هـ)

☆ انوار سہیلی

از ملا حسن واعظ کاشفی (م. ۱۹۱۰ هـ) [رک : قسمت یکم ، بخش داستان]

۵- ترجمه

از میان عبدالغفور والی سوات

چاپ : سوات (۱۳۹۹ هـ)

☆ دوستان

از سعدی شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۶- ترجمه

از زرغونه دختر ملا دین محمد کاکړ

☆ پس چه باید کرد ای اقوام شرق

از علامه اقبال لاهوری

[رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۷- ترجمه : منظوم

از سید محمد تقویم الحق کاکا خیل

چاپ : کراچی - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۸۹ هـ)

☆ پنج گنج

در اخلاق و پند که کتاب درسی بوده برای تدریس زبان فارسی در

مدارس شبه قاره -

حاج : بار ۵ ، از لاهور و دیگر مراکز مطبوعاتی شبه قاره

۸- ترجمه

از ناشناس

نسخه خطی : کتاب خانه دارالعلوم اسلامیہ پیشاور [رک : باب

جلد دوم ، ص ۶۴]

✧ پیام مشرق

از علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ۵]

۹- ترجمه

از شیر محمد مینوش

چاپ : کراچی - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۸۳ھ)

✧ تاریخ خان جهانی و مخزن افغانی

از حواجه نعمت الله فرزند حبیب الله هروی [رک : قسمت یکم ، بخش

تاریخ (۲)]

۱۰- تاریخ مرصع

از افضل خان ختک فرزند اشرف خان ختک فرزند خوشحال خان ختک ،

در قرن دوازده هجری میزیسته ، مترجم برترجمه "تاریخ خان جهانی" احوال قبیله

یوسف زئی را افزوده و خصوصاً در شرح حال خوشحال خان ختک (شاعر معروف

هشتو) تفصیل داده است ، در سه باب و هفت دفتر و یک خاتمه

نسخه خطی : هشتو ، شماره ۵

منظور احسن عباسی - فهرست مخطوطات متفرقه پنجاب پبلک لائبریری

لاهور ، ص ۹۴-۹۵

✧ تاریخ شیر شاهی

از عباس خان شروانی [رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۲)]

۱۱- ترجمه

از دکتر دولت محمد

چاپ : کابل - پشتو ټولنه (۱۳۵۴هـ)

☆ تاریخ فرشته

از محمد قسم هندو شاه فرشته [رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۲)]

۱۲- د هندوستان تاریخ

ترجمه بخشهای مربوط به محمود غزوی و شیر شاه سوری است

چاپ : پېشاور - اداره اشاعت سرحد

☆ تحفة النصایح

از یوسف گدا [رک : قسمت یکم ، بخش فلسفه عملی]

۱۳- ترجمه

از ناشناس

نسخه خطی : کتاب خانه دارالعلوم اسلامیة ، پېشاور [رک : لېاب

جلد دوم ، ص ۵۹]

☆ ۱۴- تولد نامه

ترجمه مظلوم از سید حسین که در ۱۲۱۵ هـ سروده شده ، در بیان معجزات

ولادت پیامبر ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ، از فارسی به پشتو ترجمه شده

و در آن آمده است

بقارسی و انشا شوی - سید حسین به پښتو وو

نسخه خطی : پشتو ، شماره ۱۳۹

☆ جاوید نامه

از محمد اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ۱۵]

۱۵- ترجمه (به نظم)

از امیر حمزه شنواری ، پیش گفتار از عبدالقادر است

چاپ : کراچی - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۸۷هـ)

☆ چهار مقاله

از نظم‌های عروضی سمرقندی [رک : قسمت یکم ، بخش متن‌های ادبی]

۱۶- ترجمه

از محمد عباس

چاپ : پشاور - یونیورسٹی بک اینسٹی (۱۳۸۴ هـ)

☆ خسرو و شیرین

از نظامی گنجوی (م ۵۹۸ هـ) [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه‌ها]

۱۷- ترجمه

از صدر خان ختک فرزند خوشحال خان ختک

☆ داستان امیر حمزه : حمزه نامه

[رک : قسمت یکم ، بخش داستان]

۱۸- ترجمه (به نظم)

از احمد اکبر پوری ، ترجمه پنجاب و هفت داستان متن و رسم

☆ در مجالس

از سیف ظفر نوبهاری ، در فضایل انبیاء از آدم تا نبی اکرم صلی الله علیه

و آله وسلم و حکایت‌های مذهبی ، در ۳۳ باب

چاپ : بارها ، لاهور - مطبع مصطفائی (۱۳۲۷ هـ) ، شیخ الهی بخش

جلال الدین تاجران کتب (۱۳۳۶ هـ)

۱۹- تولد نامه

ترجمه منظوم بخشی از در مجالس ، درباره ولادت نبی اکرم صلی الله علیه

و آله وسلم ، از غلام حد قادری فرزند شیر خان (دوا به پشاور)

نسخه خطی : پشتو ، شماره ۱۳۸

☆ رباعیات خیام

از خیام نیشابوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه‌ها]

۲۰- دا دلپا

از احسان الله خان خټک

چاپ : پېشاور - اداره اشاعت سرحد (۱۳۸۴ هـ)

✽ رموز بیخودی

از علامه قبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ۱۵]

۲۱- ترجمه

از سمندر خان سمندر

چاپ : کراچی - مطبوعات پاکستان (۱۳۷۳ هـ)

☆ زبور عجم

از علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ۵]

۲۲- ترجمه

از سید محمد تقویم الحق کاکا حیل

چاپ : کراچی - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۸۶ هـ)

☆ سرورالمحزون

از شاه ولی الله محدث دہلوی (م ۱۱۷۶ هـ) [رک : قسمت یکم ، بخش

تاریخ (۱)]

۲۳- ترجمه

از مولوی عبدالرحیم

چاپ : دہلی - مطبع فروقی (۱۳۲۲ هـ)

✽ سیف الملوک : سیف الملوک و بدیع الجمال

داستان سیف الملوک پسر پادشاه مصر که در ۱۴ سالگی دیوانه می شود .

داستان معروف و متداول به زبانهای پنجابی و اردو

۲۴- ترجمه منظوم

از غلام محمد قادری

نسخه های خطی : پشتو ، شماره ۱۳۶ ، ۱۳۷

☆ شاه و گدا : قصه شاه و گدا : شاه و درویش

از ۵ لالی چغتائی استرآبادی (م ۵۹۳۶) ، مثنوی ست که به نام بدیع الزمان میرزا پیشکش کرده شده

چاپ : چند بار ، تبریز (۱۳۲۱ هـ) ، به کوشش کوهی کرمانی در

۱۳۲۵ به چاپ رسیده

۲۵- ترجمه منظوم

از عبدالحمید مهند ، در ۱۱۳۷ هـ سروده است

چاپ : پیشاور

☆ عیار دانش

ار ابو الفضل (م ۱۱۰۱ هـ) [رک : قسمت یکم ، بخش داستان]

۲۶- علم خانه د دانش

ار افضل خان ختک فرزند اشرف خان محری ختک فرزند خوشحال خان ختک ، در ۱۱۲۹ هـ نگاشته است

نسخه های خطی : پشتو ، شماره ۱۵۷ ، ۱۵۸ ، ۱۵۹

☆ کتاب زقوم

ار ناشناس ، در بیان جنگ های حضرت محمد صلی الله علیه وسلم و یاران وی با پادشاهی افسانه ای به نام "شاه زقوم" و پسران وی - شاه زقوم پادشاه عراق مرص شده و آمده است که وی در جنگ شکست خورده و با همراهان خود به مسلمین پیوسته

۲۷- ترجمه

از ابراهیم

نسخه خطی : پشتو ، شماره ۱۶۹

☆ گلستان

از سعدی شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش متن های ادبی]

۲۸- گلدسته

از عبدالقادر خان ختک فرزند خوشحال خان ختک در ۱۱۲۴ هـ سروده است ، نظم آمیخته به نثر است

چاپ : پشاور - پشتو اکادمی (۱۳۸۱ هـ)

۲۹- ترجمه (به نثر)

از اسیر محمد فرزند میر محمد انصاری

نسخه خطی : پشتو ، شماره ۱۶۲

۳۰- ترجمه دیگر (نثر)

از راحت الله زاخیلی

چاپ : پشاور - کتب خانه رحمانیه (س - ن)

☆ لیلی و محنون

از نظامی گنجوی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۳۱- ترجمه

از رحمت قندهاری (م ۱۲۱۰ هـ) در عهد زمان شاه (۱۲۰۷ هـ - ۱۲۱۴ هـ)

☆ مثنوی معنوی

از مولوی روم [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۳۲- اسرار العلوم

از عبدالجبار بنگش (مقیم هنگو) ، در شرح دفتر اول و دوم از

مثنوی معنوی

نسخه خطی : پشتو اکادمی ، پشاور ، نسخه بخط شارح است ، کتابت

در ۱۳۴۳ هـ

۳۳- ترجمه و تلخیص

از عبدالاکبر خان اکبر عمر زئی (م ۱۳۹۸ هـ)

چاپ : پشاور - مطبع حمیدیه (س - ن)

☆ معراج نامه

از ناشناس ، در بیان معراج النبی صلی الله علیه وسلم

۳۴- ترجمه منظوم

از غلام محمد قادری فرزند شیر خان (مقیم دوابه پیشاور) در ۱۱۱۵ هـ
سروده است. ترجمه از متن فارسی به پشتو و در متن آمده است
د فی معراج نامه ده بفارسی کبی
ما غلام محمد پیتوخن بیانک

نسخه خطی : پشتو ، شماره ۱۳۲

☆ مهر و مشتری

از محمد فرزند احمد عطار تبریزی

۳۵- ترجمه منظوم

از سکندر خان فرزند خوشحال خان ختک

☆ میزان الطب

از محمد اکبر ارزانی [رک : قسمت یکم ، بخش پزشکی]

۳۶- ترجمه

از ناشناس ، در بیست و پنج باب

نسخه خطی : کتاب خانه سید عبدالله شاه ، روستای مهزاره بخش پیشاور

☆ فیرنگ عشق

از عنیمت کنجاہی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۳۷- د حمید لیرنگ عشق

ترجمه به نظم از عبدالحمید مہمند ، به سال ۱۰۹۶ هـ سروده است

چاپ : چند بار ، کابل - پشتو ٹولنه (۱۳۴۹ هـ ش)

☆ وامق و عذرا

از حاجی محمد حسین شیرازی متخلص به حسینی فرزند محمد حسن مجتهد

اصولی ، مثنوی است یزعی

چاپ : شیراز (۱۳۴۴ هـ)

۳۸- عذرا و امق (منظوم)

از معین الدین ، در ۱۲۵۶ هـ سروده شده

نسخه خطی : پشتو ، شماره ۱۵۲

✽ یوسف و زلیخا

از عبدالرحمن جامی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۳۹- ترجمه (به نظم)

از عبدالقادر خان خنک که سراینده " گلدسته " است ، در ۱۱۱۲ هـ

نگاشته است

چاپ : بار ها ، در پشاور و قندهار بچاپ رسیده است ، قندهار (۱۳۴۰ هـ)

بخش سوم

☆ اخلاق محسنی

از ملا کمال الدین واعظ کاشفی (م ۹۱۰ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش
فلسفہ عملی]

۱۔ ترجمہ

چاپ شدہ است

☆ اسرار خودی

از علامہ محمد اقبال لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۲۔ ترجمہ

از محمد بخش واصف

چاپ : کراچی - ادارہ مطبوعات پاکستان (مس - ن)

۳۔ اسرار و رموز

از لطف اللہ بدوی

چاپ : کراچی - اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۸۵ھ)

☆ ارمغان حجاز

از علامہ اقبال لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵]

۴۔ ترجمہ (بہ نظم)

از نطفہ اللہ بسوی ، ترجمہ سندی از عرب دو بحس فارسی و اردو
چاپ : آکر جی ۔ اقبال اکادمی پاکستان (۱۳۸۲ھ)

❖ بوستان

از سندی سمرازی [رک : قسمت یکم ، بحس مستقیمہ ۵]

۵ بہارستان

از آغا تاج محمد خان
چاپ : حیدر آباد (۱۳۷۴ھ)

❖ بیان العارفین

از محمد رضا بن عبدالواسع معروف بہ میر دریائی ، در سخنان و فرمودات
شاہ عبدالکریم سندی (م ۱۳۲۰ھ) ، بہ سال ۱۳۸۰ھ ، بحس مستقیمہ ، در مقدمہ
و ہفت باب و خانمہ

۶۔ ترجمہ منظوم

از عبدالرحمان بن محمد ملوک
چاپ : اشہام مخدوم عبدالصمد کتب فروش میرپور شہورو ، بمبئی ۔ مطبع
مرغوب (۱۲۹۳ھ) ، لاہور ۔ مطبع اسلامی (۱۳۲۷ھ)

❖ تاریخ معصومی

از میر محمد معصوم بھکری [رک : قسمت یکم ، بحس تاریخ (۲)]

۷۔ ترجمہ

از دیوان سندی رام مرانی ، بہ سال ۱۳۷۰ھ سندی ترجمہ کردہ است
چاپ : کراچی (۱۳۷۹ھ)

۸۔ ترجمہ دیگر

از مخدوم امیر احمد
چاپ : حیدر آباد سندھ ۔ سندی ادبی بورڈ (۱۳۷۲ھ)

☆ جامع الفيوضات

مجموعه مخطوطات پیر محمد رشد روضه دهی (م ۱۲۳۳ هـ)، گرد آورده
حکمه محمود (م ۱۲۴۸ هـ) در یک نسخه و بیست و سه باب و یک حاشیه
جمعاً دو هزار حکایت آورده شده

نسخه های خطی : در کتاب خانه های سند موجود اند

۹- تولقی الطالبین

از حاجی محمد عثمان فرزند حاجی احمد صباح
نسخه خطی : کتاب خانه مدرسه علمیه ، لاهور

۱۰- نفعات الکرامات

از محمد قاسم
چاپ : فقط سه جزو بچاپ رسیده است

۱۱- ترجمه دیگر

از فتح محمد نظامانی

۱۲- ترجمه دیگر

از پیر علی محمد راشدی
نسخه خطی : کتاب خانه حیدر امدین راشدی ، کراچی

☆ جاوید نامه

از علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، حسن مقصومه ۵]

۱۳- ترجمه

از لطیف الله ، سوی ، با یک پیش گفتار از مترجم
چاپ : کراچی - اقبال اکادمی پاکستان ۱۹۷۱ هـ

☆ چیچ نامه : فتح نامه سند

☆ حملة حیدری

از بادل [رک : قسمت یکم ، حسن تاریخ (۱۱)]

۱۴- ترجمه

از میر محمد حسن علی خان حسن (م ۱۳۲۴ هـ) [رک : سنده میر اردو شاعری ، ص ۲۵۸]

☆ رباعیات خیام

از خیام نیشاپوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۱۵- ترجمه

از مرزا قلیچ بیگ

☆ رساله فتحیه

از مخدوم فتح محمد متخلص هـ اقر ، در سخنان و فرمودات جد پدری خودش مخدوم نوح هالانی (م ۱۹۹۸ هـ) ، به سال ۱۹۰۱ هـ (= فتوحات سندی) نگاشته ، در سه جلد
نسخه خطی : کتاب خانه مخدوم محمد زمان - هاله (سند) ، کتاب خانه دانشگاه سند - حیدر آباد

۱۶- تحفة المریدین فی مناجات مخدوم المرشدین

ترجمه منظوم از ناشناس ، به سال ۱۲۸۸ هـ سروده شده
نسخه خطی : کتاب خانه مخدوم محمد زمان - هاله (سند)

☆ رموز بیخودی

از محمد اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها]

۱۷- ترجمه

از محمد بخش واصف

چاپ : کراچی - اداره مطبوعات پاکستان (مس - ن)

☆ سفر نامه خواجه محمد حسن جان سرهندی

از خواجه محمد حسن جان سرهندی (م ۱۳۶۵ هـ) که برای سفر به عراق و شام و عربستان سعودی رفته و یادداشت ها و خاطرات خود را درباره این

سفر نگاشته

۱۸- ترجمه

چاپ : به ظن قوی بچاپ رسیده است

☆ **سلامان و ابسال**

از عبدالرحمن حامی ، مشوی عرفانی است ، درین مشوی ۵ قرار دادن دو
مظهر ، یکی برای نیکی (ابسال) و دیگری برای بدی (سلامان) ، مطابق عرفانی
سان شده ، به نام یعقوب بیگ بن حسن بیگ (۵۸۸۳ - ۵۸۹۶) سروده شده

چاپ : بارها ، لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور

۱۹- ترجمه

از پرقسور غلام حسین جلبانی

چاپ : حیدر آباد منده - مندی ادبی بورد (۵۱۳۸۲)

☆ **شاهنامه**

از فردوسی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ۱۵]

۲۰- ترجمه متعجبی از شاهنامه

از غلام مرادعلی شاه رصوی مرادعلی قنوی (م ۵۱۳۱۶) فرزند روشن
علی شاه

☆ **فتح نامه سنده : چچ نامه**

از علی بن حامد بن ابی بکر کووی [رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۲)]

۲۱- ترجمه

از مخدوم امیر احمد

چاپ : با تصحیح و تحقیق دکتر نبی بخش بلوچ ، حیدر آباد - مندی ادبی

بورد (بار دوم : ۵۱۳۸۶)

☆ **قصص الانبیاء**

[رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۱)]

۲۲- ترجمه

از مولوی عبدالحی

چاپ : سکر پور - مولوی محمد عظیم تاجر کتب (۱۳۹۰ هـ)

۲۳- ترجمه دیگر

از محمد حسین ، در سال ۱۱۷۷ هـ سروده شده

کریما

از سعدی شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش فلسفه عملی]

۲۴- ترجمه منظوم

از هدایت الله فرزند الحاج محمد حسن هالائی سندی (م ۱۳۶۵ هـ) که در
 "کتاب هدایت موسوم به نزہت الاحباب" درج شده، به سال ۱۲۳۳ هـ سروده شده
 نسخه خطی : کتاب خانہ کریم بخش خالد ، کراچی

۲۵- ترجمه منظوم

از محمد عارف صنعت سکر پوری (م ۱۲۶۵ هـ) ، در بحر "مقارن مشعر
 محدود" ترجمه کرده که به همین بحر کریما سروده شده

۲۶- ترجمه دیگر

از عبدالرؤف به سال ۱۱۳۷ هـ سروده شده

☆ کشف المحجوب

از علی هدویری معروف به داتا گنج بخش [رک : قسمت یکم ، بخش عرفان]

۲۷- ترجمه

از دین محمد ادیب فیروز شاهی (م ۱۳۹۳ هـ)

چاپ : حیدر آباد سند

☆ کیمیای سعادت

از امام محمد غزالی طوسی (م ۵۰۵ هـ) [رک : قسمت یکم ، بخش فلسفه عملی]

۲۸- ترجمه متغی از کیمبای سعادت

از غلام حسین جلبانی

چاپ : حیدر آباد سند - مئدی ادبی پور (۱۳۸۰ هـ)

☆ مثنوی معنوی

از مولانا روم [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه هـ]

۲۹- اشرف العلوم (منظوم)

از دین محمد ادیب فیروز شاهی (م ۱۳۹۳ هـ)

چاپ : حیدر آباد سند

۳۰- چهره گشای مثنوی

از شمس الدین فیروز شاهی ، در ترجمه و شرح حیدر آید از دست چهره مثنوی

چاپ : حیدر آباد

✧ مثنوی معنوی (دفتر هفتم)

از الهی بحس کاندملوی ، به صورت تکمله مثنوی مولانا روم سروده شده

چاپ : کانپور - محمود المطایع

۳۱- ترجمه منظوم

از مولانا دین محمد ادیب فیروز شاهی (م ۱۳۹۳ هـ)

چاپ : حیدر آباد سند

☆ مسایل اربعین

از شاه محمد اسماعیل محمد دهلوی [رک : قسمت یکم ، بخش ده]

۳۲- ترجمه

از مولوی محمد هالائی

نسخه حصی : کتاب خانه دانشگاه سند - حیدر آباد

✧ مقولات تصوف

سخنان و فرمودات خواجہ محمد رمان نقشبندی متوفی (نواری ۱۱۸۸ هـ)

از خواجه محمد ابراهیم، به سال ۱۱۸۸ هـ نگاشته شده

۳۳- ترجمه

از غلام حسین، در سال ۱۳۷۲ هـ به زبان سندی ترجمه شده

چاپ: تا کنون ترجمه کامل بچاپ نرسیده است اما اختصار آن از طرف

خانقاه لواری شریف (سند) منتشر شده - حیدر آباد (۱۳۹۲ هـ)

☆ مکتوبات امام ربانی

از شیخ احمد سرهندی [رک: قسمت یکم، بخش عرفان]

۳۴- ترجمه

از دین محمد ادیب فیروز شاهی

☆ منهاج العاشقین

از غلام محمد خانزنی، در شرح داستان های تمثیلی که شاه لطیف بهتانی در

رساله اش ذکر کرده است

۳۵- ترجمه

از شمس العلماء دکتر عمر بن محمد داود پوته (م ۱۳۸۷ هـ)

چاپ: از طرف مترجم (۱۳۵۳ هـ)

☆ وصیت نامه

از شاه ولی الله محدث دهلوی (م ۱۱۷۶ هـ) [رک: قسمت یکم، بخش عقاید]

۳۶- ترجمه

از شفیع محمد هائانی

چاپ: حیدر آباد سند، شاه ولی الله اکادمی (۱۳۸۴ هـ)

بخش چهارم

☆ کریم

از سعدی شیرازی [رک : قصت یکم ، حسن قسمة عملی]

۱- ترجمه منظوم

از محمد عمر دین پوری (م ۱۳۶۸ هـ) سراینده زبان پراهنوی و شاعر
عبدالمغفور عابونی

چاپ : لاهور (۱۳۱۹ هـ)

۲- ترجمه دیگر

از مراد علی رئیس زوی حواهر رازة مولانا محمد علی درویش

☆ نام حق

از شرف الدین محرابی [رک : قصت یکم ، حسن قسمة]

۳- لعمدة الغرائب (منظوم)

از حاجی نور جان مستوی (م ۱۳۶۷ هـ) ، به سال ۱۳۰۷ هـ سروده شده ،
تبار ایات ۲۵۵ است

چاپ : چناب ، ناشران محمد فضل درویش ، لاهور - مطبع محمد (۱۳۵۵ هـ)

۴۔ ترجمہ دیگر

از محمد عمر دین پوری (م ۱۳۱۹ھ)

چاپ : لاہور (۱۳۱۹ھ)

استدراک

[فهرست "ترجمه‌های متون فارسی به زبان‌های پاکستانی" چهار سال
بیشتر تهیه شده ، درین بخش تعدادی دیگر از ترجمه های اردو
آورده می شود که یا از قلم افتاده بود یا بعد از تهیه فهرست منتشر
شده است]

استدراک

✽ آداب الطالبین

از شیخ محمد چشتی کجراتی (م ۱۰۴۰ هـ) اززند شیخ حسن محمد، در میر
و سلوک و شرایط مرید و آداب آن
چاپ: دهلی - مطبع مجتبیائی (۱۳۱۱ هـ)

۱- ترجمه

از دکتر محمد بشیر حسین (م ۱۰۴۰ هـ)، در آغاز مقاله ای حاوی احوال
شیخ محمد چشتی به قلم سید نفیس الحسینی و در خاتمه احوال و آثار مترجم
افزوده شده

چاپ: با ترتیب و تدوین دکتر محمد بشیر حسین، رانا، لاهور - پروگریسو پبلش
(۱۰۴۰ هـ)

✽ احادیث مشنوی

از استاد بدیع الزمان فروزانسر (م ۱۳۹۰ هـ)، مشتمل بر مواردیک
مولانای روم (م ۹۷۲ هـ) در مشنوی معنوی از احادیث رسول صلی الله علیه وسلم
استفاده کرده با ذکر وجوه روایت و ماخذ آنها

چاپ: تهران - مؤسسه چاپ و انتشارات امیر کبیر (بار دوم):
(۱۳۴۷ هـ ش)

۲۔ ترجمہ

از دکتر سید عبداللطیف

چاپ : لاہور - پیکیجز لمیٹڈ (س - ن)

✧ اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب

از استاد شہید مرتضیٰ مطہری ، در مقایسہ شیوہ غرب و اسلام دربارہ

اخلاق جنسی

چاپ : قم - انتشارات صدرا (س - ن)

۳۔ جنسی اخلاق کا اسلام اور مغرب میں تصور

از سید عارف نوشاھی

چاپ : کراچی - خانہ فرهنگ جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۲ھ)

☆ ارشاد الطالبین

از قاضی محمد ثناء اللہ ہانی ہتی (م ۱۲۲۵ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش

عرفان ، ص ۶۸-۶۹]

۴۔ ترجمہ تازہ

از دکتر غلام محمد خلیفہ سید سلیمان ندوی ، مترجم حواشی و دیباچہ ای

نیز افزودہ است

چاپ : کراچی - مکتبہ اسحاقیہ (۱۴۰۳ھ)

۵۔ ترجمہ دیگر

از ناشناس

چاپ : بمبئی [رک : دیبچہ ”ارشاد الطالبین“ از دکتر غلام محمد ، ص ۱۱]

✧ ارمغان حجاز

از علامہ اقبال لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا ،

ص ۲۸۳-۲۸۴]

۶- ترجمه منظوم

از مضطر مجاز ، پیش گفتار به قلم دکتر غلام دستگیر رشید است
چاپ : حیدر آباد دکن (۱۳۹۷ هـ)

✧ اسرار خودی

از علامه اقبال لاهوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها ،
ص ۲۸۴-۲۸۵]

۷- ترجمه (به نثر)

از سید حامد حسین ، برای استفاده دانشجویان ترجمه کرده
چاپ : بهوپال - بهوپال بک هاؤس

✧ اشعة اللمعات فی شرح مشکوة

متن عربی مشکوة المصابیح در حدیث پیامبر صلی الله علیه وسلم از
ولی الدین محمد بن عبدالله (م. ۵۷۴ هـ) ، گزارش در چهار جلد از شیخ عبدالحق
محدث دهلوی (م. ۵۲۰ هـ) در مدت شش سال (۵۱۰۱۹-۵۱۰۲۵ هـ) به تکمیل
رسیده.

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور

۸- ترجمه

از محمد تقی حسین معروف به امیر الدوله مدراسی [رک : حدیقه المرام
(ترجمه) - ص ۲۴]

✧ اصل الاصول فی بیان السلوک و الوصول

از شاه علی اکبر قلندر ، دربارهٔ سیر و سلوک

۹- ترجمه

از مشیر احمد نذیر

چاپ : لکهنؤ - مترجم (م - ن)

۴۴ اقبال مصلح قرن اخیر

از دکتر علی شریعتی (م ۱۳۹۷ھ) [رک: قسمت یکم، بخش تذکرہ شاعران،
ص ۱۹۳ - ۱۹۴]

۱۰۔ محمد اقبال

از کبیر احمد جاسی

چاپ: دہلی - مکتبہ جامعہ (۱۴۰۳ھ)

۴۵ الباب ثلاثہ

از شیخ محمد چشتی (م ۱۰۴۰ھ)، در سہ "لب" متضمن ہدایت ہا برای
سالکان راہ طریقت

چاپ: در ضمن "آداب الطالبین"، دہلی - مطبع مجتبیٰ (۱۳۱۱ھ)

۱۱۔ ترجمہ

از دکتر محمد بشیر حسین (م ۱۴۰۳ھ)

چاپ: در ضمن ترجمہ "آداب الطالبین" لاہور (۱۴۰۴ھ)

۴۶ امواج خوبی

از خواجہ خوب محمد چشتی احمد آبادی (م ۱۰۲۳ھ)، در عرفان و
تصوف، در پنج حضرت (مرتبہ) بہ قرار زیر: اول حضرت وحدت، دوم
حضرت الوہیت، سوم حضرت روح، چہارم حضرت مثال، پنجم حضرت جسم

چاپ: بمبئی

۱۲۔ ترجمہ

از قاضی احمد عبدالصمد فاروقی، بہ سال ۱۳۵۲ھ ترجمہ کردہ است

چاپ: کراچی - ادارہ معارف اسلامیہ (۱۳۷۹ھ)

✽ الانساب

از سید اسد الله بخاری ، در اسباب اولاد حضرت فاطمهؑ دختر نبی اکرم
صلی الله علیه وسلم

۱۳- اذاعة الانساب

از سید محمد یعقوب معروف به ابن حمن ، مترجم حواشی و تعلیقات
هم نگاشته است

چاپ : آره - اندلیا پریس (۱۳۱۷ هـ)

✽ انسان در قرآن

از استاد شهید مرتضی مطهری ، دربارهٔ مقام انسان و فرایض وی در جهان ،
در شش باب : حقیقت انسان ، صفات و قوت های وی ، انسان در جهان بینی
اسلام ، جاذبه های معنوی انسان ، نفس مؤثر انعمان در آینده خویش ،
آگاهی های انسان

چاپ : قم - انتشارات صدرا (م - ن)

۱۴- قرآن اور انسان

از دکتر غلام سرور ، در آغاز احوال و آثار مؤلف را معرفی کرده
چاپ : راولپندی - دارالثقافت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۲ هـ) ،
به عنوان یک شماره از مجله "ثقافت اسلام" دفتر دوم

✽ انسان و ایمان

از استاد شهید مرتضی مطهری ، در ضرورت ابد للوژی و مکتب فکر از
روی ایمان و علم

چاپ : قم - انتشارات صدرا (م - ن)

۱۵- انسان اور ایمان

از سید محمد حسکری

چاپ : تہران - وزارت ارشاد اسلامی (۱۴۰۲ھ)

✽ انسان و سرنوشت

از استاد شہید مرتضیٰ مطہری ، در توضیح و تشریح نظریہ قضا و قدر و اثرات این تصور بر عروج و زوال ملت اسلامیہ

چاپ : قم - انتشارات صدرا (س - ن)

۱۶- انسان اور تقدیر

از پرفسور شاہ مفخر عالم

چاپ : اسلام آباد - جامعہ اہل البیت (۱۴۰۳ھ)

✽ انسبہ

از شیخ یعقوب چرخى (م ۸۵۱ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش عرفان ، ص ۷۴]

۱۷- ترجمہ دیگر

از پیرزادہ اقبال احمد فاروقی

چاپ : در ضمن "رسائل نقشبندیہ" کہ حاوی ترجمہ متون مشاہیر نقشبند (قدسیہ - خواجہ محمد ہارثا ، انسبہ - خواجہ یعقوب چرخى ، رسالۃ عزیزان - خواجہ علی عزیزان رامیتنى ، انقاس نفیسہ - خواجہ عبید اللہ احرار) ، لاہور - مکتبہ نبویہ (س - ن)

✽ انشای مومن

از حکیم مومن خان مومن (م ۱۲۶۹ھ) کہ سراینده زبان فارسی و اردو بوده - رانی زاده وی "انشای مومن" را گرد آورده و بر سه باب مرتب ساخته : باب اول - نامہ ہائی کہ مشعر بر طرز تحریر آن منشی بی نظیر (مومن) است ، باب دوم - رطب و یابسی کہ نظر بنافہمی مخاطب نگاشته ، باب سوم -

تقاریظ و خطب

چاپ : باهتمام رائی زاده مؤلف حکیم احسن الله خان ، دهلی - مطبع سلطانی
(۱۲۷۱ هـ) - با ترجمه اردو ، دهلی - غالب اکیدمی (۱۳۹۷ هـ)

۱۸ - ترجمه

از دکتر ظهیر احمد صدیقی استاد دانشگاه دهلی ، ترجمه باب اول و دوم
است
چاپ : بامتن اصلی ، دهلی - غالب اکیدمی (۱۳۹۷ هـ)

☆ انقاص نفیسه

از خواجه عبیدالله احرار (م ۸۹۵ هـ) ، در عرفان و سلوک ، مشتمل
بر معمولات سالکان طریقت، نثر آمیخته با نظم است
چاپ : در ضمن "رسایل مشاهیر نقشبندیه" ، حیدر آباد (۱۳۷۸ هـ)
۱۹ - ترجمه

از پیرزاده اقبال احمد فاروقی

چاپ : در ضمن "رسایل نقشبندیه" ، لاهور - مکتبه نبویه (م - ن)

✧ انیس النفس

از نظر علی فرزند اسماعیل

۲۰ - رهنمای نفس

از سید مرغوب احمد

چاپ : لاهور - تنظیم غلامان آل محمد خواجگان بارووالی

☆ انیس المقلدین

مطابق با فتاوی آیت الله سید حسین بروجرودی ، در فقه امامیه

۲۱ - لعنة المقلدین

از سید علی

چاپ : لکھنؤ - نظامی پریس (۱۳۶۸ھ)

☆ باب و بہا را بشناسید

از فتح اللہ فرزند عبدالرحیم ، در معرفی علی محمد باب و بہا اللہ ہانیان
مذہب بابی و بہائی

چاپ : کرمان

۲۲- ترجمہ

از دکتر کاظم علی رسا

چاپ : کرمان - کتاب خانہ ابراہیم

☆ بحر الجواهر

از محمد حسنین علی ، در اصطلاحات طب

۲۳- ترجمہ

از چیتن شاہ و دتامل

چاپ : امرتسر - میڈیکل پریس (۱۳۹۵ھ)

✽ بشارات احمدیہ فی اثبات نبوت محمدیہ

از علامہ سید علی الحائری (م ۱۳۶۰ھ) در اثبات نبوت محمدی

چاپ : لاہور - اسلامیہ پریس (س - ن)

۲۴- براہین احمدیہ

از محمد معکم الدین

چاپ : بامتن اصلی ، لاہور - اسلامیہ پریس (س - ن)

✽ بوستان

از سعدی شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا ، ص ۲۸۶-۲۸۷]

۲۵- ترجمہ

از مولوی جعفر علی و سید محمد امیر حسن نورانی
چاپ : لکھنؤ - رام کمار پریس (بار اول : ۱۳۷۲ھ)

۲۶- بوستان مترجم منظوم

از گوہند ہرشاد فضا فرزند دبیبی ہرشاد ، بہ سال ۱۲۹۵ھ (= ہونی بوستان
اب بہ رشک بہار) سرودہ شدہ

چاپ : کانپور - مطبع نولکشور (بار سوم : ۱۲۹۷ھ)

۲۷- شمیم بوستان

از محمد عبدالواحد غازی پوری
چاپ : کانپور - مطبع مجیدی (۱۳۲۲ھ)

☆ بہار انقلاب

از ناصر مکارم شیرازی ، دربارہ انقلاب مہدی آخر الزماں و ثمرات آن انقلاب
چاپ : تہران - واحد کتاب پیاد بہمن (۱۴۰۲ھ)

۲۸- ترجمہ

از سید محمد عسکری
چاپ : لاہور - امامیہ ہلی کیشز (۱۴۰۲ھ)

☆ بہار دانش

از عنایت اللہ کنیو، لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش داستان ، ص ۲۵۷]

۲۹- قصہ غم رہا

از عابد حسین عظیم آبادی ، در سال ۱۲۴۳ھ ترجمہ شدہ . [رک :
مظفر اقبال - بہار میں اردو نثر کا ارتقاء ، ص ۲۲۹]

☆ بیان واقع : وقایع نادری

از عبدالکریم کشمیری (م ۱۱۹۸ھ) فرزند خواجہ عاقبت محمود فرزند خواجہ محمد بلاق ، در سرگذشت و احوال نادر شاہ افشار و سفرهای مصنف ، بہ سال ۱۱۹۳ھ نگاشته شدہ در پنج باب :

باب اول در حسب و نسب نادر شاہ، باب دوم در بیان معاودت نادر بسوی ایران و رفتن بتوران و خوارزم. . . ، باب سوم متضمن بعضی وقایع کہ از دارالسلطنت قزوین تا بندر هوکلی کہ از بنادر متعلقہ سلطنت ہندوستان است روی دادہ۔ باب چہارم در ذکر بعضی وقایع کہ از ابتدای ورود بہ بندر هوکلی تا وقت وصال و انتقال اعلیٰ حضرت کثیر العروت ہادشاہ درویش صفت محمد شاہ فردوس آرام گاہ بظہور پیوستہ ، باب پنجم در ذکر بعضی امور کہ در ایام سلطنت احمد شاہ بہادر بعمل آمد

چاپ : باتصحیح و تحقیق دکتہر کے۔ بی۔ نسیم K. B. Nasim ، لاہور۔ ادارۃ تحقیقات پاکستان ، دانشگاہ پنجاب (۱۳۹۰ھ)

۳۔ ترجمہ و تلخیص وقایع نادری

از معصوم علی محشر

چاپ : لکھنؤ۔ مطبع منشی جے نارائن ورما (۱۳۲۳ھ)

☆ پاسداران اسلام

۳۱۔ ترجمہ

از محمد فضل حق

چاپ : کراچی۔ جامعہ تعلیمات اسلامی (م۔ ن)

☆ پری خانہ

از واجد علی شاہ اختر (م ۱۳۰۵ھ) حاکم اودہ ، در ذکر داستان های عاشقانہ خودش ، بہ سال ۱۲۶۵ھ تالیف کردہ ، تاکنون بیچاپ نرسیدہ است۔

۳۲- محل خانه شاهی

از مرزا ندا علی خنجر لکهنوی

چاپ : لکهنو - مها دیو پرشاد ورما (۱۳۳۶ هـ)

۳۳- پری خانه

از تحسین سروری، در دہ-اچہ زندگی "واجد علی شاہ اختر بہ احتصار بیان شدہ

چاپ : کراچی - مکتبہ بیاراهی (۱۳۷۷ هـ)

✧ پند نامہ

از فرید الدین عہد ریشاہوری [رک : قسمت یکم، بحث "نفسہ عملی"

ص ۵۳-۵۴]

۳۴- ترجمہ

از مفتی کفیل الرحمن نشاط عثمانی

چاپ : ہاستن اصلی، دیو ہند - کتب خانہ محمودیہ

✧ پند نامہ

از دانشاس، بہ سال ۱۷۹۵ سرورہ شدہ، حداد ارہد رمتہ عہد (تالیف :

۱۶۲۷ هـ) است

آخار : حمد گوہم بہمد - سرخانی جن و بشر

۳۵- ترجمہ بہ نظم

از ناشناس

نصفہ خطی : موزہ بیجاپور

آغاز : ہولوں صفت میں ہے گت اس خانی جن و بشر

✧ پنج گنج عرفان

عزلہای ہر مہر علی شاہ گولروی چشتی (۱۳۵۶ هـ) بہ زبان ہای ہندی

و اردو و فارسی

چاپ : گولرہ

۳۶۔ مہر علی شاہ

از کرم حیدری ، غزلہای فارسی و پنجابی بہ اردو درآوردہ شدہ

چاپ : اسلام آباد ۔ لوک ورثے کا قومی ادارہ (۱۴۰۰ھ)

تاریخ آل محمدؐ

متن ترکی از بہلول بہجت مفتی اعظم ترکیہ ، ترجمہ فارسی از مرزا

مہدی ادیب ، در خلافت امیر المومنین حضرت علیؑ و زندگانیِ آئمہ

۳۷۔ ترجمہ

از سید عباس حسین

چاپ : کراچی ۔ محفل حیدری (س ۔ ن)

تاریخ انبیاء در اقوال اصفیاء

از احمد بن محمد وجیہ الدین عثمانی دیوبندی ، درسہ جلد بہ مال

۱۳۰۶ھ نگاشتہ شدہ

۳۸۔ ترجمہ

از مؤلف متن فارسی

چاپ : لکھنؤ ۔ مطبع مظهر العجائب (۱۳۱۵ھ)

تحفة الفقراء

از مرزا محمد اختر دہلوی

۳۹۔ النیس الواصلین

از مولوی انیس احمد قادری نقشبندی شیرکوٹی

چاپ : لاہور ۔ اللہ والے کی قومی دکان (س ۔ ن)

✽ تحفة قادریہ

از شاہ ابو المعالی قادری لاہوری [رک: قسمت یکم، بخش "سیر اولیاء
اللہ و بزرگان"، ص ۲۰۶]

۴۰۔ سیرت الخوٹ

از محمد باقر

چاپ: لاہور (۱۳۲۳ھ)

۴۱۔ کتاب تحفہ قادریہ

از محمد عبدالکریم

چاپ: لاہور (۱۳۲۴ھ)

✽ تذکرة الاولیاء

از شیخ فرید الدین عطار نیشاپوری (م ۶۲۷ھ) [رک: قسمت یکم،
بخش "سیر اولیاء اللہ و بزرگان"، ص ۲۰۶]

۴۲۔ ترجمہ

از قاری محمد عادل خان

چاپ: با تجدید نظر طفیل احمد جالندھری، لاہور۔ کتب خانہ
خورشیدیہ (م.ن)

✽ تذکرة الکرام

از ابو الحیات، در احوال صوفیان پهلوانی شریف (بہار)

۴۳۔ ترجمہ

از ایوب قادری، مترجم بہ طور تکملہ احوال اولاد و خلفای محمد نعمت اللہ
قادری افزودہ است

چاپ: ۱۳۲۶ھ [رک: مظفر اقبال - بہار مین اردو اثر کا ارتقاء،

ص ۱۸۷]

تذکرۃ الموتی والقبور

از قاضی ثناء الله پانی پتی (م ۱۲۲۵ هـ) [رک: قسمت یکم، بخش "کلام و عقاید"، ص ۳۰]

۴۴- حیات برزخ و قبور

از احمد عبدالحلیم کانپوری

چاپ: کراچی - عوامی کتب خانه (۱۳۸۸ هـ)

تذکرۃ تزک (توزک) والا جامی

از برهان خان هندی (م ۱۲۴۰ هـ) - تاریخ ریاست کرناتک از تاسیس تا عهد مؤلف

چاپ: مدراس - مطبع مظهر العجائب

۴۵- ترجمه (بخشی از تزک والا جامی)

از شمس العلماء عبدالرحمن شاطر مدراسی (م ۱۳۶۲ هـ) [رک: نصیرالدین هاشمی - مدراس میں اردو، ص ۱۰۷]

تفسیر نمونه

تفسیر و بررسی تازه ای درباره قرآن مجید با در نظر گرفتن خواسته ها و پرسشها و مسایل روز، زیر نظر استاد ناصر مکارم شیرازی با همکاری جمعی از نویسندگان (محمد رضا آشتیانی، محمد جعفر امامی، داؤد الهامی، اسد الله ایمانی، عبدالرسول حسینی، سید حسن شجاعی، سید نور الله طباطبائی، محمود عبداللهی، محسن قرائتی و محمد محمدی)، میزده مجلد چاپ شده است، تا کنون به پایان فرسیده است

چاپ: طهران - دارالکتب الاسلامیه (۱۳۶۱ هـ ش)

۴۶- ترجمہ جلد اول

از صفدر حسین نجفی ، از آغاز تا آیت ۱۸۷ سورہ بقرہ
چاپ : لاہور - حوزہ علمیہ جامعۃ المنتظر (۱۴۰۴ھ)

۴۷- تقریرات اصول

از محمود شہابی

چاپ : تہران

۴۷- تاریخ اصول فقہ شیعہ

از سید حسین عارف نقوی ، فقط ترجمہ مقدمہ ”تقریرات اصول“ کہ
با عنوان ”در مذهب شیعہ ازکی مسایل ابن فن مورد استناد شد ؟“ چاپ شدہ
چاپ : اسلام آباد - امامیہ دارالتبلیغ (۱۴۰۴ھ)

۴۸- تقلید

از آیت اللہ علی مشکینی اردبیلی ، دربارہ اجتہاد و تقلید از روی فقہ امامیہ
بصورت سوال و جواب

۴۸- تقلید کیا ہے ؟

از سید فیاض حسین نقوی

چاپ : تہران - سازمان تبلیغات اسلامی (س - ن)

۴۹- تقلید

از سید حسن طاہری خرم آبادی ، در مسئلہ اجتہاد و تقلید از روی
فقہ امامیہ

۴۹- تقلید کیا ہے ؟ اور کیوں کرتے ہیں ؟

از نا شناس

چاپ : نام چاپ کنندہ و مطبع مذکور نیست

✽ تکمیل الایمان

از شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۵۲ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش
"کلام و عقاید" ، ص ۳۱-۳۲]

۵۰۔ طریقہ الاسلام (منظوم)

از سید محمد حسین تمنا مدرسی (م ۱۲۷۷ھ) ، بہ سال ۱۲۷۲ھ سرودہ
شدہ

چاپ : دہلی (۱۲۷۳ھ)

✽ تمدن غرب از دیدگاه اسلام

از سید مجتبیٰ موسوی لاری

چاپ : تہران

۵۱۔ مغربی تمدن کی ایک جھلک

از مجتہد الاسلام روشن علی رئیس دانشکدہ منصیبہ عربیہ - میرتھ (ہند)

چاپ : میرتھ - دانشکدہ منصیبہ عربیہ

۵۲۔ مغربی تہذیب - ایک مسلم کی نظر میں

تلخیص و ترجمہ از سید انوار احمد بلگرامی

چاپ : لاہور - مطبوعات لوح و قلم (۱۴۰۳ھ)

✽ تنبیہ الانام بر مفاسد ارشاد العوام

از حجة الاسلام سید محمد حسین الحسینی المرعشی الشہرستانی ، در
رد کتاب "ارشاد العوام" تالیف حاجی محمد کریم خان فرزند ابراہیم خان ،
"ارشاد العوام" یکی از کتابهای سلسلہ شیخوہ است

۵۳۔ ترجمہ

از سید محمد حسین زیدی ہرستی

چاپ : چنیوٹ - انتشارات حقایق الشیعہ

✽ تنبیہ الغافلین

از محمد علی حلمی ، در فقہ امامیہ

۵۴- حی علی الصلوة

از محمد لقمان جعفری ، ترجمه باب دوم از "تنبيه الغافلين" ، دوباره
مسائل نماز

چاپ : اسلام آباد - اداره تبلیغ شیعه (۱۴۰۱ هـ)

✧ تنویر الافق شرح تبیین الطرق

از شاه علی انور ، در عرفان که شرح تبیین الطرق تألیف شیخ علی متقی
(م ۹۷۵ هـ) است

۵۵- ترجمه

از محمد تقی حیدر

چاپ : لکهنؤ - مترجم (س - ن)

✧ توحید

از محسن قرائتی ، در توضیح و تشریح عقیده توحید
چاپ : در ضمن "درس هائی از قرآن" ، تهران - انتشارات صبا (س - ن)

۵۶- ترجمه

از دکتر شاهد چوهدری

چاپ : اسلام آباد - رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۴ هـ)

✧ توضیح المسائل

فتاویٰ آیت الله روح الله خمینی ، در فقه امامیه بانضمام مسائل جدید
چاپ : تهران (۱۴۰۱ هـ)

۵۷- ترجمه

چاپ : کراچی - انجمن پریم (س - ن)

✧ توضیح المسائل

فتاویٰ آیت الله سید حسین بروجرودی ، در فقه امامیه

۵۸- ترجمه

از اختر عباس

چاپ : لاهور - امامیه کتب خانه (م - ن)

☆ توضیح المسایل

فتاویٰ آیت الله سید عبدالله شیرازی (م ۱۴۰۴ هـ)

۵۹- ترجمه

چاپ : سرگودھا - مکتبه اصغریہ دارالعلوم محمدیہ (م - ن)

☆ ثمرة الفوائد

از شاه لطف الله جالندهری خلیفہ سید شاہ بھیکہ^۲ ، در سیرت شاہ بھیکہ و خانوادہ وی ، متضمن مسایل سلوک و عرفان ، در ہفت باب و خاتمہ -
باب اول - در بیان حسب و نسب (سید شاہ بھیکہ) است و مشتمل بر چہار فصل

باب دوم - در بیان تعلیم و تحصیل علوم ظاہری و باطنی و بعضی اقوال در محبت الہی حضرت پیر دستگیر قدس سرہ العزیز

باب سوم - در بیان خلافت یافتن و بعضی رسوم بیعت و آداب آن و اقسام خلافت
باب چہارم - در بیان اوراد و وظائف و صوم و صلوة - معمول پیران چشت

۹۰- مفید العباد - حصہ اول

ترجمہ چہار باب از "ثمرة الفوائد" از سید مظفر انیسٹھوی

چاپ : دہلی - نفیس پریس (۱۳۴۳ھ)

☆ جامی

از علی اصغر حکمت (م ۱۴۰۰ھ) ، در احوال و آثار عبدالرحمن جامی

(م ۸۹۸ھ) و نقد بر آثار وی

چاپ : تہران (۱۳۲۰ھ ش)

۶۱۔ ترجمہ

از سید عارف نوشاھی ، مترجم مقدمہ و ”تکملة آثار جامی“ افزوده است
چاپ : اسلام آباد - مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان (۱۴۰۳ھ)
با همکاری رضا بلی کیشنز لاہور

☆ جاوید نامہ

از علامہ اقبال لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ۱۵ ، ص ۲۸۹]

۶۲۔ ترجمہ منظوم

از مضطر مجاز

چاپ : حیدر آباد (دکن) - اقبال اکادمی

☆ جذب القلوب الی دیار المحبوب

از شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۵۲ھ) [رک : یکم بخش ”جغرافیا
و سفر نامہ“ ، ص ۱۴۳]

۶۳۔ دیار محبوب

از محمد شفیع الدین خان ، ترجمہ بخشی از جذب القلوب

چاپ : علی گڑھ - مسلم یونیورسٹی پریس (س - ن)

☆ جستجو در احوال و آثار فرید الدین عطار نیشاپوری

از استاد سعید نفیسی

چاپ : تهران - کتاب فروشی و چاپ خانہ اقبال (۱۳۲۰ھ ش)

۶۴۔ فرید الدین عطار کے احوال و آثار پر تحقیقات

از محمد نذیر رانجھا

نسخہ خطی : کتاب خانہ مترجم راولپنڈی اسلام آباد

✧ جلاء العیون

از محمد باقر مجلسی دوم (م ۱۱۱۰ هـ) [رک : قسمت یکم ، تاریخ (۱) ، ص ۱۵۰]

۹۵- الدمع الہتون

از عبدالحسین بارہوی ، بہ سال ۱۳۰۲ ہجری پایان رسانده - ہمین ترجمہ کہ چاپ آن در بخش تاریخ (۱) مندرج شدہ

چاپ ۵۱ دی دیگر : لکھنؤ - مطبع شاہی (بار چہارم : ۱۳۳۷ ہجری)

با حواشی سید ظہور الحسن بھریلوی ، لاہور - شیعہ جنرل بک ایجنسی (م - ن)

☆ جمالیہ : حورائید

از شیخ یعقوب چرخ (م ۸۵۱ ہجری) ، در شرح رباعی ابو سعید :

حورا بہ نظارۃ نکارم صف زد   رضوان ز تعجب کف خود ہر کف زد
آن خال سبہ ہر آن رخاں مطرف زد   ابدال ز بیم چنگ در مصحف زد

نسخہ خطی : کتاب خانہ گنج بخش اسلام آباد

آغاز : حمد بے حد و ثنای فوق عد ، سر واجب الوجودی را کہ قلوب
انبیاء و اولیاء را مظاهر صفات جلالیہ و جمالیہ گردانید

۹۶- ترجمہ

از محمد نذیر رانجھا

نسخہ خطی : کتاب خانہ مترجم ، راولپنڈی

☆ جواہر العشاق

متن عربی "رسالہ غوث الاعظم" منسوب بہ شیخ عبدالقادر جیلانی
(م ۵۶۱ ہجری) و شرح آن جواہر العشاق بہ فارسی از خواجہ بندہ نواز گیسو دراز
(م ۸۲۵ ہجری) خلیفہ خواجہ نصیر الدین محمود چراغ دہلی ، اول بخش از متن

آورده و سپس شرح نگاشته است

۹۷- ترجمه

از قاضی احمد عبدالصمد فاروق

چاپ : کراچی - اداره معارف اسلامیہ (۱۳۷۱ھ)

☆ جهاد اکبر

از آیت الله روح الله خمینی درباره جهاد با نفس اماره

چاپ : تهران

۹۸- ترجمه

از سید صفدر حسین نجفی

چاپ : خوشاب - تحریرک تحفظ تعلیمات آل محمد^ص (۱۳۹۶ھ)

۹۹- ترجمه دیگر

از محمود سروش

چاپ : بمبئی - اتحادیه انجمن های اسلامی دانشجویان ایرانی هند

(۱۴۰۲ھ)

☆ چهار بهار

سخنان و ملفوظات نوشه گنج بخش قادری (م ۱۰۶۴ھ) ، گرد آورنده

محمد هاشم تهریالوی (م ۱۲۵۹ھ) ، در چهار بهار (باب) و خاتمه : بهار اول در

شریعت ، بهار دوم در طریقت ، بهار سوم در حقیقت ، بهار چهارم در معرفت

چاپ : ڈوگه شریف (گجرات) - مکتبه نوشاهیہ دربار نوشاهی

به اهتمام سید عارف نوشاهی ، اسلام آباد - مرکز تحقیقات فارسی ایران

و پاکستان با همکاری اداره معارف نوشاهیہ ماهن پال (۱۴۰۴ھ)

خزاین الاسرار ترجمه چهار بهار به اهتمام سید عارف نوشاهی بامتن

اصلی چاپ شده است

✽ حاجی بابا اصفهانی : سرگذشت حاجی بابا اصفهانی

متن فرانسوی از جیمس موریر ، آن را شیخ احمد کرمانی (مقتول ۱۳۱۴ هـ) به فارسی در آورده ، کتاب درسی بوده در دانشگاه پنجاب لاهور چاپ : بارها ، لاهور - شیخ مبارک علی (۱۳۶۷ هـ) ، با تصحیح و مقدمه محبوب الهی لاهور - اورینٹل بک سوماتنی (م - ن)

۷۰- ترجمه

از ناشناس

چاپ : کلکته - مطبع پست مشن (۱۳۴۱-۴۲ هـ)

✽ حقایق العشاق

از ملا رضی فرزند محمد شفیع ، در مناظره مابین روح و عشق

۷۱- گزار سرور

از رجب علی بیگ سرور (م ۱۲۸۶ هـ) ، به فرمایش مهاراجه ایشری پرشاد نرائن سنگه (بنارس) به اردو در آورده است

✽ حدیقة الشیعه

منسوب به احمد فرزند محمد معروف به مقدس اردبیلی ، در عقاید و اعمال اهل تشیع

۷۲- انوار امامت تا قیامت

ترجمه بخشی از "حدیقة الشیعه" متضمن حقیقت و ضرورت امام از روی قرآن و حدیث

چاپ : کراچی - رضوی بک ایجنسی (۱۴۰۰ هـ)

✽ حدیقه سلطانیه

از سید العلماء سید حسین (م ۱۲۷۲ هـ)

۷۳- خزینہ ایمانیہ مع توضیحات لورالیہ

ترجمہ باب اول از "حدیثہ سلطانیہ"، از سید گلاب علی شاہ نقوی متوطن
ملتان بہ سال ۱۳۹۴ھ ترجمہ کردہ است
چاپ : ملتان - نوبہار الیکٹرک پریس (مس - ن)

۷۴- حسینیہ : مکالمات حسینیہ

[رک : قسمت یکم ، بخش "کلام و عقاید" ، ص ۳۴]

۷۵- ایمان درین (منظوم)

از محمد علی شاہ الفت بہ سال ۱۲۳۲ھ سرودہ شدہ

۷۶- حق البقین

از محمد باقر بن محمد نفی مجلسی دوم (م ۱۱۰۰ھ) ، در اصول دین از توحید
و رسالت و امامت و رجعت و معاد وغیرہ ، بہام شاہ سلطان حسن صفوی
(۱۱۰۵ھ-۱۱۳۵ھ) ، در ۱۱۰۹ھ بیابان رساندہ است
چاپ : بارہا ، تہران - چاپ خانہ ہمدری (مس - ن)

۷۷- تحقیق المتین

از سید مجتبیٰ حسین جانی

چاپ : لاہور - مطبع ہندوستان (مس - ن) امامیہ یک اعظمی (مس - ن)

۷۸- ترجمہ دیگر

از زاہد حسین کاظمی

چاپ : شیخوپورہ - مجلسی کتب خانہ

۷۹- حقوق الاسلام : حقیقت الاسلام

از قاضی ثناء اللہ ہانی ہی (م ۱۲۲۵ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش "فقہ" ،

ص ۱۶]

۷۷۔ شفاء الاسقام فی حقوق الاسلام

از عبدالغنی نقشبندی مجددی

چاپ : برنالہ بخش فیصل آباد (م - ن)

۷۸۔ نور اسلام

از محمد مصطفیٰ فرزند حاجی احمد یار ، اولین ترجمہ ”حقوق الاسلام“ است

چاپ : لاہور - مطبع صدیقی (۱۳۰۴ھ)

۷۹۔ اسلام کا نظام حقوق و فرائض

از حکیم شریف احسن ، مترجم حواشی ہم افزوده است و پیش گفتار بہ قلم مفتی سیاح الدین کا کا خیل

چاپ : فیصل آباد - مکتبہ طیبہ (۱۳۹۹ھ)

حلیۃ المتقین

از محمد باقر مجلسی ، در بیان محاسن آداب و محامد اخلاق و دستورات شرع نبوی از اخبار و آثار اہل بیت ، در چہارہ باب و خاتمہ ، ہر باب در چند فصل

چاپ : بارہا ، کتابفروشی حاج محمد علی علمی (۱۳۷۱ھ)

۸۰۔ تہذیب اسلام معروک بہ تہذیب مومنین

از سید مقبول احمد (م . ۱۳۴۰ھ) در سال ۱۳۳۸ھ بہ اردو در آورده شدہ

چاپ : لاہور - افتخار بک ڈپو (۱۴۰۰ھ)

۸۱۔ ترجمہ دیگر

از غلام حسین

حلیہ شریف

از مشتاق احمد ، حلیہ و شمایل نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم

۸۲- ترجمہ منطوم

از سید عبدالرزاق کلامی

چاپ : لکھنؤ - اودہ پریس (۱۲۹۱ھ)

۸۳- حیات القلوب

از ملا محمد باقر مجلسی [رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۱) ، ص ۱۵۱]

۸۴- ترجمہ کامل صہ جلد

از سید بشارت حسین کامل مرزا پوری

چاپ : لکھنؤ - نظامی پریس (۱۳۵۸ھ) ، لاہور - امامیہ کتب خانہ
(۱۳۸۳ھ)

۸۵- شفاء الصدور والکروب

ترجمہ "حیات القلوب" جلد دوم است

چاپ : لکھنؤ - مطبع دہدہ احمدی (۱۳۲۳ھ)

۸۶- ترجمہ دیگر

از حشمت علی

چاپ : لاہور - شیعہ جنرل بک ایجنسی (۱۳۸۲ھ)

۸۷- ختم نبوت

از استاد شہید مرتضیٰ مطہری ، در اثبات ختم نبوت حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم

چاپ : قم - انتشارات صدرا (س - ن)

۸۸- ترجمہ

از محمد خالد فاروقی ، با تجدید نظر افتخار حسین نقوی

چاپ ، اسلام آباد - دفتر تبلیغات اسلامیہ (۱۴۰۱ھ)

۸۹- خزینۃ الاصفیاء

از مفتی غلام سرور لاہوری [رک : قسمت یکم ، بخش "سیر اولیاء اللہ"

و ہزرگان“ ، ص ۲۱۰-۲۱۱]

۸۷- ترجمہ

از اقبال احمد فاروقی ، محزن (قسمت) ششم و ہفتم از متن بہ اردو در آورده شدہ

چاپ : لاہور - مکتبہ نبویہ (۱۴۰۳ھ)

۸۸- داستان راستان

از استاد شہید مرتضیٰ مطہری ، در دو جلد - داستان های اخلاقی و اجتماعی از تاریخ اسلام

چاپ : قم - انتشارات صدر

۸۸- سچوں کی باتیں (جلد اول)

از نظیر حسین زیدی ، در آواز دربارہ مؤلف مقالہ ای آمدہ است ، فقط جلد اول بہ اردو ترجمہ شدہ است

چاپ : کراچی - مکتبہ معود (۱۴۰۱ھ)

۸۹- ترجمہ دیگر

از غلام حسین عدیل

چاپ : واہ کینٹ - مکتبہ الامام بی معارف الاسلام (۱۴۰۴ھ)

۹۰- داستانهای دل انگیز ادبیات فارسی

از دکتر زہرا خانلری ، در شانزدہ داستان کہ از ہفت گنبد نظامی و آثار خواجوی کرمانی و جامی و فیضی استخراج گردیدہ است

چاپ : تہران - بنیاد فرہنگ ایران (۱۳۴۶ھ ش) ، دربن چاپ ۴۹

تصویر زیبا از مناظر داستان ہا ہم چاپ شدہ است

۹۰- لاری کی دلکش داستانیں

از دکتر نور الحسن انصاری

چاپ : تهران - بنیاد فرهنگ ایران (۱۳۵۵ هـ ش)

✧ در المجالس

از سیف ظفر نوبهاری ، در داستانهای پیغمبران و بزرگان اسلام ، در مقدمه و ۳۳ باب : ۱- فضیلت و آفرینش آدم ، ۲- سعادت و فضیلت ابراهیم^۳ ، ۳- فضیلت شعیب ، ۴- فضیلت موسی^۳ ، ۵- فضیلت سلیمان^۳ ، ۶- مجروح شدن دندان پیامبر (ص) ، ۷- حکایت خواجه حسن نوری ، ۳۳- فضیلت اهل بهشت و دبدار حق

چاپ شده است

۹۱- ترجمه (منظوم)

از عبدالله بن حاتم عربی مطلق متخلص به کعبه ، در اوایل قرن سیزدهم سروده شده

نسخه خطی :

اندیا آفس - لندن [مجله "انکار" (ترجمه) - برسیه بین اردو ، ص ۳۷۷]

✧ درر نظامی

از علی بن محمود جان دار ، در معانی تسبیح نظام الدین اولیاء (م ۸۷۲۵) متضمن احوال بزرگان و نکاتی عرفانی است - مؤلف مدد وحات نظام الدین اولیاء را به زبان عربی موسوم به "خلاصه اللطایف" هم نه کرده است.

نسخه خطی : ذخیره بوهار ، ابش-تک سوسایتی آب نکال ، کاکه ،

شماره ۱۸۳

۹۲- ترجمه

چاپ : دهلی - کتب خانه نذریه

✧ دلائل الولايت

از سید حسن درباره ولایت تکوینی

۹۳- ترجمه

از دکتر کاظم علی رضا

چاپ : کراچی - هیلر پبلی کیشنز (س - ن)

✦ دیوان حافظ

از حافظ شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومه ها ، ص ۲۹۲-۲۹۵]

۹۴- خمریات

از رازی ، ترجمه و شرح غزلهای حافظ که قافیه یا ردیف "م" دارد ،
چون این بخش از "دیوان حافظ" جزء مواد درسی بوده ، برای کمک به
دانش جوانان ، ترجمه و حل لغات و شرح نوشته شده

چاپ : لاهور - حاجی فرمان علی اینڈ سنز (س - ن)

۹۵- قند شیراز (منظوم)

از احسن مفتاحی ، ترجمه منظوم اشعار حافظ شیرازی ، جمعاً ۴۲ اشعار
به اردو در آورده شده.

چاپ : کلکته - عثمانیه بک ڈپو

✦ دیوان گویا

۹۶- ترجمه منظوم

از حکیم محمد حسن متخلص به حسن ، متوطن نابھه (هند)

نسخه خطی : اردو مخطوطات ، ص ۸۵-۸۶

✦ ذخیره الملوك

از سید علی همدانی (م ۸۶۷ھ) ، در اخلاق و فلسفه عملی ، در ده باب :

باب اول : شرایط و احکام دین ، باب دوم : ادای حقوق عبودیت و اقسام

آن ، باب سوم : مکارم اخلاق و وجوب تمسک حاکم و پادشاه به سیرت خلفاء ،

باب چهارم : حقوق والدین و زوج و زوجه و اولاد و عبید و اقارب و اصدقاء ،
 باب پنجم : احکام سلطنت و ولایت و امارت و حقوق رعایا و شرایط حکومت ،
 باب ششم : احکام سلطنت معنوی و اصرار خلافت انسانی و سیادت روحانی ،
 باب هفتم : امر به معروف و نهی از منکر ، باب هشتم : شکر نعمت ، باب نهم :
 صبر و فضیلت و اقسام آن ، باب دهم : مذمت کبر و غضب
 چاپ : امرتسر - مطبع افغانی (۱۳۲۱ هـ)

۹۷- منهج السلوک

از علام قادر متوطن کوٹ بهوانی داس (گوجرانوالہ) ، در سال ۱۳۳۱ هـ
 به اردو در آورده است.
 چاپ : لاہور - شیخ الہی بخش جلال الدین (۱۳۳۴ هـ)

❦ راحت القلوب

مجموعه ملفوظات فرید الدین گنج شکر (م . ۶۷۰ هـ) [رک : قسمت یکم ،
 بخش عرفان ، ص ۹۰]
 ۹۸- بزم فرید

از ملا واحدی مدیر مجله "نظام المشایخ" دہلی
 چاپ : دہلی ، بار دیگر این ترجمہ با عنوان "ہاں فرید کا روزنامہ" چاپ
 شدہ . اشاعت جدید با تجدید نظر و اضافات از خواجہ عابد نظامی بہ نام
 "راحت القلوب" منتشر گشتہ است . لاہور - ضیاء القرآن پبلی کیشنز (۱۴۰۴ هـ)

❦ رباعیات حافظ

از حافظ شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ها ، ص ۲۹۹]

۹۹- ترجمہ بہ نظم

از راگھو نندراؤ جذب عالمپوری
 چاپ : دہلی - مشورہ بک ڈپو ، لاہور - راہمہ بک ہاؤس (س - ن)

✽ رباعیات خیام

از خیام نیشاپوری [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا ، ص ۲۹۹]

۱۰۰۔ دست زراشان

از صبا اکبر آبادی

چاپ : کراچی ۔ بختیار اکیڈمی (۱۴۰۵ھ)

✽ رسالۃ الطیر : ترجمۃ لسان الحق

متن عربی از شیخ بو علی ابن سینا و ترجمۃ آن بفارسی از شیخ الاشراق ابو الفتح یحییٰ بن حبش بن امیرک شهاب الدین سهروردی (م ۵۸۷ھ) ، در عرفان و ملوک

چاپ : متن اصلی با ترجمۃ انگلیسی از پرفسور آتو سپیز و ایس ۔ کے ۔

ختک در ضمن Three Treatises on Mysticism

۱۰۱۔ ترجمہ

از کمال محمد حبیب و ارشاد احمد

چاپ : در ضمن ”چهار رسالۃ شیخ الاشراق“ لاہور۔ اقبال اکادمی پاکستان

(۱۴۰۲ھ)

✽ رسالہ تقیہ

از سید حامد حسین

۱۰۲۔ ترجمہ

از سید محمد باقر

چاپ : کھجوا ۔ مطبع اصلاح (س ۔ ن)

✽ رسالہ روحی

از سلطان باہو (م ۱۱۰۲ھ) ، رسالہ ای ست عرفانی ، دربارۃ لفظ ، ”کن“

و تفسیر برآیت "و نفخت فیہ من روحی"

چاپ : چند بار ، با تحقیق و ترجمه و شرح سید احمد سعید ہمدانی ،
لاہور - مکتبہ نور رسالت (۱۴۰۴ھ)

۱۰۳- ترجمہ

از سید احمد سعید ہمدانی

چاپ : ہا مٹس اصلی ، لاہور - مکتبہ نور رسالت (۱۴۰۴ھ)

✽ رسالہ عزیزان : رسالہ شریفہ

از خواجہ علی عزیزان رامپنی (م ۱۷۱۵ھ) ، در عرفان و سلوک ، دہ شرط
کہ برای روندہ راہ طریقت نگاہ داشتنی است

چاپ : در ضمن "رسایل مشاہیر نقشبندیہ" ، حیدر آباد (۱۳۷۸ھ)

۱۰۴- ترجمہ

از پیر زادہ اقبال احمد فاروقی

چاپ : در ضمن "رسایل نقشبندیہ" ، رک : انسبہ در ہمین بحث "استدراک"

✽ رفیق الطلاب جاذب الی رب الارباب

از شیخ محمد چشتی کجراتی (م ۱۰۴۰ھ) ، در نکات عرفانی

چاپ : در ضمن "آداب الطالبین" ، دہلی - مطبع مجتہانی (۱۳۱۱ھ)

۱۰۵- ترجمہ

از دکتر محمد بشیر حسین (م ۱۴۰۳ھ)

چاپ : در ضمن ترجمہ "آداب الطالبین" ، لاہور - پروگریسو بکس
(۱۴۰۴ھ)

✽ رقعات عالمگیری : کلمات طیبات

از اورنگ زیب عالمگیر (م ۱۱۸۸ھ) [رک : قسمت یکم ، بحث "نامہ نگاری"]

ص ۱۲۶]

۱۰۶- ترجمہ

از شیخ عطا اللہ

چاپ : ہا متن اصلی ، در مجلہ البصیر (چنیوت) شمارہ مخصوص بہ
عالمگیرؒ (۱۳۸۲ھ)

✽ رموز بیخودی

از علامہ اقبال لاہوری [رک: قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا، ص ۳۰۳]

۱۰۷- بیان بے خودی

از پرفسور سید عبدالرشید فاضل ، در بحر ہزج مثنی سرودہ است۔ نمونہ ای
از ترجمہ :

اقبال :

سر زند از ماضی تو حال تو خیزد از حال تو استقبال تو
مشکن از خواہی حیات لا زوال رشتہ ی ماضی ز استقبال و حال

فاضل : تیرے ماضی ہی سے تیرا حال کرتا ہے ظہور

حال سے پھر تیرا استقبال کرتا ہے ظہور

توڑ مت گر چاہتا ہے تو حیات لا زوال

ہے جو قائم رشتہ ماضی و استقبال و حال

چاپ : کراچی - ادارہ تنویرات علم و ادب (۱۴۰۴ھ)

✽ روشنائی نامہ

از حکیم ابو معین حمید الدین ناصر بن خسرو علوی بلخی (م ۵۴۸۱ھ) ،
در اخلاق و فلسفہ عملی ، حاوی ۵۹۱ بیت است

۱۰۸- نور عرفان

از نصیر الدین نصیر ہونزائی ، اول بیتی از متن و سپس ترجمہ و تشریح

نکاشته است . فقط ۱۶۲ بیت را ترجمہ و تشریح کردہ شدہ

چاپ : کراچی - ایچ - آر - ایچ دی آغا خان اسماعیلیہ ایسوسی ایشن
برای پاکستان (۱۳۹۶ء)

✧ ریاض العارفین

۱۰۹ - ترجمہ (بہ نظم)

از محمد اسحاق ، بہ سال ۱۴۰۶ھ از فارسی بہ اردو ترجمہ شدہ ، در
یازدہ باب ، دربارہ متن اصلی شاعر سرودہ است :

فارسی سے تھی نثر بہ آشکار	میں کیا اس کو نظم سے زیب دار
فارسی کی بحر کی سیبی اندر	تھے چھبے بہ بے بہا لعل و گھر
میں نہنگ قلم اخلاص ہو	فارسی کے بحر کا غواص ہو
لاہا ہا ہر لعل و گوہر بحر سے	رکھ دیا بازار دکھنی مین اسے
نسخہ خطی : آصفیہ ج اول	

✧ زاد المعاد

از محمد باقر مجلسی دوم [رک : قسمت ہکم ، بحث دعا و اوراد ،
ص ۱۴۰]

۱۱۰ - زاد العباد

از سید محمد باقر الباقری الجوراسی فرزند سید مہدی حسن
چاپ : کھجوا - مطبع اصلاح (۱۳۷۶ء)

✧ زندگی جاوید یا حیات اخروی

از استاد شہید مرتضیٰ مطہری ، دربارہ حیات اخروی
چاپ : قم - انتشارات صدرا

۱۱۱ - حیات جاوید یا زندگی اخروی

از سید افتخار حسین نقوی با ہمکاری سید مجتبیٰ حیدر شیرازی

چاپ : اسلام آباد - دفتر تبلیغات اسلامی (م - ن)

۴۶ سبب سنابل

از میر عبدالواحد ہلگرامی (م ۱۷۰۱ھ) ، در مسایل عرفان و سلوک ،
در ہفت ”سنبلہ“ (باب) :

- سنبلہ اول - عقاید و مذاہب
- سنبلہ دوم - پیری و مریدی و حقیقت و ماہیت آن
- سنبلہ سوم - ترک و قناعت و توکل و تبطل
- سنبلہ چہارم - عبادات درویشان و حسن اخلاق ایشان
- سنبلہ پنجم - خوف و رجا
- سنبلہ ششم - حقایق وحدت و ظہور آثار معرفت و محبت
- سنبلہ ہفتم - متفرقات از فواید

چاپ : کانہور - مطبع نظامی (۱۳۰۰ھ)

۱۱۲ - ترجمہ

از مفتی محمد خلیل برکاتی ، مقدمہ بہ قلم دکتر محمد ایوب قادری است
چاپ : لاہور - حامد اینڈ کمپنی (۱۴۰۱ھ)

۴۷ سبیل الرشاد

از شاہ محمد عاشق پھلتی (م ۱۱۸۷ھ) خلیفہ شاہ ولی اللہ دہلوی ، در
عرفان و سلوک ، شاہ عبدالعزیز دہلوی فرزند شاہ ولی اللہ می گوید: ”آن کتاب
گویا خلاصہ سلوک طریقہ خاندان ماست خصوصاً فواید سلوکیہ از حضرت والا
(شاہ ولی اللہ) ما بسوی طالبان و مریدان فیضان نموده در آن مجموعہ مندرج
است“ [فتاویٰ عزیزی - دہلی (۱۳۱۱ھ) ، ص ۱۸۲]

۱۱۳ - طریق السداد فی ترجمہ سبیل الرشاد

از حکیم عبدالحکیم آروی

چاپ : آره - اسٹار آف انڈیا پریس (۱۳۰۸ھ) [رک : مظفر اقبال - بہار
میں اردو نثر کا ارتقاء ، ص ۹۵]

✽ سرگذشت وزیر خان لنکران

[رک : قسمت یکم ، بخش متن های ادبی ، ص ۲۴۴]

۱۱۴- ترجمہ دیگر

از منشی لچھمی سروپ کائستہ

چاپ : میرتھ - مطبع ودیا درہن (۱۳۱۲-۱۳۱۳ھ)

☆ سکینۃ الاولیاء

از داراشکوہ [رک : قسمت یکم ، بخش سیر اولیاء اللہ و بزرگان ،
ص ۳۱۴]

۱۱۵- ترجمہ تازہ

از محمد اکرم رحبر

چاپ : لاہور - مکتبہ عالیہ (۱۳۹۸ھ)

✽ سہیل یمن : تاریخ جلالی

از نصیر الدین حیدر صدر منصف سلطنت و متوطن کومبلا (بنگال) ، در
احوال و کرامات و سخنان حضرت شاہ مجرد یمنی سلطنتی (م ۷۴۷ھ)
چاپ : باہتمام و اضافات بہ زبان اردو از شاہ ساجد علی سلطنتی ، کلکتہ -
مطبع غوثیہ (۱۳۱۲ھ)

۱۱۶- تاریخ جلالی

از حاجی مبشر علی دبیر ، در سال ۱۲۷۷ھ (= سہیل نور تولای شہر
جلال یمن) ترجمہ شدہ

چاپ : کانپور - مطبع قیومی (۱۳۲۲ھ)

✽ سیاحت زمین

افسانه ای از فرانسوی به فارسی در آورده شده ، درباره شخصی که در هشتاد روز سیاحت کره زمین کرده بود

۱۱۷- ترجمه از فارسی

از سید محمود اعظم فهمی

چاپ : لکهنؤ - دائرة ادبیه (۱۳۳۷ هـ)

✽ سیر الاولیاء

از سید محمد معروف به میر خورد (م ۵۷۷۰) [رک : قسمت یکم ، بخش سیر اولیاء الله و بزرگان ، ص ۲۱۴-۲۱۵]

۱۱۸- ترجمه جدید

از اعجاز الحق قدوسی ، با اضافات حواشی مفیده و مقدمه از مختار زمن
چاپ : لاهور - مرکزی اردو بورڈ (۱۴۰۰ هـ)

✽ سیر المنازل

از مرزا سنگین بیگ فرزند علی اکبر بیگ ، در عهد اکبر شاه ثانی (۱۲۲۱-۱۲۵۳ هـ) تالیف کرده ، تاریخ دهلی و عمارات آن و نقل کتیبه های مساجد و مقابر ، مؤلف درباره این کتیبه ها نگاشته است : "این کتابه ها تواریخ منقوشه مساجد و مقابر و عمارات ویران شاهجهان آباد هست"

چاپ : باتصحیح و مقدمه دکتر شریف حسین قاسمی ، دهلی - غالب انسٹی ٹیوٹ (۱۴۰۲ هـ)

۱۱۹- ترجمه

از دکتر شریف حسین قاسمی

چاپ : بامتن اصلی ، دهلی - غالب انسٹی ٹیوٹ (۱۴۰۲ هـ)

شاهنامه فردوسی

از ابو القاسم فردوسی [رک: قیمت یکم، بخش تاریخ (۲)، ص ۱۸۲-۱۸۳]

۱۲۰- ترجمه "ملخص" (منظوم)

از سید باقر حسین دهلوی

چاپ: دهلی - مطبع جوهر هند (۱۳۲۲ هـ)

۱۲۱- ترجمه "منتخبات شاهنامه"

از غلام مرتضی شاه مرتضائی فرزند روشن علی تتوی (م قرن چهاردهم)

[رک: سنده میں اردو شاعری، ص ۲۵۵]

شرح اسماء الله

از شیخ یعقوب چرخى (م ۸۵۱ هـ)، در شرح و خواص اسماء الهی

۱۲۲- ترجمه

از محمد فذیر راجها

نسخه خطی: کتابخانه مترجم، راولپندی

شمس العارفین

از سلطان باهو، منتخبات از تالیفات سلطان باهو، در هفت باب

۱۲۳- ترجمه

از ملک فضل الدین نقشبندی مجددی

چاپ: لاهور - الله والی کی قومی دکان (س - ن)

شناخت اسلام

از سید محمد حسینی بهشتی و محمد جواد باهنر، بحث های مستقلی درباره

شناخت اسلام

چاپ: تهران

۱۲۴ - ترجمہ

از ایم - اے (M.A) انصاری و محمد فضل حق
چاپ : کراچی - جامعہ تعلیمات اسلامی پاکستان (۱۴۰۲ھ)

✽ شہید

از استاد مرتضیٰ مطہری

۱۲۵ - ترجمہ

از سید غلام حسین کراروی
چاپ : ممبئی - اتحادیہ انجمن های دانشجویان ایرانی ہند (۱۴۰۲ھ)

✽ صاحبیہ

از جهان آرا (م ۱۰۹۲ھ) دختر شامجہاں ، سال ۱۰۵۱ھ بہ پایان
رسانده، در احوال ملا شاہ لاہوری (م ۱۰۷۲ھ) کہ مؤلفہ یکی از ارادتمندان
او ہودہ، در آغاز نگاستہ است : ”بجملی از احوال ... مرشد کامل مکمل
حضرت مولانا شاہ کہ مرشد و ہادی این ضعیفہ اند و برخی از احوال پراختلال
خود از سرید شدن و ذوق طالب آگہی بہم رسیدن و مرشد گرفتن حضرت ولایت پناہ
و دست امید ہدامن مبارک آن حضرت زدن“

چاپ : ہاتمہ صبیح و تحقیق ہرفسور محمد اسلم ، لاہور - ندوۃ المصنفین
(۱۳۹۹ھ)

۱۲۶ - تلخیص و ترجمہ

از ہرفسور محمد ابراہیم ڈار
چاپ : در مجلہ ”اورینٹل کالج میگزین“ (لاہور) منتشرہ در اوت
۱۹۳۷ میلادی

۱۲۷ - ترجمہ دیگر

از ہرفسور محمد اسلم
چاپ : لاہور - ندوۃ المصنفین (۱۳۹۹ھ)

✽ صفیر سیمرغ

از شهاب الدین ابو الفتح بهی بن حبش - سهروردی (م ۵۵۸۷) ، در عرفان و تصوف

چاپ : رگ - رسالۃ الطیر در همین بخش

۱۲۸- ترجمه

از کمال محمد حبیب و ارشاد احمد

چاپ: در ضمن "چهار رسالۃ شیخ الاشراق"، لاهور- اقبال اکادمی پاکستان (۵۱۴۰۲)

✽ ضرب الامثال و حکم

از علامه علی اکبر دهخدا، در مطالب ضرب الامثال و حکم که در ادبیات فارسی متداول اند

۱۲۹- انتخاب ضرب الامثال و حکم

از پرفسور محمد عبداللطیف، مترجم برای تسهیل و تفهیم امثله از سرایندگان اردو افزوده است

چاپ : لاهور - جان بک ڈپو (۵۱۳۷۸)

✽ ضیاء الابصار فی حد الباه

از حکیم محمود خان دهلوی (م ۵۱۳۰۹) ، سال ۵۱۲۷۸ تالیف شده ، درباره اسرار و رموز جنسی و آمیزش با زنان.

۱۳۰- جنسی اسرار و رموز

از حکیم اقبال حسن و حکیم سید نعمت علی شاه

چاپ : لاهور - اداره اسرار حکمت (۵۱۳۷۸)

✽ عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات

از عماد الدین زکریا فرزند محمد فرزند محمود الکنونی قزوینی ، در روزگرو

هادل شاه اول (۵۹۴۱ - ۵۹۶۵) ، سال ۵۹۵۴ از عربی بفارسی آورده است ،
در چهار مقدمه و یک خاتمه ، در ذکر اجرام علوی و سفلی و متفرقه
چاپ : لکهنؤ - مطبع منشی نولکشور (بار پنجم : ۱۳۳۰ هـ)

۱۳۱- ترجمه

از ناشناس

چاپ : لکهنؤ - مطبع نولکشور ، ناشر تصاویر عجیبی در رابطه با مطالب
کتاب افزوده است.

✽ عروض سیفی : عروض : میزان الاشعار

از سیفی بخارایی عروضی ، از سرایندگان روزگار مبرعلی شیر (۸۴۴ هـ - ۹۰۶ هـ) ،
این رساله در بیان شاعر و تعریف شعر و فن عروض است ، در ۸۹۶ هـ (= فیضها)
نکاشته شده چنانچه گفته :

اهل دل از و چو فیضها می یابند

بنویس که هست "فیضها" تاریخش

چاپ : بارها در لاهور و کلکته و کانپور بچاپ رسیده است.

۱۳۲- تشریح العروض

از خوشی محمد ، با اضافات و حواشی مفیده

چاپ : لاهور - شیخ مبارک علی تاجر کتب (۱۳۴۱ هـ)

✽ علائم ظهور

از شیخ عباس علی فرزند محمد جارتانی اصفهانی ، در احوال امام دوازدهم

۱۳۳- ترجمه

از شریف حسین جعفری

چاپ : لاهور - تنظیم غلامان آل محمد خواجگان نارووالی (م - ن)

❦ غایة الامکان فی درایة المکان : غایة الامکن فی درایة المکان والزمان

از ابن القضاة ابو المعالی عبدالله همدانی (م ۵۲۵ هـ) دانسته شده و به محمود بن خداداد اشنوی و شاه نعمت الله ولی کرمانی نیز نسبت داده شده است، در چهار فصل : ۱- توحید ۲- بیان مکان ۳- بیان امکان ۴- بیان زمان چاپ: چند بار، در ضمن "رسایل شاه نعمت الله ولی" تهران (۱۳۱۱ هـ ش)، در ضمن "احوال و آثار ابن القضاة" تهران (۱۳۳۸ هـ ش)، به ترتیب و تصحیح نذر صابری، انک - نوادرات علمیه (۱۴۰۱ هـ)، با ترجمه اردو کراچی - مکتبه ندیم (س - ن)

۱۳۴- ترجمه

از لطیف الله، مترجم مقدمه جالب نگاشته است و مقدمه منضم این امر که "غایة الامکان" تالیف ابن القضاة است. چاپ: بامتن اصلی، کراچی - مکتبه ندیم (س - ن)

❦ غریب نامه

۱۳۵- ترجمه

از سید تقی حسین، در احوال قزاقان چاپ: کانیور - مطبع نولکشور (۱۳۰۸ هـ)

❦ فلسفه شهادت

از استاد شهید مرتضی مطهری، درباره فضیلت شهادت و مراتب شهید در دنیا و آخرت.

چاپ: قم - انتشارات صدرا

۱۳۶- ترجمه

از محمد فضل حق

چاپ: کراچی - جامعه تعلیمات اسلامی پاکستان (۱۴۰۱ هـ)

✧ فلسفہ ولایت

از استاد شہید مرتضیٰ مطہری ، در مفہوم و مطلب ولایت از روی قرآن
و حدیث و اوصاف امام معصوم
چاپ : قم - انتشارات صدرا

۱۳۷ - ترجمہ

از محمد فضل حق

چاپ : کراچی - جامعہ تعلیمات اسلامی پاکستان (۱۴۰۲ھ)

✧ فوائد المشاہد و نتائج المقاصد

از شیخ جعفر تستری

۱۳۸ - اہراز العواید و تشہید العقاید

از محمد لطیف انصاری

چاپ : ملتان - حسین بخش ہمدانی سوداگر (۱۳۷۶ھ)

✧ قدسیہ : کلمات خواجہ بہاء الدین نقشبند

از خواجہ محمد ہارما (م ۸۳۲ھ) ، سختان و ملفوظات مرشد وی شیخ
بہاء الدین نقشبند (م ۷۹۱ھ) است کہ ”در مجالس صحبت علی الدوام فی اللہالی
و الایام برزہن مبارک ایشان می گزرانیدند“

چاپ: چند بار، در ضمن ”رسایل مشاہیر نقشبندیہ“ حیدر آباد (۱۳۷۸ھ)،
بامقدمہ و تحشیہ و تعلیقات ملک محمد اقبال ، راولپنڈی - مرکز تحقیقات فارسی
اہران و پاکستان (۱۳۹۵ھ)

۱۳۹ - ترجمہ

از پیرزادہ اقبال احمد فاروقی

چاپ : در ضمن ”رسایل نقشبندیہ“ ، لاہور - مکتبہ نبویہ (م-ن)

﴿ قرآن در اسلام ﴾

از علامہ سید محمد حسین طباطبائی (م ۱۴۰۱ھ) نگارندہ "تفسیر المیزان"،
در بارہ علوم و مباحث قرآن است

۱۴۰۔ اسلام میں قرآن

از دکتر شاہد چوہدری، در مقدمہ مترجم احوال و آثار علامہ سید
محمد حسین طباطبائی نوشتہ است

چاپ: تہران - مؤسسہ مطالعات و تحقیقات فرہنگی وابستہ با وزارت فرہنگ
و آموزش عالی (۱۴۰۴ھ)

﴿ قصہ تمیم انصاری : داستان تمیم انصاری ﴾

داستان (قصہ) زن و فرزندان تمیم انصاری است و گفتگوی صحابہ امی اکرم
صلی اللہ علیہ وسلم، چند تحریر ازین داستان هست

۱۴۱۔ قصہ تمیم انصاری (منظوم)

از غلام رسول غلامی سورتی، از متن فارسی بہ اردو در آورده :

بہ قصہ فارسی تھا نثر مقبول

کیا اس کو میں ہندی نظم بے مول

سال ۱۴۱۸ھ سرودہ شدہ :

سن بارہ سو اٹھارہ کے درمیان

تھی تاریخ چودھویں اور ماہ شعبان

چاپ: بارہا، بمبئی - مطبع حیدری (۱۴۷۱ھ) در ضمن "مجموعہ بارہ قصہ"،

لاہور - مجلس ترقی ادب

﴿ قصیدہ شاہ نعمت اللہ ولی ﴾

قصیدہ منسوب بہ شاہ نعمت اللہ ولی (م ۸۳۴ھ) [رک : قسمت یکم، بخش

منظومہ ھا، ص ۳۰۷]

۱۴۲۔ ہندوستان اور اس کی حکومت

از ہابو ہمد لاهوری

چاپ : ہامتن اصلی ، لاہور ۔ محمد احمد بازار صدا کاران (س۔ن)

✽ پیام و انقلاب مہدی

از استاد شہید مرتضیٰ مطہری

چاپ : قم ۔ انتشارات صدرا

۱۴۳۔ ترجمہ

از سید غلام حسنین کراروی

چاپ : بمبئی ۔ اتحادیہ انجمن های اسلامی دانشجویان ایرانی ہند (۱۴۰۲ھ)

✽ کربلائی کہ من دیدم

از سید علی کاظمی

۱۴۴۔ تبلیغی کربلا

از سید یشارت حسین کامل

چاپ : کراچی ۔ انٹرنیشنل پریس (۱۳۹۰ھ)

✽ کشف الاسرار

منسوب بہ علی بن عثمان ہجویری [رک : قسمت یکم، بخش میر اولیاء اللہ

و بزرگان ، ص ۲۲۰]

۱۴۵۔ ترجمہ دہگر

از نسیم چوہدری

چاپ : در ضمن "تذکرہ علی بن عثمان ہجویری" ، ص ۱۳۷-۱۵۲

لاہور ۔ المعارف (۱۳۹۴ھ)

۱۴۶- ترجمه* جدید

از ملک شیر محمد

چاپ : لاہور - ضیاء القرآن پبلی کیشنز (۱۴۰۴ھ)

✽ کشف المخجوب

از علی بن عثمان ہجویری [رک : قسمت یکم ، بخش عرفان ، ص

۱۰۶-۱۰۸]

۱۴۷- ترجمه* جدید

از عبدالرؤف فاروقی

چاپ : لاہور - مکتبہ رحمانیہ (ص - ن)

✽ کلمات طیبات

از سید شرافت نوشاھی ، یک ہزار کلمہ و مملوٹ حصرت نوشہ گنج بخش

(م ۱۰۶۴ھ) بہ ترتیب حروف تہجی بہ سال ۱۳۷۷ھ گرد آوردہ شدہ

نسخہ خطی : کتاب خانہ سید شرافت نوشاھی ، ساہن ہال (گجرات)

۱۴۸- جواہرات

از سید شرافت نوشاھی

نسخہ خطی : کتاب خانہ سید شرافت نوشاھی ، ساہن ہال (گجرات)

✽ کیمیای سعادت

از امام محمد غزالی طوسی (م ۵۰۵ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش

فلسفہ عملی ، ص ۶۰-۶۱]

۱۴۹- ترجمہ

از نا شناس

چاپ : لاہور - ملک سراج الدین اینڈ سنز (ص - ن)

۱۵۰۔ ترجمہ دیگر

از نائب حسین نقوی

چاپ : لاہور - شیخ غلام علی اینڈ سنز (س - ن)

۱۵۱۔ نسخہ کیمیا

از ہر قسور مجید یزدانی

چاپ : لاہور - ناشران قرآن (ہار اول : ۱۳۹۳ھ)

۱۵۲۔ ترجمہ جدید

از سعید الرحمن علوی

چاپ : لاہور - مکتبہ رحمانیہ (س - ن)

☆ گربہ و موش : قصہ گربہ و موش

حکایتی است برای نصیحت و ہند

۱۵۳۔ چوہے اور ہلی کا قصہ

از ارم ، دربارہ حکایت نگاشتہ است

کسی شخص نے اس کو از راہ عقل کیا فارسی میں تکلف سے نقل

بہ حسن فصاحت اب اے مہربان میں اردو میں کرتا ہوں اس کو بیان

چاپ : لاہور - مطبع دامن گیر

گلستان

از سعدی شیرازی [رک : قسمت یکم ، بخش متن های ادبی ، ص ۲۴۶ -

[۲۵۰]

۱۵۴۔ چمنستان

از منشی گوہال کرشن تحسین

چاپ : دہلی - مرزا عبدالغفار (۱۹۰۳ میلادی/۱۳۲۱ھ)

۱۵۵- ترجمہ

از مولوی سید کلیم الدین حسنی حیدر آبادی
چاپ : حیدر آباد دکن

۱۵۶- ترجمہ دہکر

از نا شناس

چاپ : دہلی - مطبع العلوم (۱۲۹۵ھ)

۱۵۷- ترجمہ دہکر

از ابال صلاح الدین

چاپ : لاہور - ہزبز بک ڈپو (۱۳۹۴ھ)

۱۵۸- ترجمہ جدید

از دکتر عبداللطیف

چاپ : ہا متن اصلی ، لاہور - پیکیجز (س - ن)

۱۵۹- گلستان کا پہلا اور دوسرا باب

از نا شناس

چاپ : بریلی - مطبع عمدة الاخبار (۱۲۹۸ھ)

۱۶۰- ترجمہ باب اول از گلستان

از دکتر خواجہ عبدالحمید ، ہا حواشی مفیدہ

چاپ : لاہور - نثر سنز (۱۳۸۹ھ)

❦ لآلی مخزونہ و جواہر مصثونہ

از احمد بن عباس یزدی ، در او را د و ادعیہ

۱۶۱- اصرار مکنونہ

از خواجہ عابد حسین انصاری

چاپ : لاہور - انتشار بک ڈپو (س - ن)

☆ لطائف السعادت

از انشاء اللہ خان انشاء (م ۱۲۳۳ھ)، در حکایتہای نواب سعادت علی خان
کہ ظرافت آمیزاند

چاپ : ہا ترتیب و تصحیح دکتر آمنہ خاتون ، میسور (۱۳۷۴ھ)

۱۹۶۲ - ترجمہ

از دکتر آمنہ خاتون کہ متن اصلی را ہم مرتبہ ساختہ است و تعلیقات
و حواشی نگاشتہ است

چاپ : در ضمن متن اصلی ، میسور (۱۳۷۴ھ)

☆ لغت موران

از شیخ شہاب الدین سہروردی مقتول (م ۵۸۷ھ) ، در عرفان و فلسفہ ،
در دوازده فصل

چاپ : باہتمام پرفسور آتو سپیز و ایس - کے - ختک (۱۳۵۴ھ)

۱۹۴۳ - ترجمہ

از کمال محمد حبیب و ارشاد احمد

چاپ : در ضمن ”چہار رسالہ شیخ الاشراق“ ، ص ۶۷-۹۰ ، لاہور -
اقبال اکادمی پاکستان (۱۴۰۲ھ)

☆ لؤلؤ والمرجان

از علامہ میرزا حسین ثوری ، در وعظ و اخلاق

۱۹۴۴ - جواہر البیان

از نذیر حسین ظفر

چاپ : سرگودھا - ادارہ مجلہ ”المبلغ“ (س - ن)

✽ مآثر الکرام

از حسان الہد میر غلام علی آزاد ہلگرامی (م ۱۲۰۰ھ) ، در سیرت فقراء و فضلاء ہلگرام ، بہ سال ۱۱۶۶ھ (= ختامہ مسک) بہ پایان رسانیدہ ، جمعاً احوال یک صد و پنجاہ و سہ نفر بیان نمودہ

چاپ : با مقدمہ عبدالحق ، آگرہ - مفید عام پریس (۱۳۲۸ھ)

با مقدمہ دکتر وحید قریشی ، لاہور - مکتبہ احیاء العلوم الشرقیہ (۱۳۹۱ھ)

۱۶۵- ترجمہ

از شاہ محمد خالد میان فاخری ، مقدمہ حاوی احوال و آثار آزاد ہلگرامی بہ قلم شمس برہاوی

چاپ : کراچی (۱۴۰۴ھ)

✽ مالا بدمنہ

از قاضی ثناء اللہ ہانی ہنی (م ۱۲۳۵ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش فقہ ، ص ۲۲]

۱۶۶- ترجمہ

از مفتی کفیل الرحمن نشاط عثمانی ، مفتی دارالعلوم دیوبند
چاپ : با متن اصلی ، دیوبند - کتب خانہ محمودیہ (۱۳۹۸ھ)

✽ مثنوی بو علی قلندر

از شرف الدین بو علی قلندر (م ۷۲۴ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ها ، ص ۳۱۰-۳۱۱]

۱۶۷- ترجمہ

از محمد مسلم احمد نظامی

چاپ : دہلی ۔ کتب خانہ نذیریہ (س - ن)

✽ مثنوی مولانا روم : مثنوی معنوی

از مولانا روم (م ۹۷۲ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش منظومہ ہا ،
ص ۳۱۱-۳۱۵]

۱۹۸- گلدستہ مثنوی

از مفتی جلال الدین احمد امجدی ، ترجمہ منتخبی از مثنوی معنوی ،
بہ سال ۱۳۷۸ھ مرتب و ترجمہ شدہ

چاپ : سرید کے - مکتبہ اشرفیہ (س - ن)

✽ مجمع البحرین

از محمد دارا شکوہ (م ۱۰۹۹ھ) [رک : قسمت یکم ، بخش عرفان ،
ص ۱۱۳]

۱۶۹- نور عین

از گوکل ہر شاد

چاپ : لکھنؤ (۱۲۸۹ھ)

✽ مجمع الرسائل

فتاوی سید حسین بروجردی

۱۷۰- جامع السائل

از حکیم سید قمر الزمان

چاپ : لاہور - کتب خانہ حسینیہ (۱۳۶۸ھ)

✽ مرآة احمدی

از محمد حسن معروف بہ علی محمد خان بہادر [رک : قسمت یکم ، بخش
تاریخ (۲) ، ص ۱۸۷]

۱۷۱- ترجمہ

از سید ابو ظفر ندوی

چاپ : احمد آباد (۱۳۵۹ھ)

مرآة الاسرار

از شیخ عبدالرحمن چشتی (م ۱۰۹۴ھ) فرزند عبدالرسول علوی چشتی ،
 از اخلاف احمد عبدالحق ردولوی چشتی (م ۸۳۶ھ یا ۸۳۷ھ) بودہ ، ما بین
 ۱۰۴۵ھ و ۱۰۶۵ھ تالیف شدہ ، در احوال صوفیان و اولیاء اللہ از آغاز اسلام
 تا حسام الدین مانکپوری (م ۸۵۳ھ)
 نسخہ خطی : موزہ بریتانیا لندن

۲۷۲- ترجمہ

از واحد بخشی سیال ، در دو جلد

چاپ : لاہور - صوفی فاؤنڈیشن (۱۴۰۳ھ)

مرثیہ حسن و حسین

از معتمد کشانی (م ۹۹۶ھ) ، ابن مرانی جزو کدیات اوست

چاپ : تہران (۱۳۴۴ھ ش)

۱۷۳- ترجمہ و شرح

از سید بنیاد علی قرزند سید عابد علی

چاپ : لکھنؤ - مطبع اثنا عشری (۱۳۱۷ھ)

۱۷۴- ترجمہ دہگر

از احسن ، نمونہ ای سر آغاز :

مالک کیا ہے تو نے جسے مشرقین کا لخت جگر ہے فاتح اندر و حنین کا
 جس کے لیے ہے غلامانہ بہ شور و شین کا صدقہ جناب فاطمہ کے نور عین کا

چاپ : دہلی - مطبع ہوسفی (۱۳۲۳ھ)

✽ مسائل اربعین فی بیان سنت سید المرسلین

از شاه محمد اسحاق [رک : قسمت یکم ، بخش فقه ، ص ۲۳]

۱۷۵- مائع البدعات

چاپ : پته - مطبع فیصری (۱۳۰۰ هـ)

✽ مسیر طالبی فی بلاد الافرنجی

از مرزا ابو طالب [رک : قسمت یکم ، بخش جغرافیا و سفر نامه ،

ص ۱۴۶-۱۴۷]

۱۷۶- ترجمه دیگر

از دکتر ثروت علی ، مقاله دکتری درباره احوال و آثار مرزا ابو طالب

تبریزی اصفهانی نگاشته و متن "مسیر طالبی فی بلاد الافرنجی" را مرتب ساخته است. ترجمه هم نموده است.

✽ مطالب رشیدی

از شاه تراب علی قلندر کاکوروی (م ۱۲۷۵ هـ) ، در مسائل فقهی و اخلاقی

از زانش تا وفات ، برای مرید خودش مولوی رشید الدین خان خلف مفتی خلیل الدین خان سفیر شاه اوده نگاشته بود.

چاپ : چند بار ، لکهنو

۱۷۷- ترجمه

از شاه مصطفی حیدر قلندر

چاپ : کاکوری - خانقاه کاظمیه

✽ مطلوب الطالبین

از خواجه محمد بلاق در شرح زندگانی و تعلیمات خواجه نظام الدین اولیاء

(م ۷۲۵ هـ)

۱۷۸- شواهد نظامی

از سید محمد ضامن علی ، به سال ۱۲۱۷ هـ اردو در آورده شده.

چاپ : دهلی - مطبع جان جهان (۱۳۱۷ هـ)

۱۷۹- مفاتیح الجنان

از علامه شیخ عباس قمی ، در ادعیه ماثوره

۱۷۹- ترجمه

از شیخ اختر عباس

چاپ : لاهور - امامیه کتب خانه (س - ن)

۱۸۰- مفاتیح الاعجاز : شرح گلشن راز

از شمس الدین محمد بن بخیلی لاهیجی (م. ۸۸۴) [رک : قسمت یکم ، بخش

عرفان ، ص ۱۱۸]

۱۸۰- ترجمه

از محمد عبدالله

چاپ : بتاله - خواجه پریم

۱۸۱- مقالات جمالیه

از سید جمال الدین افغانی

چاپ : باهتمام و ترتیب لطف الله اسد آبادی خواهر زاده جمال الدین

افغانی ، تهران - باهتمام عبدالغفور شهباز، کلکته - مطبع رین (۱۳۰۱ هـ)

۱۸۱- مقالات جمال الدین افغانی

از سید مبارز الدین رفعت ، با تجدید نظر و مقدمه قاضی عبدالغفار

چاپ حیدر آباد دکن - دارالاشاعت میامیه (۱۳۶۳ هـ)

✽ مکتب تشیع

از شیخ محمد رضا مظفر ، در عقاید اہل تشیع

۱۸۲- ترجمہ

از دکتر سہیل بخاری

چاپ : کراچی - جامعہ تعلیمات اسلامی (۱۴۰۲ھ)

✽ مکتب رسول

از محسن قرابتی در عقاید و ایدئولوژی اسلامی

۱۸۳- ترجمہ

از دکتر سہیل بخاری

چاپ : کراچی - جامعہ تعلیمات اسلامی

✽ مکتب ولایت

از م - ذبیحی در احادیث ائمہ اثنا عشریہ ، درباره عقاید و اخلاق

۱۸۴- ترجمہ

از شیخ شریف حسین

چاپ : لاہور - تنظیم غلامان آل عمران (م - ن)

✽ مکتوب شیخ عبدالحق

مکتوبی از طرف شیخ عبدالحق محدث دہلوی (م ۱۰۵۲ھ) بہ نام شیخ احمد سرہندی (م ۱۰۳۴ھ) ، در مسایل اعتقادی و عرفانی ، بطور اعتراض بہ سرہندی نگاشتنہ شدہ.

چاپ: در ضمن "حیات شیخ عبدالحق محدث دہلوی - خلیفہ احمد نظامی"

ص ۳۰۱-۳۳۳ ، [لاہور - مکتبہ رحمانیہ (م - ن)]

۱۸۵- ترجمه

از سید مظهر علی

چاپ : در مجله "اقبال ریویو" (کراچی) منتشره در ژانویه ۱۹۶۸ میلادی،

ص ۷۲-۴۲

ملخص تسلیم

از مشی انوار حسین تسلیم مہسوانی ، درباره اصطلاحات ابعاد و اصولهای
قطعات تاریخ ، به سال ۱۳۰۰ھ (= ملخص تسلیم) تألیف شده.

چاپ : مراد آباد - مطبع العلوم پریس (۱۳۱۴ھ)

۱۸۶- ملهم تاریخ

از سید اقتدار احمد ساحر ، به سال ۱۳۲۶ھ (- ملهم تاریخ) به اردو در
آورده شده.

چاپ : مراد آباد - مطبع مطبع العلوم (۱۳۳۰ھ)

منازل الآخرة

از شیخ عباس قمی

۱۸۷- مطالب لآخره

چاپ : سرگودھا - مکتبه رضویه

مناقب سلطانی

از سلطان حامد فرزند شیخ غلام باهو قادری سروری ، در احوال و کرامات
سلطان باهو (م ۱۱۰۲ھ) ، در ده باب : باب اول در حسب و نسب و زایش
ایشان ، باب دوم در فضایل و اشغال و سیر اطراف و حواری ، باب سوم
در بیان ازواج و فرزندان و حلیه مبارک ، باب چهارم در بیان سلوک و اشغال
و اذکاروی و طریقه های مراقبه و تربیت خلفاء ، باب پنجم در بیان وصت
و تدفین ، باب ششم در بیان انتقال از مزار قدیم به مزار جدید ، باب هفتم

در بیان احوال خلفاء و مجاورین ، باب هشتم در بیان فرزندان و خواهران
و برادران ، باب نهم در بیان واقعات حضرت باہو کہ بعد از وفات ایشان
واقع شد ، باب دهم در بیان فقراء و درویشان سلسلہ

چاپ : لاہور - مطبع حسن (۱۳۴۵ھ)

۱۸۸ - ترجمہ

از ناشناس

چاپ : لاہور - اللہ والی کی قومی دکان (بار سوم : س . ن)

✽ مناقب مرتضوی

از سید محمد صالح کشفی ترمذی ، در فضایل و مناقب امیر المومنین
حضرت علی رضی

نسخہ خطی در کتاب خانہ مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان اسلام آباد
موجودہ است

۱۸۹ - کوکب دری فی فضایل علی رضی

از سید شریف حسین سبزواری

چاپ : لاہور - امامیہ کتب خانہ (۱۳۴۵ھ)

✽ منتخب التواریخ

از ثقت الاسلام ملا محمد ہاشم فرزند محمد علی مشہدی ، در شرح زندگانی
ائمہ اثنا عشریہ

۱۹۰ - ترجمہ

از محمد شریف ، فقط ترجمہ حصہ اول است

چاپ : ملتان - مکتبہ الساجد (۱۳۹۹ھ)

✽ منتخب الختم

از شکر اللہ بن لطف اللہ ، در ادعیہ مانورہ و ائمہ طاہرین

۱۹۱- ترجمه

از سید مظفر علی خان

چاپ : مظفر نگر - ممتاز پریس (س - ن)

منتخب الرسائل

فتاوی سید ابوالحسن اصفهانی ، در مسائل فقهی و دینی

۱۹۲- مختار المسائل

از سید مسرور حسین

چاپ : لکهنؤ - نظامی پریس

منتخب الرسائل

فتاوی آیت الله سید حسین بروجرودی ، در مسائل فقهی و دینی از روی

فقه امامیه

۱۹۳- مفتاح المسائل

از سید خورشید حسن

چاپ : با اهتمام محمد حسین ، حیدر آباد دکن - مطبع حیدری (۱۳۶۸ هـ)

منهاج الرشاد

فتاوی آیت الله سید حسین بروجرودی

۱۹۴- اساس الاعتقاد

سید ابن حسن صابر نجفی

چاپ : لاهور - کتب خانہ حسینیه (س - ن)

مونس الارواح

از جهان آرا بیگم دختر شاهجهان بادشاه [رک : قسمت یکم ، بخش سیر

اولیاء اللہ و بزرگان ، ص ۲۲۶)

۱۹۵- ترجمہ

از محمد فضل حق

چاپ : لکھنؤ - مطبع نامی (۱۳۱۵ھ)

✽ مونس العشاق

از شیخ شہاب الدین - ہروردی مقبول (م ۵۵۸۷) معروف بہ شیخ
الاشراق ، در فلسفہ

چاپ : ہکوشش سید حسین نصر بہ صورت ضخیمہ 'نشر بہ معارف اسلامی' ،
(تہران - ۱۳۴۷ھ ش) ، بہ کوشش آتو سپیز (Otto Spies) متن اصلی با ترجمہ
انگلیسی - آلمان

۱۹۶- ترجمہ

از کمال محمد حبیب و ارشاد احمد

چاپ : در ضمن "چهار رسالہ شیخ الاشراق" ، ص ۴۳-۶۵ ، لاہور -
اقبال اکادمی پاکستان (۸۰) ۱۴۲

✽ میزان الطب

از حکیم محمد اکبر ارزانی [رک: قسمت ہکم، بخش پزشکی، ص ۳۲۷-۳۲۸]

۱۹۷- ترجمہ

از حسین علی

چاپ : دہلی - مطبع العلوم (۱۲۶۷ھ)

✽ نائبہ : شرح دو بیت مثنوی

از شیخ یعقوب چرخ (م ۵۸۵۱) ، در شرح دو بیت مر آغاز مثنوی :

بشنو از فی چون حکایت می کند
و ز جداییها شکایت می کند

چاپ : بانضمام رساله ناثیه مولانا جامی ، با مقدمه و تحشیه و تعلیق استاد
خلیل الله خلیلی ، کابل (۱۳۷۷ هـ)

۱۹۸- ترجمه

از محمد نذیر راجها ، مترجم "رساله انسیه" و "رساله ابداییه" که از
تالیفات شیخ یعقوب چرخي است

نسخه خطی : کتابخانه مترجم - راولپنڈی

نشاط العشق

متن از شیخ عبدالقادر حیلانی (م ۸۷۱ هـ) ، قصیده ای است عرفانی به عربی ،
شرح از ملوک شاه صدیقی اودهی که در قرن نهم هجری م زیسته - نثر با نظم
آمیخته است

۱۹۹- ترجمه

از قاضی احمد عبدالصمد «اروقی قادری» مترجم "جواهر المشاق شرح قصیده
غوثیه از خواجه بنده نواز گیسو دراز"

چاپ : کراچی - اداره معارف اسلامیہ (م - ن)

نفحات الانس من حضرات القدس

از عبدالرحمن جامی (م ۸۹۸ هـ) [رک : قسمت یکم ، بخش سیر اولیاء الله
و بزرگان ، ص ۲۲۷]

۲۰۰- ترجمه

از شمس برہاوی ، با مقدمه مفصل درباره عهد و حیات جامی
چاپ : کراچی - مدینہ پبلشنگ کمپنی (۱۴۰۲ هـ)

✽ نفحات المحبوب

ملفوظات سید غلام حیدر علی شاہ جلالپوری (م ۱۳۲۶ھ)

۲۰۱ - ملفوظات حیدری

از دکتر عبدالغنی

چاپ : لاہور - القمر ہک کارپوریشن (۱۴۰۴ھ)

✽ نہضت های اسلامی در صد سالہ اخیر

از شہید مرتضیٰ مطہری ، در جنبش های مسلمانان برای تجدید و احیای

اسلام

چاپ : قم - انتشارات صدرا (م - ن)

۲۰۲ - ۱۰۰ ویں صدی کی اسلامی تحریکیں

از دکتر ناصر حسین نقوی

چاپ : راولپنڈی - مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان (۱۴۰۱ھ)

✽ وجہ دین

از حکیم ناصر خسرو ، در تاویل و تشریح باطنی برای احکام صلوٰۃ

۲۰۳ - ترجمہ

از نصیر الدین نصیر ہونزائی ، در دو جلد

چاپ : ہونزہ (گلگت) دارالحکمة الاسماعیلیہ (م - ن)

✽ ورد المریدین (نظم)

از بابا داؤد خاکی کشمیری (م ۹۹۴ھ) مرید شیخ حمزہ کشمیری (م ۹۸۴ھ)،

در مناقب مرشد خود سروده است

چاپ : لاہور (۱۳۱۲ھ)

۲۰۴ - ترجمہ مناورم

از محمد طیب صدیقی ضیغم

چاپ : سری نگر (کشمیر)

۲۰۵- ذکر العارین (منظوم)

از پیرزاده محمد حسن عارف (م ۱۳۴۶ هـ) فرزند سید الرحمن

چاپ : در مجله " کشمیری میگزین " (لاهور) منتشره ژانویه ۱۹۰۸ میلادی
و ژوئن ۱۹۱۰ میلادی

۴ هفت تماشا

از مرزا محمد حسن قنبل لاهوری (م ۱۲۴۰ هـ) ، درباره عقاید و اعمال و رسوم اقوام و مذاهب هند ، به ویژه پنجاب ، در هفت " تماشا " (باب) :
۱- مذاهب سمار تکان و تحقیقات درباره آن ، ۲- آدمی و کیفیت انقسام افراد آن به اصناف و فرق با تباین مدل و مخالف معتقدات ، ۳- اعتقادات فرق هندوایی که از حد شریعت خود بیرون اند ، ۴- ایام مترککه این فرقه ، ۵- تفوید رسوم این فرقه ، ۶- شیوه و آیین ممتاز مسلمانان هند ، ۷- کاشتن ضم لفظ و معنی در زمین نگارش احوال عجیبه

۲۰۶- ترجمه

از دکتر محمد عمر استاد جامعه ملیه اسلامییه دهلی ، در آغاز تعارف از مالک رام و مقدمه از نثار احمد بروقی آمده است
چاپ : دهلی - مکتبه برهان

۴ همایون نامه

از گلبدن بیگم [رک : قسمت یکم ، بخش تاریخ (۲) ، ص ۱۹۱-۱۹۲]

۲۰۷- ترجمه دیگر

از ابن حسن شارق

چاپ : دهلی - قدیمی کتب خانه (ص - ن)

فہرست منابع

لاہور	پنجابی ادب کی مختصر تاریخ	احمد حسین احمد قریشی
	فہرست نسخہ های خطی فارسی	احمد منزوی
تہران (۱۳۴۹ ش)	جلد دوم	
تہران (۱۳۵۱ ش)	جلد پنجم	
اسلام آباد (۱۳۹۸)	فہرست نسخہ های خطی کتابخانہ	
اسلام آباد (۱۳۹۸)	کنج بخش جلد اول	
اسلام آباد (۱۴۰۱)	جلد دوم	
اسلام آباد (۱۴۰۲)	جلد سوم	
	جلد چہارم	
پٹنہ (۱۹۵۷ م)	صوبہ بہار میں اردو زبان و ادب کا ارتقاء	اختر اورینوی
	برصغیر پاک و ہند میں مثنوی معنوی سے اعتناء (مقالہ) مجلہ فکر و نظر (اسلام آباد) - ماہ جولائی ۱۹۷۸ م	اختر راہی
لاہور (۱۴۰۱)	تذکرہ علمای پنجاب	
کراچی (۱۹۹۷ م)	مخطوطات پیرس	افتخار حسین ، آغا
پٹنہ (۱۴۰۱)	ارمغان حق جلد اول و دوم	افتخار حسین شاہ
	مخطوطات انجمن ترقی اردو پاکستان	افسر امروہوی /
کراچی (۱۹۶۵ م)	جلد اول	سرفراز علی رضوی
کراچی (۱۹۹۷ م)	جلد دوم	
کراچی (۱۹۷۵ م)	جلد سوم	
کراچی (۱۹۶۱ م)	جلد اول	انتظام ائمہ شہابی، مفتی قاموس الکتب
کراچی (۱۹۷۵ م)	جلد دوم	عبدالحق
پشاور (۱۹۷۳ م)	دہشتو چاپ گناہولہ	پریشان خٹک

فہرست کتب عربی ، فارسی و اردو مغزولہ کتب خانہ آصفیہ سرکار عالی	الصدق حسین کاظمی
جلد اول جلد دوم جلد سوم جلد چہارم	جلد اول جلد دوم جلد سوم جلد چہارم
حیدر آباد دکن (۱۳۳۲ھ) حیدر آباد دکن (۱۳۳۳ھ) حیدر آباد دکن (۱۳۴۷ھ) حیدر آباد دکن (۱۳۵۵ھ)	حیدر آباد دکن (۱۳۳۲ھ) حیدر آباد دکن (۱۳۳۳ھ) حیدر آباد دکن (۱۳۴۷ھ) حیدر آباد دکن (۱۳۵۵ھ)
داستان تاریخ اردو تصانیف مولانا شاغل جے پوری (مقالہ) مجلہ العلم (کراچی) ژولائی تا ستمبر ۱۹۷۸ء	جامد حسن قادری رفیع علی اسدی
ادبیات سرحد پنجابی کتابیں خم خانہ جاوید ضمیمہ فہرست مخطوطات ہندوستانی ہلوم ہارٹ	رضا ہمدانی سبط الحسن ضیغم سری رام ، لالہ طہم الدین فریشی
[ترجمہ] شرح گلشن راز فارسی رسم الخط وچ چھپیاں پنجاہی کتاباں بزم صوفیہ دہلی کے اردو مخطوطات کی وضاحتی فہرست مندہ پولپورسٹی میں اردو مخطوطات (مقالہ) مجلہ بصائر (کراچی) جلد ششم ، شمارہ ۴-۵	شمس الدین فاضل شہباز ملک صباح الدین عبدالرحمن صلاح الدین ، دکتور نبیہ لڑکس جعفری
یادگار ضیغم فہرست مخطوطات اردو خدا بخش اورینڈل لائبریری ، بالکی پور پٹنہ جامع فہرست مطبوعات پاکستان - بلوچی ، براہوئی براہوئی زبان و ادب کی مختصر تاریخ لباب المعارف العلمیہ فی مکتبہ دارالعلوم الاسلامیہ جلد اول جلد دوم	ضیغم عابد امام زیدی عبدالرحمان براہوئی / کامل القادری عبدالرحمان براہوئی عبدالرحیم
حیدر آباد دکن (۱۳۰۲ھ) کلکتہ (۱۹۹۲ء) لاہور (۱۹۷۳ء) لاہور (۱۹۸۲ء) آگرہ (۱۹۱۸ء) لاہور (۱۳۵۷ھ)	حیدر آباد دکن (۱۳۰۲ھ) کلکتہ (۱۹۹۲ء) لاہور (۱۹۷۳ء) لاہور (۱۹۸۲ء) آگرہ (۱۹۱۸ء) لاہور (۱۳۵۷ھ)

- عبدالغفور قریشی
عبدالحمید سندھی
ڈاکٹر مبین
علی احمد رومی
علامہ علی الاڑا
فرمان فتح پوری
گوان چند، دکنر
محمد، سید
محمد اسماعیل ہالی ہٹی
محمد ایوب قادری
محمد ہالہ، دکنر
محمد بشیر حسین، دکنر
محمد متین ہاشمی
ساحد الرحمن
محمد معین الدین دردانی
محمد مہدی واصف
محمود فیروالی
محی الدین قادری زور
مبین خواجہ
- پنجابی ادب دی کہانی
سندھی ادب کی مختصر تاریخ
سندھ میں اردو مخطوطات
چھپل سندھی کتابیں جن پبلو گرافی
اردو شعراء کے تذکرے اور تذکرہ نگاری
اردو کی نثری داستانیں
ارباب نثر اردو
مقدمہ "نولا کہانی"
مجموعہ وصایا اربابہ
اردو سے قدیم (دکن اور پنجاب میں)
ترجمہ آثار منظوم فارسی بہ اردو
(مقالہ) مجلہ راہنمای کتاب
(نہراں) جلد ششم ص ۱۰۲۹۵-۱۰۲۹۶
جلد ہفتم ص ۲۸۹-۲۹۵
فہرست مخطوطات شفیح
فہرست مخطوطات دیال سنگھ ٹرسٹ
لائبریری لاہور جلد اول
تاریخ سندھ فردوسیہ
حدیثہ المرام (ترجمہ: محمد سخاوت مرزا)
پنجاب میں اردو (مرتبہ وحید قریشی)
تذکرہ اردو مخطوطات (مفتزونہ ادارہ ادبیات اردو حیدر آباد دکن)
جلد اول
جلد دوم
جلد سوم
جلد چہارم
جلد پنجم
دکنی ادب کی تاریخ
دیباچہ "خوش معرکہ زیبا"
غالب اور صہر ہلکراسی
- لاہور (۱۹۷۲ء)
حیدر آباد (۱۹۸۰ء)
لاہور (۱۹۶۹ء)
حیدر آباد سندھ (۱۹۷۳ء)
لاہور (۱۹۷۲ء)
کراچی (۱۹۶۹ء)
حیدر آباد دکن (۱۹۲۷ء)
لاہور (۱۳۸۳ء)
حیدر آباد سندھ (۱۳۸۴ء)
لاہور (۱۹۷۱ء)
لاہور (۱۳۹۱ء)
لاہور (س - ۱)
کراچی (۱۹۶۱ء)
کراچی (۱۹۷۹ء)
لاہور (۱۹۷۱ء)
حیدر آباد دکن (۱۹۴۳ء)
حیدر آباد دکن (۱۹۵۱ء)
حیدر آباد دکن (۱۹۵۷ء)
حیدر آباد دکن (۱۹۵۸ء)
حیدر آباد دکن (۱۹۵۹ء)
کراچی (۱۹۶۰ء)
لاہور (۱۹۷۰ء)
کراچی (۱۹۸۱ء)

مظفر اقبال

بہار میں اردو نثر کا ارتقاء

(۱۸۵۷ء سے ۱۹۱۴ء تک)

ہشتہ (۱۹۸۰ء)

لاہور (۱۹۶۹ء)

اشارۂ غالب

معین الرحمن ، مجید

تفصیلی فہرست مخطوطات فارسیہ

مستور احمد بن عباسی

لاہور (۱۹۶۳ء)

پنجاب پبلک لائبریری لاہور

تفصیلی فہرست مخطوطات متفرقہ

لاہور (۱۹۶۴ء)

پنجاب پبلک لائبریری لاہور

لاہور (۸۵-۸۱ء)

مقدمہ ”کلی معرفت“

ناصر حسن زیدی ، داکٹر

لاہور (۱۹۷۸ء)

ہندہ میں اردو شاعری

نسی بھٹو بلوچ ، داکٹر

جامعہ نظامیہ کے اردو مخطوطات کا

نصیر الدین ہاشمی

ایک جائزہ (مقالہ) مجلہ نوائے

ادب (ہجرتی) ژانویہ ۱۹۶۴ء

دکن کی تاریخوں پر ایک نظر (مقالہ)

مجلہ تاریخ و سیاسیات (کراچی)

نوامبر ۱۹۵۳ء

کتاب خانہ لوہا سالار جنگ مرحوم

کی اردو کتابوں کی وضاحتی

فہرست

حیدر آباد دکن (۱۹۵۷ء)

حیدر آباد دکن (۱۹۳۸ء)

حیدر آباد دکن (۱۹۳۲ء)

مدراس میں اردو

یورپ میں دکنی مخطوطات

خواجہ محمد حسن جان سرہندی

وفا راشدی

(مقالہ) مجلہ المعارف (لاہور)۔

ژانویہ ۱۹۷۹ء

James Fuller Blumhardt/D. N. Mackenzie

Catalogue of Pushto Manuscripts
in the Libraries of the British
Isles.

London (1965)

فهرست مؤلفان

ابو الفیض : فیضی	آزاد بلگرامی : غلام علی آزاد
ابو القاسم : فردوسی	ابن ابی بی : یحیی بن محمد
ابو المعالی قادری لاهوری ، شاه	ابن حمام قهستانی
تحفه القادریه	خاور نامه
۳۸۵ ، ۴۰۹	۲۹۳
۸۳	ابو الحسن بن جولوغ فرخی : فرخی
۹۷	ابو الحسن اصفهانی ، سید
۹۴	منتخب الرسائل
۱۳۴	ابو الحیات
	تذکره الکرام
ابوبکر بن علی فرخی	۳۸۵
انیس الواعظین	ابو العلا ، سید
۲۷	رساله وجودیه
ابو سعید دریف قریشی	۹۳
حیرت الفقه	ابو الفتوح رازی
۱۶	حسینیه
ابو سعید مجددی ، شاه	۲۴
هدایت الطالبین	ابو الفضل بن ملا مبارک
۵۳۷	آئین اکبری
ابو سعید ابو الخیر	۱۶۴
رباعیات ابو سعید ابو الخیر	۱۶۴
۲۹۷	اکبر نامه
ابو طالب ، سرزا	طوطی نامه
	۲۶۸
محیر طالبی فی بلاد الافریجی	۴۵۷ ، ۲۶۹
۴۲۴ ، ۱۴۶	عبار دانش
ابو عبدالله علاء الدین علی : علاء الدین علی	۴۳۷
احمد بن عباس یزدی	مکاتبات علامی
	ابو الفضل حبیبش
لآلی مغزوله و جواهر معزونه	۴۴۴
۴۱۹	کامل التعبير
احمد بن محمد	ابو الفضل محمد کلایکانی
	الفراهد
تاریخ انبیاء در احوال اصفیاء	۴۹
۳۸۴	

۱۳۲	نه بطون چشته	۳۹۴	احمد بن محمد
	اسد الله خان : غالب		حدیقه الشیعه
	اسد الله بخاری ، سید		احمد سرهندي ، شیخ
۳۷۷	الانساب	۳۵	رد رواض
	اسماعیل شهید ، سید	۴۲	مبدء و معاد
۹۹	صراط مستقیم	۱۱۷	معارف الدایه
	اظفری ، سرزا علی بخت ظهیر الدین	۳۶۸ ، ۱۴۲	مکتوبات امام ربانی
۱۹۰	واقعات اظفری		احمد شهید ، سید
	افلاکی ، شمس الدین احمد	۹۰	رساله اشغال
۲۲۳	مناقب العارفین	۱۲۴	مکتوبات
	اقبال لاهوری ، محمد		احمد غزالی
۳۵۱ ، ۳۲۷ ، ۲۸۳	ارمغان حجاز	۷۵	بحر الحقیقت
۳۷۴ ، ۳۶۱			احمد کرمانی ، شیخ
۳۵۲ ، ۳۳۷ ، ۲۸۴	اسرار خودی	۳۹۴	حاجی بابا اسفہانی
۳۷۵ ، ۳۶۱			احمد نراقی
	پس چه باید کرد ای اقوام شرق	۶۳	معراج السعادت
۳۵۲ ، ۳۳۹ ، ۲۸۷			احمد دین
۳۵۳ ، ۳۳۹ ، ۲۸۸	پیام مشرق	۳۲	تلفک عشره کامله
۳۵۴ ، ۳۳۹ ، ۲۸۹	جاوید نامه		احمد رضا خان بریلوی
۳۹۱ ، ۳۶۳		۱۵	الحصه الفایده
۳۶۴ ، ۳۵۶ ، ۳۰۳	رموز بیخودی		احمد علی سهارنپوری
۴۰۴		۱۷	الدلیل القوی
۳۵۶ ، ۳۰۴	زبور عجم		ارادت خان : مبارک الله واضح
۳۴۶	کلمات اقبال		ارتضا علی خان گوبامٹوی
۳۱۰	گلشن راز جدید	۵۰	مہدی نامه
	اکبر علی شاه ، سید		ارزانی / محمد اکبر
۱۳۰	مقامات عثمانیہ	۳۳۲	طب اکبری : جامع الفوائد
	الطاف حسین : حالی	۳۲۴	قراہادین قادری
	الله دہا	۳۲۶	معربات ارزانی
۲۱۵	سیر الاقطاب	۳۲۷	مفرح القلوب
	الہی بخش کاندھلوی	۳۲۷ ، ۳۵۹ ، ۴۷۰	میزان الطب
۳۶۷	مثنوی معنوی (دفتر ہفتم)		اسد الله ، سید

۶۹	بدرالدین امحاق	۱۱۴	امام الدین
۸۵	اسرار الاولیاء	۱۳۰	مرآة السالکین
۲۲۷	بدرالدین مرعندی		نافع السالکین
۲۷۴	حصرات المقدس		امام بخش بهائی : بهائی
	وصال احمدی		ایمان الله ، شیخ
	بدیع الزمان فرور انور	۲۱۹	کرامت نامه شاه دوله درهائی
	احادیث متنوی		امداد الله مهاجر مکی
	برنی : ضیاء الدین	۷۹	تبرکات
	پوهان خان عندی	۱۰۰	ضیاء القلوب
۳۸۶	ترک ولاحان		امر الله اله آبادی : ابو الحسن امر
	بساون لال شادان ، منشی		احمد
۱۶۵	امیر نامه	۲۰۱	مسرت افزا
	بهادر شاه ، پیر سید		امین احمد فردوسی ، شاه
۱۱۲	مجمع الاسرار	۲۲۱	کل فردوس
	بو علی قلندر ، شرف الدین		الشاء الله خان انشاء
۴۴۱	دیوان بو علی قلندر	۴۲۹	درهای لطافت
۳۴۱ ، ۳۰۳	رباعیات مسدود	۴۲۰	لذیبه السعادت
۳۴۸ ، ۴۲۱ ، ۳۱۰	متنوی کل وامل		انوار حسین ، تسلیم - وای
	بهاء الدین عاملی		اورنگ زیب : عالمگیر
۱۴	جامع عباسی		اهل الله دهلوی ، شاه
۳۴۵	عرف بهائی	۲۱	ترجمة کنز الدقائق
	بهاء الدین زکریا ملتانی	۱۵	چهار باب
۹۸	فروغ اربعین		بار : فخر الدین
	بهاء الدین محمود		بازل مشهدی
۵	مصباح العاشقین	۳۹۳ ، ۱۵۱	حسنة حیدری
	بهاء الدین ولد		باقی بالله ، خواجه
۱۰۶	لیه ما لیه	۷۸	تعلیم سالک
	بهلول بهجت	۹۹	فروح رباعیات
۴۸۴	تاریخ آل محمد	۱۲۴	مکتوبات
	پیر بخش نمبر شهدادزئی		بحر العلوم ، عبدالعلی محمد
۴۸	ذکر وحدت	۹۴	رساله وحدت الوجود
	تاج الدین مفتی السلی	۱۹	رسائل الارکان

۲۵	منہج الرشاد اتقلید العباد جلال الدین دوانی : دوانی	۲۷۶	مفرح القلوب تراب علی لکھنوی
	جلال الدین محمد : روسی ، مولوی	۱۸	رسالہ عقیقہ
	جلال حمادی		تراب علی فسر کا کوروی ، شاہ
۲۱۷	لغزالی نامہ	۴۲۴	مطالب رشیدی
	جمال الدین افغانی ، سید		تسلیم مہسوانی ، منشی الوار حسین
۱۲۵	مقالات جمالہ	۱۸۵	ملخص تسلیم
	جمال اللہ		تیمور گورگانی ، امیر
۲۲۶	مناقب موسوی	۱۷۵	نرک تیموری
	جمالی دہلوی		ثناء اللہ پانی پتی ، قاضی
۲۱۶	سیر العارفين	۳۷۴ ، ۶۸	ارشاد الطالبین
	جوہر آفتابی	۳۰	تذکرۃ المعاد
۱۷۷	تذکرۃ الواقعات	۳۸۶ ، ۳۰	تذکرۃ الموتی والقبور
	جہان آرا بیگم	۳۳	توضیحات بر المقالہ الوضیہ
۴۱۰	صاحبہ		حقوق الاسلام : حقیقت الاسلام ، ۱۶
۴۲۹ ، ۲۲۶	مونس الارواح	۲۹۵	مالا بدمنہ
	جہانگیر : نور الدین جہانگیر	۴۲۱ ، ۲۲	وصیت نامہ
	جہانیاں جہان گشت ، مخدوم	۴۵	جامی ، عبدالرحمن
۱۴۶	سفر نامہ جہانیاں جہان گشت		اسرار الجلی فی ذکر الخفی
	چتر بھج داس	۱۳۹	چہل حدیث
۲۶۷	سنگھاسن بیسی	۱۰	رباعیات جامی
	حافظ شیرازی	۲۹۹	سلامان و ارحال
۴۰۰ ، ۳۴۱ ، ۲۹۲	دیوان حافظ	۳۶۵	شواہد النبوة لتقویہ لیتین اہل الفتوة
۵۰۱ ، ۲۹۹	رباعیات حافظ	۱۵۶	مفاید جامی
	حالی ، الطاف حسین	۲۹	لواہج
	مقدمہ سفر نامہ حکیم ناصر خسرو	۵۱۱۱	لغات الالی
۱۴۵	حامد بن فضل اللہ : جمالی دہلوی	۴۳۱ ، ۲۲۷	یوسف و زلیخا
	حامد حسین ، سید	۳۶۰ ، ۲۸۰	جعفر تسنری ، شیخ
۴۰۲	رسالہ تقیہ		نواہد المشاهد و لتایج المقاصد
	حسن ، سید	۵۱۴	جعفر تسنری ، شیخ
۳۹۹	دلائل الولاہت		

حسن مجزی ، امیر	۱۰۳	حمید شاعر قلندر	۸۸
نوايد الفواد		خير المجاليس	
حسن طاهري خرم آبادي ، سيد		خافي خان ، عاقم علي خان	
تقليد	۳۸۷	منتخب الاباب	۱۸۹
حسن ضبط ، شاه : ضبط		خاقاني شرواني	
حسين ، سيد		قصايد خاقاني	۳۰۵
حديثه سلطانيه	۳۹۴	خاكي : داؤد خاكي كشميري	
حسين برو جردوي ، سيد		خسرو ، امير	
اليس السقدين	۳۸۹	الفضل الفوايد : راحت السجين	۷۱
توضيح المسائل	۳۸۹	چهار درويش	۲۵۹
مجمع الرسائل	۴۲۹	كليات خسرو	۲۰۸
منتخب الرسائل	۴۲۹	اولي و مجنون	۲۷۶ و ۲۷۵
منهاج الرشاد	۴۲۹	هشت بهشت	۲۷۹
حسين خباز كشميري		خواجو كرماني	
هدايه الاعمال	۱۲۲	مطلع الانوار	۳۱۵
حسين واعظ كاشفي : واعظ كاشفي		خوب محمد چشتي احمد آبادي	
حسين علي نقشبندي		اسواج خويي	۳۷۹
تحفه ابراهيميه	۷۶	خوشحال ولي قادري	
حسين لوري ، مرزا		تجارب خوشحالي	۳۱۹
لولؤ و المرجان	۴۲۰	خيام ايشاهوري	
حميد اورنگ آبادي		رباعيات خيام	۳۵۵ ، ۳۴۴ ، ۲۹۹
كلشن گفتار	۱۹۹		۴۰۲ ، ۳۹۵
حميد الدين بلخي		خير الدين سوزني	
مقامات حميدي	۲۵۰	ارشاد السالكين	۹۸
حميد الدين ناكوري		خير انديش خان اتاوي ، حكيم	
رساله اصول الطريقت	۹۱	خير التجارب	۳۲۲
رساله السلوك	۹۱	دارا شكوه	
رساله السماع	۹۱	حذات العارفين	۸۴
رساله العشق	۹۲	رساله حق لما : حق لما	۹۲
رساله چهار منزل	۹۲	مر اكبر	۹۵
مكتوبات	۱۲۴	سفينه الاولياء	۲۱۳
هفت احباب	۲۲۰	سكنه الاولياء	۴۰۷ ، ۲۱۴

۲۴۶	قول فیصل	۱۷۰	شمس - مراجع عقیف
	ضبطہ ، شاہ حسن		تاریخ فیروز شاہی
۲۷۱	قصہ حسن و عشق		شہاب الدین
	ضیاء الدین برنی	۳۲۳	طب شہائی : صفاء المریض
۱۷۱	تاریخ فیروز شاہی		شہاب الدین
	ضیاء الدین نعشبی	۲۰۳	آکامی سید امیر کلال
۹۵	سلک السلوک		شہاب الدین احمد
۲۶۷	طوطی نامہ	۱۸۵	فتحیدہ عبریہ : تاریخ آسام
	طاہر عربان ہمدانی ، بابا		شہاب الدین سہروردی
۲۹۰	دو بیتی های بابا طاہر عربان	۴۰۲	رسالۃ الطیر
	طیب اودھی ، سید	۴۱۱	صدیر مبرع
۳۲۰	ہفت جوہر	۴۲۰	لفت موران
	ظہوری ترشیزی ، نور الدین محمد	۴۳۰	مونس العشاق
۲۵۱	مینا بازار		شہر اللہ ، شیخ
	ظہیر الدین محمد باہر	۲۰۸	تذکرہ سیدیہ
۱۷۹	تزک باہری : باہر نامہ		شیر محمد خان گنڈا پور
	عاقل خان : رازی	۱۷۷	تواریخ خورشید جهان
	عالم بان ، میر سید		شیفتہ : محمد مصطفیٰ خان
۱۶۷	تاریخ حزن الملک بخارا	۱۹۸	گلشن بیخار
	عالمگیر ، اورنگ زیب		صادق ہدایت
۴۰۳ ، ۱۳۶	رقعات عالمگیری	۲۴۵	سگ ولگرد
	عالمی : بہاء الدین عاملی		صبغت اللہ مدراسی
	عباس خان شروانی	۳۸	شروط اقتداء
۳۵۳ ، ۱۶۹	تاریخ شیر شاہی		صرفی کشمیری ، یعقوب
	عباس قس ، شیخ	۹۴	روایح
۴۲۵	مفاتیح الجنان	۲۷۹	واسق و عذرا
۴۲۷	منازل الآخرة		صفا ، ذبیح اللہ
	عباس علی ، شیخ		مختصری در تاریخ تحول نظم
۴۱۲	علاہم ظہور	۱۸۷	و نثر فارسی
	عبدالجبار خزنوی		صلاح مخاض داؤد خالی
۲۱۹	سوانح عمری عید اللہ خزنوی	۱۳۰	مونس المریدین
	عبدالحق دہلوی ، محدث		صہبائی ، امام بخش

۲۲۱	گلزار جمالیه	۵۱	آداب الصالحین
	عبدالعزیز دہلوی ، شاہ	۲۰۴	اخبار الاخیار
۹	بستان المحدثین	۳۷۵	اشعة اللغات فی شرح مشکوٰۃ
۲۸	لحفة اثنا عشریہ	۷۷	لرغوب اہل السعادات
۳۳۳	تحقیق رویاء	۳۸۸ و ۳۱	تکمیل الايمان
۳۱	تقریر دلہنیر	۳۹۱ و ۱۴۳	جذب القلوب
۳۵	راہ نجات	۹۴	روضات
۳۷	مرالعلیل فی مسئلہ التفصیل	۱۱	شرح سفر السعادات
۱۱	عجالتہ نافعہ	۱۶۰	مدارج النبوة
۳۸	ہزیز الاقتباس	۱۱۵	مرج البحرين
۲۱	فتاویٰ عزیزی	۱۴۰	مطلب الاعالیٰ
۳	فتح المریر : تفسیر عزیزی	۱۱۹	مفتاح الفوج
۱۰۵	فوصلہ شاہ عبدالعزیز	۴۲۶	مکتوب عبدالحق
۱۲۸	ملفوظات	۱۲۴	مکتوبات عبدالحق دہلوی
۴۴	وسیلہ النجاة	۱۳۱	نکات الحق
	عبدالعلی محمد : بحر العلوم		عبدالحمد عرفانی
	عبدالغنی کاشمیری	۱۹۵	رومی عصر
۱۹	فرائع الاسلام		عبدالحق بڈھالوی ، شاہ
	عبدالقادر بدایونی	۹۹	صراط مستقیم
۱۸۸	منتخب التواریخ		عبدالرحمن حامی : جامی
	عبدالقادر بادشاہ قادری		عبدالرحمن چشتی
۷۸	تنبیہ الضالین	۴۲۳	مرآة الاسرار
	عبدالقادر خان		عبدالرحمن خان ، امیر
۱۹۱	وقایع عبدالقادر خانی	۱۷۴	تزک اسری
	عبدالقدوس گنگوہی		عبدالرحمن شاہ
۲۰۵	الوار العیون	۴۹	مرآة المخلوقات
	عبدالکریم کشمیری		عبدالرحیم ، شاہ
۳۸۲	بیان واقع	۶۶	ارشاد رحیمہ
	عبدالکریم ملتانی	۷۴	انفاس رحیمہ
۱۰۵	فیوضات حسنیہ		عبدالشکور یزدی
	عبدالکریم	۲۵۹	ہد ماوت
۱۰۴	مغزن المعانی		عبدالعزیز پر ہاروی

۳۸۳، ۳۳۸، ۵۳	ہند نامہ	۱۸۸	ملخص : سوار بیج
۳۸۵، ۲۰۶	تذکرۃ الاولیاء		عبدالکریم منشی
۲۷۴	گل و ہرمز	۱۶۵	تاریخ احمد شاہی
۳۱۵	منطق الطیر		عبداللطیف
	علاء الدین، ابو الفتح	۱۸۰	روز نامہ عبداللطیف
۱۲۳	مکتوبات ہندہ لواز گیسو دراز	۱۶	خلاصۃ الفقہ
	علاء الدین علی، ابو عبد اللہ		عبدالواحد بلگرامی، میر
۷۹	جامع العلوم	۴۰۶	صبح سنابل
	علاء الدین علی احمد		عبدالوہاب افتخار دولت آبادی
۲۰۸	تذکرۃ صابر کلہری	۱۹۴	تذکرۃ یمنظیر
	علی بن حامد		عبدالولی، مولوی
۱۳۶۵	فتح نامہ سندھ : چچ نامہ	۲۰۵	باقیات الصالحات
۱۷۸			عبد اللہ انصاری ہروی
	علی بن محمود جالدار	۹۹	صد میدان
۳۹۹	درر نظامی		عبد اللہ خان مید : قطب الملک
	علی العائری، مید		عبد اللہ بن فضل اللہ
	بشارات احمدیہ فی اثبات نبوت	۱۷۲	تاریخ و صاف
۳۸۰	محمدیہ		عبد اللہ شیرازی، آیت اللہ
	علی سامانی، شاہ	۳۹۰	توضیح المسائل
۹۶	سیر محمدی		عبید اللہ احرار
	علی کاظمی، مید	۳۷۹	انفاس نفیسہ
۴۱۶	کرہلائی کہ من دہدم		عشہ بن جالندھری، شیخ
	علی مشکینی ارد بلی، آیت اللہ	۸۳	چهل مکتوب
۳۸۷	تقلید	۷۷	معیت باری
	علی ہجویری		عرفی شیرازی
۴۱۶، ۲۲۰	کشف الاسرار	۳۰۵	نصاہد عرفی
۳۹۶، ۱۰۶	کشف المحجوب		عزت اللہ ہنگالی، شیخ
۴۱۷		۲۷۴	گل ہکاؤلی
	علی ہمدانی، مید		مزہز لاری، شیخ
۴۰۰	ذخیرۃ الملوک	۴۷	حقیقت نور پاک
۵۵	رسالہ بہرام شاہیہ		عطارد لیشا پوری
۵۷	عقبات : قدوسیہ	۳۳۸	یسر نامہ

۵۸	توت نامہ	۳۰	عنايت الله
۱۲۵	مکتوبات سید علی ہمدانی		علم الفرائض
	علی ابراہیم خلیل		عنايت الله کتبہ لاہوری
۱۹۸	کنزار ابراہیم	۳۸۱ + ۲۵۷	بہار دانش
	علی اصغر حکمت		عوفی ، سدید الدین محمد
۳۹۰	جامی	۲۴۲	جوامع الحکایات
	علی اکبر دہخدا		عین النضاۃ ہمدانی
۴۱۱	ضرب الامثال و حکم	۴۱۳	حایۃ الامکان فی دراہۃ المکان
	علی اکبر قلندر ، شاہ		غازی الدین ، لوہ
۳۷۵	اصل الاصول	۱۲۹	مناقب فخریہ
	علی الور ، شاہ		غالب ، اسد اللہ خان
۷۸	تصفیہ شرح تسویہ	۲۸۳	ابر گھر ہار
۳۸۹	تنویر الافق	۲۴۱	باغ دو در
	علی بخت : اظفری	۲۳۵	پنج آہنگ
	علی حسن خان سلیم	۱۷۹	دستنبو
۱۹۴	بزم سخن	۱۹۰	مہر تہمروز
۱۹۶	صبح گاشن	۳۰۸	کلیات غالب
	علی رضا ہندی		غزالی طوسی : محمد غزالی طوسی
۳۳۷ + ۱۳	ہدایع		غلام احمد قادیانی
	علی شریعتی ، دکتر	۲۹۰	در تعین
۳۷۶ + ۱۹۳	اقبال مصلح قرن اخیر		غلام علی نصوری
	علی عزیزان راستی ، خواجہ		جواب الاستفسار فی الثعالب
۴۰۳	رسالۃ عزیزان	۱۴	الکفار
	علی محمد خان بہادر		غلام امام ، حکیم
۴۲۲ + ۱۸۷	مرآۃ احمدی	۳۲۳	علاج الغرباء
	علیم اللہ ، سید		غلام حسن کاشمیری ، پیر
۱۳۰	نزهت السالکین	۱۶۸	تاریخ حسن
	عہاد الدین زکریا		غلام حسین شاہ بخاری ، سید
	عجائب المخلوقات و غرائب	۷۱۹	کرامات شاہ لطیف بری
۱۴۱	الموجودات		غلام حسین طباطبائی
	عنايت احمد کا کوروی ، مفتی	۱۸۱	سیر المتاخرین
۲۳۰	علم الصیغہ		غلام دستگیر نصوری

۵۰	میزان الحق	۲۰	عمدة البیان
	فتاحی نیشاپوری	۴۵	ہدیہ الشیعین
۳۸	شبستان نکات		غلام رسول قلعوی
۲۷۱	قصہ حسن و دل	۱۷	رسالہ تراویح
	فتح اللہ کاشانی		غلام سرور لاہوری ، مفتی
۴	خلاصہ المنہج	۲۳۳	انشای صفدری
	فتح اللہ	۳۹۷ ، ۲۱۰	خزینہ الاصفیاء
۳۸۰	باب و بہارا بشناسید		غلام علی آزاد بلگرامی
	فتح علی حسینی گردہزی	۲۱۲	روضہ الاولیاء
۱۹۵	تذکرہ ربختہ گویان	۴۲۱	ماتر الکرام
	فتح محمد		غلام علی دہلوی ، شاہ
۴۰	عقاید صوفیہ	۱۲۰	مقامات مظہری
	فتح محمد برہانپوری		غلام غوث زرین
۲۴	مفتاح الصلوۃ	۲۶۲	چهار درویش
	فتح محمد فقیر		غلام فرید ، خواجہ
۳۶۴	رسالہ تنہید	۱۰۵	فوائد فریدیہ
	فرح بخش ، بیر		غلام قادر شاہ ، سید
۲۰۴	اذکار قلندری	۱۳۳	ہدیہ کبریٰ
	فرخی ، ابوالحسن بن جواوہر		غلام محمد خاٹنژی
۳۰۶	قصاید فرخی	۳۶۸	منہاج العاشقین
	فردوسی		غلام محمود خان ، حکیم
۴۰۹ ، ۳۶۴ ، ۱۸۲	شاہنامہ	۳۲۵	لغت الوصل
	فرشتہ ، محمد قاسم ہندو شاہ		غلام معی الدین قصوری
۳۵۴ ، ۱۶۹	تاریخ فرشتہ		تحفہ رسولیہ
	فرید الدین : عطار لیشاپوری	۱۵۰	دیوان حضوری
	فرید الدین احمد ، خواجہ	۲۹۵	ملفوظات شریفہ
۳۱۷	فوائد الافکار فی اعمال الفرجار	۱۲۹	غلام ہمدانی مصحفی ، شیخ :
	فرید الدین گنج شکر		مصحفی
۱۰۲	فوائد السالکین		غنیمت کنجاہی
	فقیر دہلوی		دیوان غنیمت
۲۳۹	حدائق البلاغت	۲۹۶	نیرنگ عشق
	فقیر احمد پیشاوری	۳۵۹ ، ۳۵۰ ، ۲۷۸	فاندر
۱۲۹	ملفوظات مہرہ		

۴۳۳ / ۱۹۱	همایون نامه	۴۱	فیاض علی
	کل محمد احمد پوری		فیض الفیوض
۲۰۹	تکلمه میر الاولیاء		فیروز شاه تغلق
	گیان ناتھ جوگی	۱۸۵	فتوحات فیروز شاہی
۳۲۰	مہت ساگر		فیضی ، ابوالفیض
	گیسو دراز ، خواجہ بندہ نواز	۲۷۷	فل و دمن
۳۹۲	جواهر العشاق		قآنی ، مرزا حبیب اللہ
۸۶	خاتمة ترحمة آداب المریدین	۳۰۶	نصاید قآنی
۸۳	شکار نامه		قادر بغلی ، شیخ
۱۳۷ / ۱۳۵	بازده رسائل	۳۲۴	فیض عام فی شعاع الاسفام
	لطف اللہ ، شہ		قامم علی بیگ اخگر
۴۹۰	ثمرۃ الفوائد	۹۷	شرح و حالہ شکار نامہ
	لوئی ماسینون		قانع قتوی ، علی شہر
	قوس زندگی حسین بن منصور	۱۷۳	تحفہ الکرام
۲۱۸	حلاج		قدرت اللہ خان گوہارمٹوی
	مبارک اللہ واضح	۲۰۱	نتایج الافکار
۱۶۶	تاریخ اوارت خان		قطب الدین بختیار کاکی
	مجتبی موسوی لاری	۸۹	دلیل المارلین
۳۸۸	تمدن غرب از دیدگاه اسلام		قطب الدین خان دہلوی
	مجتبی مینوی	۱۴۱	زاد العقبی
۱۹۲	اقبال لاہوری		قطب الملک ، سید عبداللہ خان
	محب اللہ	۲۳۷	رفعات قطب الملک
۱۱۹	مفتاح العاشقین		قیام الدین قائم
	محب اللہ الہ آبادی	۲۰۰	معزین نکات
۹۸	شرح فصوص الحکم		کلبم اللہ جہان آبادی ، شاہ
	محتشم کاشانی	۱۰۸	کشکول کلبی
۴۲۳	مرثیہ حسن و حسین	۱۱۶	مرقع کلبی
	معین قالی		کمال الہ دین عبدالرزاق
۴۸	دہستان مذاہب	۱۸۷	مطلع السعدین و مجمع البحرین
	معین قرابتی		کیکاؤس ، امیر
۳۸۹	توحید	۵۸	قاپوس نامہ
۵۲۶	مکتب رسول		کلبدن بیگم

محمد بن احمد عطار تبریزی	محمد اسلم انصاری
مهر و مشهوری	فرحت الناظرین
محمد بن یعقوب فیروز آبادی	محمد اسماعیل دهلوی ، شاه
سفر السعادت	ابضاح الحق الصریح
محمد ، صوفی	منتصب امامت
طیقات نوریه در احوال نور	محمد اشرف لوشاهی
بخشیه	کنز الرحمت
محمد تهاوی	محمد اعظم دیده مری ، خواجه
بیاض محمدی	تاریخ اعظمی : تاریخ کشمیر
محمد چشتی ، شیخ	محمد اعظم خان ، حکیم
آداب الطالبین	قرایا دین اعظم
الباب ثلاثه	محمد اقبال ، شاه
رفیق الطلاب	مجمع الانتخاب
مجالس الحسنه	محمد اقبال لاهوری : اقبال
محمد حسینی : گیسو دراز	محمد اکبر ارزانی : ارزانی
محمد قادری ، سید	محمد اکرام ، شیخ
طوطی نامه	دربار ملی
محمد غزالی طوسی	محمد انور شاه کاشمیری
کیمیای سعادت	خاتم النبیین
میر خورد ، سید محمد	محمد باقر مجلسی
سیر الاولیاء	تحقیق رجعت : اثبات الرجعت
محمد ابراهیم ، خواجه	جلال العمون
مقولات تصوف	حق الیقین
محمد احسان معصومی	حلیه المتقین
روضه القیومیه	حوات القلوب
محمد اختر دهلوی ، مرزا	رساله نکاح
تعنه الفقراء	زاد المعاد
محمد اسحاق ، شاه	محمد باقر منجم ثانی
مائه مسائل	ذخیره اسکندر خانی
مسایل اربعین	محمد بلاق ، خواجه
محمد اسلم	مطلوب الطالبین
مفتاح اللطائف	محمد بهرام و حاجی

۱۵۷	صولت فاروقی	۲۴۵	شرح طبستان
	محمد رضا بن عبدالواسع		محمد پارسا ، خواجه
۳۶۲	بیان العارفين	۴۱۴	فدیه
	محمد رضا بهلوی		محمد تقی خیال احمد آبادی
۱۶۵	انقلاب سفید	۲۵۵	بوستان خیال
	محمد رضا مظفر		محمد جواد باهنر
۴۲۶	مکتب تشیع	۴۰۹	شناخت اسلام
	محمد سراج الدین		محمد رسول
۱۲۶	مکتوبات	۲۲۱	لطائف سریره
	محمد سعید ، سید		محمد محاری
۲۱۵	مرآت الماشقین	۲۴۲	لری چهر
	محمد شا کر سرهدی		محمد حسن خان سرهدی
۸۴	حسنات العارفين	۲۰۷	تذکرة الصلحاء
	محمد شریف : معتمد خان	۳۶۴	مهر نامه
	محمد شیرین معری		محمد حسن قنول لاهوری
۷۹	حمام جهان نما	۴۳۳	هفت تماشا
	محمد صادق شهابی		محمد حسنین علی
۲۲۵	مناقب عوثره	۳۸۰	بحر العواهر
	محمد صادق کابی		محمد حسین ، حکیم سید
۲۰۹	حیات املی	۳۲۶	معجزات الالهیه
	محمد صادق ملانی		محمد حسین شوق
۳۲۰	هفت دوزخ	۲۵۱	نثر فارسی معاصر
	محمد صالح کشفی ترمذی ، سید		محمد حسین شیرازی حسینی
۴۰۸	مناقب مرتضوی	۳۵۹	وامق و دقرا
	محمد صالح کنویه		محمد حسین طباطبائی ، سید
۱۸۴	شاه جهان نامه : عمل صالح	۴۱۵	قرآن در اسلام
	محمد صفت الله		محمد حسین مرعشی
۱۵۹	کزار مانم		تنبيه الانام بر مفاسد ارشاد
	محمد عاشق بهانی ، شاه	۳۸۸	الموام
۴۰۶	سبیل الرشاد		محمد حسین بهشتی ، دکتر
	محمد عبدالله بهلوی	۴۰۹	شناخت اسلام
۵	الکلمات الراجحه		محمد خان آشوب لورالی

محمد عثمان دمانی	محمد مہدی خان اتر آبادی
مکتوبات محمد عثمان دمانی ۱۲۶	تاریخ جهان گشای نادری ۱۶۷
محمد علی حلمی	محمد ہادی علی خان
تنبیہ الغافلین ۳۸۸	مناقب حافظیہ ۲۲۴
محمد علی خان ، مرزا	محمد ولایت علی عزیز ، منشی
تاریخ ملل قدیمہ ۱۷۲	مخزن الولايت
محمد عمر ، حکیم	محمد ہاشم
خلاصۃ الفوائد ۸۸	شفاء البدنی
محمد غلام شاہ ، سید	محمد ہاشم ، ملا
دیوان حیدری ۳۴۳	منتخب التواریخ
محمد غوث گوالہاری	محمد ہاشم ، میر
حواہر خمسہ ۸۰	فواہج العرفان
محمد غوثی شطاری	محمد ہاشم تتوی
گزار ابراو ۲۲۰	حیات القلوب
محمد فاخر زائر الہ آبادی	محمد ہاشم کشمی مجددی
رسالہ لحاتیہ ۳۶	زبدۃ المقامات
محمد فخر الدین چشتی نظامی	مکافات عینیہ ۱۲۱
نظام المقاید : عقاید نظامیہ ۴۳	محمد ہاشم تہرپالوی نوشاہی
محمد قاسم دانا پوری	چهار بہار ۳۹۳ ، ۸۲
اسرار قاسمی ۷۰	دیوان ہاشم ۲۹۷
محمد قاسم ہندو شاہ : فرشتہ	فتر نامہ ۱۰۲
محمد کاظم خراسانی	مثنوی ہاشم ۳۱۵
فخیرۃ العباد ۳۵	محمود ، خایفہ
محمد کامگار خان ، خواجہ	جامع الفيوضات ۳۶۳
چہارہ مجاہد کلامی ۸۳	محمود خان دہلوی ، حکیم
محمد مراد لابق ، سید	ضیاء الابصار ۴۱۱
قصۃ کامروپ و کالا کام ۲۷۲	محمود چشتی
محمد مصطفی خان : شیفہ	مہرقت السلوک ۱۱۸
محمد معصوم بہکری ، میر	محمود لاہوری
تاریخ معصومی ۳۶۲ ، ۱۷۲	محمود نامہ ۳۴۹
محمد معصوم - رہندی	محمود ، محمد پیر لاہوری
مکتوبات ۱۲۶	حقیقت الفقراء ۲۱۰

۱۹۷	عقد ثریا	محمود شبستری	۳۴۳
۱۲۱	مظهر جان جانان	دهوان محمود شبستری	۱۰۹
	مکانیپ مرزا مظهر	گلشن راز	
	مستند خان	محمود شهابی	
۱۶۳	البال نامه جهانگیری	تفریحات اصول	۳۸۷
	معین الدین چشتی	معی الدین ، قاضی	
۷۴	افیس الارواح	دزد و قاضی	۲۶۵
	معین مسکین هروی	مرغضی علی گوپناه هروی	
۳۴۹ ، ۱۶۰	سراج النبوة	فرهاد مستند	۱۰۴
	مفید ، شاه	مرغضی مطهری شهید	
۸۸	درالمجانب	اخلاق جنسی در اسلام و جهان	
	ملوک شاه صدیقی	غرب	۳۷۴
۱۳۱ ، ۱۳۱	لشاط العشق	انسان در قرآن	۳۷۷
	منصور بن محمد	انسان و ایمان	۳۷۷
۳۲۱	نشریح الایمان	انسان و سر لوثت	۳۷۸
۳۲۵	کتابه منوری	خنم نبوت	۳۹۷
	معین خان همدانی	داستان و استان	۳۹۸
۱۸۱	موانع دکن	زائگی حاوید با حیات الحروی	۱۰۵
	سهاج السراج جوزجانی	شهید	۱۰۰
۱۸۴	طبقات ناصری	عسفه شهادت	۱۱۳
	سولا پختی	فلسفه ولایت	۱۰۴
۱۹	زاد الاخرة	قیام و انقلاب مهدی	۱۱۶
	مومن خان مومن ، حکیم	کتاب - نوری ایران و مصر	۱۵۹
۳۷۸	انضای مومن	نهیضت های اسلامی در حد	
	مهدی خان نوری - اثر آهادی	رساله احمر	۱۳۱
۱۷۹	درة فادره	مردان علی خان مبتلا	
	مهدی علی ، شهید	گلشن سخن	۱۹۹
۱۸	رساله سیه	مستند خان ، محمد سالی	
	مهر علی شاه گولروی	مائر عالمگیری	۱۸۶
۱۴	اعلاء کلمه الله	مشاق احمد	
۳۸۳	هنج گنج عرفان	نامه شریف	۳۹۶
	تحقیق الحق	مصطفی	

نظامی عروضی سمر قندی	میر ، میر تقی
۳۵۵ ، ۲۴۳	ذکر میر
نظامی گنجوی	فیض میر
۳۵۵ ، ۲۶۴	نکات الشعراء
۲۶۵	ناصر الدین محمد ، شاہ
۳۵۸ ، ۲۷۵	حمزہ نامہ : داستان امیر حمزہ
نظر علی	ناصر خسرو ، ناصر بن خسرو - حکیم
۳۷۹	روشنائی نامہ
نظیری نیشاپوری	نفر نامہ حکیم ناصر خسرو
۲۹۶	وجہ دین
نعمت اللہ نامی	ناصر علی خان واسطی بلگرامی
۲۶۹	ہفت گلشن
نعمت اللہ ولی ، شاہ	ناصر مکارم شیرازی
قصائد ابو نعیمہ	بہار انقلاب
۴۱۵ ، ۳۰۷	تفسیر تدوینہ
نعمت اللہ ولی ، شاہ نعیم الدین	نجم الدین سلیمان
کنج طلسم	مناقب المحبوبین
۱۱۰	۲۲۴ ، ۲۲۳
نعمت اللہ ہروی ، خواجہ	نغشبہ : ضیاء الدین نغشبہ
تاریخ خان جہانی و مخزن افغانی	نصیر الدین طوسی
۳۵۳ ، ۱۶۸	اخلاق لاصری
نور الحسن کلیم ، سید	نصیر الدین حیدر
۱۹۷	۵۲
نور الحق مشرقی	سہیل بمن : تاریخ جلالی
۱۰	۴۰۷
نور الدین جہانگیر	نصیر الدین فاروقی ، شیخ
۱۷۶	۳۲۰
نور الدین حسینی فخری	ہفت ایام
۱۰۱	نظام حسینی
نور الدین محمد : ظہوری ترشہزی	لطایف اشرفی
نور اللہ شوستری ، قاضی	نظام الدین اولیاء
۲۲۲	راحت القلوب
مجالس المومنین	نظام الدین محمد سہالوی
نور قطب عالم ، شاہ	مناقب رزاقیہ
۷۵	۲۲۴
الہی الغریبہ	نظام الملک طوسی
	سیرت نامہ
	۵۶

۴	القول الكبير	فونده رای	
۴۱	قرة العینین	دستور الصیاب	۲۳۵
۴۳	المقاله الوضیه	واحد علی	
۶	المقدمه فی قوانین ترجمه	مطبع الماموم و مجمع الفنون	۳۳۱
۱۲۷	مکتوبات	واجد علی شاه اختر	
۳۶۸ ، ۳۵۰ ، ۴۵	وصیت نامه	بری خاله	۳۸۲
۱۳۴	همعات	واعظ کاشفی	
	ولی الله فرخ آبادی ، مفتی	اخلاق محسنی	۳۶۱ ، ۳۵۲ ، ۵۴
۱۶۹	تاریخ فرخ آباد	انوار سهیلی	۳۵۲ ، ۳۴۵ ، ۲۵۳
	هانفی خبوشالی	رشحات عین الحیات	۲۱۱
۲۷۵	لیلی و مجنون	روضه الشهداء	۱۵۱
	هاشم بخاری ، سید	مواهب علیہ : تفسیر حسینی	۶
۳۲۰	هفت طبق	وحید الدین رامپوری	
	هاشم علی خان : خالی خان	مرقومات امدادیہ	۱۱۷
	هرکون ، منشی	وحید قریشی ، دکنر	
۲۳۴	النشای هرکون	دوبار علی	۲۴۳
	جلالی چغتائی اسیر آبادی	ولایت علی صادقپوری	
۳۵۷	شاه و گدا	رد شوک	۳۶
	یحیی بن احمد سرهندی	رساله عمل بالحدیث	۳۶
۱۷۱	تاریخ مبارک شاہی	ولی الله ، شاه	
	یحیی بن سبک : فتاحی لیشا پوری	ازالہ الخفا عن خلافت الخلفاء	۱۴۹
	یحیی بن محمد	الطاف القدس	۷۱
۱۸۰	صالحوق نامه	انتباه فی سلاسل اولیاء الله	۷۳
	یعقوب چرخس ، شیخ	انفاس العارفين	۲۰۵
۶۶	ابدالیہ	البلاغ المبین باتباع خام النوبین	۲۷
۳۷۸ ، ۷۴	انسیه : رساله الصیه	نعمه الموحدين	۲۹
۳۹۲	جمالیه	الجزء اللطیف	۲۰۹
۴۰۹	شرح اسماء الله	حسن المقیده	۳۳
۴۴۰	نایه : شرح دو بیت مثنوی	رساله دانفی ملدی	۵۹
	یعقوب عربی : عربی کشمیری	رساله در مذهب فاروق اعظم	۱۸
	یوسف ، سید	سرور المحزون	۳۵۶ ، ۳۴۵ ، ۱۵۵
	کنانی دربارہ سید محمد مهدی	مطامیر	۹۵

یوسف گدا

تعفہ الصابح

یوسف علی خان

گلشن ہند

یوسف بن محمد : یوسفی ہروی

یوسفی ہروی

۳۵۴، ۵۴

طب یوسفی : علاج الامراض ۲۲۳

۳۱۰

ایہ سب میری محنت ہے

۱	میرا نام	۱	میرا نام
۲	میرا پتہ	۲	میرا پتہ
۳	میرا تعلقہ	۳	میرا تعلقہ
۴	میرا صوبہ	۴	میرا صوبہ
۵	میرا ملک	۵	میرا ملک
۶	میرا مذہب	۶	میرا مذہب
۷	میرا رنگ	۷	میرا رنگ
۸	میرا لباس	۸	میرا لباس
۹	میرا کھانا	۹	میرا کھانا
۱۰	میرا شغل	۱۰	میرا شغل
۱۱	میرا دوست	۱۱	میرا دوست
۱۲	میرا دشمن	۱۲	میرا دشمن
۱۳	میرا گھر	۱۳	میرا گھر
۱۴	میرا باغ	۱۴	میرا باغ
۱۵	میرا دریا	۱۵	میرا دریا
۱۶	میرا پہاڑ	۱۶	میرا پہاڑ
۱۷	میرا جنگل	۱۷	میرا جنگل
۱۸	میرا میدان	۱۸	میرا میدان
۱۹	میرا بازار	۱۹	میرا بازار
۲۰	میرا مدرسہ	۲۰	میرا مدرسہ
۲۱	میرا مسجد	۲۱	میرا مسجد
۲۲	میرا مندر	۲۲	میرا مندر
۲۳	میرا کلیسا	۲۳	میرا کلیسا
۲۴	میرا خانقاہ	۲۴	میرا خانقاہ
۲۵	میرا محل	۲۵	میرا محل
۲۶	میرا قلعہ	۲۶	میرا قلعہ
۲۷	میرا کشتی	۲۷	میرا کشتی
۲۸	میرا جہاز	۲۸	میرا جہاز
۲۹	میرا ریل	۲۹	میرا ریل
۳۰	میرا گاڑی	۳۰	میرا گاڑی
۳۱	میرا ہتھیار	۳۱	میرا ہتھیار
۳۲	میرا کھلونا	۳۲	میرا کھلونا
۳۳	میرا کتاب	۳۳	میرا کتاب
۳۴	میرا لکھنا	۳۴	میرا لکھنا
۳۵	میرا پتھر	۳۵	میرا پتھر
۳۶	میرا لکڑی	۳۶	میرا لکڑی
۳۷	میرا پلاسٹک	۳۷	میرا پلاسٹک
۳۸	میرا پتھر	۳۸	میرا پتھر
۳۹	میرا لکڑی	۳۹	میرا لکڑی
۴۰	میرا پلاسٹک	۴۰	میرا پلاسٹک

۸۷	ترجمه خلاصه الاسرار	۲۲۳	ابو صالح محمد یونس ، سید
	احسان الحق فاروقی ، پیرزاده		تذکره مصابیح رشاد
۹۱	ترجمه رساله اصول الطریقت	۱۲۸	سبیل الرشاد
۹۱	ترجمه رساله الصاوی		ابو ظفر لدوی ، سید
۹۲	ترجمه رساله السماع	۴۲۳	ترجمه سرآه احمدی
۹۲	ترجمه رساله العشق	۲۳۰	ابو عبیده
۹۲	ترجمه رساله چهار منزل		امین الصیفه
۱۹۹	ترجمه گلشن بیخار		ابو یحیی امام خان نوشهروی
	احمد حسن شوکت میرتمی	۱۸	فقه عمره
۳۰۵	حل قصاید خاقانی		اثر لکهنوی : جعفر علی خان اثر لکهنوی
	احمد شاه حیدر آبادی ، سید		احتشام الدین مراد آبادی
۲۱۰	ترجمه حقیقت الفقراء	۱۸۹	ترجمه منتخب التواریخ
	احمد خان ، سرسید		احسان الحق ، حکیم
۲۹	تحفه حسن	۳۲۸	معالجات احسانی
۲۱۷	ترجمه فواید الافکار		احسن
۶۱	ترجمه دیباچه گیمای سعادت		ترجمه مرثیه حسن رض و حسین
	احمد سعید دهلوی	۴۲۳	احسن مفتاحی
۶۰	وعظ سعید	۴۰۰	قند شیراز
	احمد سعید همدانی ، سید		احمد بن محمد
۴۰۳	ترجمه رساله روحی	۳۸۴	ترجمه تاریخ انبیاء
	احمد عبدالعلیم کانهوری		احمد الدین احمد
۳۸۶	حیات برزخ و قبور	۱۷۷	ترجمه تذکره الوقعات
	احمد عبدالصمد فاروقی ، قاضی		احمد الدین حنیف
۳۷۶	ترجمه امواج خوبی		ترجمه سوانح عمری مولوی عبداللہ
۳۹۳	ترجمه جواهر المشاق	۲۱	احمد اللہ صدیقی
۴۳۱ ، ۱۳۱	ترجمه نشاط المشق	۲۲	ترجمه مایه مسایل
۱۳۷	ترجمه بازده رسایل		احمد حسرت کرنولی ، شیخ
۱۲۵	مکتوبات عبدالحق دهلوی	۷۵	ملک السالکین
	احمد علی		احمد حسن سواتی
۱۵۷	ترجمه صولت فاروقی	۱۱۰	ترجمه گلشن راز
۲۸۱	ترجمه یوسف و زلیخا		احمد حسین اسروہوی
	احمد علی بن محمد علی	۸۵	ترجمه حضرات القدس
			احمد حسین قریشی قلنداری

ترجمہ ازالۃ الخفا عن خلافت الخلفاء	۸۸	مراجہ المجالس	۸۸
۱۵۰ اشرف علی ، منشی	۲۲۷	احمد علی چشتی ، حافظ سید	۲۲۷
۱۶۶ ترجمہ تاریخ اعظمی	۳۰۰	ترجمہ نعمات الالسن	۳۰۰
۲۹۴ اشرف علی تھالوی	۲۲۳	احمد علی حسینی لشکر دادانی	۲۲۳
۳۱۴ عرفان حافظ	۱۷۹	خم خالہ خیم	۱۷۹
اشرف حمسی حیدر آبادی ، سید	۱۷	احمد علی خان رامپوری ، حافظ	۱۷
سوانح عمری منشی اردات خان	۳۹	مقامات مولانا روم	۳۹
۱۶۹ واضح	۱۷۴	احمد علی رامپوری ، سید	۱۷۴
اشک : خلیل علی خان اشک	۱۷۴	ترجمہ نرک جھانگری	۱۷۴
اصغر حسین خان : نظیر لدھیانوی	۱۷۴	احمد علی محدث سہارنپوری	۱۷۴
اصغر علی	۱۷۴	ترجمہ الدلیل اللوی	۱۷۴
۳۲۴ ترجمہ علاج الفرباء	۱۷۴	احمد علی مروری	۱۷۴
اصغر علی روسی : روسی	۱۷۴	ترجمہ عقاید جامی	۱۷۴
اظہر دہلوی : مختصر حسین اظہر دہلوی	۱۷۴	اختر : واجد علی شاہ اختر	۱۷۴
اعجاز الحق قدوسی	۱۷۴	اختر امرتسری : عباد اللہ اختر امرتسری	۱۷۴
۱۷۶ ترجمہ نرک جھانگری	۱۷۴	اختر رضوی	۱۷۴
۴۰۸ ترجمہ صرا الاولیاء	۱۷۴	ترجمہ تاریخ معصومی	۱۷۴
اعجاز ولی خان رضوی ، مفتی	۱۷۴	ترجمہ تحفۃ الکرام	۱۷۴
ترجمہ مکتوبات عبدالحق دہلوی	۱۷۴	اختر شبرانی	۱۷۴
اعظم اکبر آبادی ، سید	۱۷۴	ترجمہ و انتخاب جوامع الحکایات	۱۷۴
۲۹۶ ترجمہ مکمل نامہ	۲۴۳	احتر عباس	۲۴۳
انتظار احمد چشتی	۳۹۰	ترجمہ توضیح المسائل	۳۹۰
۲۲۴ ترجمہ مناقب المحبوبین	۴۰۵	ترجمہ معانی الجنان	۴۰۵
انتظار حسین نقوی ، سید	۴۰۲	ارتداد اسد و کمال محمد حبیب	۴۰۲
۴۰۵ حیات جاوید یا زندگی اخروی	۴۱۱	ترجمہ رسالۃ الطیر	۴۱۱
اقسوس : شعر علی افسوس	۴۲۰	ترجمہ صغیر صبرغ	۴۲۰
البال احمد فاروقی ، ہرزادہ	۴۳۰	ترجمہ لغت موران	۴۳۰
۳۷۸ ترجمہ انیسہ	۴۱۸	ترجمہ مونس العشاق	۴۱۸
۳۷۹ ترجمہ انعام لیسہ	۴۱۸	چوہ اند بل کا قصہ	۴۱۸
ترجمہ تکمیل الایمان	۴۱۸	اشفاق احمد	۴۱۸

۱۲۸	ترجمہ مکتوبات صدی امام الدین	۳۹۸ ، ۴۱۱	ترجمہ خزینۃ الاصفیاء
۳۰۳	ترجمہ رباعیات خیام امام الدین علی دہلوی ، سید	۴۰۳	ترجمہ رسالہ عزیزان
۲۴	خزانۃ حسنا امام بخش صہبائی	۴۱۴	ترجمہ قدسیہ
۲۳۹	ترجمہ حقائق البلاغت امان دہلوی خواجہ : بدر الدین خان	۱۱۶	ترجمہ مرج البحرین
	امان علی خان بہادر ، نواب مرزا : غالب لکھنوی	۱۲۹	ترجمہ ملفوظات شریفہ
۲۴۷	امجد حیدر آبادی گلستان امجد		اقبال الدین احمد
۵۵	امن دہلوی ، میر کنج خوی	۲۰۴	ترجمہ اخبار الاخبار
۳۸۱	امیر حسن نورانی ، سید ترجمہ بوستان	۳۰	ترجمہ تذکرۃ الموتی و القبور
۳۰۹	رباعیات غالب امیر علی		اقبال حسن ، حکیم
۳۲	سبیل الجنان امین گودھروی	۴۱۱	جنسی اسرار و رموز
۲۸۱	ترجمہ یوسف و زلیخا امین الدین		اقبال صلاح الدین
۳۴۰	ترجمہ تنبیہ الغافلین امین اللہ وئیر	۴۱۹	ترجمہ گلستان
۵۲	ترجمہ مقالہ اول اخلاق ناصری انبا پرشاد		اقبال کاظمی زنجانی ، سید
۸۰	ترجمہ جواہر خمسہ انبا پرشاد رسا	۶۳	معارج المعالی
۲۶۸	حکایات سخن صنج انتظام اللہ شہابی ، مفتی		افتخار احمد ساحر ، سید
۱۲۹	ترجمہ ملفوظات شاہ عبدالعزیز دہلوی	۴۲۷	ماہم تاریخ
۱۶۴	مشاہیر اولیای ہند و پاکستان		اکبر علی خان
		۲۳۵	ترجمہ مکاتیب غالب
			الطاف حسین
		۳۰	ترجمہ تحقیق رجعت
			اللہ بن
		۵۲	ترجمہ آداب الطالبین
			اللہ رکھا قریشی ، حکیم
		۱۰۷	صحیفہ محبوب
			الہی بخش اعوان
		۲۸۸	ترجمہ و شرح پس چہ باید کرد
			الہی بخش بہاری
		۳۶	ترجمہ ود شرک
		۴۱	ترجمہ فیض الفیوض
			الہی بخش کالدہلوی
		۳۱۳	فیض العلوم
			الیاس یاس بہاری ، شاہ

۸۱	ترجمہ جواہر خمسہ ثناء اللہ لدوی	۲۷۸	مثنوی نل و دمن
۹۴	ترجمہ روضات جان ، سرزا	۲۷۹	نگارستان راحت بیدار بخت
۲۰۷	الوار الاذکیاء	۲۹۲	بادۂ حافظ بیمار بریلوی : علی بخش بیمار بریلوی ، شیخ
۲۹۳	ترجمہ دیوان حافظ جان محمد	۳۲	ترجمہ تنبیہ الغافلین
۱۷۹	ترجمہ درۂ قادریہ	۲۷۴	نوبهار یعنی گل صنوبر ہتاسبر ہرشاد
جانی بہاری لال راضی ، رازی بہادر : راضی جعفر علی ، مولوی		۲۷۷	ترجمہ مفرح القلوب قاج الدین ککے زئی
۳۸۱	ترجمہ ہویستان جعفر علی خان اثر لکھنوی ، سرزا		ہدایت الانسان الی سبیل العرفان
۲۸۶	نعمۂ جاوید جلال الدین احمد امجدی ، مفتی	۱۱۴	تبسم : غلام مصطفیٰ تبسم ، صوفی لحسین ، سر محمد حسین عطا خان
۴۰۲	گلدستہ مثنوی جلال الدین احمد جعفری زینبی	۲۶۲	نو طرز مرصع لحسین سروری
۳۰۱	رباعیات حکیم عمر خیام جمال الدین احمد	۳۸۳	ہری خانہ تحسین الدین
۲۹	ترجمہ عقاید جامی جیون رام نار لوی	۲۷۲	ترجمہ قصہ کامروپ وکلا کام تقی حسین ، سید
۲۶۸	توقا کہانی چراغ دین	۴۱۳	ترجمہ غریب قامہ تن شکرورای ، منشی
۱۸۲	ترجمہ حیر المتاخرین چیتن شاہ	۲۷۱	ترجمہ قصہ حاتم طائی تنہا
۳۸۰	ترجمہ بحر الجواہر حامد حسن قادری ، داکٹر	۲۵۸	ترجمہ بہار دانش ثروت علی ، داکٹر
	ترجمہ نود و ہشت رباعی ابو سعید	۴۲۴	ترجمہ مسیر طالبی ثناء الحق صدیقی
۲۹۷	ابو الخیر حامد حسین ، سید	۹۷	ترجمہ شرح رباعیات باقی باللہ
۳۷۵	ترجمہ اسرار خودی حبیب ، سید	۱۱۶	ترجمہ مرج البحرین ثناء اللہ قادری نوشاہی
۲۸۶	زہور ہند		

۱۰۱۷	ترجمہ حیات الخلوب	۱۰۱۷	حسب
۱۰۱۸	حسین الدین مولوی	۱۰۱۸	ترجمہ حیات الخلوب
۱۰۱۹	حسب	۱۰۱۹	حسب
۱۰۲۰	حسب	۱۰۲۰	ترجمہ و شرح لغتہ شاعر
۱۰۲۱	محمد الرحمن مولوی	۱۰۲۱	ولی
۱۰۲۲	حسب	۱۰۲۲	حسب و ہدایہ
۱۰۲۳	حسب	۱۰۲۳	حسب
۱۰۲۴	حسب	۱۰۲۴	حسب
۱۰۲۵	حسب	۱۰۲۵	حسب
۱۰۲۶	حسب	۱۰۲۶	حسب
۱۰۲۷	حسب	۱۰۲۷	حسب
۱۰۲۸	حسب	۱۰۲۸	حسب
۱۰۲۹	حسب	۱۰۲۹	حسب
۱۰۳۰	حسب	۱۰۳۰	حسب
۱۰۳۱	حسب	۱۰۳۱	حسب
۱۰۳۲	حسب	۱۰۳۲	حسب
۱۰۳۳	حسب	۱۰۳۳	حسب
۱۰۳۴	حسب	۱۰۳۴	حسب
۱۰۳۵	حسب	۱۰۳۵	حسب
۱۰۳۶	حسب	۱۰۳۶	حسب
۱۰۳۷	حسب	۱۰۳۷	حسب
۱۰۳۸	حسب	۱۰۳۸	حسب
۱۰۳۹	حسب	۱۰۳۹	حسب
۱۰۴۰	حسب	۱۰۴۰	حسب
۱۰۴۱	حسب	۱۰۴۱	حسب
۱۰۴۲	حسب	۱۰۴۲	حسب
۱۰۴۳	حسب	۱۰۴۳	حسب
۱۰۴۴	حسب	۱۰۴۴	حسب
۱۰۴۵	حسب	۱۰۴۵	حسب
۱۰۴۶	حسب	۱۰۴۶	حسب
۱۰۴۷	حسب	۱۰۴۷	حسب
۱۰۴۸	حسب	۱۰۴۸	حسب
۱۰۴۹	حسب	۱۰۴۹	حسب
۱۰۵۰	حسب	۱۰۵۰	حسب
۱۰۵۱	حسب	۱۰۵۱	حسب
۱۰۵۲	حسب	۱۰۵۲	حسب
۱۰۵۳	حسب	۱۰۵۳	حسب
۱۰۵۴	حسب	۱۰۵۴	حسب
۱۰۵۵	حسب	۱۰۵۵	حسب
۱۰۵۶	حسب	۱۰۵۶	حسب
۱۰۵۷	حسب	۱۰۵۷	حسب
۱۰۵۸	حسب	۱۰۵۸	حسب
۱۰۵۹	حسب	۱۰۵۹	حسب
۱۰۶۰	حسب	۱۰۶۰	حسب
۱۰۶۱	حسب	۱۰۶۱	حسب
۱۰۶۲	حسب	۱۰۶۲	حسب
۱۰۶۳	حسب	۱۰۶۳	حسب
۱۰۶۴	حسب	۱۰۶۴	حسب
۱۰۶۵	حسب	۱۰۶۵	حسب
۱۰۶۶	حسب	۱۰۶۶	حسب
۱۰۶۷	حسب	۱۰۶۷	حسب
۱۰۶۸	حسب	۱۰۶۸	حسب
۱۰۶۹	حسب	۱۰۶۹	حسب
۱۰۷۰	حسب	۱۰۷۰	حسب
۱۰۷۱	حسب	۱۰۷۱	حسب
۱۰۷۲	حسب	۱۰۷۲	حسب
۱۰۷۳	حسب	۱۰۷۳	حسب
۱۰۷۴	حسب	۱۰۷۴	حسب
۱۰۷۵	حسب	۱۰۷۵	حسب
۱۰۷۶	حسب	۱۰۷۶	حسب
۱۰۷۷	حسب	۱۰۷۷	حسب
۱۰۷۸	حسب	۱۰۷۸	حسب
۱۰۷۹	حسب	۱۰۷۹	حسب
۱۰۸۰	حسب	۱۰۸۰	حسب
۱۰۸۱	حسب	۱۰۸۱	حسب
۱۰۸۲	حسب	۱۰۸۲	حسب
۱۰۸۳	حسب	۱۰۸۳	حسب
۱۰۸۴	حسب	۱۰۸۴	حسب
۱۰۸۵	حسب	۱۰۸۵	حسب
۱۰۸۶	حسب	۱۰۸۶	حسب
۱۰۸۷	حسب	۱۰۸۷	حسب
۱۰۸۸	حسب	۱۰۸۸	حسب
۱۰۸۹	حسب	۱۰۸۹	حسب
۱۰۹۰	حسب	۱۰۹۰	حسب
۱۰۹۱	حسب	۱۰۹۱	حسب
۱۰۹۲	حسب	۱۰۹۲	حسب
۱۰۹۳	حسب	۱۰۹۳	حسب
۱۰۹۴	حسب	۱۰۹۴	حسب
۱۰۹۵	حسب	۱۰۹۵	حسب
۱۰۹۶	حسب	۱۰۹۶	حسب
۱۰۹۷	حسب	۱۰۹۷	حسب
۱۰۹۸	حسب	۱۰۹۸	حسب
۱۰۹۹	حسب	۱۰۹۹	حسب
۱۱۰۰	حسب	۱۱۰۰	حسب

۱۴	کفار کی نوکری	۲۳۹	ترجمہ سہل حدائق البلاغۃ
	درد کا کوروی : نذر علی درد		خاقی احمد نظامی
	کا کوروی	۱۸۰	۱۸۵۷ء کا تاریخی روز نامہ
	دل - محمد لاہوری ، خواجہ	۲۰۹	ترجمہ الجز اللطیف
۲۸۵	دل کی گیتا		شاہ ولی اللہ کے سیاسی مکتوبات
	دوست محمد ، سید		خلیق النجم
۲۰	ترجمہ متاوی شاہ رفیع الدین	۱۲۱	مرزا مظہر جانجاناں کے خطوط
	دیہی پرشاد کائستہ		خلیل الرحمن ، قاری
۱۶۵	انتخار التواریخ	۱۴	ترجمہ بدایع
	دہوی سنگھ شاگر		خلیل الرحمن خلیل
۲۶۶	ترجمہ النخب سکندر نامہ	۲۴۸	اردو گلستان
۱۸۳	ترجمہ منتخبات شاہنامہ		خلیل علی خان اشک
	ذوالفقار علی نقوی تونکی	۲۶۲	داستان امیر حمزہ
۸۰	الدور المنظوم	۱۶۴	واقعات اکبر
	راحیشور راؤ اصغر ، راجہ		خواجہ احمد فاروقی
۲۷۷	گلزار دانش	۱۸۰	ترجمہ دستنبو
۵۵	محبوب الاخلاق		خواجہ محمد
	راحت : بہکونت رای راحت	۱۴۰	رسالہ ادبسیہ
	رازی		خورشید حسن ، سید
۳۰۹	انہامات	۴۲۹	مفتاح المسائل
۳۱۲	بحر العلوم		خوشنود ، ملک
۴۰۰	خبریات	۲۸۰	جنت سنگار
	رازی جالندھری		خوشی محمد
	ترجمہ رباعیات ابو سعید ابو الخیر	۴۱۲	تشریح الہوض
۲۹۷			خوشی محمد معنور
	راسخ دہلوی ، عبدالرحمن	۳۰۹	کأس الکرام
۳۱۳	کتاب مرقوم		خیال امروہوی
	راسخ عرفانی	۱۰۷	مفتاح القلوب
۵۳	رموز حیات		خیالی رام
	راضی : رای بہادر جانی بہاری لال	۲۴۵	ترجمہ شرح شبستان
۲۵۴	ارژنگ راضی		داؤد ، مولوی

۲۵	روشن علی	۲۸۷	مثنوی دل آرام راضی
		۲۵۰	نکار راضی
۳۸۸	مغربی تمدن کی ایک جھلک		رجب علی بیگ سرور
	دبیس احمد حقفری	۱۸۴	سرور سلطان
۲۱۷	ترجمہ خزانہ نامہ	۳۹۴	گلزار سرور
	رباعی الدین احمد چاند پوری		رحمت علی خان ماسی
۱۱۶	ترجمہ صراف کلمی	۱۰۷	بیان المطلوب
	دہن		رحیم بختی
۱۰۴	ترجمہ حسن کامی	۳۰	ترجمہ تحفۃ الموحدین
	ترجمہ حق الیقین		رحیم بختی دہلوی
۲۹۵	دہر اصل ہندی	۲۸	ترجمہ البلاغ المبین
	ترجمہ تذکرۃ الاولیاء		رزاق بختی
۲۷	دین : غلام غوث زین	۲۴۷	گلدستہ جنات
	دک مراد آبادی ، مہدی علی خان		رما : الباہر شاد رما
۲۵۷	ترجمہ بوستان خیال		رستمی بیجا پوری : کمال خان رستمی
	زوار حسین شاہ ، سید		بیجا پوری
۲۳	ترجمہ سیدہ و معاد	۲۶۴	ترجمہ خاور نامہ
۱۱۷	ترجمہ معارف لدنیہ		رشید احمد انصاری
	رید ابو الحسن فاروقی	۵	ترجمہ الفوز الکبیر
۹۲	ترجمہ رسالہ وحدت الوجود		رشید اختر ندوی
	سانک ، قربان علی بیگ	۱۷۵	ترجمہ تزک باہری
۲۲۵	کارنامہ عشرت	۱۹۲	ترجمہ صابون نامہ
	سیحان محمود		رضی الحق عباسی
۲۰۴	ترجمہ اخبار الاخبار	۱۸۷	آئینہ گہرات
	سجاد حسین کسہ ندوی ، منشی		رفیق خاور
۲۷۱	شتر	۲۸۳	ترجمہ ابر گھر ہار
	سجاد حسین ، قاضی	۲۸۸	ترجمہ پس چہ باید کرد
۵۵	ترجمہ اخلاق محسنی	۲۰۹	ترجمہ جاوید نامہ
۲۸۶	ترجمہ بوستان		رگھو ناتھ سنگھ ، منشی : ہاجر دہلوی
۲۹۳	ترجمہ دیوان حافظ		رنگین : سعادت یار خان
			روحی ، اصغر علی

۶۰	ترجمہ کرہما	۲۳	رفاء المسلمین فی شرح مسایل اربعین
۶۳	سجاد رضوی	۳۰۷	سعید بن وحید
۱۱۳	النالی	۲۸۲	الہامی پیش گوئیان
۹۷	سجاد علی میکش	۵۳	سعید احمد ، مولوی
۲۰۸	ترجمہ مجمع البحرین	۵۹	ترجمہ یوسف و زلیخا
۱۲۴	معناوت مرزا	۳۱	سعید قریشی
۱۷۷	ترجمہ پرهان العاشقین	۲۲	خم خانہ بدیع
۱۲۰	ترجمہ تذکرہ صابر کلیری	۲۲۸	گلشن شرافت
۲۹۰	ترجمہ مکتوبات سید احمد شہید	۱۱۰	سعید الدین ، شاہ
۱۱۰	سراج احمد علوی	۲۹	تحقیق الایمان
۲۹	قاریخ ہشتون	۱۷۲	سعید الدین کرنولی ، شاہ
۱۵۱	سراجی ، محمد سعد	۲۷۰	مصباح الصلوۃ
۲۷۰	ترجمہ مقامات عثمانیہ	۳۳	سعید الرحمن
۴۵	ترجمہ وصال احمدی	۲۹۰	ترجمہ مالا بد منه
	سرشار ، عنایت اللہ خان	۱۷۶	سعید الرحمن علوی
	چار گلشن	۴۲۶	ترجمہ کیمیای سعادت
	سرمد	۴۲۶	سعید بخت
	ترجمہ گلشن راز		مسایل موتولی
	سرمد		سلطان محمد خان
	ترجمہ نام حق		ترجمہ تزک امیری
	سرور نظامی		سلطان مرزا ، آغا
	پیش گوئی حضرت نعمت اللہ ولی		ترجمہ تاریخ سندھ
	۳۰۷		سلیم ، حضور احمد
	سعادت خان ناصر		ترجمہ پیام مشرق
	ترجمہ حیات القلوب		دو بیٹی نامہ بابا طاہر عریان
	ترجمہ قصہ اکبر وکل		سلیم واحد سلیم
	سعادت علی خان ، سید		ترجمہ تزک جہانگیر
	ترجمہ حسن العقیدہ		سہیل بخاری ، دکتر
	سعادت ہار خان رنگین		ترجمہ مکتب تخیع
	تصنیف رنگین		ترجمہ مکتب رسول
	سعد الدین عثمانی بدایونی		

۳۹۳	خرابن الاسرار	۱۸	حدائق ائنا عشریہ
۱۰	شرف الہدی احمد خان	۳۱۱	صحاب اکبر آبادی ، عاشق حسین
۲۰۵	مغزین لغات		الہام منظوم
	شرف علی حمیدی ، مفتی		سیوا
	مردان خدا	۱۵۳	ترجمہ روضۃ الشهداء
۲۰۹	شرف احسن ، حکیم		شاد ، شیعہ خان محمد
	شرف اکبر آبادی ، حکیم	۲۶۱	چهار درویش
	شرف کزلی ، شاعر		شادان بلکرمی : اولاد حسن
۱۶۹	نقاشی تاریخ		ترجمہ رباعیات ابو سعید ابو الخیر
	شرف حسین	۲۹۷	
۳۸	جواہر بہانہ	۲۵۰	ترجمہ مقالات حمیدی
۲۵	خزینۃ الرشاد		شاہر قزلباش ، آغا
۴۱۲	ترجمہ علاہم ظہور	۳۰۰	خم خانہ خیام
	شرف حسین سرزوری ، شاعر		شاغل جیہوری
۴۲۸	کہ لب دردی بی مضائق	۱۹۹	ترجمہ رباعیات حافظ
	شرف حسین قاسمی ، دکتر		شاہ ، ایسی - اہم
۴۰۸	ترجمہ سیر المنازل	۲۰۲	ترجمہ نکات الشعراء
	شرف علی		شاہ محمد ، شاعر
۲۵۲	ترجمہ نثر فارسی معاصر	۳۰۲	ترجمہ رباعیات خیام
۲۷۹	ترجمہ و کرم اروس		شاہ میر
۹۳	عین المعانی	۱۳۲	ترجمہ کہ بطون چشتیہ
	شفیق عہدی پوری		شاہد چوہدری
۳۱۳	ریاض العلوم	۴۱۵	اسلام میں نوران
	شمس اہلوی	۳۸۹	توحید
	اورنگ زیب - خطوط کے آئینے		شجاع الدین برہانپوری
۲۳۹	میں	۱۷	کشف الخلاصہ
۲۴۹	ترجمہ گلستان		شجاع منعمی
۴۳۱	ترجمہ لغات الانس		حضرت امیر خسرو دہلوی کی بیٹی
	شمس الدین قادری قاضی	۲۸۰	کے نام نصیحت
۹۴	ترجمہ رمز العشق		تمرات نوشاہی ، شاعر
		۴۱۷	جواہرات

۱۷۸	آرائش محفل	۹۴	ترجمہ روایح
۲۴۷	باغ اردو	۱۰۰	ترجمہ صفا المرأة
	شیر علی سر خوش	۱۱۱	ترجمہ لطایف غوثیہ
۲۸۸	جام مشرق	۱۱۱	ترجمہ لوايح
	صابر آفاقی ، دکتر	۱۱۸	ترجمہ مفاتیح الاعجاز
	قوس زندگی حسین بن منصور حلاج	۲۹۹	ترجمہ و شرح رباعیات جامی
۲۱۸	صادق حسین نقوی ، آغا		شمس الہند ایزدی
	ترجمہ منتخبی از رباعیات طاهر	۲۲۰	فقر نامہ
۲۹۱	صالح محمد صالح		شوق ، محمد علی خان
	حدیقة الاخيار	۲۶۰	چهار درویش
۱۰۹	صبا اکبر آبادی		شوکت بلگرامی
	دست زر نشان	۳۰۱	منہ دو آتشہ
۴۰۲	صبر رضوی مخدوم		شوکت میرٹھی : احمد حسن شوکت
۵۹	اردو کرہما		میرٹھی
	صیغت اللہ شہید		شہاب دہلوی
۱۰۰	انوار الفیوب	۲۰۹	تکملہ سیر الاولیاء
	صفدر حسین ، سید ، دکتر		شہاب الدین مہدوی ، سید
۲۳۷	ترجمہ رقعات قطب الملک	۴۹	فیض عام قدس
	صفدر حسین نجفی		شودھا رام پھاروی
۳۸۷	ترجمہ تفسیر نمونہ جلد اول	۴۸	اصول مذہب
۳۹۳	ترجمہ جہاد اکبر		شہباز خان
	صفیر بلگرامی ، فرزند احمد	۳۲۶	ترجمہ مجربات اکبری
۲۵۶	ہرستان خیال		شیاما چرن داس
	صلاح الدین یکسو	۲۹۴	عرفان حافظ
۱۶۱	ترجمہ مکافات الحسین		شیر محمد ، ملک
	صولت لکھنوی	۴۱۷	ترجمہ کشف الاسرار
۳۰۲	جواہر منظوم		شیدا ، محمد سعید
	صہبائی : امام بخش صہبائی	۲۹۹	یادہ گانام
	ضیاء الدین برنی	۲۴۵	ترجمہ سفینہ دانش
۲۲۶	ترجمہ مولس الارواح	۱۹۵	ترجمہ رومی عصر
			شیر علی افسوس ، میر

طالب حق	عابد حسین جعفری
ترجمہ انقاس و حبیہ	ترجمہ شرایع الاسلام
طالب حاشمی	عابد حسین عظیم آبادی
حکایات سعدی	قصہ غم رہا
طاہر شادانی ، محمد صدیقی	عاجز ، عارف الدین خان
مقدمہ سحر نامہ حکیم ناصر خسرو	مقدمہ سحر نامہ حکیم ناصر خسرو
طفیل محمد ، میان	ترجمہ لعل و گوہر
ترجمہ اشعاع محبوب	عارف نوشاہی ، سید
ظہار انصاری	جامی
ترجمہ ابر کھر بار	ترجمہ اشعاع محبوب
ظفر احمد صدیقی	مغرب میں تصور
حکمت کلیمی	عاشق الہی میر تھی
ظفر علی خان	ذکر حبیب
ترجمہ اربعہ حسی	عاصی حسن پوری
ظہور احمد خان ، منشی	ترجمہ وفات لائے حسین
ترجمہ مثنوی بو علی اندر	عالم الدین ، قاضی
ظہور الدین احمد ، دکتر	ترجمہ مکتوبات امام ربانی
ترجمہ ہشت محفل	ترجمہ مکتوبات بابی ہاتھ
ظہیر احمد صدیقی ، دکتر	عالم علی عظیم آبادی
ترجمہ انشای مومن	زبدۃ الغیال
ظہیر الدین احمد ظہیری ، سہ-وائی	ہدایت العارفین
ظہیر المطلب	عباد اللہ اختر
ترجمہ دولس الارواح	ترجمہ رباعیات ابو حمید
ظہیر الدین سید احمد ولی اللہی	ابو الخیر
ترجمہ الطاف القدس	ترجمہ دہوان حیات
ترجمہ انتباء فی سلاسل اولیاء اللہ	عباس حسین ، سید
عابد الرحمن صدیقی	ترجمہ تاریخ آل محمد
ترجمہ البلاغ المبین	عبدالاحد ، سید
ترجمہ تحفۃ الموحدين	ترجمہ اسرار الاولیاء
عابد حسین انصاری ، خواجہ	ترجمہ الیس الارواح
اسرار مکنونہ	ترجمہ دلیل العارفین

۳۱۱	ترجمہ مثنوی بوعلی قلندر	۹۰	ترجمہ راحت القلوب
۳۱۴	ترجمہ مثنوی معنوی	۱۰۴	ترجمہ فوائد الفواد
	عبدالحی		عبدالباری آسی
۱۹	ترجمہ زاد الاخرة	۲۴۸	ترجمہ گلستان
۱۱۷	ترجمہ مرقومات امدادہ		عبدالباقی عباسی
	عبدالحی خواجہ	۳۰۶	ترجمہ قصائد فرخی
۱۷۰	تاریخ فرشتہ		عبدالعلیل
	عبدالحی واعظ	۶۹	امداد الثائبین
۱۱	مصباح الہدایت		عبدالحسین پارہوی
	عبدالرحمن	۳۹۳	الدمع الہتون
۶۰	ترجمہ کریم		عبدالحق کانہوری ، سید
	عبدالرحمن ہنگوی	۱۴۴	مرغوب القلوب
۷۷	ترجمہ تحقیق الحق فی کلمۃ الحق		عبدالحکیم ، خلیفہ
	عبدالرحمن ، شیخ (ایس - اے - رحمن)	۲۸۵	بہکوت گیتا
۲۸۵	ترجمان اسرار		عبدالحکیم آروی ، حکیم
۳۰۴	ترجمان زاور		طریق السداد فی ترجمہ سبیل
	عبدالرحمن شاطر مدراسی	۴۰۶	الرشاد
۴۸۶	ترجمہ تزک والاجاہی		عبدالحکیم شرف قادری
	عبدالرحمن طارق	۱۵	بینہ واضعہ
۱۰۸	ترجمہ کشف المحجوب		عبدالحکیم خان : لشر جانندہری
۳۰۴	حدیثہ اوم		عبدالحلیم چشتی
۲۸۴	رموز فطرت	۱۱	فوائد جامعہ بر عجائبات لافہ
۲۸۸	روح مشرق		عبدالحلیم شرر
۳۰۴	مقام غیام	۸۶	حکمت رفاعی : الحکم الرفاعیہ
	عبدالرحیم کلاچوی		عبدالحمد ، خواجہ دکنر
۱۲۳	ترجمہ مکتوبات امام ربالی	۴۱۹	ترجمہ باب اول از گلستان
	عبدالرحیم گورکھپوری		عبدالحمد سواتی
۲۳۴	ترجمہ انشای ہرکرن	۷۲	ترجمہ الطاف القدس
	عبدالرزاق کانہوری	۷۷	فیوضات حسینی
	ترجمہ سفر نامہ حکوم ناصر		عبدالحمد عدم
۱۴۵	خسرو	۳۰۰	دو جام
	عبدالرزاق کلامی		عبدالحمد ملیح آبادی

۱۵۸	ترجمہ قصص الانبیاء عبدالغفور قادری	۲۹۷	ترجمہ حلیہ شریف عبدالرشید قیسم
۳۳	بصرۃ قلندر عبدالغفور قیسم چشتی، منشی	۱۰۶	ملفوظات رومی عبدالرشید فاضل، سید
۲۹۱	تبرکات سلطانیہ ترجمہ مثنوی بوعلی قلندر	۴۴	بیان پیخودی ترجمہ اسرار خودی
۳۱۱	عبدالغفور نساج پیشہ و سر	۲۸۴	ترجمہ مہر لیروز ترجمہ و شرح لواطح
۵۳	عبدالغنی - دکنٹر ملفوظات حیدری	۱۱۲	عبدالرؤف ترجمہ مکتوبات فی مناقب
۴۲۲	عبدالغنی جیوری ارشاد السلوک	۱۲۷	امام بخاری و ابن تیمیہ عبدالرؤف فاروقی
۷۳	عبدالغنی نقشبندی شفاء الامقام	۴۱۷	ترجمہ کشف المحجوب عبدالرؤف لوشاهی
۳۹۶	عبدالغنی فانی ترجمہ سرگزشت وزیر خان	۸۲	جواہر مکنون عبدالسبحان
۲۴۴	لنکران عبدالکریم سعدی	۲۲۵	معتمد قطبہ عبدالستار
۲۸۷	ترجمہ باب اول از بوستان عبدالکریم کلاچوی	۱۹۰	ترجمہ واقعات اختری عبدالستار تولکی
۸۹	شمس العرفان عبداللطیف، دکنٹر	۸۴	ترجمہ معجبت الاسرار ترجمہ گنج اسرار
۴۱۱	التغاب ضرب الامثال و حکم ترجمہ احادیث مثنوی	۱۱۰	ترجمہ مجالس النبی عبدالسلام فروغی، خواجہ
۳۷۴	ترجمہ کائنات عبداللطیف سولی ہٹی	۱۱۲	عبدالسلام فروغی، خواجہ ترجمہ خیر التجارب
۴۱۹	ترجمہ ایضاح الحق و الصریح عبداللطیف لطیف	۳۲۲	عبدالصمیم دیوبندی روص الراحین
۲۷	ترجمہ لام حق عبداللطیف قرشی	۱۰	عبدالشکور لکھنوی ترجمہ تحفہ اثنا عشریہ
۲۵	درجات امامت	۲۹	کشف الغطا عبدالصمد نصرت جنگ
۲۴		۱۴۹	

۶۸	ترجمہ ارشاد السالکین عبدالله طالوت	۱۶۰	عبدالمجید، خواجہ مفہم النبوة
۵	ترجمہ الکلمۃ الراجعه فی تفسیر فاتحہ عبدالله کمنہ	۳۱۲	عبدالمجید خان پیلہ ہیتی ہومتان - عرفہ
۳۹۹	ترجمہ در المجالی عبرت، میر ضیاء الدین	۲۸	چراغ ایمان
۲۵۹	شمع و پروانہ عرشی : محمد نذیر عرشی نقشبندی عرفان احمد خان انصاری	۳۰۹	عصیب و غریب
۸۵	ترجمہ حضرات القدس عزیز ملک	۲۹	ہربہ - جیدہ
۱۵۵	سید العرسلین عشرت، غلام علی	۲۴۴	عبدالمجید یزدانی ترجمہ دربار مل
۲۵۹	شمع و پروانہ عطا الرحمن : عطا کا کوی عطا کا کوی : عطا الرحمن تذکرہ بزم سخن و طور کاہم	۱۰۷	کنج مطرب عبدالمک
۱۹۷، ۱۹۴	ترجمہ ریاض الوفاق	۲۴۸	ترجمہ گلستان
۱۹۶	ترجمہ مسرت افزا	۳۶۴	عبدالواحد خان مسکین خیر آبادی ترجمہ خسرو و شیرین
۲۰۱	ترجمہ نکات الشعراء	۱۹	عبدالواحد رامپوری ترجمہ خلاصۃ الفقہ
۲۰۲	تلخیص و ترجمہ تذکرہ بینظیر	۳۲	عبدالله بن بہادر علی، سہد ترجمہ تنبیہ الغافلین
۱۹۵	تلخیص و ترجمہ عقد ثریا	۴۲	قیامت نامہ
۱۹۸	تلخیص و ترجمہ مغزون نکات	۲۴	مسائل اربعین
۲۰۱	گلشن و گلزار عطا الرشید اقبال	۲۴	عبدالله چغتائی : معجمہ عبدالله چغتائی عبدالله عسکری
۱۹۹	ترجمہ امداد السلوک عطا اللہ، شیخ	۲۹۵	مشرح و منظوم ترجمہ دیوان حافظ
۷۳	ترجمہ رقعات عالمگیری عظمت الہی	۳۱۴	مشرح و منظوم ترجمہ مثنوی لالا روم
۴۰۴	ترجمہ ملفوظات عبدالعزیز	۱۶۵	عبدالله رازی ہرامن انقلاب
		۱۳۵	عبدالله شاہ ترجمہ ہمعات عبدالله شاہ نقشبندی

۲۹۳	ترجمہ دیوان حافظ	۱۲۹	دہلوی
۶۱	ترجمہ کیمیای سعادت		عظمت علی خان ، حکیم
	عنایت حسین	۳۶۴	معز المجریات
۶۱	خزینۂ ہدایت		عظیم الدین دکنی
	عنایت حسین پھر سہری	۲۷۳	قصہ لڑائی بٹر الالم
۳۴	ترجمہ حسینہ		علم اللہ
	عنایت شاہ	۳۰۵	ترجمہ شمع دل افروز
۱۶۱	ترجمہ منظوم نور نامہ		علی ، سود
	عندلیب زہرا کامون پوری	۲۷۱	تحفۃ القلندین
	فارسی ادب کے اوتقاء کی مختصر		علی احسان ، سود
۱۸۷	تاریخ	۲۷۱	مثنوی گلشن احسان
	عندلیب شادانی		علی احمد ، منشی
۲۹۰	رباعیات بابا طاہر	۱۵۴	کنج شہیدان
۲۳۷	کشف الایہام		علی اکبر درازی
	غالب لکھنوی	۲۹۱	ترجمہ دیوان اشکار
۲۶۴	قصہ امیر حمزہ	۱۳۲	ترجمہ وصلت نامہ
	غلام احمد ، شیخ		علی بخش بہار بریلوی ، شیخ
۲۱۹	ترجمہ سیر العارفين	۲۵۷	ترجمہ بوستان خیال
	غلام احمد دہلوی		علی رضا محزون ، مرزا
۲۸۰	ترجمہ ہشت بہشت	۱۴۷	ترجمہ مسر طالبی
	غلام احمد برہان		علی لطف ، مرزا
۷۱	ترجمہ افضل الفوائد	۱۹۸	گلشن ہند
۱۰۲	ترجمہ فوائد الفواد		علی متقی ، سید
۱۰۹	کجکول	۴۹	بشارت مہادیو اور اسلام
	غلام اعزاز الدین مستقیم جنگ		علوم الدین محمد
۲۷۵	بہارستان عشق	۴۰	عناید الہ
۲۶۴	نوبہار عشق		عمر بخش لاہوری
	غلام امام خان ہجر	۱۰۲	مناقب حسن رسول نما
۱۶۸	ترجمہ تاریخ رشید الدین خانی		عنایت اللہ
	غلام بھوک شاہ جالندھری ، سید	۲۸۶	ترجمہ بوستان
۳۲۷	ترجمہ معزین الحکمة	۲۰۷	ترجمہ تذکرۃ الاولیاء

غلام جہالیاں	غلام جہالیاں
۴۱۵ قصہ تحیم انصاری	۱۰۵ ترجمہ فواید قربدہ
۲۹۵ غلام رسول گوہر نقشبندی	غلام حسنین کراروی ، سید
۱۵۰ احسن الکلام گوہر نظام	۴۱۶ ترجمہ قیام و انقلاب مہدی
۱۸۵ مرآة العمال	غلام حسین
غلام رسول مہر	۳۹۶ ترجمہ حلیۃ المتقین
۳۷۷ ترجمہ طبقات ناصری	غلام حسین امرتسری ، حکیم
غلام سرور ، دکن	۱۳۴ ترجمہ ہدیہ کبریٰ
قرآن اور انسان	غلام حسین رمال -
۵۳ غلام سرور لاہوری ، مفتی	۳۳۴ ترجمہ کنز الحسین
۲۲۵ تحفۃ الابرار	غلام حسین عدیل
گلدستہ کرامت	۳۹۸ ترجمہ داستان داستان
غلام سرور قادری	غلام حسین کراروی ، سید
۷۵ ترجمہ انیس الارواح	شہید
غلام صفدر	۴۱۰ غلام حیدر ، حکیم
۲۳۴ ترجمہ الشای صفدری	ترجمہ نشریح الابدان
غلام صدائی نقوی	۳۲۱ غلام حیدر
۱۰۴ ترجمہ فواید رکنی	اثینہ معرفت
غلام غوث زرین	۲۹۲ تحفۃ دلکش
۲۶۲ ترجمہ چہار درویش	۲۹۳ غلام حیدر گویاںپوری
غلام محمد ، دکن	شجرۃ معرفت
۳۷۴ ترجمہ ارشاد الطالبین	۳۱۳ گلدستہ شجاعت
غلام محمود حسرت ویلوری	۲۶۶ غلام دستگیر قصوری
۱۵۵ ترجمہ ریاض السیر	ترجمہ عمدۃ البیان
غلام مرتضیٰ شاہ مرتضائی	۲۰ ترجمہ ہدیۃ الشیخین
۴۰۹ ترجمہ منتخبات شاہنامہ	۴۶ غلام دستگیر قاسمی ، پیر
غلام مصطفیٰ ، شاہ	ترجمہ اذکار قلندری
۹۸ افادات ابن عربی	۲۰۸ ترجمہ تذکرۃ حمیدہ
غلام مصطفیٰ تبسم	۲۱۳ ترجمہ سفینۃ الاولیاء
اقبال لاہوری	شہد و سنی میں مصالحت
۱۹۳ ترجمہ جاوید نامہ	۱۶۷ غلام رسول غلامی سورتی
۲۸۹ دوگوٹہ	
۳۰۸ غلام مصطفیٰ خان ، دکن	
۶۸ ترجمہ ارشاد رحیمہ	

۶۱	۲۱۸	۳۵	فخرالدین فرنگی محلی	ترجمہ رد روافض
۷	۱۷۳		۱ کسر ہدایت	ترجمہ وصال احمدی
۳۸۳	۱۶۰		فخرالدین قادری	ملوک نقشبندی
	۱۶۰		تفسیر قادری	ترجمہ مکاشفات عینیہ
	۱۲۰		مدا علی حنجر لکھوی ، مرزا	علامہ معین الدین نعمی ، سید
	۱۰۷		محل خالہ شاہی	ترجمہ مدارج النبوة
۳۱۹	۳۷		مدا علی طارک : محمد مدا علی طارک	ترجمہ مفتاح الفتح
۲۵۸			فرید الدین آفاق دہلوی	طریقہ المحبوب
۲۴۸			ترجمہ منطق الطیر	نعم المرفان
۲۵۴			گلزار دانش	غلام نبی
	۱۵۷		کامستان اردو	خلاصۃ الانبیاء
			مثنوی دانش امروز	غلام نبی اوشاہی
	۱۰۲		فضا : گوہر پرشاد فضا	کنج معانی
	۲۹۷		فصل احمد جیوری	کنج معانی
۲۲۱	۳۱۵		اذکار الابرار	منہج اصرار
			فضل الدین نقشبندی	علامہ نظام الدین مرولوی
۴۰۹	۱۱۵		ترجمہ شمس العارفین	ہر گوہر
			فضل علی	غوث محمد فرخ آبادی
۱۷۴	۱۱۶		کرہل کتھا : دہ مجلس	وصال السعدین
			لقر	غوث محی الدین
۲۸۲	۵۰		ترجمہ یوسف و زلیخا	ترجمہ مہدی نامہ
			فقیر محمد خان گویا	غوثی : شاہ غوث جامی
۲۵۴	۱۵۷		ہستان حکمت	ریاض مسعود
			فکار عظیم آبادی	غوثی دکنی
۲۸۱	۲۲۵		عشق نامہ	ریاض غوثیہ
			فہیم الدین ، قاضی	فاطمی ، م ۔ ک ۔
۳۱	۱۹۹		ترجمہ تقریر دلیذیر	ترجمہ گلشن گفتار
	۲۰۲		فیاض حسین نقوی ، سید	ترجمہ نکات الشعراء
۳۸۷			تقلید کیا ہے ؟	فتح محمد
			فیض احمد	ترجمہ روضۃ الشهداء
۱۳	۱۵۲		ترجمہ اعلاء کلمۃ اللہ	فخرالدین
۷۷			ترجمہ تحقیق الحق	عجایب القصص
۱۲۹	۱۵۸		مقالات مرصعہ	

۳۳۴	ترجمہ مفتاح الجفر کاظم حسین ، مرزا	۲۸۹	فیض احمد فیض ترجمہ منتخبی از پیام مشرق
۲۵۶	خورشید نامہ کاظم علی جوان	۵۹	فیض احمد ککروی فیض کریم
۱۷۰	ترجمہ بغشی از تاریخ ارشده کاظم علی رضا ، د کتر	۱۱۲	فیض الحسن فیضی ، سید ترجمہ لوايح
۳۸۰	ترجمہ باب و بہار اشناعید ترجمہ دلائل الولايت	۱۳۵	فیض میران گجراتی ترجمہ ہمعات
۴۰۰	کالی پرشاد		قدوس صہبائی
۲۷۸	ترجمہ نل و دمن کامتا پرشاد نادان ، منشی	۱۶۷	بخارا کا جہوری انقلاب
۲۷۸	بہارستان ناز کاہن چند ، حکیم دیوان	۹۶	قسیم الدین احمد فردوسی ، سید ترجمہ شرح آداب المریدین
۳۲۲	گنج حکمت کبیر احمد جائسی	۲۲۱	ترجمہ گل فردوس
۳۷۶	محمد اقبال	۱۳۰	ترجمہ مونس المریدین
	کرم حیدری	۵۱	قطب السین خان دہلوی ہادی الناظرین
۳۸۴	مہر علی شاہ کفایت علی کافی		قطبی رازی
۷۸	خیابان فردوس کفیل الرحمن نشاط عثمانی	۵۴	ترجمہ تحفۃ النصایح
۳۸۳	ترجمہ ہند نامہ		قلندر حسن
۴۲۱	ترجمہ مالا ہمنہ کیم الدین حسنی حیدر آبادی ، سید	۱۰	ترجمہ تیسیر القاری
۴۱۹	ترجمہ گلستان کندن لال		قمر الدین خان ، منشی
۲۷۳	قصہ کاسروپ وکلا کام کوکب شادانی	۲۳۲	ترجمہ انشای خلیفہ
۳۰۴	ترجمہ رموز پیغودی کینی ، برج مومن دنا ترہہ	۲۳۷	ترجمہ مکاتبات علامی
۲۲۹	ترجمہ دریای لطافت گل بادشاہ	۲۳۹	ترجمہ منتخبات دستور الصبیان
			ترجمہ منتخبات رفعات عالمگیری
		۲۳۶	
		۲۴۸	گلستان کا آٹھواں باب
			قمر الزمان ، حکیم سید
		۴۲۲	جامع المسایل
			قوی سروہوی : لایق حسین قوی
			سروہوی
			کائف البرقی

۲۹۵	تحدید المنین محبوب الله	۲۸۴	ترجمہ اربخان معاز کلام علی شاہ نقوی ، سید
۲۸۱	ترجمہ یوسف و زلیخا محبوب قریشی	۳۹۵	حزینہ ایمالیہ گوپند پرشاد لکھنا
۲۰۱	ترجمہ محبت افزا محمد یزدانی	۳۸۱	ترجمہ بوستان گلزار لکھنا
۴۱۸	ترجمہ کیمیا محبوب الہی	۳۹۴	اول ل کرشن تحسین ، منشی چمنستان
۲۵۲	ترجمہ نثر فارسی معاصر حبیب المنین	۴۱۸	گوگل پرشاد مرآة السلاطین
۱۸۲	شرح لغزهای نظری محسن علی لکهنوی	۱۸۲	نور عین گوهر ، ایف - ڈی
۲۹۹	ترجمہ معجزات نکات محمدر نفوی	۴۲۲	ترجمہ کشف المحجوب گوهر : بالک رام گوهر
۲۰۰	رباعیات عمر خیام محمد بن رضا	۱۰۸	لائق حسین نقوی امروہوی ناج الحلام
۱۵۹	ترجمہ قصیدہ بردہ محمد بیگ ، مرزا	۳۰۰	لجہی سروپ کانتہ ، منشی ترجمہ سرگنشت وزیر خان لنگرن
۸۰	ترجمہ جواہر خمسہ محمد ابراہیم	۴۰۰	لطیف اللہ ترجمہ شایۃ الاسکان
۱۶۸	ترجمہ تاریخ حسن محمد ابراہیم بیجاپوری ، منشی	۴۱۳	لطیف ملک انوار الصولہ
۲۵۵	ترجمہ انوار مہمل محمد ابراہیم : حسن یار خان	۲۰۴	ترجمہ افضل الفوائد لقمان الدولہ حیدر آبادی
	ترجمہ تاریخ جهان گشای نادری محمد ابراہیم ڈار	۷۱	تعلیمات دل مبارزالدین رفعت
۱۹۷	تلخیص و ترجمہ صاحبیہ محمد احتشام الدین حلی دہلوی	۱۱۱	ترجمہ تاریخ ادبیات ایران مقالات جمال الدین افغانی
۴۱۰	ترجمان الغیب محمد احسن : وحشی	۱۶۶	مبشر علی دبیر ، حاجی تاریخ جلالی
۲۹۳	محمد احسن نانونی	۴۲۵	مجتبیٰ حسین جائسی

۳۰۶	محمد افضل خان	۲۱	امین المصاہل
	ترجمه و شرح نصایح قانق		محمد احمد صدیقی
۵۸	محمد افضل ، مہاں	۲۵۱	ترجمه مینا بازار
	ترجمه قابوس نامہ		محمد احمد قادری ، سید
۹۹	محمد افضل فقیر	۱۰۸	ترجمه کشف المحجوب
	ترجمه صد میدان	۱۴۴	روضة المحبوب
۱۰۸	محمد اقبال ، شیخ		محمد احمد نقشبندی
	ترجمه کشف المحجوب	۱۲۶	تذکرہ زاہدہ
	محمد اقبال ملک		محمد اختر ، حکیم
۱۰۹	تلخیص و ترجمه کشکول کلیمی	۲۹۵	معارف شمس تریز
	محمد اقبال مجددی		محمد ادیب
۸۴	ترجمه حسناات الحرمین	۲۲۷	حیات صوفیہ
۱۲۱	ترجمه مقامات مطہری		محمد اسحاق
	محمد اکرم رہبر	۴۰۵ ، ۵۶	ترجمه ریاض العارفین
۴۰۷	ترجمه مکینہ الاولیاء	۲۷۱	ترجمه قصہ حسن و دل
	محمد اللہ دین		محمد اسحاق
۸۳	ترجمه چهل مکتوب	۳۷	ترجمه رسالہ نجاتیہ
۹۲	ترجمه رسالہ العشق		محمد اسلم ، پرفیسور
	محمد امانت اللہ	۴۱۰	ترجمه صاحبیہ
۶۳	جامع الاخلاق	۱۸۵	ترجمه فتوحات فیروز شاہی
	محمد ایوب قادری		محمد اسماعیل ہانی ، شیخ
۲۰۸	ترجمه تذکرہ علمای ہند	۲۹۰	ترجمه در ثمن
۲۰۹	ترجمه العزہ الطیف		محمد اسماعیل ، مرزا جان طہش
۲۱۶	ترجمه سیر العارفین	۲۵۷	ترجمه بہار دانش
۲۱۸	ترجمه فرحت الناظرین		محمد اسماعیل ، میر
۱۸۶	ترجمه مائرا الاسراء	۲۵۸	ترجمه حکایہای منتخب
۴۳۰	ترجمه المقالة الوضیہ		محمد اشرف نقشبندی
۴۵	ترجمه وصیت نامہ	۸۶	ترجمه حصرات القدس
	محمد ہالر		محمد اعجاز الدین احمد صدیقی
۳۸۵	صیرت العوث	۷۲۷	ترجمه وصال احمدی
۲۲۲	مصباح نورانی		محمد اعظم
	محمد ہالر ، سید	۲۲۲	مصباح نورانی

۴۷۵	ترجمہ اجمعہ السمات محمد تقی خان عوس	۴۰۶	ترجمہ رسالہ نفیہ محمد باقر الہ آبادی، شاد
۴۷۵	مثنوی لیلی و معنوں محمد حسن، پیر	۴۰۸	افادات ابن عربی محمد باقر، آغا
	ترجمہ نوب چہا، دعوہ حدیث و نبوت	۴۰۹	ترجمہ ذریعہ وصال ہزلیات غالب
۱۴۴	محمد حسن، حکیم	۴۰۹	محمد باقر آگہ
۴۰۰	ترجمہ دہران گویا محمد حسن خان رامپوری	۴۷۷	مثنوی نورہار عشق محمد باقر الباقری، سید
۴	ترجمہ تفسیر مزہری محمد حسین، سید	۴۰۵	زاد المباد محمد باقر نقوی
۴۴۹	ترجمہ گلستان محمد حسین، سید	۴۵	ترجمہ دین حق محمد برکت اللہ
۴	تنویر البیان محمد حسین	۴۰۷	انوار الالہیاء محمد بشیر، سید
۴۴۴	ترجمہ ملی عام محمد حسین	۴۲۲	مواہب المومنین محمد بشیر اختر
۵۴	گشتی نصیحت	۸۸	ترجمہ خلاصۃ الفوائد محمد بشیر حسین، دکتر
۱۴۰	ترجمہ زاد المعاد محمد حسن آزاد	۴۷۴	ترجمہ آداب الطالبین ترجمہ الباب ثلاثہ
۱۸	ترجمہ رسالہ نکاح محمد حسن، لکھنؤ مدرس	۴۷۹	ترجمہ تارہج خان جہاں و معارف امداد
۴۸۸	طریقۃ الاسلام محمد حسین عاوی، حکیم	۱۶۸	ترجمہ رملی الطلاب
۴۴۸	گلدستہ معدی	۴۰۲	محمد قاج الدین
۲۵	ترجمہ منصب امانت محمد حسین عارف، پیرزادہ	۷۸	مرصاد المشتاقین محمد تقی
۴۴۳	ذکر العارفین	۴۳	ترجمہ تنبیہ الغافلین محمد تقی حیدر
۴۱۳	عند گوہر : مونیوں کا ہار محمد حسین مناظر	۷۸	ترجمہ تصفیہ شرح تسوہ
۱۰۸	ترجمہ کشف المحجوب محمد حسین لکھنوی	۳۸۹	ترجمہ تنویر الافق محمد تقی حسین

۲۳۰	ترجمہ علم الصیغہ محمد رمضان	۱۴۵	ذخیرۃ الدارین محمد حسین للہی
۲۰	ترجمہ فتاویٰ شاہ رفیع الدین	۱۳۰	ذکرہ حضرت سلیمان ٹوندوی
۳۰	نافع العباد محمد ریاض دکنر		محمد حفیظ الرحمن
۵۶	ترجمہ رسالہ بہرام شامیہ	۱۷۸	ترجمہ چچ نامہ محمد حیات
۵۷	ترجمہ عقبات	۱۰۶	ترجمہ فیوضات حسنیہ محمد حیات خان سیال
۵۸	ترجمہ فتوت نامہ	۲۴۲	ترجمہ ہری جہر محمد خالد میان فاعری ، شاہ
۲۰۳	تخصیص و ترجمہ آگامی اسیر کلال علامہ اقبال - اسلامی فکر کے	۴۲۱	ترجمہ مآثر الکرام محمد خالد فاروقی
۱۹۴	عظیم معمار محمد زکریا مائل	۳۹۷	ترجمہ ختم نبوت محمد خان
۱۶۴	ترجمہ اقبال نامہ جہانگیری	۳۲	تقویم الایمان
۱۸۱	ترجمہ مختصر سلجوق نامہ محمد سرفراز خان صفدر	۶۴	نجم السعادت
۱۷	ترجمہ رسالہ تراویح محمد سرور ، پرفسور		محمد حصرت حسین صاہری
	تصوف کی حقیقت اور اس کا فلسفہ	۱۱۴	ترجمہ مخزن الولایت
۱۳۵		۹۰۵	تعلیمات حضرت شاہ مینا
۳۳	ترجمہ حسن العقیدہ		محمد خلیل ہرکانی ، مفتی
۵۶	ترجمہ رسالہ دانش مندی	۴۰۶	ترجمہ صبح سنابل محمد خلیل الرحمن نگینوی
۱۰۴	ترجمہ فوائد الفواد محمد سعد سراجی : سراجی محمد سعید	۲۹۶	لبضان لغنیمت محمد دین
۳۸	ترجمہ شروط اقتداء محمد سعید احمد نقشبندی	۶۳	ترجمہ اخلاق جلالی محمد ارشد نظامی حسن آبادی
۶۱	ترجمہ کیمیای سعادت	۱۱۷	ترجمہ صریح کلیمی محمد رحیم دہلوی
۱۲۳	ترجمہ مکتوبات امام ربانی محمد سلیم عبداللہ	۱۷۵	ترجمہ تزک باہری محمد رشید ، مرزا
۵	ترجمہ الفوز الکبیر محمد سلیمان انصاری	۲۵۴	حکایات پید پای محمد رفیع عثمانی
۴۵	افضالیت شیخین		

Year	Month	Day	Time	Location	Event	Remarks
1900	Jan	1	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	2	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	3	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	4	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	5	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	6	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	7	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	8	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	9	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	10	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	11	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	12	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	13	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	14	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	15	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	16	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	17	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	18	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	19	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	20	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	21	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	22	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	23	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	24	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	25	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	26	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	27	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	28	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	29	10:00	St. Paul	Arrived	From New York
1900	Jan	30	10:00	St. Paul	Departed	For New York
1900	Jan	31	10:00	St. Paul	Arrived	From New York

۳۳۷	ترجمہ انشای ابو الفضل محمد فاروق قادری ، سید	۳۸۱	ترجمہ بہار انقلاب
۷۲	ترجمہ الطاف القدسی	۳۷۷	انسان اور ایمان محمد علی
۲۰۵	ترجمہ انقاس العارفین محمد فاضل	۶۴	عروج السعادت محمد علی
۲۰۴	ترجمہ اخبار الاخیار	۲۲۶	ترجمہ مناقب موسوی محمد علی جوہا
۱۲۵	ترجمہ مکتوبات عبدالحق دہلوی محمد لدا علی طالب	۲۱۶	ترجمہ میر الاقطاب محمد علی چاند پوری
۱۶۳	ترجمہ آئین اکبری	۴	ہستان النقاہیر محمد علی خان ، نواب
۱۷۰	ترجمہ تاریخ فرشتہ	۲۵۴	ستارہ ہند : ضیای حکمت محمد علی شاہ الفت
۱۷	ترجمہ تاریخ نعروز شاہی	۳۹۵	ایمان درہن محمد علی عاجز
۱۸۷	ترجمہ مآثر عالمگیری محمد فضل الحق	۲۷۳	ترجمہ کل با صنوبر محمد علی لطفی
۱۷۵	ترجمہ تزک تیموری محمد فضل حسین ، منشی	۲۱۳	ترجمہ سفینۃ الاولیاء
۳۱۲	گلشن اصفیاء محمد فصل حق	۱۲۹	ترجمہ ملفوظات شاہ عبدالعزیز محمد علی مظفری
۳۸۲	ترجمہ ہاسدارن اسلام	۲۸	تبلیغ حق محمد عمر ، داکٹر
۴۱۰	ترجمہ شناخت اسلام	۴۳۳	ترجمہ ہفت تماشا محمد عمر خان حنفی
۴۱۳	ترجمہ فلسفہ شہادت	۸۵	ترجمہ حسنات الدارین محمد عمر مہاجر
۴۱۴	ترجمہ فلسفہ ولایت	۲۳۵	ترجمہ پنج آہنگ محمد عنایت اللہ خان
۴۲۰	ترجمہ مونس الارواح محمد قاسم شاہ راجوروی ، سید	۲۷۲	ترجمہ قصہ صیاء ہوش محمد غضنفر علی
۲۱۹	ترجمہ کرامات شاہ لطیف بری محمد قمر الدین	۳۰۰	ترجمہ ذخیرہ سکندر خانی محمد فاروقی
۲۱	رسالہ گوشہ محمد کبیر الدین ، حکیم		
۳۲۸	ترجمہ میزان الطب محمد لطیف انصاری		
۴۱۴	احراز المواہد محمد لقمان جعفری		

۴۰۹	ترجمہ شرح اسماء اللہ	۳۸۹	حی علی الصلوۃ
۴۳۱	ترجمہ ثانیہ		محمد متین ہاشمی ، سید
	فردوس الدین عطار کے احوال و آثار	۹۵	ترجمہ مہتمات
۳۹۱	پر تحقیقات		محمد محبوب الہی
	محمد نذیر عروسی نقشبندی	۳۵	قابیل مدحہ اہل سنت
۳۱۴	مفتاح العلوم		محمد محکم الدین
	محمد نظام شاہجہان پوری	۳۸۰	پراہن احمدیہ
۲۲	تحفۃ المسلمین		محمد محمود شادان رامپوری
۱۸	ترجمہ رسالہ عقیقہ	۳۰۱	میکدہ خیام
۱۳۳	ہدیہ استی		محمد مسعود احمد
	محمد نسیم ندوی فردوسی ، شاہ	۵۸	ترجمہ موت نامہ
۲۸۷	ترجمہ منجلی از بوستان		محمد مسلم محمد نظامی
	محمد نور الدین	۴۲۱	ترجمہ مننوی ہو علی قلندر
	کشف الحاجہ		محمد مصطفیٰ
۲۲	محمد نور عالم	۳۹۶	نور اسلام
۱۱۸	بوستان اسرار		محمد مظہر جلیل شادانی
	محمد نور کریم	۳۰۱	میکدہ خیام
۳۲۷	اکسیر القلوب		محمد منور ، پرنسور
۳۲۰	ترجمہ سخن الادبیہ	۵۷	ترجمہ سیاست نامہ
۳۲۵	کیمیای عناصری		محمد منیر لاہوری ، قاضی
	محمد نوروز حسن ہنگراسی	۲۸۵	اسرار معرفت
۱۵۱	حرب حیدری		محمد منیر لکھنوی
	محمد وارث کابل	۲۴۷	کلاب ارمدان
۲۱۳	ترجمہ سفینہ الاولیاء		محمد مہدی واصف
	محمد ہادی حسین لکھنوی	۹۱	ترجمہ کیمیای سعادت
۳۲۴	ترجمہ قرابا دین شفا		محمد نذیر
۳۲۵	ترجمہ کیمایہ منصوری	۳۰۲	ترجمہ رباعیات خیام
	محمد ہدایت علی نقشبندی		محمد نذیر رائے
۱۲۳	در لائے	۶۶	ترجمہ اہدالیہ
	محمد حسین	۷۴	ترجمہ انسیہ
۲۹۵	ترجمہ محسن از دہوں حاسہ	۷۶	ترجمہ بحر الحقیقت
	محمد بھٹی بیدری ، شیخ	۳۹۲	ترجمہ جمالہ

۱۷۹	ترجمہ دستنبو مرتضیٰ حسین ، سید	۲۷۷	ترجمہ مفرح القلوب محمد یعقوب
۱۴	ترجمہ اسرار الصلوة مرغوب احمد ، سید	۳۷۷	ترجمہ الانساب محمد یوسف جعفری
۳۷۹	رہنمای نفس مزارعو مرانی ، ملا		ترجمہ سرگذشت وزیر خان لنکران
۴۸	ترجمہ حقیقت نور پاک مستان (مستان) شاہ	۲۴۴	محمد یوسف شاہ چشتی
۲۶	ترجمہ نام حق مستان علی ، منشی	۳۱۲	امراہن یوسفی
۳۱۲	باغ ارم مسرور حسین ، سید	۳۴	محمد یوسف لدھیانوی
۴۲۹	مختار المسایل مسعود حسن رضوی ادیب		ترجمہ خاتم النبیین محمود ، سید
۴۶	ترجمہ فیض میر مسلم ہاشمی	۲۷۲	ترجمہ قصہ بیروز شاہ محمود احمد فروقی
۶۳	اللائی	۱۸۹	ترجمہ منتخب التواریخ
۲۹۴	عرفانیات	۱۸۹-۱۹۰	ترجمہ منتخب اللباب محمود اعظم ہمی ، سید
۲۹۶	کیفیات	۱۷۲	تاریخ ملل قدیمہ
	مشتاق احمد	۴۰۸	ترجمہ سیادت زمین محمود الحسن کانپوری
۱۰۵	ترجمہ فیصلہ شاہ عبدالعزیز مشتاق احمد بہتی		ترجمہ و شرح رباعیات ابو سعید ابو الحیر
۳۰۹	آئینہ معنی مشیر احمد ظہیر	۲۹۷	محمود حسین ، سید
۳۷۵	ترجمہ اصل الاصول مشیر احمد کاکوروی	۱۵۹	ترجمہ گلزار ماتم محمود سرور
۱۱۱	ترجمہ و تلخیص لطایف اشرفی مصطفیٰ حیدر قلندر شاہ	۳۹۳	ترجمہ جہاد اکبر محمود شاہ
۴۲۴	ترجمہ مطالب رشیدی مصطفیٰ رومی ، سید	۴۰	ترجمہ العقیدۃ المسمودیہ محمود عالم ہاشمی ، مفتی
۵۰	ترجمہ مقالہ سیاح مصطفائی بیگم حیدر آبادی	۲۱۱	ترجمہ خزینۃ الاسفیاء مختار حسین ناظر القاسمی
		۱۸۲	آثار السلاطین محمود سعیدی

۷۹	فتوح المعین	۲۱۵	تذکرۃ خاصان خدا
	معین الدین دردائی		مضطرب مجاز
۸۷	ترجمۂ خانمہ	۳۷۵	ترجمۂ ارمغان حجاز
۲۱۶	ترجمۂ سیر الاقطاب	۳۹۱	ترجمۂ جاوید نامہ
۲۵۴	کلیلہ و دمنہ		مظفر الیٹھوی ، سید
	معین الرحمن ، دکتر سید	۳۹۰	مفید العباد
۱۸۰	غالب اور انقلاب من ستاون		مظفر الدین حیدر آزاد
	مظفر عالم ، شاہ	۳۹	حکایت الاسلام
۳۷۸	انسان اور تقدیر		مظفر حسن اظہر دھاری
	مقبول احمد ، سید	۲۹۹	ترجمہ و شرح رباعیات حافظ
۲۹۶	تہذیب اسلام		مظفر علی خان
	مقبول بیگ بد خشاں	۴۲۹	ترجمۂ منتخب الغنوم
۲۱۴	ترجمۂ مکینۃ الاولیاء		مظفر نبی
	مقصود احمد مجددی	۳۱۴	اللہ مضطر : تحفۃ مظفر
۲۹۸	حقیقت کی سیر		مظہر علی ، سید
	مکھن لال ، راجا	۴۲۷	ترجمۂ مکتوب شیخ عبدالحق
۹۰۲	لذہر خیام		مظہر علی خان ولا
	ممتاز حسین ناظر القاسمی		ترجمہ شیخ سعدی کے ہند قافیے کا
۲۹۶	ترجمہ و شرح دیوان غنیمت	۵۹	
	منظور عالم بدر	۱۶۹	ترجمۂ تاریخ شیر شاہی
۵۳	ترجمۂ مقالۃ اول اخلاق ناصری	۶۵	ترجمۂ ہفت گلشن
	منور لکھوی	۱۷۶	مہانگیر نامہ
۲۸۴	سوز اقبال		معشوق بار جنگ ، نواب
۲۸۶	نسیم عرفان	۱۲۳	نواب
	مول چند کائستہ دھاری ، منشی		معصوم علی معشر
	قصۂ خسروان عجم ، شاہنامہ اردو	۳۸۲	ترجمۂ بیان واقع
۱۸۴			معین الحق ، دکتر سید
	مولا بخش چشتی	۱۷۱	ترجمۂ تاریخ فیروز شاہی
۷۱	احسن الشواہد	۱۷۷	ترجمۂ تذکرۃ الواقعات
۱۵۶	کنز المکنون		معین الدین افضل کڑھی
	مہر تقوی	۱۹۱	علم و عمل
۳۰۴	ترجمان بیخودی		معین الدین نجلی حیدر آبادی ، شاہ

ولی قیاض ولی و بلوری ، میر	وزیر العسمن عابدی ، سید
۱۵۲ ترجمہ رُوخۃ الشهداء	۲۴۱ ترجمہ باغ دودر
۳۱۵ رُوخۃ المقبول	مولانا امام بخش صہبائی کے معرکے
۲۵۹ مثنوی رتن و ہنم	۲۴۶
ولی محمد ، شیخ	ولایت علی
۱۵۷ رُوخۃ الانبیاء	۲۵۸ ہمیشہ بہار دانش
ہاجر دہلوی ، رکھو ناتھ سنگھ	ولی احمد آبادی
۳۲۸ ترجمہ خلاصۃ المیش	۱۵۳ ترجمہ رُوخۃ الشهداء
ہمدن لاہوری ، بابو	ولی اللہ ، میر
۴۱۶ ہندوستان اور نس کی حکومت	۲۹۵ لسان الغیب
یسین علی نظامی ، سید	ولی اللہ قادری حیدر آبادی
۲۰۴ ترجمہ اخبار الاخبار	۱۱۸ ترجمہ معرفت السلوک
۸۶ ترجمہ خاتمہ	ولی خان مولنس ، سید میر
	۱۵۳ ریاض الطاہرین

فهرست مترجمان پنجابی

۳۴۲	دلپنہر بھروی تحفہ بینظیر جدید	۳۳۷	ا. اڑہ : درشن سنگھ آوارہ احمد حسین احمد قریشی قلمداری
۳۴۵	رکن دین ترجمہ روضۃ الشہداء	۳۳۹	ترجمہ اسرار خودی ترجمہ مثنوی مسافر
۳۴۸	سراج الدین ترجمہ بدائع	۳۴۹	احمد یار مرالوی ترجمہ معک الفقراء
۳۴۰	شریف کتجاهی ترجمہ جاوید نامہ	۳۵۰	معراج نامہ امام علی شاہ ، سید
۳۴۰	عبدالحق ، مہر ترجمہ جاوید نامہ	۳۴۸	ترجمہ مثنوی معنوی اوتار سنگھ ، سردار
۳۴۴	مئی کفنام عبدالعزیز	۳۴۴	خیام خماری پارس علی لاہوری
۳۴۵	ترجمہ سرور المحزون عبدالعزیز : فشر، غوری	۳۴۲	سراج العارفین حسین احمد آبادی ، شیخ
۳۲۷	عبدالغفور الطہر ترجمہ ارمغان حجاز	۳۴۲	مذاق العاشقین خلیل آتش
۳۳۹	ترجمہ بس چہ باید کرد عبدالواحد عاجز	۳۳۷	ترجمہ اسرار و رموز خوشی محمد قارف
۳۴۰	باغ و بہار عبدالله عبدی	۳۴۶	سہاہی زادہ دائم اقبال دائم
۳۴۳	غزلیات حافظ منہاج العارفین	۳۴۸	معزین قلندری درشن سنگھ آوارہ
۳۴۲	غلام حیدر ، شیخ	۳۴۴	ترجمہ رباعیات خیام

۳۴۹	ترجمه مثنوی مولانا روم	۳۴۱	اثینہ معرفت
	محمد باقر بهیروی		غلام محمد بهاولپوری
۳۴۳	غزلیات حافظ	۳۴۹	ترجمه محمود نامہ
	محمد بخش ، میان		مشتاق احمد بلہا
۳۵۰	ترجمه نیرنگ عشق	۳۳۹	ہدیہ مشتاق
	محمد بشیر احمد ظامی		غلام مصطفی تبسم
۳۴۷	سعدی آکھیا	۳۴۶	نقش اقبال
	محمد حبیب اللہ حنفی		غلام مصطفی نوشاہی
۳۴۷	ترجمه کنز الرحمت	۳۳۸	ترجمه بوستان
	محمد رمضان تبسم	۳۳۹	ترجمه ہندنامہ
۳۳۹	ترجمه پیام مشرق	۳۴۶	ترجمه کریمہ
	محمد رمضان کھوکھر وزیر آبادی ، منشی	۳۴۷	ترجمه گلستان
۳۴۲	خلاصہ دیوان حافظ	۳۵۰	ترجمه قام حق
	محمد شاہ دین قادری		علامہ نبی کلثوری
۳۳۸	ترجمه بصر نامہ	۳۵۰	اطہار کمال محمدی
۳۴۱	ترجمه دیوان بوعلی قلندر		فرید ، مولوی
۳۴۰	ترجمه دیوان باہو	۳۴۶	ترجمه صرف بھائی
۳۴۲	ترجمه دیوان حافظ		فضل الہی ، حکیم
۳۴۴	ترجمه دیوان محمود شبستری	۳۴۷	ترجمه گلستان
۳۴۸	ترجمه مثنوی شمس تبریز	۳۳۹	فضل الستار
۳۴۸	ترجمه مثنوی گل و بلبل		کشن سنگھ ، بھائی
۳۴۸	ترجمه مثنوی معنوی	۳۴۶	ترجمه کریمہ
۳۴۴	نعرۃ قلندر		گرمہ دین
	نشرت غوری ، عم العزیز	۳۵۰	راہ نجات
۳۴۴	شہکار		محمد اعظم بہاولپوری
	نور عالم صوفی	۳۴۰	ترجمه حلیۃ النبی
۳۴۳	گلزار صفدری		محمد افضل خان ، چوہدری

فهرست مترجمان پشتو

زړغونه		اپراهميم	
۳۵۲	ترجمه بوستان سکندر خان	۳۵۷	ترجمه کتاب زقوم احسان الله خان خټک
۳۵۹	ترجمه مهر و مشتری مختدر خان مختدر	۳۵۶	دا دنیا احمد اکبر پوری
۳۵۲	ترجمه اسرار خودی	۳۵۵	ترجمه داستان امیر حمزه افضل خان خټک
۳۵۶	ترجمه رموز ایخودی شیر محمد مینوش	۳۵۳	تاریخ مصرع عام خانه د دانش
۳۵۳	ترجمه پیام مشرق مدر خان خټک	۳۵۷	اکبر عمر زئی : عبدالاکبر خان امیر حمزه شنواری
۳۵۵	ترجمه خسرو و شیرین عبدالاکبر خان اکبر عمر زئی	۳۵۱	ترجمه ارمغان حجاز
۳۵۸	ترجمه و تلخیص مشوی معنوی عبدالغیاث بنگش	۳۵۴	ترجمه جاوید نامه امیر محمد
۳۵۸	اسرار العلوم عبدالحمید مہمند	۳۵۸	ترجمه گلستان حسین امد
۳۵۷	ترجمه شاه و گدا	۳۵۴	تولد نامه دولت محمد ، دکتر
۳۵۹	د حمید نیرنگ عشق عبدالرحیم ، مولوی	۳۵۳	ترجمه تاریخ شیر شاهي راحت الله زاکلی
۳۵۶	ترجمه سرور المعزون عبدالنفور میاں	۳۵۸	ترجمه گلستان رحمت قندهاری
۳۵۲	ترجمه النوار سہیلی عبدالقادر خان خټک	۳۵۸	ترجمه لیلی و معجون

۳۵۲	محمد تقویم الحق کا خیل ، سید	۳۶۰	ترجمہ یوسف و زلیخا
۳۵۶	ترجمہ پس چہ باید کرد	۳۵۸	گلدستہ
۳۵۵	ترجمہ زور عجم	۳۵۱	عنوان الدین احمد کا خیل
	محمد عباس		عنوان النصایح
	ترجمہ چہار مقالہ		غلام محمد قادری
	معین الدین	۳۵۵	تولد نامہ
۳۶۰	عزرا و واسی	۳۵۶	ترجمہ سیف الملوک
		۳۵۹	ترجمہ معراج نامہ

فهرست مترجمان سندی

ادیب فیروز شاهی : دین محمد		عمر بن محمد داؤد پوته ، دکتر	
۳۶۲	ترجمه تاریخ معصومی	۳۶۸	ترجمه منهاج العارفین
۳۶۵	ترجمه فتح نامه سندھ		غلام حسینی
۳۶۲	تاج محمد خان ، آغا	۳۶۸	ترجمه مقولات تصوف
	بهارستان		غلام حسین چلبائی
	دین محمد ادیب فیروز شاهی	۳۶۵	ترجمه سلامان و ابدال
۳۶۷	اشرف العلوم		ترجمه منتخبی از کیمیای
۳۶۶	ترجمه کشف المحجوب	۳۶۷	سعادت
	ترجمه مثنوی معنوی دفتر	۳۶۵	غلام مرتضی شاه رضوی
	هفتم		ترجمه منتخبی از شاهنامه
۳۶۷			فتح محمد نظامانی
۳۶۸	ترجمه مکتوبات امام ربانی	۳۶۳	ترجمه جامع الفیوضات
۳۶۷	چهره گشای مثنوی		فلج بیگ گلزار
	شفیع محمد پالانی	۳۶۴	ترجمه رباعیات خیاب
۳۶۸	ترجمه وصیت نامه		لطف الله بدوی
	عبدالحی	۳۶۲	ترجمه رنغان حجاز
۳۶۶	ترجمه قصص الانبیاء	۳۶۱	ترجمه اسرار و رموز
	عبدالرحمن	۳۶۳	ترجمه جاوید نامه
۳۶۲	ترجمه منظوم بیان العارنین		محمد هالائی
	عبدالرونق	۳۶۷	ترجمه مساهل اربعین
۳۶۶	ترجمه کریم		محمد بخش واصف
	علی محمد راشدی ، پیر	۳۶۱	ترجمه اسرار خودی
۳۶۳	ترجمه جامع الفیوضات	۳۶۴	ترجمه رموز بیخودی

۳۶۳	لوفیق الطالبین محمد قاسم	۳۶۴	محمد حسن علی خان حسن ، میر ترجمہ حملہ حیدری
۳۶۳	نفحات الکرامات ہندی رام میرانی ، دیوان	۳۶۶	محمد حسین ترجمہ قصص الانبیاء
۳۶۲	ترجمہ تاریخ معصومی ہدایت اللہ	۳۶۶	محمد عارف صنعت شکارپوری ترجمہ کریمہ
۳۶۶	ترجمہ کریمہ		محمد عثمان

فہرست مترجمان براہوی

۳۶۹	مراد علی	۳۶۹	محمد عمر دین ہوری
	ترجمہ کریمہ		ترجمہ کریمہ
۳۶۹	نبو جان ، حاجی	۳۷۰	ترجمہ نام حق
	تحفۃ الغرائب		